I 10852

Cutezătorii

ALMANAH 1981

Cutezătorii

1981

almanah

IUL 2005

PACE PENTRU TERRA

Versuri: Mihai Dumbravă

Muzica: Laurențiu Profeta

Allegretto giocoso

Cor sau grup vocal de copii

Em Hm Em Hm C G D5/4 D

1.2. La la la la la la la la la la la la la la

Em Hm Em Hm C G D5/4 D G

la la la la la la la la la la la la la la (Bătăi din palme)

Solo (altistă sau bariton-bas) G Hm C D G C D

1. La-n-ce-put hîr-ti - a al - bă par-c-ar în-tre-ba: Te-ma-i prea grea?
2. În-vîr-tiți în-tîi com-pa - sul și-ați fă-cut un cerc. Ați re-u-șit?

G Hm C D cresc.

De-se-nați, co-pii pă-mîn - tul Cu tot ce-a-re el: munți și cîm-pii
A-șa-i el, ro-tund pă-mîn - tul Și-a pur-tat me reu viață și vis

Hm Em C F D D7 G D7 G C D

flu-vii și mări și țări de nea. Și soa-re a-u-riu să scal-de în cu-lori
prin u-ni-vers în in-fi-nit. Azi de-se-nați co-pii, cu flori voi îm-po-do-biți

Cor G C G D Solo G C6 C7 D C6 C7+ D7

Ter-ra să scal-de în cu-lori în-căl-zind i-men-se co-voa-re de flori.
Ter-ra cu flori îm-po-do-bim vi-sul drag, ca mîi-ne a-e-vea va fi!

G C D G C G D G C6 C7 D

Soa-re-le să scal-de în cu-lori Ter-ra în-căl-zind i-men-se co-voa-re de flori.
De-se-năm cu flori noi îm-po-do-bim Ter-ra vi-sul drag, ca mîi-ne a-e-vea va fi!

Solo + cor molto cresc. G C Hm7 Em A7 G/D Em Am G/D D

Și a-ici pe-a-cest con-ti-nent i-mens E col-țul nos-tru drag, Lea-găn a tot ce îm-pli-nim

G Em Am G/D D G Em Am G/D D

Ța-ra ce poar-tă cre-zul sfînt, Do-rul de pa-ce pe pă-mînt,

C C7+ C6 C7+ A7 G/D Am D G/D Am D G/D D7 G

Pa-ce pen-tru Ter-ra, pa-ce, pa-ce, pa-ce, pa-ce.

I 10852
BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

2014
2022

COPIII - VIITORUL ŢĂRII

Sub ochii noştri, în acest timp care este al nostru, creşte ţara... Şi odată cu ea — copiii. Voi, copiii noştri, mîndria noastră, viitorul nostru. Voi, atît de fragezi, frumoşi în prospeţimea şi candoarea vîrstei, aducîndu-ne veşti, parcă, din copilăria noastră,dar mai cu seamă din propria voastră copilărie, bogată în aspiraţii, însetată de învăţătură şi creaţie, de afirmare. Voi, din a căror ocrotire, creştere, educare şi dezvoltare armonioasă, societatea, partidul nostru, personal tovarăşul Nicolae Ceauşescu, tovarăşa Elena Ceauşescu, fac o problemă de interes naţional.

32597.

Acum, în anii copilăriei, în anii plini de entuziasm și de putere de muncă ai tinereții, dedicați-vă cu toată ființa voastră învățăturii, studiului, cunoașterii, îmbogățindu-vă mintea cu cele mai de seamă cuceriri ale științei și culturii.

NICOLAE CEAUȘESCU

Ce poate fi mai tonic pentru noi, pentru societatea noastră, care nu-și precupețește elanul în efortul de autodepășire continuă,decît să vedem că fiii noștri cresc sănătoși și luminați, că în această creștere se încorporează ceva din însăși creșterea țării, din devenirea cutezătoare spre comunism!

Copiii României sînt mîndri de rezultatele tot mai bune la învățătură, de trofeele reconfortantelor vacanțe, vacanțe în care drumețesc, îngrijesc monumente istorice și ale naturii, ajută la strînsul recoltelor. Urmînd orientările și îndemnurile secretarului general al partidului, pionierii, toți copiii țării cresc harnici, frumoși și cutezători, învățînd cutezanța revoluționară de la comuniști, învățînd să fie pe măsura părinților lor, pe măsura luminoaselor pilde de muncă și viață comuniste, a generoasei griji cu care țara veghează la creșterea și educarea lor.

Învățămîntul gratuit, sporirea alocației de stat pentru copii, facilitățile create familiilor cu mai mulți copii, eforturile, an de an sporite, ale statului nostru pentru crearea celor mai bune condiții de creștere, educare și afirmare a tinerei generații, iată, succint doar, tabloul modului în care societatea noastră înțelege să se preocupe de propriu-i viitor.

Iată de ce, prezentul și viitorul fiecărui copil al țării se înscriu sub semnul certitudinii, sub semnul unei uriașe opere constructive, la care fiecare copil poate, în timp, să contribuie pe măsura pasiunii pentru învățătură, pentru nou, pentru creația tehnico-științifică.

În această constelație a certitudinilor, a unei copilării tonice, legămîntul copiilor, rostit la cel de-al XII-lea Congres al partidului, sună emoționant:

«Jurăm să creștem demni de măreția
Acestor vremi eroice! Jurăm!
Partidul, Ceaușescu, România
Ne dau puteri să creștem, să-nvățăm.
Spre culmi tot mai înalte. România,
În comunista eră s-o-nălțăm
Jurăm!»

Iar faptele pe care le aflăm zi de zi ne arată că pretutindeni în jurul nostru sînt copii care dovedesc alese trăsături morale, copii care învață cu temeinicie, se pregătesc cu ardoare, care știu să acționeze cu mult curaj și abnegație, copii care prefigurează mari speranțe ale științei și tehnicii, ale artelor sau sportului românesc.

Copiii se cer priviți nu numai ca depozitarii emoțiilor și încîntării noastre celei mai pure. Ei nu oferă numai spectacolul bucuriei, al exuberanței, al înfloririi aptitudinilor. Îi putem privi ca autori ai unor fapte de muncă și învățătură, de creație și cutezanță închinate țării, propriei lor deveniri. Copiii, adolescenții, tinerii — iată azurul de înflorită oglindă în care România de azi se contemplă pe sine, privindu-și deopotrivă viitorul. Tinerii muncesc, învață și visează cu gîndul la patrie, purtînd în biografia generației lor rădăcinile, seva și împlinirile zilei care vine.

Fapta copiilor de ieri este țara de azi, țara celor mai frumoase și mai rodnice decenii din istoria multiseculară a României. Fapta celor care astăzi sînt copii prefigurează atîtea minunate zidiri pe care ochii minții le deslușesc de pe acum prinzînd viață pe cuprinsul României.

Acest viguros tezaur tînăr al patriei, fertilizat de tinerețea însăși a lumii pe care o făurim, este celebrat pretutindeni la noi ca dimensiune civică și morală a prezentului și a viitorului. Ca o certitudine sprijinită pe milioane de tîmple și conștiințe.

MIHAI NEGULESCU

Sînteţi fiii unui popor harnic şi talentat, care a iubit şi iubeşte cu ardoare munca, dreptatea şi pacea, care a dorit întotdeauna şi doreşte să trăiască în colaborare şi prietenie cu toate popoarele lumii, să-şi aducă contribuţia la progresul umanităţii, la dezvoltarea ştiinţei şi culturii universale, la cauza păcii în lume.

NICOLAE CEAUŞESCU

VIRGIL CARIANOPOL

Drapelul

Iată, fiul meu, drapelul
Sub lumina cărui crești.
El e simbolul, e visul
Vrerii noastre românești.

Roșu, Galben și Albastru
Cum din veac a fost păstrat;
El înseamnă holda, cerul
Sînge de străbuni vărsat.

Ieri l-au dus suind spre slavă
Bunii-n pas triumfător,
Azi îl duc spre-aceleași glorii
Fiii și nepoții lor.

Crești acum înalt sub dînsul,
Braț de piatră și temei.
Du-l și tu spre-aceleași glorii
Mîine, cînd vei fi ca ei.

Portul nostru

Portul nostru-așa cum este,
Nu-l mai are alt popor.
Ne-a adus din veac de mînă
Și ne duce-n viitor.

Ni l-au dat frumos părinții
Luminat de rădăcini.
El și graiul nostru dulce,
Ne-au fost leagăn și lumini.

Voi, copii, urmași ai celor
Ce ne-au dat acest senin,
Să-l purtați cu vrednicie
Și să-l dați celor ce vin.

AL. ANDRIȚOIU

Cîntînd în august

O, anii noștri, ani pionierești,
Fierbinți ca vara, luminoși ca vara,
Încît s-ajungem toți vestiți ca țara,
Eroi din alte file de povești!

Eroi, din altă, tînără baladă
Pe care-o scriu muncind și-o scriu visînd
Părinții-n românescul lor cuvînt
Și îl scandăm și noi în August, la paradă.

Pe străzile-n chenar de trandafiri,
Cînd teii și castani-s cu arcade
Se-aude-un cîntec nalt, de baricade
Din pieptul purpuriilor iubiri.

Cîntăm și noi cu vocile rotunde
Ca un inel rostogolit sonor,
Salut voios trimis spre viitor,
La care viitorul ne răspunde.

Cu comuniștii-n rînd și noi, și noi
Ieșim la nesfîrșita defilare
Purtînd în dreptul inimii o floare
Și-n soartă un trifoi cu patru foi.

O, anii noștri, ani pionierești,
Fierbinți ca vara, luminoși ca vara,
Încît să-ajungem toți vestiți ca țara,
Eroi din alte file de povești!

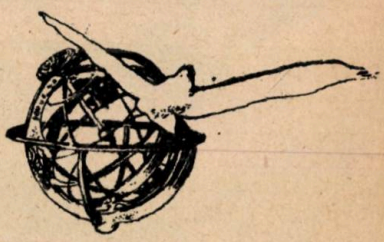

DUMITRU M. ION

Cartea de aur

Cartea minunilor acestor zile
În zorii rumeni s-o săruți, copile;
În ea sînt scrise litere de aur
Pe care noi le-am scos dintr-un tezaur,
Din bogăția noastră milenară
De lupte și de jertfe pentru țară.

Așa-i că simți că litera-i fierbinte,
Că-n ea sînt strînse mii de legăminte,
Că-n ea se-aud de dincolo de soare
Povești și cîntece nemuritoare,
Poveți dulci trecînd prin generații
În limba care-a ocrotit Carpații?

Din cartea-aceasta a sorbit poporul
Cînd a-nălțat pe lume tricolorul,
Din cartea-aceasta tu, copile,-nvață
Ce-nseamnă luptă și ce-nseamnă viață,
Ce-nseamnă pîine, jertfă, bunătate,
Ce-nseamnă să te joci în libertate!

În zorii rumeni nu uita, copile,
Cartea minunilor acestor zile;
În ea sînt scrise litere de aur
Din care noi făcurăm un tezaur.
Sărut-o dar, cu ochii și cu gura,
Și fă-i nemuritoare-nvățătura!

CEL MAI APROPIAT VIITOR: CINCINALUL 1981-1985

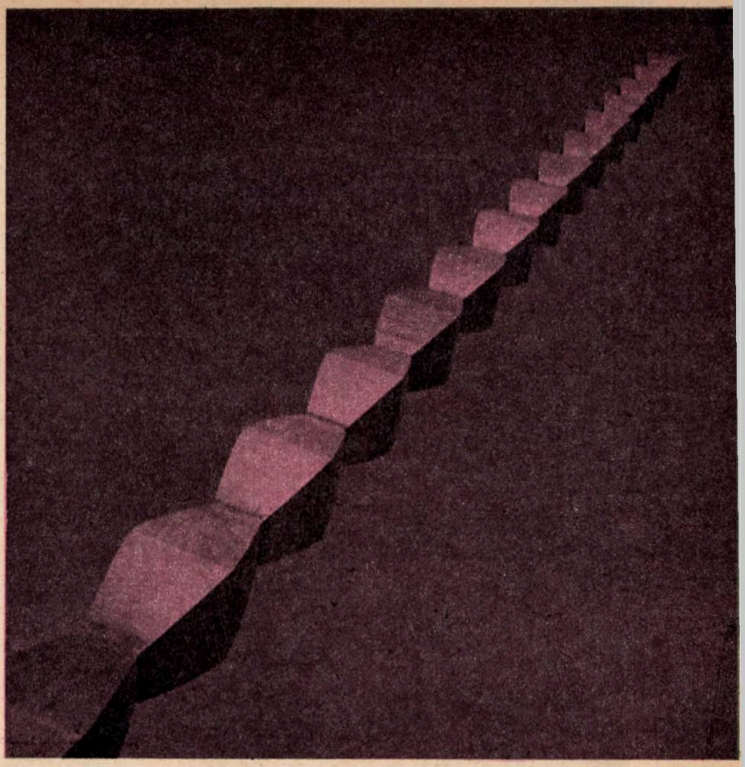

Construirea unei societăţi este o lucrare istorică de dimensiuni umane, politice şi economice impresionante. Ea este sinonimă cu făurirea unei înalte civilizaţii materiale şi spirituale de care omul, adică cel ce i-a dăruit munca şi nu conteneşte a-i da înfăţişarea, să se bucure pe deplin. O asemenea lucrare reprezintă, în primul rînd, o viziune asupra lumii — o viziune revoluţionară, pentru că obiectivul ei cel mai important este edificarea în libertate a unei societăţi care va fi cea mai bună şi cea mai dreaptă dintre societăţile cunoscute. Noua societate, după cum arată documentele de partid, marele strateg al luptei pentru civilizaţia socialistă şi comunistă pe pămîntul României, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, nu se realizează de la sine. Ea cere din partea tuturor membrilor societăţii noastre, fără deosebire de naţionalitate, conştiinţă revoluţionară, pasiune, dăruire, putere de muncă, perseverenţă şi încă multe alte calităţi specifice **omului nou.** În afară de toate acestea oamenii muncii trebuie, în fiecare moment, să ştie, să cunoască **obiectivele şi exigenţele viitorului.** În România socialistă oamenii prezentului sînt, în acest fel, şi oamenii viitorului. De aceea există o preocupare constantă la noi de a-i înarma pe oameni cu datele asupra viitorului, după ce, în prealabil, ei înşişi au avut posibilitatea, în cadrul democraţiei socialiste, să decidă asupra lor.

Vorbim, ades, cu îndreptăţire, despre viitor ca despre un timp cunoscut, apropiat, al cărui chip nu numai că îl bănuim, dar şi îl cunoaştem în liniile lui definitorii. Cel mai «apropiat» viitor este, desigur, perioada cincinalului ce urmează: 1981—1985.

Am sărbătorit în anul 1980, în luna iulie, un deceniu şi jumătate de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, forum care l-a ales în fruntea comuniştilor români pe cel mai iubit fiu al poporului, pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Perioada 1965—1980 a fost, după cum au vibrat la unison inimile şi conştiinţele noastre, după cum atestă realităţile ţării, cea mai fertilă din îndelungata istorie a poporului român. Perioada viitorului cincinal 1981—1985 va continua şi va îmbogăţi cu noi fapte de viaţă, de muncă, de gîndire revoluţionară această epocă. Urmînd celor 15 ani de adîncă şi tulburătoare lumină, cincinalul 1981—1985 continuă, pe o treaptă nouă, marile împliniri obţinute. De fapt, în Raportul la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, secretarul general al partidului arăta că **obiectivul viitorului plan cincinal îl constituie continuarea, pe o treaptă superioară, a îndeplinirii Programului partidului, creşterea în ritm susţinut a economiei naţionale, afirmarea cu putere a revoluţiei tehnico-ştiinţifice în toate domeniile, trecerea la o nouă calitate a întregii activităţi economico-sociale.**

(Continuare în pag. 8)

REALIZAT ÎN ROMÂNIA

1. De peste un deceniu și jumătate, țara noastră se situează pe locul de al treilea producător de utilaj petrolier din lume și pe cel de-al doilea exportator de utilaj de acest tip. Instalațiile de foraj produse la Ploiești și Tîrgoviște pot atinge adîncimi-record de 10 000 m.

În imagine: **specialiști români acționînd, în Zambia, instalația de foraj geologic tip SG650B.**

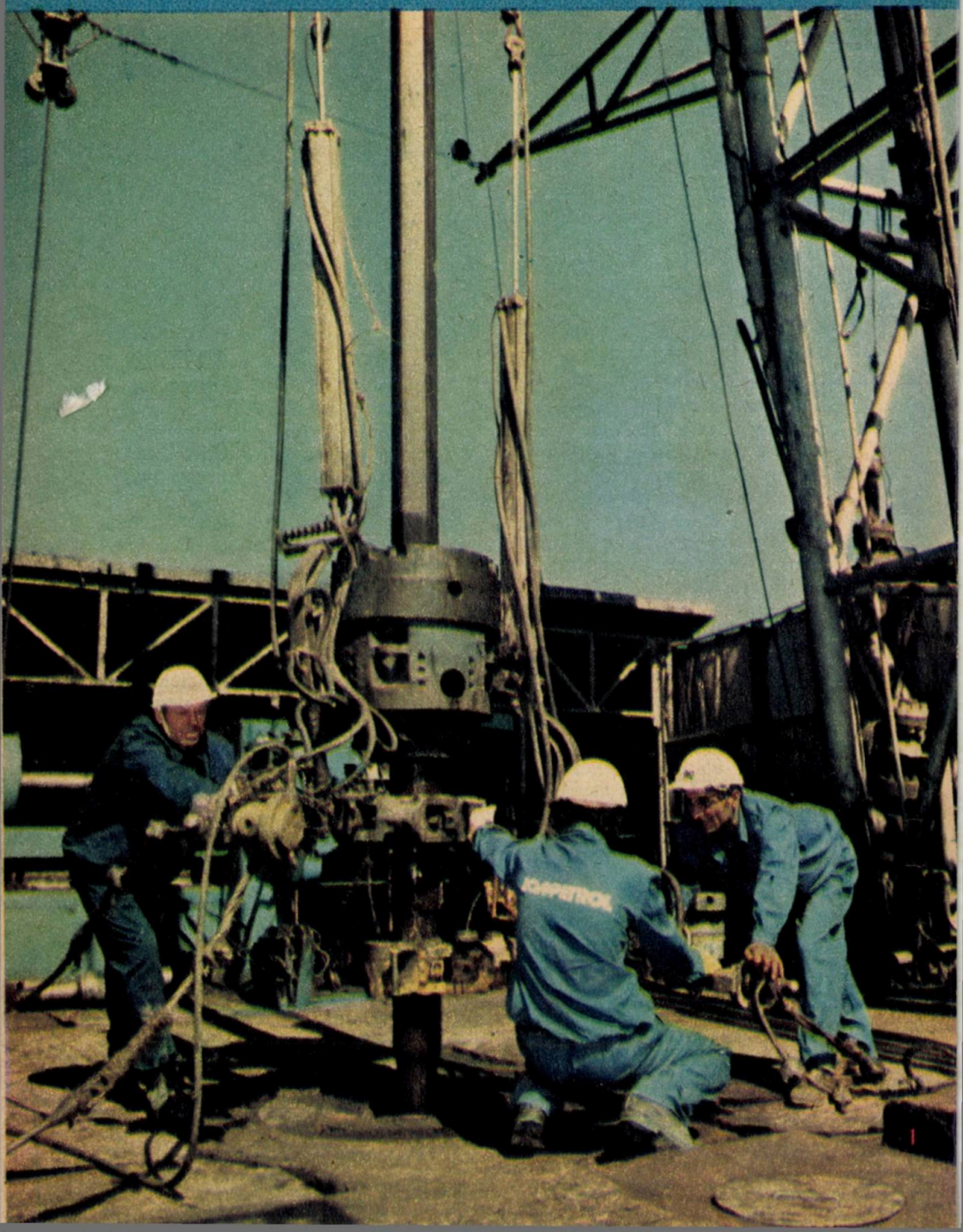

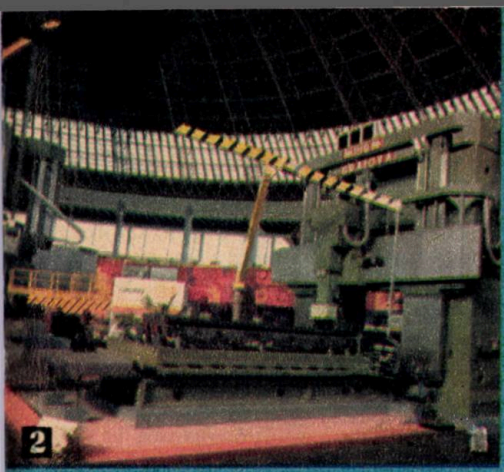

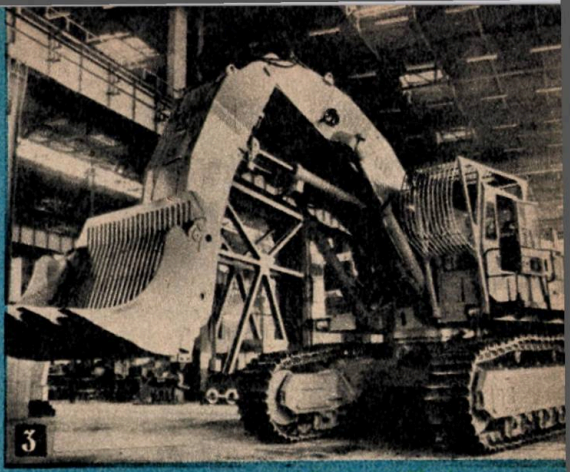

2. Unul dintre cele mai moderne produse ale construcției românești de mașini: freza longitudinală cu portal tip FLP construită la noua Întreprindere de utilaj greu din Craiova.

3. Acest gigant al industriei românești produs la «Progresul»-Brăila poate fi văzut la lucru pe marile șantiere ale patriei.

4. O bijuterie pentru uriași: turbina de 330 MW construită la Întreprinderea de mașini grele București a echipat multe din centralele electrice românești de mare capacitate.

5. Participarea României la marile tîrguri internaționale face cunoscute pretutindeni amploarea și valoarea producției noastre industriale. În imagine: pavilionul românesc la Tîrgul de la Detroit (S.U.A.).

6. Autocamionul DAC 665T se înscrie în rîndul celor mai prestigioase realizări ale industriei brașovene. Cea mai recentă confirmare a calităților lui este Medalia de Aur pe care a obținut-o la Tîrgul internațional de la Plovdiv (R.P. Bulgaria).

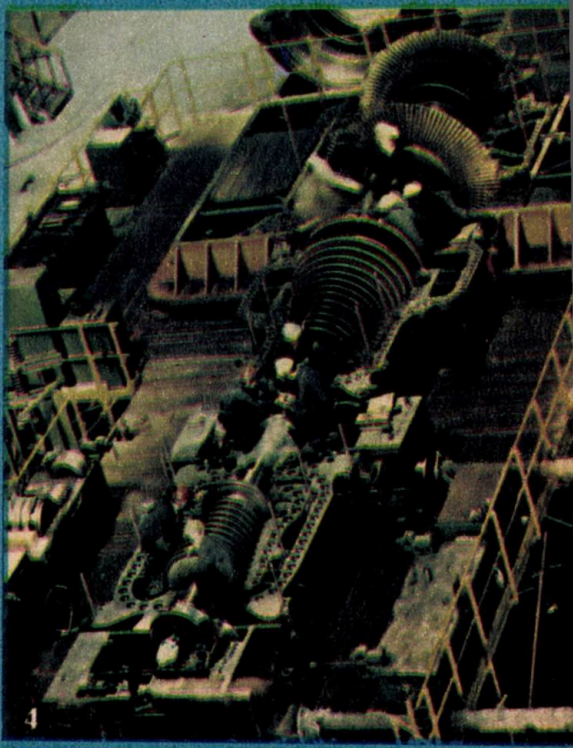

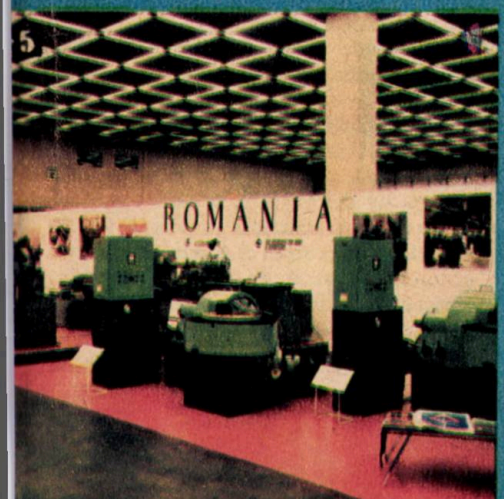

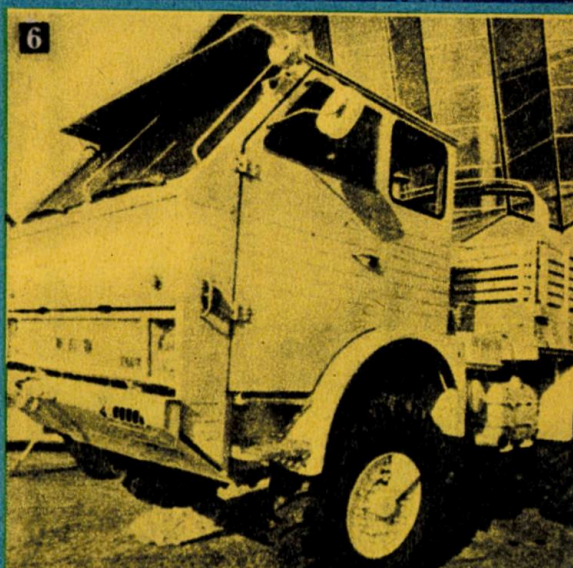

(Urmare din pag. 5)

A continua lucrarea începută **pe o treaptă superioară** înseamnă, în fapt, manifestarea consecventă a spiritului revoluționar, pentru că acestuia îi sînt caracteristice autodepășirea, autoexigența, fertila neliniște creatoare. Poporul român s-a angajat ferm în fața partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în fața Istoriei sale să pășească cu hotărîre pe treapta noii calități a muncii lui. El a dovedit și dovedește mereu că are conștiința vie a necesității trecerii la noua calitate — condiție primordială a înfăptuirii progresului multilateral în patria noastră.

În cincinalul 1981—1985 se va asigura creșterea proporțională și armonioasă a industriei și agriculturii, a tuturor ramurilor economiei naționale, se va realiza un echilibru optim între diferite sectoare. Multe obiective noi au o pondere deosebită în ceea ce privește prezentul și viitorul națiunii noastre. Iată cîteva obiective de prim-plan în viitorul cincinal: lărgirea bazei proprii de materii prime, sporirea gradului de asigurare din resurse interne a necesităților economiei naționale și reducerea substanțială a importurilor.

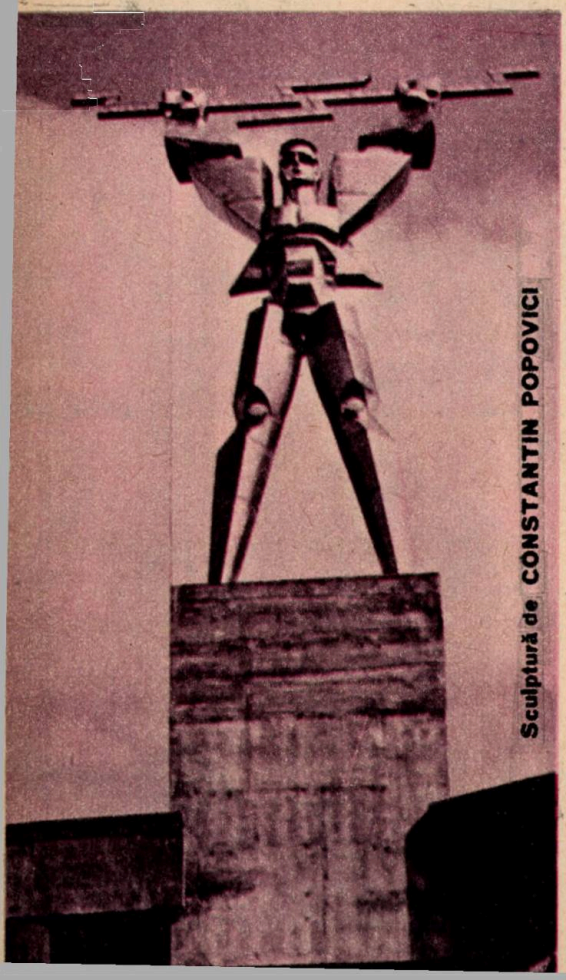

Sculptură de CONSTANTIN POPOVICI

Cum se vor realiza toate acestea? Documentele partidului precizează: prin intensificarea cercetării și cunoașterii rezervelor de substanțe minerale utile de pe întreg teritoriul țării. În cincinalul 1981—1985 va crește baza energetică a țării. Centrala Porțile de Fier II, despre care am vorbit în abia încheiatul cincinal, va fi dată, în perioada 1981—1985, în funcțiune. Se va realiza și centrala Turnu Măgurele-Nicopole. Pînă la sfîrșitul cincinalului va intra în funcțiune prima centrală atomoelectrică de 660 MW. Întreaga noastră industrie va face o cotitură radicală în domeniul calității produselor, al îmbunătățirii performanțelor tehnice.

De la industrie, la agricultură... Obiectivul esențial al cincinalului 1981—1985 în agricultură este înfăptuirea unei profunde revoluții agrare, cuprinzînd atît baza materială cît și organizarea producției. Această nouă revoluție va face să sporească producția agricolă cu 24,5—27,5 la sută față de cincinalul anterior.

Deviza cincinalului 1981—1985 este, după cum am arătat, cea a **noii calități.** O nouă calitate, superioară, în întreaga activitate economică, pentru creșterea puternică a productivității muncii și gospodărirea cu maximă eficiență a resurselor materiale și financiare, pentru afirmarea revoluției tehnico-științifice în toate domeniile de activitate, pentru creșterea rolului științei în modernizarea economiei naționale și asigurarea progresului multilateral al patriei.

Fiecare nou cincinal a însemnat intrarea pe poarta muncii pentru societate a noi generații de tineri. Mulți dintre tinerii patriei vor trece pragul acestei porți în anii 1981—1985. Calitatea producției este strîns legată de calitatea umană și profesională a celui ce mînuiește uneltele muncii. Noile exigențe din producție sînt corelate cu cele ale formării viitorului om al muncii. Mulți dintre noi, deci, sîntem chemați să participăm la bătălia pentru calitate a anilor 1981—1985. Cum vom răspunde acestei chemări? Iată întrebarea esențială pentru fiecare conștiință tînără.

Prin cincinalul 1981—1985 România se va afirma și mai puternic ca o țară liberă, independentă, cu o puternică personalitate în lumea de azi. Mîndria noastră supremă este aceea de a contribui la chipul fericit al României. La chipul ei de azi și de mîine. Demnitatea noastră de cetățeni liberi ai României este demnitatea înaltei responsabilități față de istoria poporului român.

FLORIN COSTINESCU

Pionierul

UN TÎNĂR PREGĂTIT PENTRU VIAȚĂ

Ce este viitorul? Uitați-vă la secundarul ceasului și pronunțați următoarele cuvinte: «Această secundă reprezintă prezentul». Nu-i așa că, oricît ați vorbit de repede, secunda respectivă **a trecut?** I-a luat locul alta, sosită din viitor. Putem spune că viitorul este o componentă a prezentului, fiind chiar esența prezentului. Ceea ce numim în mod obișnuit proiecte, planuri, aspirații n-ar mai avea nici o valoare dacă nu ar fi trepte ascendente ale unor realizări practice.

A te pregăti pentru viață, pentru viitor înseamnă, așadar, **a acționa.** Cunoașteți foarte bine din școală și din organizația pionierilor, din familie, din ceea ce vedeți în jurul vostru ce așteaptă de la voi societatea. Haideți să încercăm o sistemati-

zare a scopurilor pe care le urmăriți. Asta e de altfel o condiție esențială: **să știi ce vrei.**

În primul rînd, gîndiți-vă la **formarea voastră ca oameni.** Să ne oprim la trei din multele cerințe cărora trebuie să le răspundeți în acest sens. **Profilul vostru uman, caracterul vostru, orizontul vostru spiritual** se consolidează nu numai sub influența societății (prin școală, viață de familie, activitate obștească, relații cu prieteni etc.), ci și prin **autoeducare.** Voința, sinceritatea, omenia,

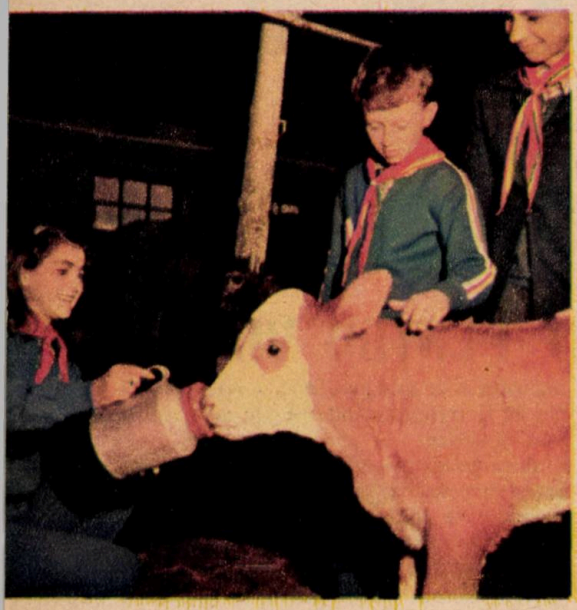

fermitatea, curajul, modestia, demnitatea, consecvența, respectul pentru dreptate și adevăr constituie trăsături de caracter indispensabile omului de mîine (deci și de astăzi!), pe care trebuie să vi le formați în mod conștient, acționînd ca atare. Cum? Iată căi simple, dar fundamentale:

- deprinde-te să-ți recunoști greșelile și să le remediezi;
- nu promite lucruri pe care nu le poți face;
- încearcă să fi la fel de respectuos și cu colegul mai în vîrstă cu patru ani și cu cel mai mic cu patru ani;
- străduiește-te să-ți cunoști îndatoririle pionierești și să le îndeplinești exact atunci cînd trebuie;
- caută să ai un spirit competitiv și în

același timp loial atît la învățătură cît și în celelalte activități;
- nu te lua cu «binișorul» pe lîngă colegii mai puternici sau mai bine «cotați», umilindu-i pe cei fără «renume»; trebuie să te porți la fel de demn și înțelegător cu toți!

Sînt numai cîteva exemple de situații prin care treci aproape zilnic; depinde de tine să le transformi în tot atîtea prilejuri din care să ieși mai bogat sufletește.

Evident, un om al viitorului este și un **gînditor.** Neapărat! Nu te mulțumi să înveți pe de rost o lecție după alta. Aprofundează-le, reflectează asupra lor, fă le-

găturí între ele şi, în acelaşi timp, între ceea ce înveţi şi realitate. Biblioteca şcolii, bibliotecile publice (şi, desigur, propria bibliotecă) trebuie să te aibă cît mai des ca oaspete. Deprinde-te să meditezi asupra celor citite, educă-ţi posibilitatea de a privi în miezul lucrurilor, al fenomenelor, proceselor şi tendinţelor din natură, viaţă, societate. Un om care cunoaşte bine legile materialismului dialectic şi istoric este un om capabil să facă faţă cu succes oricăror probleme sociale, profesionale sau ale propriei existenţe. Nimic nu este mai preţios la om decît gîndirea — iată de ce educarea modului de a gîndi constituie esenţa pregătirii pentru viaţă. Bineînţeles, educarea modului de a gîndi se face nu numai în bibliotecă, ci **în toate împrejurările vieţii** — acesta e un proces obiectiv, deci se întîmplă vrem nu vrem, dar e şi mai bine dacă ţinem seama de el. «E corect ceea ce gîndesc despre cutare lucru?» — iată întrebarea pe care trebuie să ţi-o pui cît mai des.

Omul de mîine va fi, astfel, apt de a se manifesta ca **om politic.** Nu trebuie să fii neapărat sociolog pentru a-ţi da seama că în epoca noastră fiecare gest, fiecare acţiune, fiecare realizare a omului capătă un caracter politic din ce în ce mai pronunţat. Cuvîntul «politică» vine de la «polis» care în greceşte însemna, după cum ştiţi, oraş, cetate. A face politică înseamnă şi azi acelaşi lucru: **a te strădui pentru binele şi prosperitatea colectivităţii, deci a patriei.** Aveţi la dispoziţie, în organizaţia pionierilor, numeroase mijloace prin care creşteţi ca oameni politici — unul dintre acestea, foarte original şi eficient, fiind autoconducerea şi democraţia pionierească, prin care învăţaţi să creşteţi ca participanţi activi la conducerea tuturor treburilor întregii noastre societăţi, indiferent de meseria pe care o veţi avea. Unul din principiile omului politic este acela de a-şi subordona interesele personale intereselor sociale. El ştie că **numai progresul întregii societăţi face posibilă fericirea individuală.**

Dar cum acţionează omul pentru binele întregii societăţi? În primul rînd, lucrînd serios, disciplinat şi **competent** la locul său de muncă. Ajungem astfel la adevărul că, în pregătirea pentru viaţă, «nava-amiral», la bordul căreia înveţi să fii om din toate punctele de vedere, este **munca,** începînd de la efectuarea temelor pînă la crearea unui obiect în atelierul şcolar şi de la dereticarea casei (lucru pe care trebuie să-l facă şi băieţii, nu numai fetele) pînă la ajutorul dat la ridicarea unei construcţii de interes public. Eşti convins că **foloseşti la maximum** atelierul şcolii, laboratoarele, biblioteca şi celelalte dotări? Respectul, dragostea, devotamentul pentru muncă şi mai ales conştiinţa utilităţii ei patriotice trebuie să caracterizeze tot ceea ce faceţi.

Tovarăşul Nicolae Ceauşescu spunea la Forumul tinerei generaţii: «**Rolul tinerilor de azi — viitori constructori ai comunismului — este nu numai de a continua ceea ce s-a realizat, ci de a ridica pe noi culmi, de a da noi dimensiuni dezvoltării societăţii, de a cuceri noi şi noi taine ale culturii, noi domenii ale cunoaşterii umane şi de a le pune în serviciul socialismului şi comunismului**».

Iată cîteva «reguli de ţinut minte» pentru oricine: ● nu există muncă grea şi muncă uşoară, există doar oameni harnici şi oameni care lucrează de mîntuială ● fiecare muncă e utilă în felul ei şi nu poate fi înlocuită de alta, deci toate trebuie respectate ● munca presupune în mod obligatoriu să cunoşti bine ceea ce ai de făcut ● un bun muncitor (începînd cu ucenicul şi terminînd cu omul de ştiinţă) învaţă zilnic ceva nou în folosul activităţii sale ● cel care reuşeşte să ajungă mai repede la cunoaşterea desăvîrşită a meseriei este tocmai cel care solicită mai des

explicații, sfaturi și păreri din partea colegilor experimentați. Se înțelege deci că, în pregătirea pentru viață, de mare însemnătate e identificarea de timpuriu a domeniului de activitate în care poți da cel mai bun randament.

În tot acest univers extraordinar al muncii, vă călăuzește principiul de aur al școlii românești: **învățătură — producție — cercetare.** Nu în multe țări ale lumii copiii și tinerii au la dispoziție un astfel de învățământ ca al nostru, modern, complex, revoluționar. Școala românească este capabilă să formeze oameni compleți din toate punctele de vedere — rămîne doar ca voi să folosiți intensiv posibilitățile pe care vi le oferă ea. Una din marile ei calități constă în învățămîntul **formativ.** Despre ce e vorba? Pe timpuri, în cele mai multe cazuri, oamenilor le ajungea pentru toată viața ceea ce învățau pe băncile școlii și ca ucenici. Astăzi, cantitatea cunoștințelor e în necontenită creștere. Tot în creștere rapidă sînt necesitățile sociale, cerințele producției, preocupările științelor. Ce înveți în școală îți ajunge pentru un timp **limitat.** Soluția: paralel cu transmiterea cunoștințelor, școala românească te formează **pentru a recepționa ulterior singur,** an de an, noi cunoștințe, pentru a-ți forma noi deprinderi, a rezolva noi probleme, eventual a-ți schimba «din mers» meseria, potrivit cerințelor. Acest lucru este marea voastră șansă; el vă dă posibilitatea să fiți mereu în pas cu timpul, ba chiar înaintea lui.

Omul viitorului, se vede de pe acum, va fi, în cel mai înalt grad, un om cu spirit **creativ.** De ce? Să luăm un singur argument: împuținarea surselor de materii prime. Petrol există pe glob în cantitate

limitată, minerale există în cantitate limitată, păduri există în cantitate limitată, chiar și apa potabilă există în cantitate limitată — **doar inteligența este nelimitată.** Ce poate face ea? Ea poate să scoată din cantitățile limitate de materii prime **calități nelimitate!** Cu un kilogram de metal, cu un litru de petrol, cu un metru pătrat de pămînt, cu un litru de apă se acoperă azi necesități pentru care în trecut se cheltuiau mult mai multe materii prime, iar în viitor spiritul creativ al omului va valorifica și mai bine resursele. Adăugați la aceasta și ingeniozitatea omului, capabil să găsească noi surse de energie, noi metode de reciclare a materialelor, noi utilizări ale lor. **Muncitorul de peste 10—15 ani, adică oricare dintre voi, va fi în egală măsură lucrător, cercetător științific, conducător de producție și om de știință.**

Am ajuns astfel la o altă calitate a omului de mîine (și de azi!): **eficiența.** Este o însușire esențială și o vom exprima pe scurt, ca să puteți ține minte esențialul: **a fi eficient înseamnă a da rapid, în condiții de calitate desăvîrșită, maximum de producție cu minimum de materii prime, cu minimum de cheltuieli și de efort.** Iată de ce se vorbește atît de mult despre policalificare, automatizare, cibernetizare.

...Am ajuns, astfel, deși cam în fugă, la portretul aproximativ al tău, cititorule, al tău, cel de peste nu prea mulți ani: vei fi (trebuie!) un om cunoscător a tot ceea ce a produs geniul uman în știință, artă și literatură; un ins omenos, echilibrat, inteligent; un specialist ireproșabil și un creator de vază în meseria ta; un cetățean pe care patria se va putea bizui. Vei fi (de fapt, simți că ești de pe acum, nu-i așa?) o personalitate multilaterală, dezvoltată armonios. Întreaga țară depune mari eforturi pentru a te crește astfel. Datoria ta cea mai însemnată este să contribui tu însuți mai hotărît la realizarea unei extraordinare opere: propria ta personalitate.

OVIDIU ZOTTA

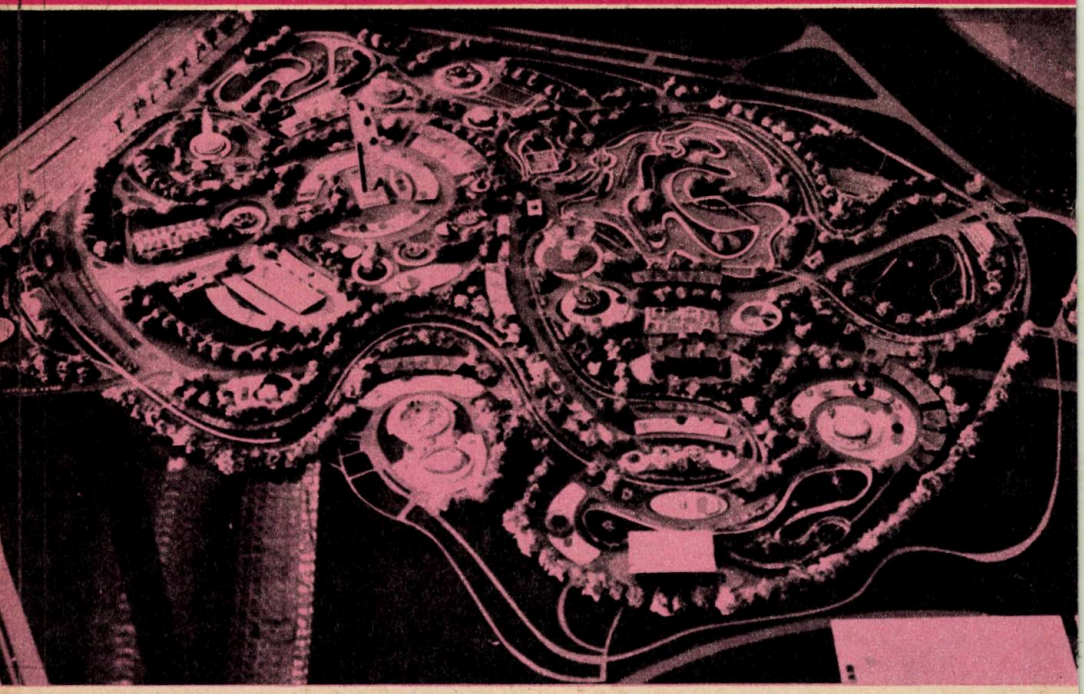

Imaginea de mai sus este familiară tuturor copiilor de la noi. Ea reprezintă macheta viitorului Centru de educaţie şi cultură al pionierilor şi copiilor din Bucureşti. Realizat după indicaţiile celui mai apropiat prieten al tinerei generaţii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, proiectul este o expresie grăitoare a grijii partidului, a secretarului său general, pentru educaţia pionierilor şi copiilor.

Copiii României

Copii ai României, tînără temelie,
Spre comunista eră ne poartă paşii azi,
Noi ne iubim fierbinte străbuna noastră glie
Şi holdele-aurite, pădurile de brazi.

În viaţa noastră bună, plăpîndă şi curată,
N-am cunoscut războiul sau foamea, sărăcia.
Copilăria-i dulce în ţara minunată
Ce-n veacul de lumină se cheamă România.

În ochii noştri limpezi luceşte tricolorul,
Iar inimile noastre pentru o ţară bat
Cum bat şi pentru omul iubit de tot poporul.
Ce luptă pentru pace ne-ncetat.

Teodora Corina Petrescu
Şcoala generală nr. 1, Videle

Inaugurarea şantierului viitorului centru s-a desfăşurat în prezenţa secretarului general al partidului, primul beton la fundaţia noului edificiu fiind turnat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi tovarăşa Elena Ceauşescu, în ovaţiile celor 20 000 de copii şi tineri participanţi, la 22 iunie 1979, la manifestările consacrate celei de-a XXX-a aniversări a Organizaţiei pionierilor, Zilei pionierilor şi Anului internaţional al copilului.

Centrul copilului va găzdui Casa centrală a pionierilor şi şoimilor patriei, un impunător edificiu, prevăzut cu săli de teatru, biblioteci, cabinete de informare şi documentare, numeroase ateliere şi laboratoare de creaţie tehnico-ştiinţifică specializate, ateliere productive cu caracter permanent, un radioclub, un studio de arhitectură, urbanistică şi construcţii de locuinţe etc. Fresce şi picturi inspirate din istoria patriei, a poporului şi a partidului vor da clădirii o nobilă măreţie. Felurite sporturi vor putea fi practicate pe multitudinea de terenuri amenajate în acest scop.

Tot aici se va înălţa Orăşelul copiilor, în care micii vizitatori vor afla mijloacele de distracţie cele mai variate. O secţiune de mare interes o va constitui grupul de machete ale unor cetăţi şi locuri istorice, ale unor construcţii reprezentative pentru epoca noastră socialistă. Alături se vor înălţa machetele castelelor din poveştile şi legendele româneşti, din cele mai dragi cărţi ale literaturii universale.

Centrul copilului din Capitală va fi una din cele mai interesante şi atractive puncte de pe Planeta copiilor.

PENTRU FERICIREA POPORULUI

60 DE ANI DE LA CREAREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

60 de ani de istorie glorioasă. 60 de ani de cînd, într-o zi de mai a anului 1921, comuniştii, în fruntea clasei muncitoare, au înălţat neînfricaţi steagul de luptă al partidului. De atunci l-au purtat, neîntrerupt, în toate furtunile, învingînd şi făurind pe pămîntul României o viaţă liberă şi demnă. Prin consecventă luptă revoluţionară, prin înalt eroism, prin muncă plină de abnegaţie, comuniştii au clădit o România la care abia îndrăzneau să viseze înaintaşii, o ţară aflată în plin avînt pe calea edificării socialismului şi a comunismului, o ţară mîndră de a avea în frunte un strălucit fiu al poporului — tovarăşul Nicolae Ceauşescu, militantul exemplar şi neabătut a cărui viaţă şi luptă s-au identificat cu cele mai nobile aspiraţii ale poporului nostru.

Să răsfoim împreună cîteva din glorioasele pagini pe care le-a scris cu litere de aur, într-o carte de aur, Partidul Comunist Român.

De fiecare dată ne vom opri la pagina pe care scrie: 8 mai 1921. Atunci, la Bucureşti, într-o casă modestă, s-a desfăşurat Congresul de făurire a Partidului Comunist Român. Continuînd mişcarea revoluţionară socialistă a clasei muncitoare, Partidul Comunist Român a ridicat, în noile condiţii ale dezvoltării ţării, pe o treaptă superioară, lupta de eliberare socială şi materială a celor ce muncesc. Din chiar primele zile ale existenţei sale, partidul a avut de înfruntat teroarea, împotrivirea înverşunată a organelor represive ale claselor exploatatoare. Neînfricat, Partidul Comunist Român şi-a propus de la început ţelul revoluţionar de a răsturna puterea claselor exploatatoare, de a înfăptui revoluţia proletară, de a făuri societatea socialistă.

Alături de masele muncitoare, tineretul a fost o prezenţă din cele mai active. După crearea partidului comunist, sub conducerea şi îndrumarea sa, lupta revoluţionară a tineretului a cîştigat în intensitate, în vigoare. La 2 mai 1922 se creează Uniunea Tineretului Comunist, care de la înfiinţare şi de-a lungul întregii istorii de luptă a clasei muncitoare a fost un ajutor de nădejde al partidului.

Anii care au urmat au demonstrat capacitatea partidului de a organiza şi conduce lupta clasei muncitoare, a tineretului, a tuturor forţelor progresiste pentru o viaţă liberă şi demnă. Lupeni 1929, Griviţa 1933 au rămas în istorie ca mari bătălii de clasă. Prin numeroasele greve, demonstraţii de protest, mitinguri, muncitorii cereau lărgirea drepturilor economice şi politice, dreptul de a se organiza. Partidul comunist a fost singura forţă

care s-a ridicat cu hotărîre în apărarea drepturilor muncitorești.

În viltoarea anilor 1930, în viltoarea marilor desfășurări de forțe muncitorești se afla un foarte tînăr ucenic. Numele lui: Nicolae Ceaușescu. Nevoit,din cauza condițiilor grele de viață, să plece din satul său — Scornicești — pentru a-și căuta de lucru în lumea orașului, la București, muncește la diferiți patroni. La vîrsta cînd alții se mai dedau jocurilor copilărești, viitorul revoluționar își dă seama că, prin nedreptate și abuz, sute de muncitori sînt aruncați în stradă, îngroșînd rîndurile șomerilor, rămînînd fără hrană, fără adăpost. Înregimentîndu-se în rîndurile clasei muncitoare, avea să afle cauzele care stau la baza nedreptății, a suferințelor celor care trudesc, avea să afle calea luptei revoluționare, pe care va merge cu consecvență întreaga sa viață.

Avea numai 15 ani cînd a început să activeze în Uniunea Tineretului Comunist, înfruntînd, cutezător, prigoana organelor de represiune burghezo-moșierești. Gîndirea sa vie, plină de dinamism, puternicul spirit organizatoric, dîrzenia, dăruirea totală în lupta pentru cauza clasei muncitoare l-au impus de îndată în conducerea tineretului revoluționar. În 1933 este arestat pentru «incitare la grevă» și răspîndire de manifeste «împotriva ordinii de stat». Tînărul revoluționar va cunoaște de aici înainte gustul amar al prigoanei.

Anul 1933, anul marilor lupte ale ceferiștilor și petroliștilor, înecate în sînge de către guvernul timpului, a fost urmat de un mare proces intentat celor care i-au condus pe muncitori. În vara anului 1934 acest proces se rejudecă. Această dată avea să se înscrie ca o prestigioasă pagină în activitatea tînărului comunist Nicolae Ceaușescu. Fără a se lăsa intimidat de represiunile polițienești, el se prezintă la proces. Interogat în legătură cu prezența sa acolo, răspunde dîrz și răspicat că a venit pentru a face declarații în favoarea acuzaților, arătînd că întreaga muncitorime se solidarizează cu ei.

Anii 1935—1936. Asupra țării plutesc amenințători norii negri ai fascismului. Expansiunea Germaniei hitleriste constituie o mare primejdie. Garda de fier, agentura internă a hitlerismului, caută să se infiltreze pretutindeni, semănînd ură și moarte în toată țara. Singurul reprezentant al intereselor naționale ale poporului român este partidul comunist.

Pentru a bara calea fascismului și războiului, Partidul Comunist Român își intensifică eforturile menite să strîngă într-un front unit toate forțele democratice. Ajutor de nădejde este Uniunea Tineretului Comunist.

La sfîrșitul anului 1935, partidul încredințează tînărului Nicolae Ceaușescu funcția de secretar al Comitetului regional Prahova al U.T.C. Activitatea organizată de tînărul militant comunist a avut drept rezultat intensificarea luptei revoluționare a tineretului, atragerea forțelor democratice patriotice în lupta antifascistă. Activitatea intensă îi aduce o nouă arestare în 1936, urmată de condamnarea la doi ani și jumătate de închisoare. Regimul aspru de detenție la care este supus la Doftana nu-i poate frînge voința de luptă, dîrzenia, neînfricarea. De îndată ce este repus în libertate, se avîntă din nou în viltoarea luptei.

Un moment de mare importanță pentru clasa muncitoare din țara noastră l-a constituit marea demonstrație antifascistă și antirăzboinică de la 1 Mai 1939. Organizată sub semnul opoziției față de Germania hitleristă, al

apărării libertăților democratice și a independenței României, marea demonstrație de la 1 Mai 1939 s-a impus prin amploare, printr-o puternică mobilizare de forțe, care au atras atenția opiniei publice. Partidul Comunist Român, demascînd ororile fasciste, a arătat cu clarviziune științifică și un curaj fără egal primejdia pe care o reprezenta agresivitatea Germaniei hitleriste pentru independența și suveranitatea țării noastre. Marea demonstrație de la 1 Mai 1939 a înscris o strălucită pagină de luptă în istoria Partidului Comunist Român.

Un important rol în organizarea acestei impresionante demonstrații a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, împreună cu cadrele de bază ale partidului, a condus această mare acțiune. Deși în vîrstă de numai 21 de ani, tînărul revoluționar își cîștigase deplina încredere a partidului, care-i încredința sarcini de cea mai mare importanță.

Asemenea manifestări cu caracter patriotic, antifascist și antirăzboinic au fost organizate în numeroase centre ale țării și au constituit o mare victorie a Partidului Comunist Român, care s-a dovedit, în aceste momente de mare încordare politică, singura forță capabilă de a lupta împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea independenței și suveranității naționale.

Anul 1939 a fost și anul unei activități intense de pregătire a Conferinței naționale a tineretului comunist. Sufletul viu al acțiunii a fost tovarășul Nicolae Ceaușescu. El a adus în realizarea acestei sarcini încredințate de partid bogata sa experiență revoluționară, o deosebită pregătire ideologică, un exemplar spirit de dăruire.

În acțiunile desfășurate în cursul anului 1939, pentru refacerea organizației revoluționare de tineret, o contribuție remarcabilă a adus tovarășa Elena Petrescu (Ceaușescu). Aflată în fruntea unei comisii de reorganizare într-unul din sectoarele Capitalei, tînăra comunistă s-a impus printr-o susținută activitate politică.

Astfel a fost posibil ca, în condiții de desăvîrșită conspirativitate, să aibă loc, în toamna anului 1939, într-o casă mărginașă din București, Conferința națională a tineretului comunist. Cu acel prilej în secretariatul C.C. al U.T.C. a fost ales tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Anii 1939—1944 au fost ani de grea cumpănă pentru destinele națiunii române, ani de grea dictatură fascistă, de cotropire hitleristă. Ei au fost totodată ani de luptă dîrză a Partidului Comunist Român, care au demonstrat forța sa, capacitatea sa de a conduce poporul spre dobîndirea unei vieți libere, independente. În acești ani partidul a pregătit și condus revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944.

În preajma acestor zile de foc, tovarășul Nicolae Ceaușescu reușește să părăsească lagărul de la Tîrgu-Jiu și se consacră, cu toată energia, pregătirii marilor evenimente care aveau să schimbe cursul istoriei.

Luptele declanșate de forțele revoluționare, patriotice, sub conducerea P.C.R., la 23 August 1944 au marcat începutul prăbușirii ocupației hitleriste a României. La 25 octombrie întreg pămîntul patriei era eliberat. În continuare, cu sprijinul întregului popor, armata română a luptat pe teritoriul Ungariei și al Cehoslovaciei pînă la victoria finală asupra Germaniei hitleriste. În vara fierbinte a anului 1944, luîndu-și destinele în propriile sale mîini, poporul nostru, avînd în frunte

Partidul Comunist Român, inaugura o eră nouă, în care aveau să fie aduse la împlinire înaltele sale idealuri de dreptate socială și națională, pentru care și-au dat viața, de-a lungul zbuciumatei noastre istorii, fiii cei mai buni ai țării.

În fața României se deschidea perspectiva unei vaste opere de prefacere înnoitoare. A fost înfăptuită, pe cale revoluționară, reforma agrară, iar la 6 Martie 1945 a fost instaurat guvernul revoluționar democratic cu pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc condus de înflăcăratul patriot doctor Petru Groza.

La 30 Decembrie 1947 a avut loc proclamarea republicii. Un an mai tîrziu, fabricile și uzinele, deținute pînă atunci de clasele exploatatoare, treceau în mîinile celor ce muncesc. Se puneau astfel bazele orînduirii socialiste. Ca urmare, în perioada de după naționalizare, partidul a pus în fața comuniștilor, a întregului popor, obiectivul realizării primelor planuri de stat. Începea făurirea economiei socialiste unitare. Dezvoltarea industriei și a agriculturii socialiste a avut drept urmare creșterea nivelului de trai material și spiritual al tuturor oamenilor muncii.

Ca întotdeauna, și în această perioadă de mari transformări revoluționare tineretul s-a aflat, sub steagul partidului, în primele rînduri de luptă și muncă, înscriind pagini de cutezanță în uzine și pe ogoare, pe șantierele reconstrucției, la Bumbești-Livezeni, Salva-Vișeu, Agnita-Botorca și altele.

Se înregistrau primele realizări ale politicii de industrializare socialistă a țării. Pe ogoarele cooperativizate se puneau bazele înfloririi unei agriculturi socialiste moderne. Se aprindeau primele lumini din salba centralelor electrice, care în anii viitori aveau să împînzească țara. Uniți în efortul comun de a ridica România din marasmul înapoierii economice și sociale, oamenii muncii din toate colțurile țării, români, maghiari, germani și de altă naționalitate urmau în strînsă unitate și cu aceeași însuflețire partidul, reprezentantul lor cel mai autentic, luptătorul cel mai consecvent pentru libertate, bunăstare și fericire.

Dînd o înaltă apreciere activității tovarășului Nicolae Ceaușescu, partidul l-a investit cu noi răspunderi, de cea mai mare importanță pentru înfăptuirea amplelor prefaceri revoluționare aflate în curs. Puternica personalitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu s-a manifestat printr-o vastă și strălucită activitate în opera de construire a socialismului pe pămîntul României.

Ca urmare a contribuției sale de primă însemnătate la înfăptuirea cu consecvență a politicii de edificare a societății socialiste, de continuă ridicare a bunăstării materiale și culturale a celor ce muncesc, în martie 1965 tovarășul Nicolae Ceaușescu este ales în fruntea conducerii partidului.

În anul 1967, primului comunist al țării i se încredințează înalta răspundere de președinte al Consiliului de Stat. Iar la 28 martie 1974, dînd expresie voinței unanime a întregului popor, Marea Adunare Națională l-a investit pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, cel mai iubit fiu al poporului, eminentul său conducător, patriotul înflăcărat, militantul revoluționar

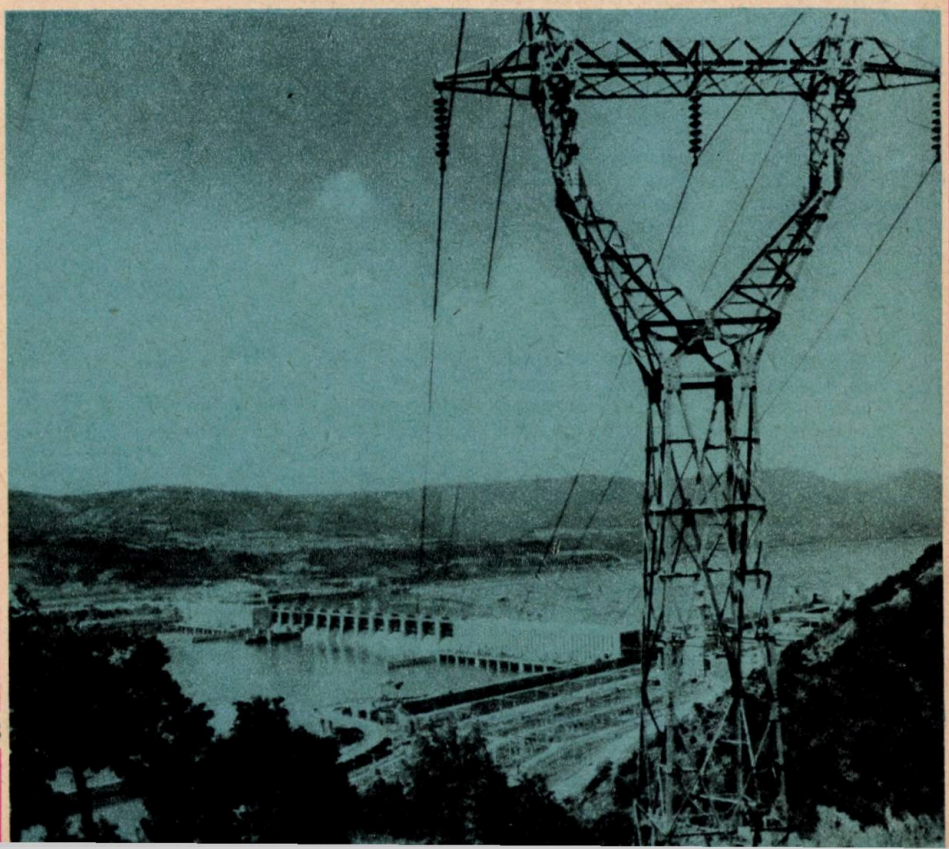

și internaționalistul consecvent, omul care se identifică pe deplin cu cele mai înalte aspirații ale națiunii noastre socialiste,ca președinte al Republicii Socialiste România.

Perioada de cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu se află în fruntea conducerii partidului și statului constituie un capitol de o măreție unică în istoria țării noastre. Strălucita gîndire revoluționară a secretarului general al partidului, profundul său patriotism, spiritul său novator mobilizează energiile creatoare, stimulează participarea întregului popor la făurirea unei vieți mereu mai frumoase, într-o țară în plină înflorire.

În anii care au trecut de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român (iulie 1965), dezvoltarea economică a țării a cunoscut un ritm care stîrnește admirația lumii întregi. Noul plan cincinal 1981—1985, elaborat cu participarea directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu și adoptat la Congresul al XII-lea al P.C.R., va face ca România să depășească stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare, devenind o țară socialistă cu o dezvoltare medie. Viața politico-socială a țării, cultura, știința cunosc o deosebită înflorire. Politica de pace și cooperare cu statele socialiste, cu țările care și-au cucerit recent independența, cu toate popoarele lumii, în spiritul stimei și al respectului reciproc, promovarea cu strălucire de conducătorul statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, face ca numele țării noastre, al președintelui republicii să fie rostite cu cel mai profund respect pe toate meridianele. Țara noastră, poporul român, minunatul ei conducător se bucură de stimă în toată lumea.

În cadrul multiplelor lor preocupări, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu acordă o deosebită atenție condițiilor în care cresc și se formează copiii. Acești ani au adus și în domeniul educației copiilor înnoiri ale căror roade le culegem de pe acum. Educarea prin muncă și pentru muncă a tinerei generații constituie astăzi o realitate pregnantă a școlii și Organizației pionierilor. Îndemnurile tovarășului Nicolae Ceaușescu adresate tineretului și copiilor de a învăța și a munci, de a-și cultiva capacitățile creatoare,de a folosi în viață ceea ce învață la școală, au intrat în conștiința fiecărui purtător al cravatei roșii cu tricolor.

Prin întreaga lor activitate, pionierii se formează ca tineri comuniști, ca tineri revoluționari, dăruiți trup și suflet patriei socialiste, animați de dorința fierbinte de a răspunde grijii partidului prin fapte demne de această epocă fără egal în istoria patriei. Cei care se află astăzi pe băncile școlii vor prelua mîine cu toată responsabilitatea ștafeta muncii,pentru ca România să înainteze cu pași siguri spre culmile de lumina ale comunismului, pentru victoria căruia au luptat, fără a-și cruța forțele, uneori nici viața, comuniștii de-a lungul celor șase decenii de glorioasă istorie a Partidului Comunist Român.

RITMURI PIONIEREȘTI ÎN FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Amintiri din copilărie, vara

reportaj de ION CRÎNGULEANU

Anul acesta frumoasa Luncă de Sus din munții Carpați, în județul Harghita, a fost locul cel ales în care s-a organizat tabăra națională de creație a pionierilor. Condeieri inspirați și sprințari, iubitori și făuritori de poezie, reporteri harnici și povestitori, pictori și desenatori, epigramiști și fotografi, sportivi și cîntăreți s-au întîlnit în ideea de-a realiza un cîntec unanim închinat celor 15 ani care au trecut de la istoricul Congres al IX-lea al partidului, ahi în care acești copii s-au născut și au crescut sub zodia luminii. Tabăra e înconjurată de munți mulți, acoperiți de brazi și brăzdați de ape; e soare mult din și mai mult cer. Pe moment, natura te copleșește cu frumusețea și grandoarea ei. Dacă ar fi după dimensiunile munților și ale brazilor, Alina Neteda din clasa a V-a a Școlii generale nr. 13 din Arad ar trebui să nu mai fie zărită.

— Pari intimidată, îi spun.

— Mai curînd bucuroasă. Cînd mă bucur, vreau să fiu cît mai profundă... Știți... venind tocmai de la Arad, am avut prilejul să văd o mulțime de locuri și oameni, iar aici, în munți, tăcerea și natura mă fac să mă gîndesc tot la ei. În fiecare zi culeg flori de munte și beau izvoare, dar mă gîndesc și la Arad. Mai ales că eu am ridicat un buchet de flori chiar spre mîinile tovarășului Nicolae Ceaușescu în zilele cînd a vizitat orașul nostru... Sper să mă întorc în vechiul și noul nostru oraș cu un mănunchi de creații de merit.

Din mulțimea fetițelor și băieților cu care

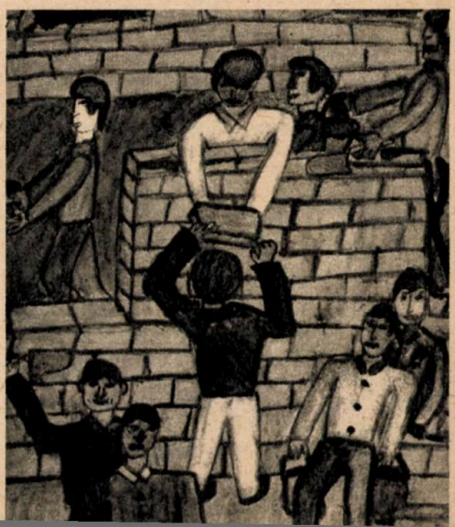

«CONSTRUIM PENTRU MIINE»
Ion Mavrogian, clasa a VI-a, Birlad

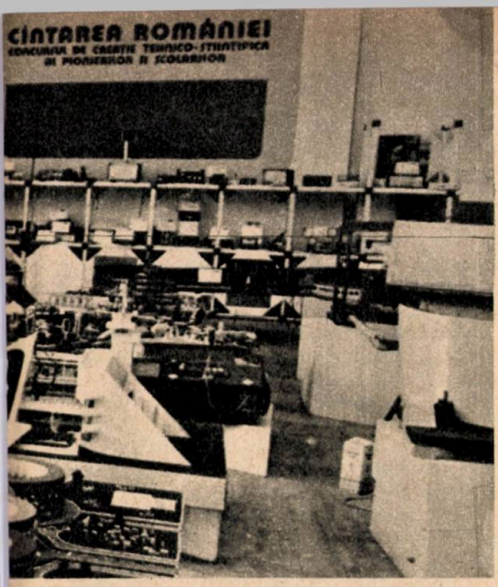

stăm de vorbă sau ne plimbăm, iată, ni se alătură Matei Bălăiță și Decebal Ștefănescu, amîndoi în clasa a VI-a și prieteni de la Școala generală nr. 5 din București.

— Noi, pentru azi, am compus un careu, spune Matei.

— Ce fel de careu? întreabă surprinsă Gabriela Bălășoiu din Galați, care tocmai se pregătea să ne citească o poezie intitulată «Furnaliștii Dunării».

— Treabă complicată, ce știi tu? precizează Decebal.

— Un careu de... cuvinte încrucișate. Dacă te încumeți să intri în el fără să știi cîte ceva despre Burebista sau Shakespeare, despre Enescu sau Porțile de Fier, ai încurcat-o, explică Bălăiță.

— Așa! așa care va să zică, sare în replică pictorița Ilinca Dorina de la Albeștii de Argeș. Las' că te văd eu pe tine, Matei, și pe tine, Decebale, ce veți zice după ce veți fi vizitat expoziția de artă plastică a celor 80 de expozanți, pionieri din toată țara... Cînd veți vedea întreaga patrie cu proprii voștri ochi...

— Facem un poem cu felurile și cuvintele voastre, conveniră cei doi.

Din vorbă în vorbă și din pasiune în pasiune, iată că ne trezim în fața furtunii care tocmai începe să rostogolească cetăți de nori cu tunete și fulgere peste noi și peste munți.

— Ați văzut harpele curcubeelor? m-a întrebat brusc, după trecerea numeroaselor șuvoaie, Victor Drăghicescu din Tîrgoviște.

— Ei, da, uite-l pe Drăghicescu și harfist! Nu-i ajunge lira, răspunde cu umor neastîmpărata Sofia Arnat din Mehedinți.

Dar clipelor noastre de dialog le iau locul înaltele, adîncile ore de creație, de meditație și activitate creatoare pionierească. Copiii de la Lunca de Sus ridică spre toată patria, spre fruntea părinților lor buchetele recunoștinței, ale dragostei și prețuirii.

Întotdeauna gîndul meu e la copiii țării mele, la tineretul, la poporul nostru! Doresc ca tinerii, copiii, poporul meu să trăiască în pace! Dar, deopotrivă, gîndurile mele sînt îndreptate spre copiii tuturor popoarelor. Am fost în multe țări, am întîlnit acolo și copii, și tineri, și oameni mai în vîrstă, și chiar foarte bătrîni. Trebuie să mărturisesc că aceeași căldură pe care o simt îmbrățișînd copiii patriei mele am simțit-o îmbrățișînd copiii altor țări. Peste tot am simțit dorința popoarelor de a trăi în pace, de a colabora, de a fi libere și independente.

NICOLAE CEAUȘESCU

Festivalul internațional

„COPIII LUMII DORESC PACEA"

A intrat în tradiție ca această prestigioasă manifestare — Festivalul internațional «Copiii lumii doresc pacea» (aflat în 1980 la cea de-a III-a ediție) — să se desfășoare într-un minunat cadru de vacanță, ospitaliera tabără Năvodari oferind totodată oaspeților-participanți privilegiul mării, al soarelui cu cele mai multe carate.

Încă din ziua debutului, aici s-a instaurat o febrilă atmosferă de spectacol în pregătire și îndesfășurare. De-a lungul a cinci zile am avut imaginea integrală a acestui festival, spectaculos prin sîrguința pregătirilor de peste zi, ca și prin pitorescul recitalului ștafetă al copiilor susținut seară de seară în incinta taberei.

Într-una din seri, lumea festivalului s-a mutat pe scena Teatrului «Ovidiu» din Mamaia, oferind spectatorilor de toate vîrstele și de pretutindeni un emoționant buchet multicolor și plurimuzical — un dar simbolic și sărbătoresc al copiilor lumii înfrățiți prin idealul solidar al luptei pentru pace.

Un «Joc de copii» a invadat scena în deschiderea spectacolului, o metaforă coregrafică a copilăriei, reprezentînd cel dintîi dar artistic al gazdelor (pionieri din județele Mureș, Vaslui, Galați și municipiul București). Simona Jackie din Dublin, membră a delegației «Woodkraft Folk», îmi vorbise despre repertoriul pregătit pentru ziua lor națională în cadrul taberei. Din acest repertoriu au ales pentru spectacolul de gală «Cîntec pentru pace» — simbolic mesaj al copiilor englezi. Un elogiu prieteniei, exprimat printr-o metaforă pe cît de simplă pe atît de sugestivă — «Cinci degete» —, au adus membrii delegației din Austria. Culorile celor cinci continente, costumele naționale ale popoarelor și melosul popular s-au alăturat într-un potpuriu prezentat de copiii din Algeria, Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, Egipt, Finlanda, R.F.G., Italia, Tunis, U.R.S.S.

Eliska Belikova, din Cehoslovacia, fericită că a avut prilejul să participe la un asemenea festival de anvergură internațională, a apreciat mult această amplă paletă coloristică a spectacolului. Subscriem la aprecierile ei. Nu putem uita nici talentul micului nostru prieten Amar Rafai din Damasc, care ne-a cucerit inimile prin frumosul poem închinat păcii de către copiii Siriei, nici dezinvoltura cu care pionierii francezi au interpretat un foarte antrenant «Cîntec vesel», nici proiecția secolului XXI din cîntecul pionierilor polonezi. Grupul CISV (Asociația internațională a satelor de vară internaționale pentru copii) a întruchipat pe scenă o adevărată horă a prieteniei copiilor de pe planeta Pămînt. Gazdele au oferit un program de excepție, la reușita căruia au contribuit prestigioase formații pionierești premiate la precedenta ediție a Festivalului național «Cîntarea României». În final, marea scenă de la Mamaia a fost inundată de o mare de copii, care și-au unit glasurile și inimile într-un impresionant elogiu al păcii.

ILEANA PIȚA

Noi nu ne jucăm de-a războiul

Cînd o să veniți la noi
O să ne jucăm în valurile verzi
Cu mingea de foc
A soarelui,

Sau de-a v-ați ascunselea
Prin peșteri enigmatice-ale munților —
Dar n-o să ne jucăm de-a războiul.

Vom sări coarda,
Cu firele rîurilor
Sau șotronul
Pe dalele fierbinți
Ale orașelor.

Dar n-o să ne jucăm
de-a războiul.

Mihaela Avrămuț, 9 ani, Iași

Publicul nu se vede în această fotografie, făcută pe Aeroportul Otopeni, la reîntoarcerea în țară de la Jocurile Olimpice a sportivilor noștri. El a fost însă extrem de numeros și i-a întîmpinat pe campionii olimpici și îndeosebi pe fetele noastre, cu flori și cu felicitări, așa cum sînt primiți întotdeauna marii învingători.

Fetele noastre de aur

De obicei, celebritatea vine odată cu ghioceii înfloriți la tîmple. Sînt însă și excepții.

De cîțiva ani buni, gimnastica noastră feminină ne oferă o asemenea excepție. Formate la școala celei mai înalte exigențe sportive, fetițe de 13, 14, 15 ani devin «peste noapte» celebrități admirate pe toate meridianele globului.

Pentru prima oară am asistat, fascinați, la un asemenea fenomen în 1974, în arena olimpică a Montrealului. Atunci și acolo, fruntea **Nadiei Comăneci,** *triplă campioană olimpică, a fost încununată, la vîrsta de 14 ani, cu lauri, ea devenind nu numai cea mai bună sportivă a lumii, ci și cea mai cunoscută fetiță din lume.*

Și tot acolo și atunci, alături de ea s-au impus atenției a milioane și milioane de oameni **Teodora Ungureanu** *și celelalte colege ale lor de echipă.*

După patru ani, această splendidă performanță s-a reeditat. De data aceasta, în arena olimpică a Moscovei, unde, la vîrsta de 19 ani, Nadia a strălucit din nou, reușind să-și mențină prestigiul și titlul de cea mai bună gimnastă a lumii. Alături de numele ei, săgetînd în lung și-n lat Pămîntul pe toate lungimile de undă, au apărut numele altor fete din România. Cele mai multe dintre ele — **Emilia Eberle, Melita Ruhn, Dumitrița Turner, Rodica Dunca** *— bine cunoscute și pînă acum, din alte competiții internaționale.* **Cristina Grigoraș,** *însă, aproape necunoscută publicului larg și pentru care apariția în arena Palatului sporturilor de la Lujniki a constituit debutul în competițiile internaționale de anvergură, s-a prezentat la fel de strălucit ca și colegele ei.*

Ne sînt vii în memorie și vor rămîne de neuitat cele cinci zile și cinci nopți în care fetele noastre, luptîndu-se cu exigențele artei lor, au reușit să adauge panopliei atît de bogate a gimnasticii românești încă șapte medalii olimpice — două de aur, trei de argint și două de bronz — ceea ce constituie un bilanț excepțional. La acest nou și strălucit succes al gimnasticii noastre feminine au contribuit toate componentele echipei noastre olimpice.

Nadia, Emilia, Melita, Rodica, Dumitrița și Cristina, șase fiice ale poporului nostru, care, pentru succesele lor de răsunet internațional, pentru înalta lor contribuție la sporirea prestigiului nostru sportiv în arena internațională se bucură de toată admirația și stima noastră.

C. DIACONU

ACADEMICIAN
GHEORGHE MIHOC
PREŞEDINTELE ACADEMIEI R.S.R.

DINTRE ACEŞTI TINERI INTELIGENŢI SE VOR RIDICA MARII OAMENI DE ŞTIINŢĂ DE MÎINE

Grecii vechi aveau cultul educaţiei fizice şi al sănătăţii, al armoniei între trup şi suflet. Întrecerile sportive din antichitate, care s-au desfăşurat pentru prima oară în oraşul Olympia din Grecia, cu şapte secole înaintea erei noastre, cunoscute sub numele de olimpiade, au avut epoca lor de glorie timp de 12 secole. Reînviate acum cîteva decenii, ele au căpătat în timpul nostru o amploare extraordinară. După modelul olimpiadelor sportive, au început să se organizeze olimpiade şi în alte domenii. Astfel, de aproape douăzeci de ani se ţin olimpiade internaţionale de matematici.

În ţara noastră, dragostea pentru studiul matematicii în afara obligaţiilor şcolare s-a manifestat de multă vreme. La 15 septembrie 1895, din iniţiativa unui grup de matematicieni

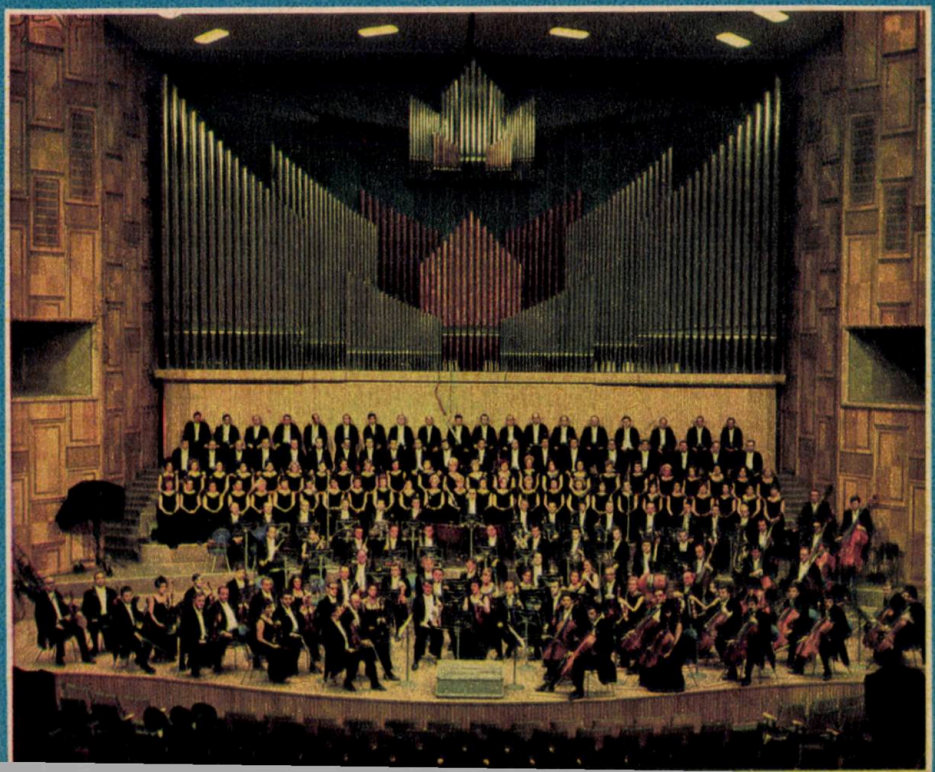

și ingineri, a apărut primul număr al «Gazetei matematice», care, de atunci, apare lunar fără întrerupere, aducînd servicii imense științei și culturii din țara noastră. Conducătorii «Gazetei matematice» au organizat în anul 1902 primul concurs la matematică între elevii liceelor din țară. Mijloacele restrînse ale inimoșilor matematicieni,care susțineau «Gazeta matematică», nu permiteau însă ținerea unor concursuri la care să ia parte mai mulți dintre elevii buni la matematici. La concursuri participau, pînă în anul 1948, circa 20—30 de candidați selecționați dintre cei mai harnici colaboratori ai publicației.

Din anul 1950, concursurile «Gazetei matematice» au început să se numească olimpiade, denumire care s-a păstrat pînă astăzi. Ele au, într-adevăr, amploarea unor întreceri de mari proporții, cu un număr de cîteva mii de concurenți. Olimpiadele de matematici se desfășoară în trei etape. Prima etapă are loc în cadrul fiecărei școli. A doua etapă se ține între elevii fiecărui județ care au reușit la prima etapă. La ultima etapă — pe țară — iau parte învingătorii de la etapa județeană. Numărul celor care, pornind de la etapa I,reușesc să ajungă la ultima, se ridică la cîteva sute. În modul acesta, rezultatele obținute sînt concludente, orice elev din țară putînd fi socotit un participant la olimpiadă.

Ne putem întreba ce rost au olimpiadele de matematică din moment ce există un învățămînt general și obligatoriu. Răspunsul este că olimpiadele urmăresc un alt scop decît învățămîntul. Olimpiadele se ocupă numai de elevii dotați la matematici, urmărind descoperirea talentelor deosebite în acest domeniu. Este evident însă că întrecerile dintre elevii excepționali îi stimulează și pe ceilalți, contribuind la ridicarea nivelului general al pregătirii în domeniul matematicii și al celorlalte științe legate de ea.

Din inițiativa țării noastre, în anul 1958 a fost organizată prima olimpiadă internațională de matematici, care a avut loc la București. Olimpiada internațională din 1959 s-a ținut tot în țara noastră. După această dată, olimpiadele de matematici s-au desfășurat și în alte țări.

Inițiativa Societății de matematică din țara noastră de a da elevilor buni la matematici din diferitele țări prilejul de a se întîlni, de-a se cunoaște și de a se întrece în domeniul matematicii s-a bucurat, după cum se vede, de un frumos succes.

Am avut șansa să asist la o olimpiadă internațională de matematică. Este un spectacol înălțător. Întocmai după cum, la o olimpiadă sportivă, concurenții fac eforturi supreme pentru realizarea unor performanțe maxime în domeniul culturii fizice, la olimpiadele de matematică, tinerii din toate continentele luptă într-o nobilă întrecere, pentru a obține performanțe maxime în gîndire logică și imaginație.

Este surprinzătoare maturitatea de gîndire a multora dintre acești tineri concurenți. Ei reușesc să rezolve probleme dificile și pentru profesorii lor. Este indiscutabil că dintre acești tineri inteligenți, veniți din toate părțile lumii, se vor ridica marii oameni de știință de mîine.

PORTATIV PENTRU 11 ANI

VĂ MAI AMINTIȚI DE OLGUȚA LUPU?

Mulți dintre cititorii noștri, copii sau adulți, ar putea răspunde astfel: care Olguța? Cea din clasa I, care îi uluia pe specialiști cu auzul ei absolut; cea din clasa a II-a, care îi uimea pe aceiași specialiști cu calitățile ei de improvizator la pian; cea din clasa a III-a, care — pe aceiași specialiști și nu numai pe ei — îi încînta cu talentul componistic; cea din clasa a IV-a — care? Pentru că despre ea s-a aflat din mai multe surse: presă, radio, TV, afișe de spectacol etc.

Ei bine, Olguța a crescut; e în clasa a V-a, e sănătoasă, veselă și din ce în ce mai aproape de miezul de foc al muzicii.

Ei, da, Olguța a crescut. Mirării de început a specialiștilor i-a luat locul bucuria. Bucuria de-a vedea degetele fragile ale unui copil — acele degete ce țin încă neîndemînatic creionul sau guma — zburînd dezinvolt pe claviatura cu zeci de capcane a pianului; acolo unde a greșit o notă e parcă tocmai... copilărește. Dar ea nu greșește. Și nu se teme. Nu se teme de partituri grele, nici măcar de cele cu disonanțe. Sigur că la un Sol major modulația cea mai firească

Țara noastră s-a remarcat la olimpiadele internaționale de matematică, dovedind buna pregătire a elevilor din școlile noastre. La olimpiada din 1978 țara noastră a ocupat locul întîi, iar la cea din 1979, ținută la Londra, locul al doilea, trecînd înaintea unor țări cu mare tradiție științifică.

La diversele olimpiade internaționale de matematică, următorii tineri matematicieni au primit medalii de aur, situîndu-se pe primul loc: **Dan Voiculescu, Mircea Martin, Barbu Berceanu, Adrian Ocneanu și Victor Nistor.**

TINERI MATEMATICIENI EVIDENȚIAȚI LA OLIMPIADA DE MATEMATICĂ, ETAPA PE ȚARĂ 1980

Premianți, clasa a VII-a

Premiul I — **Preda Paul Cătălin**, Școala generală nr. 5, Bacău.
Premiul II — **Gheldiu Camelia**, Școala generală nr. 1, Pitești.
Premiul III — **Zamfir Luminița**, Școala generală nr. 9, Botoșani.

Premianți, clasa a VIII-a

Premiul I — **Funar Luis**, Școala generală nr. 12, Craiova.
Premiul II — **Neacșu Elena**, Liceul de matematică și fizică nr. 2, București,
Premiul III — **Negulescu Radu**, Școala generală nr. 26, Galați.

ELISAVETA NOVAC

Lumea copilului

Alături de ai primăverii zori,
în patria înaltei fericiri,
copilul aleargă vioi printre flori.
Ca o albină zboară-n grădina de vise
și păsări îi cîntă,
și ape-i doinesc,
și porțile lumii-s deschise.

Cîntecul ca un cer
plutește deasupra pomilor înfloriți,
cîntecul cules de pe buzele mumii
zboară cu aripi de pace
peste hotarele lumii.

Copilul aleargă rîzînd printre flori
asemeni jucăușelor stele;
copilul atinge cu zîmbetul albastre zori
și patria — grădina lui de miere.

e Re major; simțurile noastre sînt instruite în spiritul natural al armoniei. Dar sensibilitatea noastră cere mai mult decît atît; ea cere, uneori, și o disarmonie elaborată, plină de semnificații. Un copil de 11 ani, iată, a ajuns la această adîncă înțelegere; îi plac Enescu, Bela Bartok — și nu gustă doar clasica armonie a... clasicilor.

În pragul clasei a V-a, Olguța Lupu, elevă la Liceul de artă «George Enescu» din București, are deja un palmares ca interpretă și compozitoare: dese apariții pe scenă (acompaniind corul școlii), la radio, premiul I la compoziție pe liceu, titlul de laureată a Festivalului internațional al copiilor «Lupta pentru pace» de la Sofia.

Avem în fața un album cu partituri tipărit de revista «Muzica» a Uniunii Compozitorilor din R.P. Bulgaria. Printre alți copii, din alte țări ale lumii, la pagina 22 întîlnim un nume: Olguța Lupu, și dedesubt: «România». Cu cîntecul «Vrăbiuța». Ne bucurăm și zîmbim: Olguța e la locul ei, printre copii.

Într-o seară am trecut prin fața Ateneului Român și, pe un afiș mare, albastru pe alb, am citit, scris cu litere mari, un lung șir de nume: Mozart, Sarasate, A.D. Papin, Regnart, Gavriil Musicescu, Ion Vlad, Mircea Neagu, Marin Constantin, Laurențiu Profeta și... și Olguța Lupu! Sînt autorii ale căror partituri se interpretau sub bolta Ateneului.

Un copil abia desprins din zodia șotronului să-și trimită partitura să răsune sub bolta Ateneului? De ce nu? În lăcașul de frumusețe al simțirii noastre muzicale, copilăria însăși e capabilă să participe cu unul din solii ei.

ILIE TRAIAN

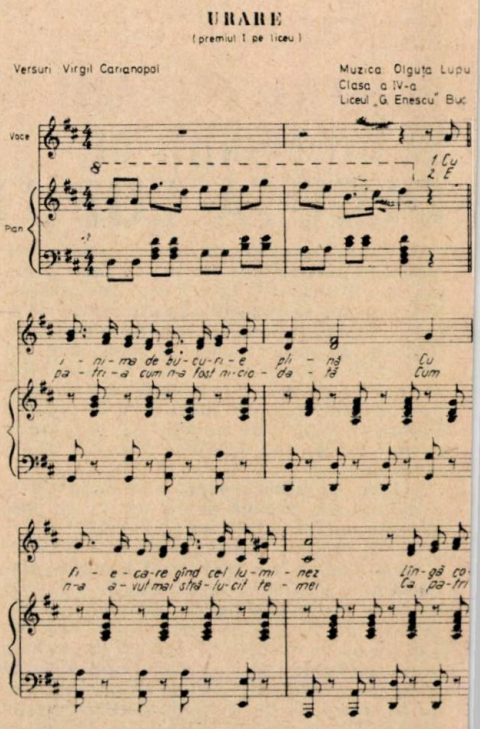

ION CRÎNGULEANU

Independență milenară

Lumină din străbună vatră carpatină
Prin mii de ani și mii de munți de-odată,
Ești patria dintotdeauna și lumină
De Burebista către noi, spre viitor urcată.

Independența firii noastre milenare
E însăși pîinea care ne străbate
Din talpa țării pînă-n grai de soare
Și, din lumină, pururi mai departe.

Strămoși ni-s munții, fluviul, marea, gîndul
Și inimile care ne-au născut;
Crescut să fie liber, liber ni-i pămîntul
Și liber va rodi, frumos, ca la-nceput.

Unit cu trupul nostru, cu ființa-ntreagă,
Cum ni l-au dat străbunii să-l păstrăm.
Pămîntul nostru doar cu soarele se leagă
Și-n viitor cu tot destinul lui intrăm.

Pîinea pămîntului

Cît fruntea omului de luminoasă,
Ea urcă demn și pururi gînditoare
Și ca un cîntec nou își lasă
Pe chipul muncii omeneasca-i zare.

Ea știe, ca pămîntul, să adune
Tot ce-i temeinic și adînc spre noi.
Din vis curat și pace roditoare vine,
Din brazda țării, din vegheri și ploi.

Aproape că respiră cînd ne întîlnește
Și-n inimă cu dorul pămîntean ne leagă,
Visînd la viitorul țării omenește
Cu toată avuția ei de pîine-ntreagă.

Ni-s palmele scăldate în lumina ei
Ca niște trandafiri care se-aprind în spații;
Cu umerii de holde și înflorire grei,
Din cele patru anotimpuri se aud Carpații.

Pe masa patriei întindem pîinea nouă
Cum marii buni străbuni ne învățară
La ceasul Dunării cînd se-oglindește-n rouă
Ca fruntea pîinii în întreaga țară...

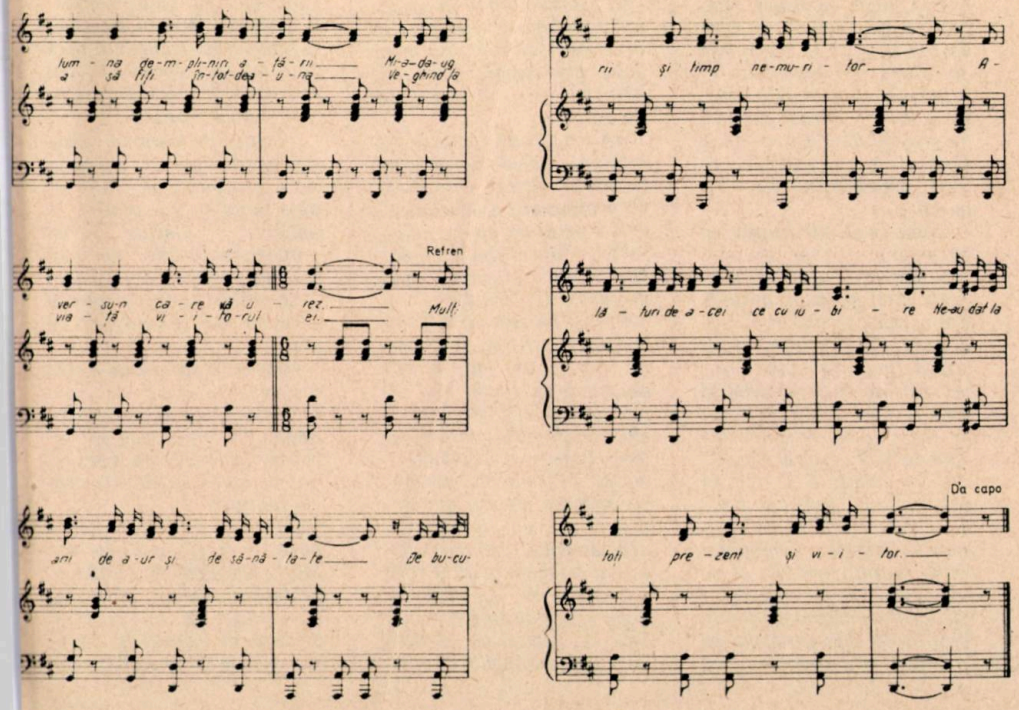

UN SAT UNDE BUNICII ŞI NEPOŢII FAC SPORT ÎMPREUNĂ

FITIONEŞTI

Pun rămăşag că n-aţi auzit de Fitioneşti! Nu auzisem nici eu, deşi bat ţara de cîţiva ani buni, cu carnetul de reporter după mine...

Eram la Focşani, cu treabă. Ceva despre Fabrica de confecţii, cunoscută şi recunoscută pe toate continentele, ceva despre şi mai celebrele «Hrube ale lui Ştefan cel Mare», unde şampania străluceşte ca rubinul, şi ceva despre sportul de masă. Aşa am ajuns la Fitioneşti...

La început m-am cam codit, de ce să nu recunosc. Era cale de vreo 40 de kilometri de la Focşani, iar peste noapte ploua mocăneşte. Dar tot m-am dus...

Comuna se întinde pe vreo 10 kilometri, drum de ţară, greu de bătut cu pasul, anevoios chiar şi pentru maşină. Am poposit la primărie. Nici ţipenie! «Toată lumea e la şcoală, îmi suflă un ţînc, vine un nene de la ziar!» «Măi să fie!» — îmi zic, şi demarez cu «a doua», grăbindu-mă spre celălalt capăt al satului.

Uite şcoala! E la fel ca orice şcoală generală nouă din Bucureşti. Adică frumoasă, curată, luminoasă. Chiar te miri cînd vezi răsărind aşa, dintre casele mici, bătrîneşti, o clădire modernă! N-apuc să apăs pe clanţa de la «intrarea profesorilor», că un elev, cu fler şi cu banderolă pe mînă, mă invită: «Poftiţi, tovarăşe ziarist! Vă aşteptam!»...

Defilăm, în viteză, pe culoarul de la parter şi, din mers, apuc să văd că toţi pereţii sînt tapisaţi cu panouri încărcate de diplome, medalii şi cupe, fanioane şi fotografii de la diferite întreceri sportive. Fără să vreau, îmi amintesc că, doar cu o zi în urmă, vizitasem un mare liceu din Bacău, unde nu văzusem nici măcar o poză de sport!

«Aici e sala de sport» — mă îndrumă elevul de serviciu. Şi într-, făcînd cunoştinţă cu profesorul de educaţie fizică Valeriu Grigoraş, cu directorul Gheorghe Ruginescu, cu primarul, cu alţi cîţiva profesori din şcoală.

Pînă să ne aşezăm la vorbă, îmi rotesc privirea prin «sala de sport», de fapt o sală obişnuită de clasă. Nici cel mai dibaci arhitect n-ar fi ştiut să aranjeze atît de bine totul. Într-un spaţiu restrîns, au loc şi spalierele, şi capra cu saltelele pentru gimnastică, şi o bîrnă, un dulap cu echipament şi materiale sportive, o masă de tenis şi chiar o... poartă de handbal! Nu, n-am exagerat cu nimic, numai că poarta de handbal nu e una veritabilă, ci una... desenată pe perete!

Înregistrez admirativ şi tac. Apoi ieşim cu toţii în curtea din spatele şcolii unde dăm peste copii. Cei mai mulţi sînt antrenaţi într-o partidă aprigă de handbal; alţii îşi încearcă puterile la porticul de gimnastică, iar vreo 10—15 din clasele mai mari sudează cu mîinile lor îndemînatice gărduleţul dinspre tribună. Ei bine, da, terenul are chiar şi tribună. Mi-e ciudă că nu e cu mine un fotoreporter sau că n-am luat aparatul de fotografiat de la Focşani.

Terenul de handbal n-are nici zgură, nu e nici amenajat pe o platformă de bitum ci, de-a dreptul pe pămînt. E bătătorit şi lustruit ca un parchet, iar porţile, deşi n-au plasele regulamentare, servesc perfect scopului pentru care au fost făcute (tot de elevi).

«Cum e cu sportul pe-aici?» întreb. «Păi, cum să fie? Toată lumea face sport la Fitioneşti. De vreo zece ani încoace. La crosurile noastre, bunicii se prind la întrecere cu nepoţii!»

De-a fir a păr, aflu întreaga poveste. Îi zic poveste, dar totul e adevărat! Acum 10 ani, profesorul Valeriu Grigoraş a renunţat la un post de director de şcoală la Bacău şi a venit la Fitioneşti! De ce?

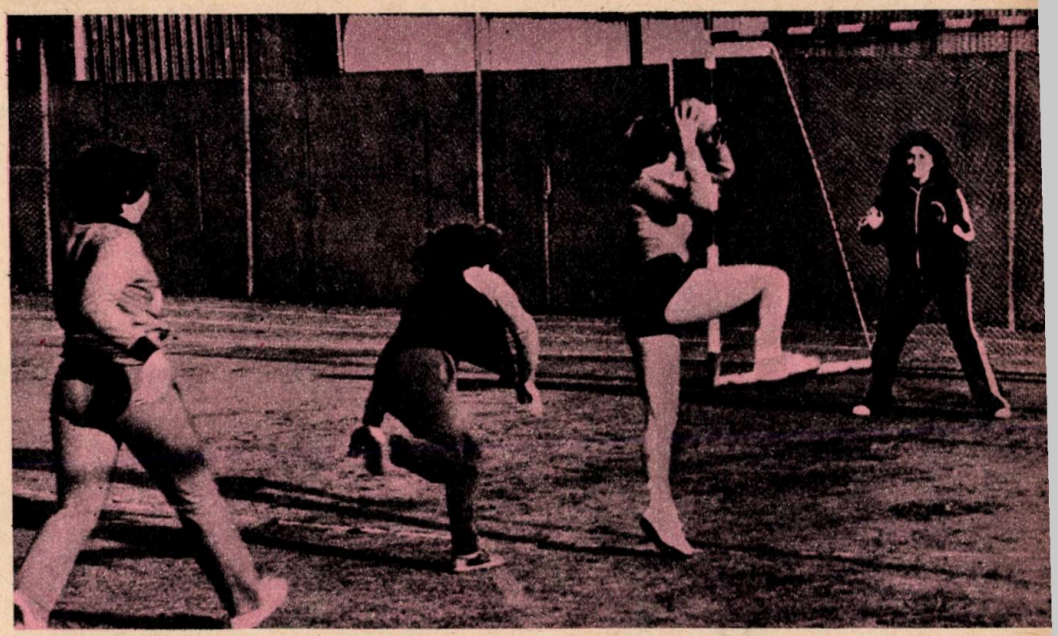

Uite-așa, ca să facă totul cu mîna lui, să vadă dacă reușește. Fetișcanele satului fugeau de educație fizică și era rușine mare să vină la lecție în... șort! Bătrînii fitionești ziceau că sportul dă palpitații la inimă și doar flăcăii din comună se mai încumetau la cîte-o «miuță» pe țăpșanul din vale, pe stînga, cum vii dinspre Focșani.

Profesorul Valeriu Grigoraș a luat-o metodic. Întîi cu băieții, cărora le-a dat echipament și, după scurt timp, i-au dus chiar la «meciuri oficiale» la Focșani! Fetele au început să tragă cu coada ochiului peste gard și, la început mai timide, apoi din ce în ce mai curajoase, au coborît, cum se spune, în arenă. Cu toții au îndrăgit handbalul și au început să-l practice, amenajînd ei înșiși, fete și băieți, terenul din spatele școlii. La primele meciuri «acasă», s-a dus vestea-n sat și au prins să vină chiar și bătrînii. Și n-au mai plecat nici ei!

În 1971, la un an după venirea profesorului Grigoraș, a avut loc prima ediție a «Cupei Fitionești» la handbal. Școlarii și școlărițele au primit atunci cea dintîi cupă, mică, de numai... 10 cm înălțime, «pentru bună organizare», dar în anii următori nu s-au mai mulțumit cu rolul de organizatori, cîștigînd turneu după turneu!

Astăzi, echipele de junioare II și III ale Școlii generale Fitionești sînt «spaima» finalelor pe județ, unde doar rareori formațiile adverse le pot ține piept. «Cupa Fitionești» a ajuns o veritabilă sărbătoare a comunei, iar crosurile, expedițiile cicloturistice și meciurile de fotbal adună în fiecare duminică toată suflarea satului.

Cum să ne mai mire, atunci, că eleva Rodica Chiper din Fitionești a cucerit anul acesta medalia de argint la finala pe țară a «Săniuței de argint» sau că Aurel Lupu, colegul ei, s-a clasat între primii șase la aceeași finală republicană? Cum să ne mire că handbaliștii din Fitionești n-au rivali în tot județul Vrancea și că, în curînd, vor apărea, cu certitudine, printre componenții unor echipe divizionare? Cum să ne mai mire pereții aceia tapisați cu medalii, diplome și cupe, cînd de 10 ani comuna Fitionești, despre care pun rămășag că n-ați auzit pînă acum, își crește toată suflarea pe terenul de sport?!

Îl privesc pe profesorul Valeriu Grigoraș, omul care a făcut toate aceste minuni. Arată acum a sătean, cu palmele lui bătătorite și cu chipul ars de soare. Are 50 de ani bătuți pe muchie, dar nu-i arată, și încerc să mi-l închipui director de școală, la Bacău, cu costum la două rînduri, cămașă imaculată și pantofi eleganți. Nu merge! Parcă e mai firesc așa, în treningul lui bleumarin, cu tenisi și cu fluierul de gît. Poate că, în costumul elegant pe care-l arborează numai cînd merge la «finalele pe județ», n-ar fi făcut fetișcanele satului să sară gardul pe terenul de sport, și nici pe bătrîni să uite de «palpitațiile de la inimă»!

...Înainte de a pleca din Fitionești, am notat cîteva nume de elevi: Maricica Mălmăscu, Maria C. Chiper, Florica Stănilă, Domnica Sandu, Marian C. Airinei, Costel Mîrza, Viorel Boșcăneanu și Mihai Amăricăi. Acum îmi pare rău că n-am reținut mai multe nume; la fel de rău îmi pare că n-am reușit să ajung la cea de-a zecea ediție a «Cupei Fitionești», cîștigată, bineînțeles, de echipele lui Valeriu Grigoraș. Dar voi reveni în satul acela tihnit și voi zăbovi mai mult! Merită să scrii nu un reportaj, ci o carte întreagă despre asemenea oameni!...

H. ALEXANDRESCU

DIN ÎNSEMNELE UNOR ORGANIZAȚII DE COPII

R.P. Bulgaria — Organizația Dimitrovistă a Pionierilor Septemvriști

R.S. Cehoslovacă Organizația pionierilor din R.S. Cehoslovacă

R.P. Chineză — Organizația Tinerii pionieri ai Chinei

Cuba — Uniunea Pionierilor din Cuba

R.D. Germană — Organizația Pionierilor «Ernst Thälmann»

R.S.F. Iugoslavia — Uniunea Pionierilor Iugoslavi

Italia — Asociația Pionierilor din Italia

R.P. Mongolă — Organizația tinerilor Suhebatoriști

MERIDIANELE PRIETENIEI

Prin întreaga sa activitate, Organizația Pionierilor din Republica Socialistă România înfăptuiește neabătut politica Partidului Comunist Român, realizînd în fapt sarcinile ce-i revin în educarea revoluționară, patriotică a copiilor, creșterea lor în spiritul păcii, prieteniei și apropierii între popoare. Desfășurînd o largă activitate internațională, astăzi Organizația Pionierilor dezvoltă și întreține relații de prietenie și colaborare cu circa 100 de organizații naționale de copii din toate țările socialiste, din alte țări ale lumii: din Asia, Africa, America Latină, cu organizații progresiste și democratice de copii, precum și cu organizații și organisme internaționale care se ocupă de educația copiilor. Printre acestea se află Comitetul Internațional al Mișcărilor de Copii și Adolescenți-CIMEA, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii — UNICEF, Asociația Internațională a Satelor de Vară Internaționale pentru Copii — CISV, Consiliul Mondial al Păcii, UNESCO etc.

Printre prietenii pionierilor români se numără și cei din organizațiile de copii care au luat ființă mai recent în Senegal, Sudan, Zair, Columbia, Egipt, Venezuela etc.

Activitatea pionierilor români, talentul și priceperea lor sînt cunoscute printre prietenii lor din numeroase țări ale lumii. Prezenți la festivaluri artistice, concursuri și expoziții, manifestări sportive sau în tabere internaționale, tinerii mesageri ai idealurilor de pace, prietenie și înțelegere între popoare, atît de scumpe poporului nostru, s-au bucurat întotdeauna de cele mai frumoase aprecieri.

În afara participării la activitățile din taberele internaționale, mii de purtători ai cravatei roșii cu tricolor îi vizitează vara pe prietenii lor din numeroase țări, în cadrul schimburilor județene cu localități din diferite țări ale Europei, fiind la rîndul lor gazdele primitoare a circa 3 000 de pionieri de peste hotare. În timpul verii, soarele Năvodarilor cimentează prietenii trainice între pionierii români și copiii din circa 30 de țări din Europa, Asia, Africa și America. În decorul feeric din vecinătatea mării, cîntecul și dansul de pe toate meridianele au strălucit în trei ediții ale Festivalului internațional «Copiii lumii doresc pacea». În 1980, Organizația pionierilor a găzduit, de asemenea, la București, cea de a XXIV-a ediție a Tetratlonului atletic internațional «Prietenia».

Norvegia — Organizația Pionierilor din Norvegia

R.P. Polonă — Uniunea Harcerzilor Polonezi

U.R.S.S. — Organizația pionierilor «V.I. Lenin»

R.P. Ungară — Uniunea Pionierilor din Ungaria

R.S. Vietnam - Organizația Pionie «Ho Și Min»

Modelul atomului de acum 100 de ani și pînă ...mîine

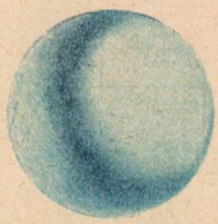

Atomul indivizibil

1895:
Atom = nucleu + electroni

1920:
Nucleu = protoni

1932:
Nucleu = protoni + neutroni

1935:
Nucleu = protoni + neutroni
legați prin mezoni

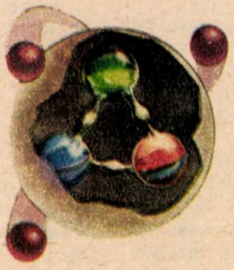

1979:
Proton = cuarci
legați prin gluoni

1984:
Cuarc?

ATOMUL

ieri, astăzi... dar mîine?

Pare neașteptat, dar în zilele noastre omul întîmpină mai puține dificultăți în explorarea spațiului cosmic decît în dezlegarea tainelor materiei, a structurii intime, profunde a substanțelor care ne înconjoară și din care sîntem constituiți noi înșine. Într-o perioadă în care cosmosul este investigat la distanțe de mii de ani-lumină, cînd sfera cunoașterii universului se extinde necontenit, asistăm la o luptă pasionantă, grea, contradictorie, îndreptată spre înțelegerea misterelor acelei particule fundamentale al cărei nume ni s-a transmis prin milenii, despre care am învățat cu toții din cărțile de școală, dar pe care sîntem încă departe de a o înțelege cu adevărat — atomul.

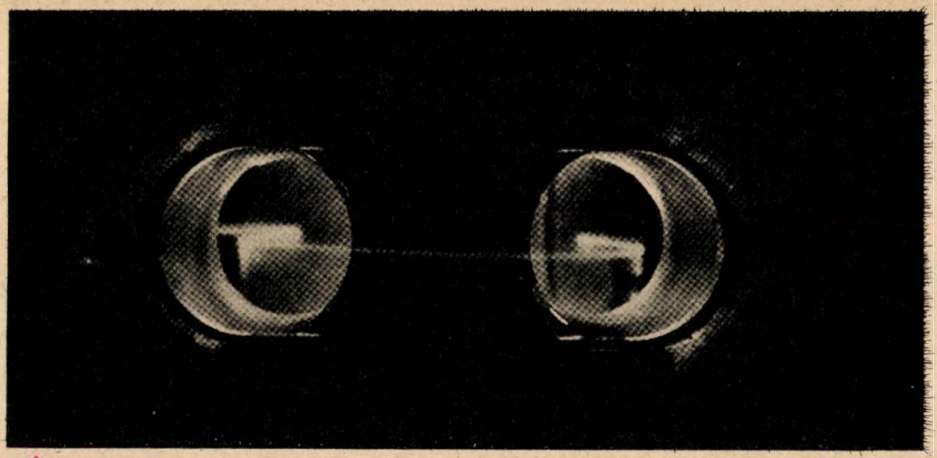

Acest fascicul de electroni servește la testarea aparatului cu ajutorul căruia cercetătorii englezi de la Culham controlează puritatea plasmei.

«Cea mai mică părticică pînă la care se poate împărți materia — atomul» — așa l-au botezat, deși nu l-au văzut niciodată, filozofii antici greci Leucip și Democrit.«Atom» — de la cuvîntul grecesc «atomos», adică indivizibil.

Și timp de peste 20 de secole atomul și-a purtat netulburat eticheta pusă în antichitate, fără a deranja pe nimeni — ce e drept, prin vremuri în care prea puțini se interesau de soarta lui. Omenirea mai avea de rezolvat atîtea alte probleme înainte de a ajunge la atom!

«Este oare atomul, într-adevăr, indivizibil?» s-a întrebat în secolul al XVIII-lea Descartes și s-a aplecat asupra bătrînei particule, folosind drept unic instrument de investigație mintea sa genială. (Alt instrument pentru o astfel de cercetare nici nu putea să aibă în acea vreme!)

Întrebarea a rămas fără răspuns, dar atomul, considerat în continuare indivizibil, în secolele XVIII-XIX a intrat în preocupările chimiștilor și a jucat un rol de o importanță capitală în elaborarea legilor fundamentale ale chimiei, precum și în formularea legii periodicității elementelor chimice (D.I. Mendeleev, 1869).

De abia la sfîrșitul secolului al XIX-lea și în primele decenii ale veacului nostru a izbucnit avalanșa descoperirilor uimitoare care au dus, treptat, la formularea unei noi teorii privind atomul. Să ni le reamintim, foarte pe scurt.

1879: W. Crookes demonstrează existența unor raze invizibile, care iau naștere între doi electrozi, în interiorul unui tub vidat. Deoarece razele pornesc de la catod, Crookes le denumește simplu «raze catodice».

1895: W.K. Roentgen, cercetînd descărcările catodice, constată existența unor radiații care impresionează placa fotografică, trec prin lemn, hîrtie și străbat țesuturile corpului omenesc. Radiațiile, fiind necunoscute, primesc numele de «raze X».

1896: La trei luni după descoperirea lui Roentgen, Henry Becquerel constată că și unele substanțe naturale emit radiații asemănătoare razelor X. Se descoperise radioactivitatea naturală.

1897: J.J. Thomson determină viteza razelor catodice — 50 000 km/secundă, iar Jean Perin descoperă că ele sînt purtătoare de sarcini electrice negative.

STRICT AUTENTIC

În anul 1896, în camera legislativă a statului american New-Jersey, deputatul Reed a supus spre discutare proiectul unei legi privind interzicerea folosirii razelor X la binoclurile de teatru, în vederea «protejării moravurilor».

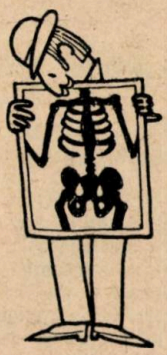

TOT CU RAZE X

În 1896, la Londra, o firmă a pus în vînzare lenjerie de corp garantată ca «netiind transparentă la raze X». Probabil tot din motive de moralitate!

Tot Thomson este cel care determină greutatea unei particule încărcate cu electricitate negativă și dă acesteia un nume — electron.

1896: Soții Maria și Pierre Curie identifică două noi elemente, ambele posedînd radioactivitate naturală: poloniul și radiul. În scurt timp se stabilește că radiațiile naturale sînt constituite din trei componente distincte:

raze α — atomi de heliu ionizat;
raze β — electroni;
raze γ — neutre, similare cu razele X.

De unde apar toate aceste radiații? Cum de se naște heliul, element gazos, din sărurile unor substanțe solide?

MODELE

Pentru a răspunde la aceste întrebări era nevoie de cutezanță, clarviziune, mai mult decît atîta — de o sclipire de geniu. Căci răspunsul era menit să răstoarne o concepție milenară, pe care se fondaseră pînă atunci teoriile filozofice și științifice: concepția despre atomul indestructibil. În anul 1900 — ca un simbol al unui început de veac nou, despre care nimeni nu putea bănui că va deveni «secolul atomului»! — o seamă de savanți străluciți, care contribuiseră la studiul structurii materiei prin descoperirea fenomenelor arătate, și-au pronunțat verdictul: nu mai încăpea nici o îndoială că atomul este o particulă complexă, purtătoare de alte particule, «mai mici», și că, în afară de electronii negativi, atomii trebuie să conțină obligatoriu și particule încărcate pozitiv, care să neutralizeze sarcinile electronilor.

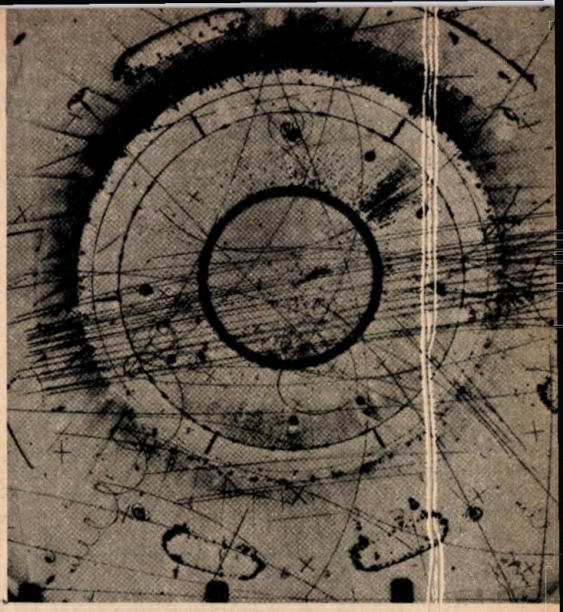

Vizualizarea particulelor subatomice se produce în camera cu bule, accesoriu esențial al oricărui accelerator.

Producerea energiei atomice prin controlul fuziunii sau al fisiunii nucleare în instalații de tip Tokamak reprezintă unul din marile speranțe energetice ale omenirii.

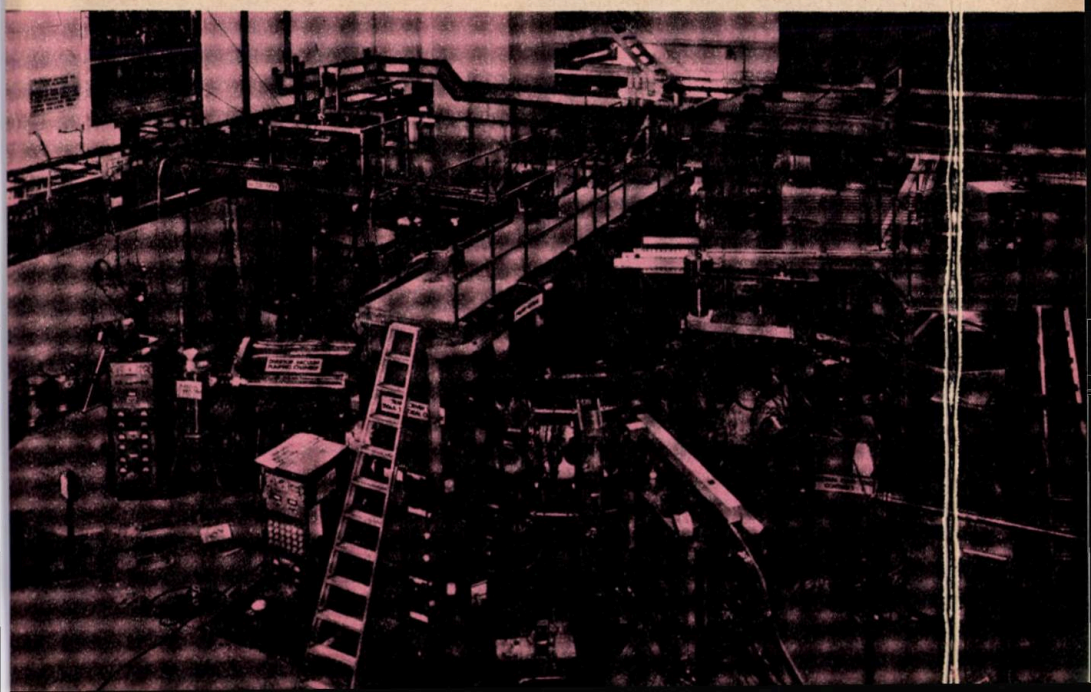

Certitudinea năştea un noian de alte întrebări: cum este alcătuit atomul? Ce fel de particule conţine? Cum sînt dispuse ele în interiorul lui? Sau, mai concret: cum s-ar putea reprezenta un atom?

Ca un prim răspuns, în 1903, J.J. Thomson elaborează modelul atomului sub forma unei sfere uniform încărcate cu electricitate pozitivă, în care, asemeni unor picături, se găsesc electronii, încărcaţi cu electricitate negativă. (Celebra «budincă» a lui Thomson). În realitate, atomul este neutru.

În anul 1911, Ernest Rutherford, elevul lui Thomson, creează un nou model al atomului, cu sarcinile pozitive concentrate într-un nucleu şi cu electronii negativi gravitînd în jurul nucleului, asemenea planetelor în jurul Soarelui. Se născuse «modelul planetar» al atomului.

Niels Bohr a fost cel care, cu puţini ani mai tîrziu, a transformat modelul atomului planetar a lui Thomson, aplicîndu-i teoriile mecanicii cuantice: în modelul lui Bohr, electronii pot gravita în jurul nucleului pe orbite diferite, corespunzătoare unui anumit nivel de energie.

În felul acesta, începutul secolului al XX-lea marchează şi începutul unui nou mod de abordare a problemei structurii materiei: devine evident că tainele acesteia pot fi dezlegate numai prin aplicarea celor mai moderne teorii ale fizicii cuantice, bazate pe un aparat matematic complex, la crearea căruia şi-au adus contribuţia un şir de savanţi străluciţi, dintre care se înalţă ca nişte piscuri Heisenberg, Schrödinger, Bose, Einstein.

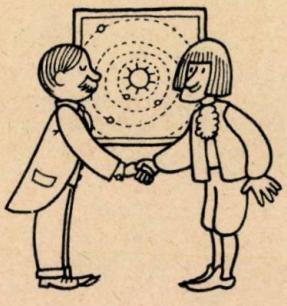

Prin efort de gîndire creatoare, prin raţiune şi calcul, atomul şi-a configurat structura încă înainte ca aceasta să fie total confirmată prin date experimentale. Şi atunci cînd, în 1914, Rutherford comunică faptul că a identificat cea de a doua particulă elementară — protonul, încărcat pozitiv —, fizicienilor nu le revine decît sarcina de a-l amplasa acolo unde ştiau că trebuie să se găsească: în nucleul atomic.

În clipa în care mitul indestructibilităţii atomului se prăbuşea definitiv, confirmat de date practice, devenea evident că, pentru a desluşi mai profund misterul structurii materiei, trebuia ca mai întîi să fie transformate în ţăndări particulele constituente ale acesteia — atomii —, iar apoi să se contabilizeze ceea ce a rezultat din acest proces

NOI PAŞI SPRE CUNOAŞTERE

Cu înverşunare, perseverenţă, inspiraţie, fizicienii au pornit atacul, ale cărui începuturi au fost întrezărite încă de la «bătrînele» tuburi vidate ale lui Crookes. O adevărată «artilerie grea» a fost dirijată asupra atomului, forţa atacului crescînd pe măsura creşterii posibilităţilor tehnice, căci era de aşteptat că, mărind energia «proiectilelor» cu care e atacat atomul, şansele de a-l «sparge» vor creşte. Nu se mai punea problema de a desprinde de pe orbitele lor doar electronii — aceasta se reuşise încă la sfîrşitul secolului trecut!; atacul se îndrepta acum spre însăşi inima minusculă a atomului — nucleul.

În 1919, bombardînd azotul cu particule alfa emise de poloniul radioactiv, Rutherford a obţinut nuclee de hidrogen, înfăptuind visul secular al alchimiştilor medievali: transformarea unor elemente în altele.

În 1930 se constată că prin bombardarea beriliului cu raze alfa se obţine o radiaţie extraordinar de penetrantă. După doi ani, englezul James Chadwick descoperă în com-

Cursa pentru cunoaşterea structurii materiei a pretins construirea unor acceleratoare gigantice.

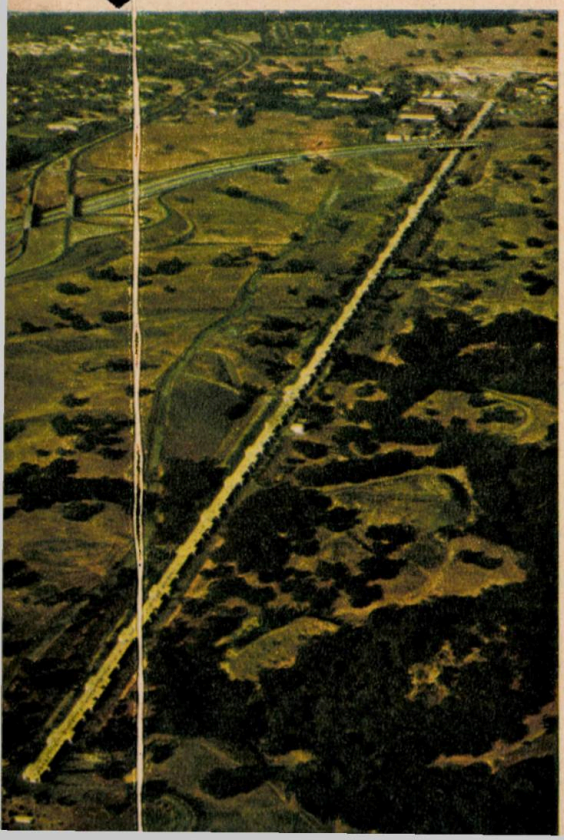

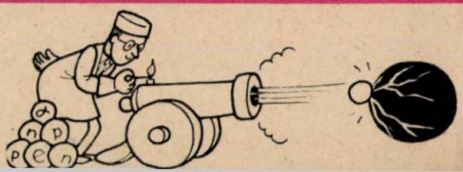

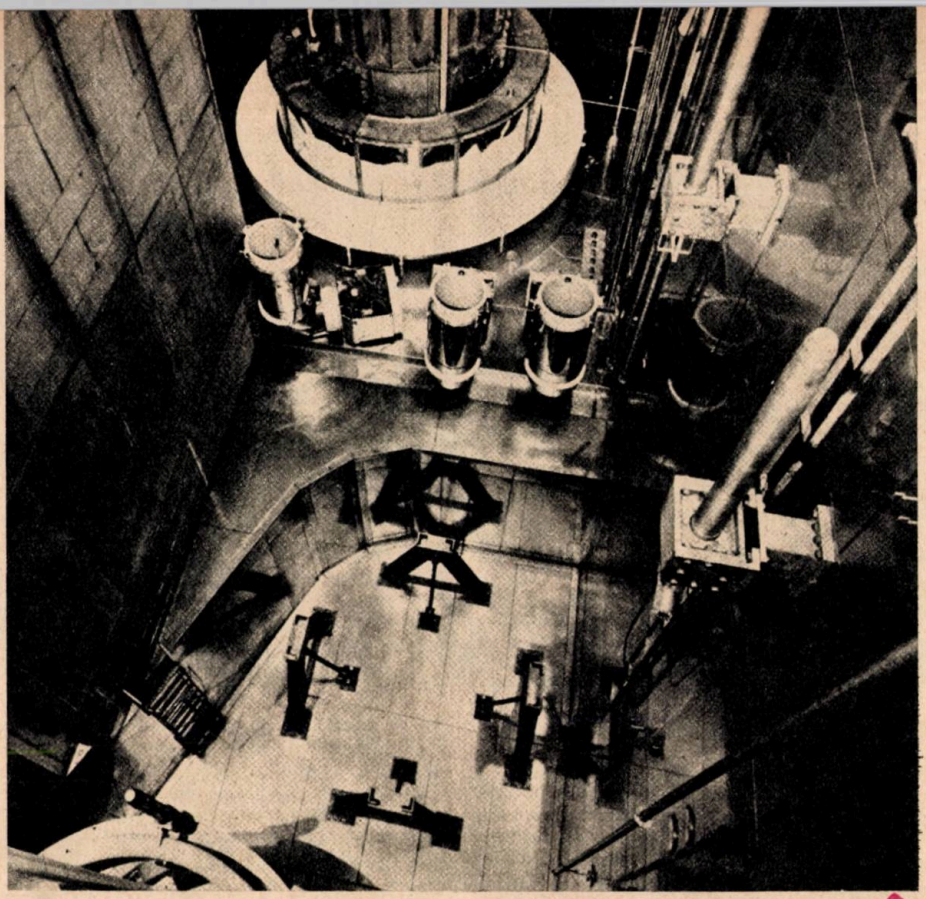

Un reactor atomic este un univers de o rară complexitate.

ponența acestei radiații o noua particulă elementară neutră, cu masa aproximativ egală cu cea a protonului, pe care o denumește neutron. Data de 27 februarie 1932, «ziua de naștere» a neutronului, se înscrie ca una dintre datele de cea mai mare însemnătate ale biografiei atomului. Aceasta deoarece neutronul a devenit, alături de proton, unul dintre «proiectilele» cele mai eficiente folosite pentru dezintegrarea atomilor și a contribuit din plin la folosirea practică a energiei atomice.

Am amintit mai înainte că asupra atomului s-au îndreptat succesiv atacuri de o forță mereu mai mare. Ne vom mulțumi aici doar cu enumerarea sumară a armelor de atac folosite, pentru a ne putea face o imagine asupra ritmului de apariție și a proporțiilor acestora.

În 1932, Rutherford și colaboratorii au construit primele acceleratoare lineare (numite astfel după forma construcției), în care proiectilelor de atac — protonii — li se imprimau energii de pînă la 500 kiloelectronvolți. Astăzi există acceleratoare lineare cu lungimi de ordinul kilometrilor, putînd imprima particulelor energii de miliarde de electronvolți!

În 1936, Ernest Lawrence a pus bazele construcției acceleratoarelor circulare — a ciclotroanelor —, care au permis atingerea unor energii de ordinul megaelectronvolților (mega = 1 milion).

În etapa următoare, au fost create sincrofazotroanele, care au permis trecerea la energii de ordinul gigaelectronvolților (giga = 1 miliard).

A început epoca «monștrilor» sau a «mastodonților», cum au fost denumite acceleratoarele uriașe.

Dar nici acestea nu i-au satisfăcut pe oamenii de știință, dornici de a pătrunde tot mai adînc în intimitatea structurii atomului. Este destul să spunem că la Congresul internațional al atomiștilor desfășurat în 1975 «în umbra» uriașului accelerator protonic de la Serpuhovo — U.R.S.S. — fizicienii au ajuns la concluzia că pentru a avansa pe tărîmul cunoașterii atomului le mai trebuie un sincrofazotron cu diametrul de cel puțin... 16 km!

BILANȚURI

Ce s-a obținut cu ajutorul acceleratoarelor de particule? Așa cum uriașele telescoape și radiotelescoape moderne au permis omenirii să sondeze adîncurile universului, folosirea marilor acceleratoare a dus la dezvăluirea unei noi lumi, de o complexitate nebănuită — a particulelor componente ale atomului.

În decursul «interacțiunilor tari», cum denumesc fizicienii fenomenele care au loc în urma atacării atomului cu particule posedînd

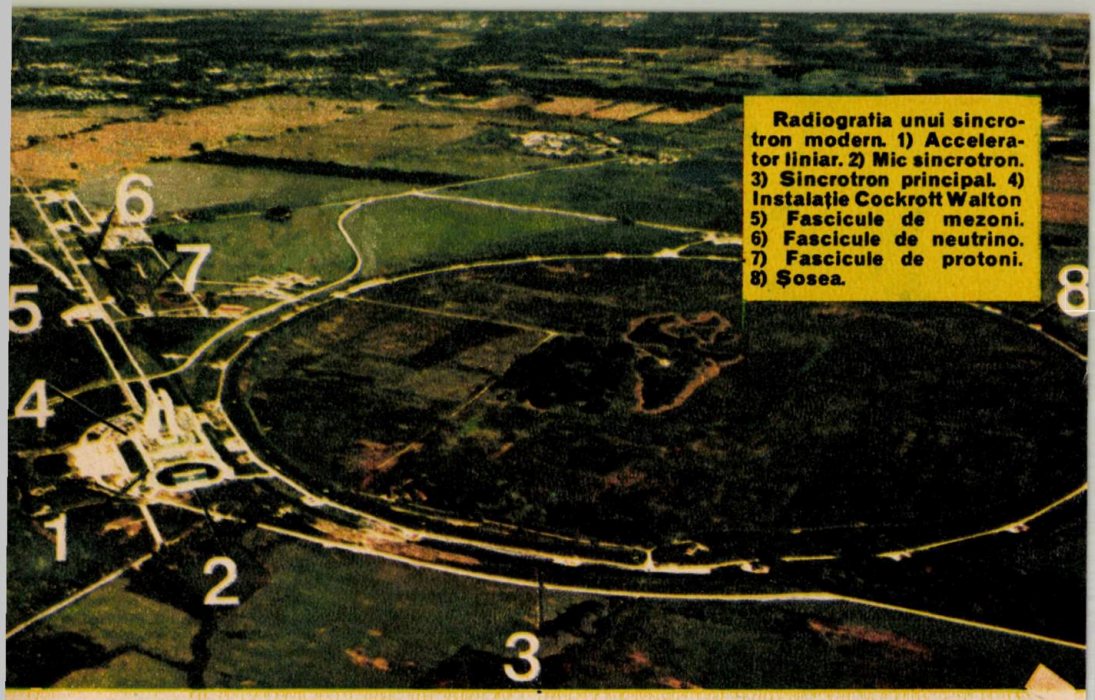

Radiografia unui sincrotron modern. 1) Accelerator liniar. 2) Mic sincrotron. 3) Sincrotron principal. 4) Instalație Cockroft Walton 5) Fascicule de mezoni. 6) Fascicule de neutrino. 7) Fascicule de protoni. 8) Șosea.

energii foarte mari, se sparg nu numai atomul, nu numai nucleul acestuia, dar nu mai rezistă nici nucleonii, particulele componente ale nucleului. În urma catastrofei, a cărei durată este infimă (de 10 milioane de ori mai mică decît timpul în care se rotește un electron în jurul orbitei sale!), un noian de «cioburi» — de noi particule se dispersează cu viteze fantastice, părăsind zona giganticei explozii din infinitul mic.

«Cioburile» i-au uluit pe atomiști prin varietatea lor. Se regăsesc printre ele nucleonii — neutronii și protonii. Pot lua naștere hiperoni, particule mai grele, cu o viață scurtă. Apar particule ușoare — leptoni — printre care, în afara binecunoscuților electroni, se numără particule de neutrino și o mare familie de mezoni. În același timp, apar particule cu masă intermediară între masa nucleonilor și cea a particulelor ușoare...

Așadar, nu numai atomul se poate distruge, ci și particulele elementare ce-l compun... Dar atunci, le mai putem denumi «elementare»? Treptat, în fizică se încetățenește denumirea, mai prudentă, de particule «fundamentale».

Oricum le-am denumi, avalanșa lor este de-a dreptul uluitoare. În deceniul 1960—1970 au fost identificate peste 100 de particule noi. Astăzi numărul lor a crescut pînă la cîteva sute. Ba se anunță că au fost descoperite particule de cinci-șase ori mai grele decît protonul, ba altele, extraordinar de ușoare... particule care pot exista milionimi de secundă, particule posedînd sarcini electrice fracționare (acestea din urmă nu au fost încă detectate, ci doar calculate).

ALTE ÎNTREBĂRI

Avalanșa nestăvilită a noilor particule a pus atomistica modernă în fața unor întrebări la care încă nu se poate răspunde. Pînă cînd atîtea particule? Care dintre ele sînt cu adevărat «elementare»?

În situații complexe, de impas, cînd se nasc întrebări la care mințile cele mai luminate nu găsesc un răspuns, parcă în căutarea unei destinderi, oamenii simt nevoia unei glume.

Pentru a marca faptul că particulele cu sarcini electrice fracționare sînt (deocamdată) pur teoretice, născute prin calcul, cum s-ar putea spune — «inventate», fizicienii le-au denumit cu dragoste și cu ciudă cuarce (quark are în limba germană semnificația de «fleac», «bagatelă»). Considerate drept «particulele cele mai elementare» (deși, după două decenii de la «inventarea» lor, nici un cuarc nu s-a lăsat prins în plasa experimentelor!), cuarcele au încetat de mult a fi niște «bagatele». Cu ajutorul lor se pot explica astăzi atîtea fenomene ale universului, în special din domeniul cosmic, încît fizica modernă nu mai poate renunța la ideea lor. După cum s-a afirmat, absența cuarcelor din natură ar fi, într-adevăr, un fenomen uimitor! Trebuie menționat că umorul atomiștilor s-a manifestat în continuare și în caracterizarea proprietăților cuarcelor, care au caracteristici cuantice denumite «charm» (în engleză — farmec) ori «strange» (în engleză — straniu)!

Importanța pe care oamenii de știință au acordat-o descoperirii cuarcelor rezultă și din faptul că «inventatorul» lor, atomistul american M. Gell-Mann, a fost distins în 1969 cu premiul Nobel. Dealtfel, dacă parcurgem lista premiilor Nobel pe ultimele două decenii, vom constata că în majoritate au fost decernate pentru descoperiri făcute în domeniul structurii materiei.

Ce s-ar putea spune în încheierea acestor rînduri cu privire la concepțiile actuale a-

MAI IMPORTANT DECÎT LEGIUNEA DE ONOARE

Cînd lui Pierre Curie i s-a comunicat că urmează să fie decorat cu ordinul Legiunii de onoare, acesta a răspuns în felul următor: «Binevoiți a transmite domnului ministru mulțumirile mele și comunicați-i că nu simt nici cea mai mică necesitate a unui ordin, dar simt foarte tare nevoia unui laborator».

A MÎNCAT-O OARE?

În 1976, fizicianul englez Glashow, unul dintre cercetătorii proeminenți în domeniul noilor particule elementare, a declarat că-și va mînca propria pălărie dacă în decurs de un an nu se va confirma ipoteza privind «charm»-ul... Au trecut patru ani — confirmarea experimentală întîrzie... Oare ce s-a întîmplat cu pălăria lui Glashow?

supra structurii atomului?

Că s-a cercetat imens, că s-a descoperit imens, că s-au depus nenumărate eforturi spre a se face o ordine în haosul de particule pe care le ascunde atomul. Astăzi există o seamă de clasificări ale particulelor cunoscute, fiecare valabilă în felul ei. Pe lîngă hiperoni și leptoni, o clasificare mai recentă împarte particulele fundamentale în fermioni (de la numele atomistului italian Enrico Fermi) și bozoni (de la numele fizicianului indian Chandra Bose). Au apărut particule denumite adroni, barioni și multe altele. Alfabetul grecesc a fost solicitat din plin și pentru mezoni, și pentru cuarce.

Cu toate eforturile depuse, o teorie unică a particulelor constituente ale atomului nu a putut fi edificată. Nu a izbucnit încă acea sclipire genială care i-a permis lui Mendeleev, din noianul aparent haotic de elemente cunoscute, să înalțe structura elegantă și logică a tabloului periodic.

Poate vor mai trece ani, poate decenii pînă cînd o nouă străfulgerare de geniu va duce la crearea teoriei unitare a particulelor constituente ale materiei.

Cine știe dacă nu printre voi, cititorii de astăzi ai acestor rînduri, se găsește marele savant de mîine care va găsi soluția problemei?

GALIA GRUDER
cercetător științific principal
ICECHIM-IAMN

Desene: BURSCHI

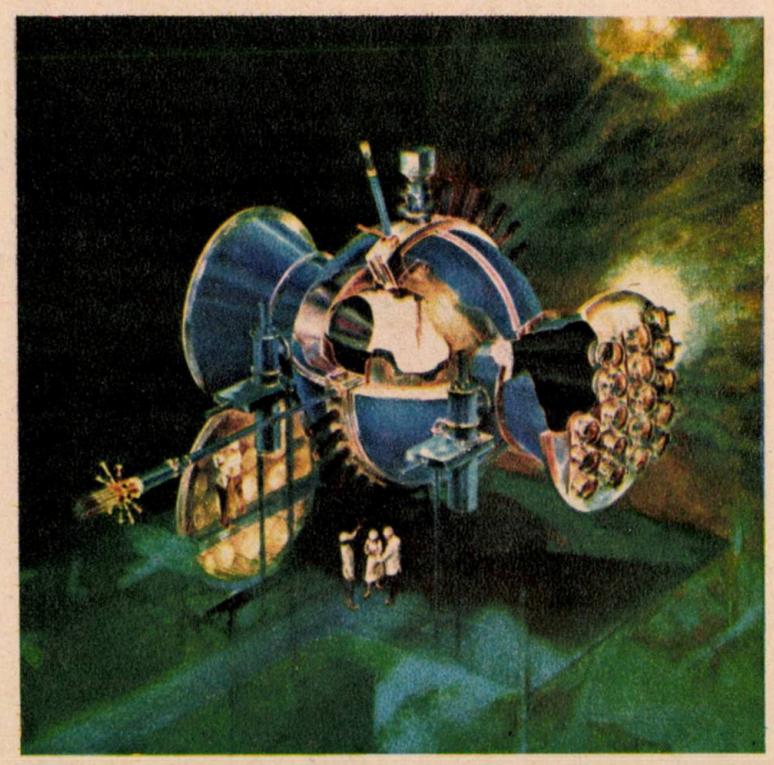

Atomul pașnic în slujba omului. Concluzia deceniilor de funcționare a centralelor atomoelectrice — bazate unele pe fisiune, altele pe fuziunea nucleară — va fi crearea unui reactor hibrid, de fisiune și fuziune nucleară în același timp. Într-o asemenea instalație un rol de seamă urmează să-l joace energia laserului.

FIȘE PENTRU UN OCOL AL LUMII:
EUROPA

Giuvaerul Mediteranei

Sicilia este cea mai mare insulă din Marea Mediterană. Importanța sa economică și comercială, ca punct de întîlnire al drumurilor din Africa de Nord, Orient și Occident, i-a atras pe aceste meleaguri în antichitate mai întîi pe greci, apoi pe cartaginezi. Galere încărcate cu coloniști din Eubeea, Corint, Rhodos au sosit aici în jurul anului 700 î.e.n. Cea mai puternică cetate a Siciliei a devenit, în timpul lui Dionysios cel Bătrîn (405–367 î.e.n.), orașul Siracusa, care avea ziduri lungi de 27,2 km și adăpostea la acea vreme circa 300 000 de locuitori. De un renume deosebit s-a bucurat fortul Euryalos, a cărui rețea de treceri secrete a permis apărarea Siracusei de armatele cartagineze. O mare încercare prin care a trecut Siracusa a constituit-o războiul dus în anii 214–212 î.e.n. împotriva oștilor romane ale lui Marcellus. În cursul acestui conflict, Arhimede, fiu devotat al Siracusei, își părăsește ocupațiile pașnice și inventează diferite mașinării cu ajutorul cărora incendiază corăbiile romane.

Și astăzi, în apropiere de Piazza Armerina, în casa somptuoasă de vînătoare a împăratului Maximilian, mai pot fi admirate mozaicuri romane, considerate de specialiști cele mai frumoase care s-au mai păstrat în Italia. Tot la Siracusa, romanii au construit un amfiteatru pentru luptele de gladiatori, al patrulea ca mărime din lume.

Parte integrantă a Italiei, Sicilia este condusă de un guvern provincial autonom ce are datoria să se preocupe de stimularea dezvoltării ei economice și sociale. De altfel, semnele industrializării își fac de pe acum simțită prezența. La Gela și Augusta au fost construite rafinării de petrol. La Messina se află șantiere navale, precum și întreprinderi pentru industriile chimică și textilă. La Palermo s-au dezvoltat construcțiile navale, aeronautice, precum și industriile chimică, electrotehnică și de prelucrare a lemnului.

Acest oraș are o deosebită semnificație pentru noi, românii. Aici se află mormîntul lui Nicolae Bălcescu. Pe clădirea fostului hotel «Trinacria» este prinsă o placă de marmură evocînd amintirea marelui revoluționar al țării noastre.

Catania este considerată, datorită puternicei dezvoltări pe care au cunoscut-o industriile chimică și electrotehnică, un adevărat «Milano al Siciliei», în care s-au concentrat numeroase firme industriale, bănci, întreprinderi.

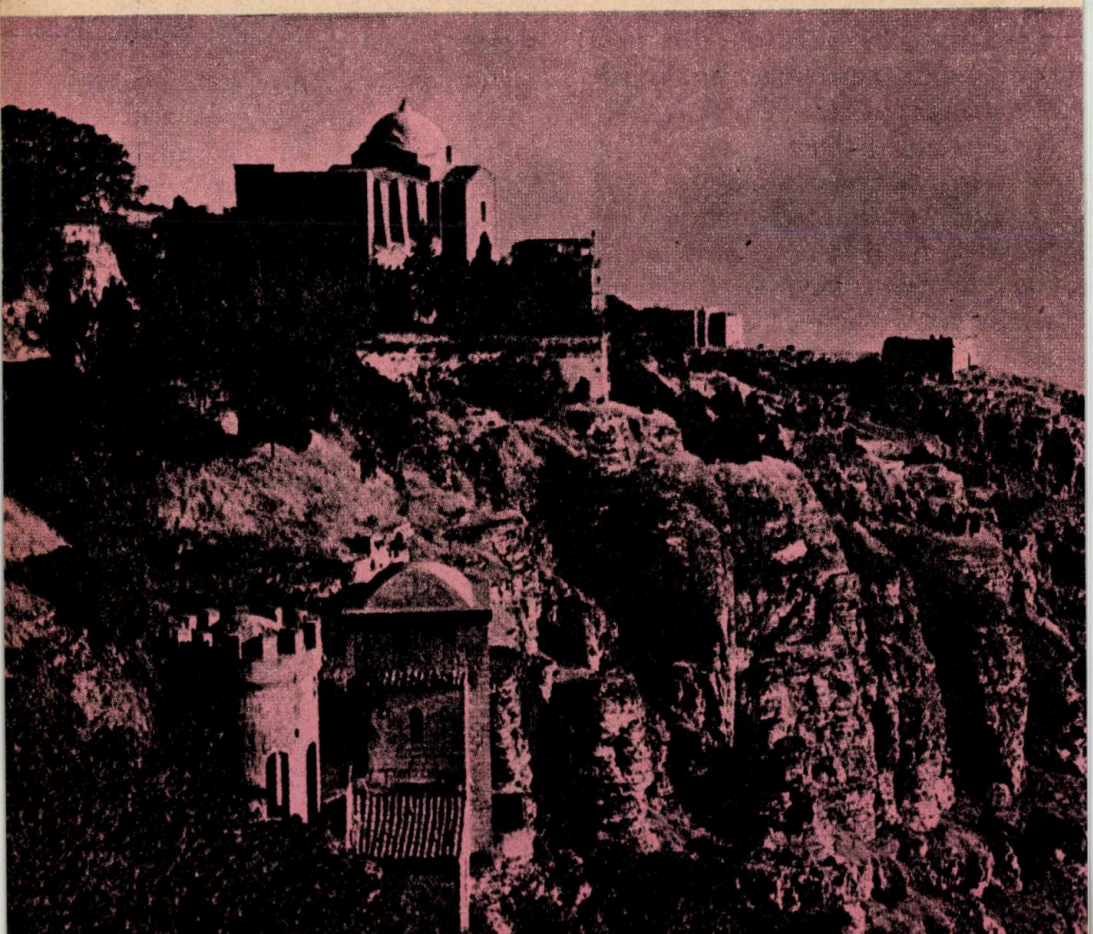

Totodată, Catania a devenit un important nod de transporturi aeriene între Africa și Europa, iar portul său asigură o bună parte a tranzitului dintre aceste două continente. Orașul cunoaște o viață trepidantă chiar la orele fierbinți ale amiezii. Străzile gălăgioase sînt pline de mașini care străbat nebunește bulevardele drepte, străjuite de palmieri. Teatrul grec și marele amfiteatru roman, Termele lui Ahile, castelul lui Ursino, Palatul Bisscari, construcțiile moderne din Piața Elefantului conferă un farmec aparte acestui oraș cunoscut și sub numele de «orașul lavei și al portocalelor» datorită vecinătății vulcanului Etna. Drumul spre creasta celui mai mare vulcan activ al Europei, care a erupt de numeroase ori — numai în 1956 craterul său a revărsat circa 1 milion mc de lavă —, se face cu ajutorul telefericului. În cursul drumului pînă la cota 2 943 m se poate observa derulîndu-se prin fața ochilor o vegetație deosebit de diversă, din care nu lipsesc portocalii, mandarinii și livezile de măslini, ce urcă pînă la 500 m, după care urmează smochinii și ficușii. La peste 1 000 m pot fi încă văzute podgorii, în timp ce la 2 000 m domină stejarul. La capătul călătoriei cu telefericul, dincolo de Observatorul vulcanologic, începe o adevărată țară de foc și gaze. Primul care a urcat acest vîrf pentru a afla ce se întîmplă în cazanul cu lavă clocotită a fost, cu peste 2 500 de ani în urmă, filozoful grec Empedocle. În prezent, în regiunea complet neospitalieră a vulcanului se deplasează doar colaboratorii celebrului vulcanolog Haroun Tazieff, îmbrăcați în costume aluminizate, care le oferă aerul unor astronauți ce au poposit pe o planetă necunoscută. La 3 300 m se găsesc renumitele cratere care continuă să ascundă în adîncurile lor taine de nepătruns. De la această înălțime poate fi cuprinsă cu ochiul întreaga Sicilie, care, prin frumusețile sale, împodobește ca un giuvaer apele Mediteranei.

TUDOR PRELIPCEANU

Orașul muzicii

La Salzburg muzica se află pretutindeni. Se aud fie sunetele grave ale orgii, fie notele vesele ale unui pian sau, prin fereastra unei case din secolul al XVIII-lea, cele pătrunzătoare ale unei viori. În acest oraș s-a născut Mozart. Fiind cunoscută vocația muzicală a locuitorilor acestui oraș, aici se organizează anual numeroase festivaluri de muzică și teatru. Deosebit de renumit este Festivalul de vară, care se întinde pe parcursul a cinci săptămîni. Semnificativ este faptul că cele 140 000 bilete pentru un total de aproximativ 100 de spectacole, cîte însumează acest festival, se vînd încă de la începutul anului. În cursul desfășurării sale trezesc un deosebit interes nu numai spectacolele Operei din clădirea Festspielhaus, ci și cele care au loc în plină stradă. De altfel, Festspielhaus are trei săli separate, cea mai mare cu 2 400 de locuri. Scena celei mai importante săli este impresionantă, ea dispunînd de instalații electromecanice care pot pune în mișcare platforme ce permit participarea la spectacol a unei armate întregi de actori. În timpul pauzelor, acoperișul mobil al teatrului poate fi tras în lături, în serile senine. Chiar și după încheierea sezonului estival, cele 5 000 locuri ale celor 10 teatre și săli de concert sînt de obicei pline.

Dar dragostea pentru muzică a locuitorilor Salzburgului nu se limitează la spectacolele profesioniste. În fiecare familie, cel puțin o persoană cîntă la un instrument muzical. În casa în care a trăit, în secolul al XVIII-lea, Mozart, muzicieni din multe țări vin spre a face să răsune iarăși muzica în încăperile în care a trăit familia reputatului compozitor.

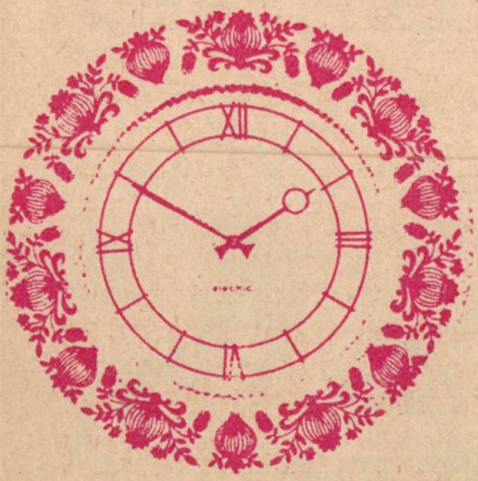

CEASORNICUL ȘCOLARULUI

Există un ceas care se reglează anume pentru ziua de lucru a unui şcolar? Se pare că da. Iar descoperirea aparţine unui grup de pionieri de la Şcoala generală nr. 121 din Bucureşti.

Într-o zi ei s-au hotărît să facă o vizită la Institutul de igienă din Capitală, în laboratorul în care se studiază problemele de sănătate, de igienă a muncii şcolarilor şi formare profesională. După ce au urmărit funcţionarea unor aparate de măsurare a acuităţii vizuale, a capacităţii motrice, a celei respiratorii, oaspeţii au purtat un interesant dialog cu doi prestigioşi oameni de ştiinţă: prof. univ. dr. Ursula Schiopu şi prof. univ. dr. Gheorghe Tănăsescu.

— Cum ar trebui să ne împărţim ceasurile de după orele de şcoală? Să începem lecţiile cu materiile mai grele sau cu cele mai uşoare? Cît să dormim? Cu ce şi cum ne hrănim?

La unele întrebări ale pionierilor a răspuns **prof. univ. dr. URSULA SCHIOPU:**

— Majoritatea copiilor din ciclul gimnazial au cursuri după-amiaza, aşa că întregul program se cere adaptat orelor de şcoală. Cît priveşte organismul, acesta îşi reglează repede toate funcţiunile în aşa fel încît să poată face faţă. Trebuie numai să-l ajutaţi.

Să urmărim cum bate «ceasornicul elevului». După cele cinci, uneori şase ore de cursuri s-a consumat o mare cantitate de energie şi este firesc să resimţiţi oboseala. De aceea, pînă la ora culcării, genul de activitate ales trebuie să fie relaxant şi de alt tip decît cel folosit în şcoală. Sînt indicate lecturi, plimbări, jocul cu mingea, săniuşul, patinajul (pe rotile sau pe gheaţă).

La vîrsta voastră aveţi nevoie de nouă ore de somn. În consecinţă, atunci cînd acele ceasornicului vor arăta ora 10, să fiţi în pat.

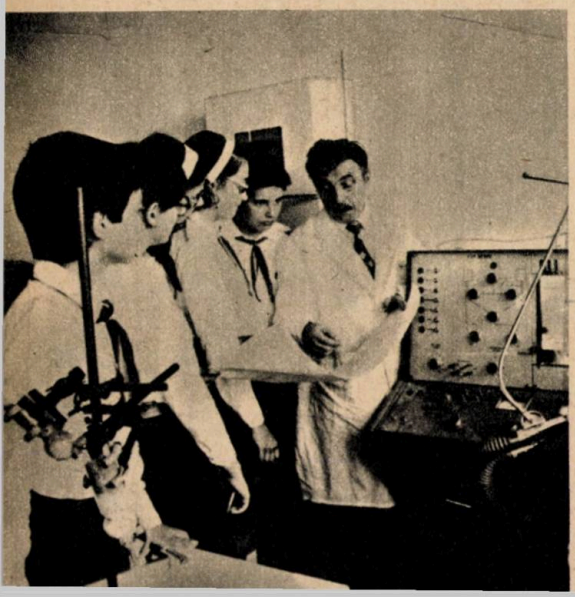

De ce este atît de necesar somnul? Prin somn creierul se eliberează de solicitarea nervoasă de peste zi. Dimineața, după un somn îndestulător, ai mintea limpede și unele probleme pe care nu le-ai înțeles, unele întîmplări cărora nu le-ai deslușit semnificațiile în ajun ți se clarifică. Legile creierului sînt foarte aspre. Să nu-l chinuim învățînd sau citind pînă noaptea tîrziu. Obiceiul de a învăța noaptea este dăunător. Primele ore de somn sînt foarte odihnitoare. Să nu le risipim! Să ne culcăm devreme și să ne sculăm dimineața. Dacă te-ai sculat la ora 7, pînă la ora 11 curba capacității de muncă merge crescînd. Între aceste ore pregătește-te pentru școală, chibzuind singur cu ce materii să începi lecțiile. Poți să începi cu materia care-ți place mai mult. Totul este să nu pierzi acest prețios interval în care poți da randamentul cel mai bun.

După ora 11 este absolut necesară o pauză, deoarece capacitatea de muncă începe să se reducă. E timpul să luați masa și să vă pregătiți pentru orele de școală. Veți observa că prima oră de școală are un rol de adaptare. De la ora 14 pînă în jurul orei 18, ba chiar 19 avem, de asemenea, o bună capacitate de muncă. Profesorii știu acest lucru și gradează orarul astfel ca ziua de școală să înceapă cu o materie relativ mai ușoară. Treptat se adaugă materiile cu un grad de dificultate sporit.

Dr. GHEORGHE TĂNĂSESCU: Atunci cînd acele ceasornicului arată 11,30—12 știm că a sosit ora prînzului. Fiți atenți și nu săriți peste masa de prînz numai fiindcă uneori trebuie să vă serviți singuri mîncarea pregătită de mama. Supa, legumele, fructele, prăjitura trebuie consumate în ordine și fără grabă. De ce? Prin activitatea depusă de școlari în orele de dimineață, nivelul de glucoză din sînge scade și alimentarea creierului este diminuată. Dacă nu ne oferim un prînz consistent, nu vom putea depune în continuare o activitate eficientă.

Nu înlocuiți masa de prînz cu tartinele sau napolitanele consumate în recreații. Este bună și o mică gustare, dar nimic nu poate ține locul unui prînz consistent luat la timp. Mulți copii abuzează de dulciuri și nu consumă cu plăcere laptele, brînza de vaci, legumele crude și fierte. Medicina recomandă însă ca fiecare copil să consume jumătate de litru de lapte pe zi. De asemenea, unii copii consumă cu plăcere numai alimentele tocate, moi, pîinea foarte proaspătă, care nu cer un efort de masticație, uitînd că o asemenea alimentație stînjenește dezvoltarea dentiției și leneșește stomacul.

Despre fumat se vorbește astăzi foarte mult și știm cu toții cît de nociv este el pentru organism. Unii băieți și fete încep a fuma de timpuriu, pentru a se grozăvi, cu toate că primele țigări sînt neplăcute, dau amețeli și grețuri. Feriți-vă de fumat, ale cărui urmări sînt grave.

Poate că unii dintre voi se întreabă dacă nu este prematur să se ceară unor copii să-și dirijeze conștient regimul de activitate și de alimentație. Răspunsul este: nu. Aparatajul ultramodern din institutul nostru ne-a permis să punem în evidență randamentul superior pe care îl dau școlarii care respectă un program de activitate zilnică rațional, un regim de alimentație sănătos.

• JOCURI

CRIPTOGRAFIE: 2,5,4,5

CRIPTOREBUS: 7,8

BIVERB METEOROLOGIC: 5,8

TRIVERB: 11,2,9

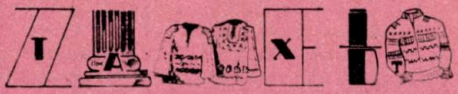

CALCUL ENIGMISTIC LITERAR

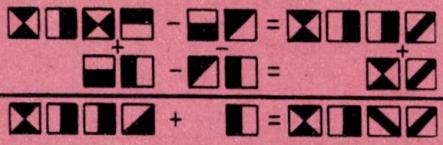

Înlocuind semnele prin cifre și efectuînd operațiile indicate, se va obține un calcul matematic corect. Primul și ultimul număr ale calculului evocă anul nașterii, respectiv al încetării din viață al unui celebru scriitor și ziarist italian, autor de literatură pentru copii. Celelalte două numere reprezintă anul apariției cărții sale «Aventurile lui Pinocchio» și al primei tipăriri în limba română a acestei cărți îndrăgite.

JOCUL NUMERELOR

3	4	5	6	7	8	9
12	82	53	?	?	?	?

Între cifrele de sus și cele de jos există o legătură logică. Puteți completa ultimele patru căsuțe cu cifrele corespunzătoare?

De la A la Z în universul cotidian

ASCENSORUL a fost cunoscut pentru prima oară la... romani. În Colosseum, la Roma, de pildă, funcționa un ascensor cu ajutorul căruia urcau din subsol gladiatorii și fiarele sălbatice care participau la jocurile din arenă. Mecanismul lui era format dintr-un sistem de scripeți; s-au păstrat pînă în zilele noastre contragreutățile — niște pietre mari, cioplite. Pentru deservirea acestui ascensor erau necesari circa 60 de oameni.

ASPIRATORUL DE PRAF folosit în zilele noastre nu seamănă de loc cu străbunicul său realizat cu mai bine de 60 de ani în urmă de inginerul englez Cecille Brut. Aparatul conceput și construit de el se prezenta ca o instalație-gigant, pe care cu greu o puteau urni din loc doi cai.

AUTOMOBILUL este rezultatul invențiilor mai multor oameni: Karl Benz (Germania), Morrison (S.U.A.), Gottlieb Daimler (Germania), Krebs (Germania), Selden (S.U.A.), Hettering (S.U.A.) și Roner (S.U.A.), care i-au adus succesiv perfecționări. În 1894, în Franța, s-a desfășurat prima cursă de automobile din lume. Viteza obținută a fost de 20,5 km pe oră. Inițial, poliția hotărîse că nu se poate depăși viteza de 12,4 km pe oră, cea de 17 km pe oră avută în vedere de organizatori fiind socotită «nebunească».

BICICLETA este pomenită pentru prima oară în scrieri chinezești cu 2 300 de ani î.e.n. Era un vehicul ciudat, denumit «fericitul dragon», un soi de cal de lemn cu o singură roată pe care încălecai avînd de fiecare parte cîte o altă roată, care se punea în mișcare cu mîna. Prima bicicletă modernă a apărut în Anglia în 1842 (construită de Mac Millan).

CHIBRITURILE au fost inventate acum peste 165 de ani, în Franța. Ele constau de fapt dintr-un tub metalic împărțit în două compartimente. În primul se afla o mică fiolă cu acid sulfuric, iar în celălalt — niște bețișoare unse la un capăt cu o pastă făcută din sulf și clorat de potasiu. Prin 1825, un copil de 13 ani, Charles Sauria, a adăugat la pasta din vîrful bețișoarelor fosfor. Profesorul lui de fizică, preluîndu-i descoperirea, a început să fabrice chibrituri pentru uz personal. În cursul unei călătorii în Germania, el dezvăluie secretul. Așa au fost fabricate în 1830 chibriturile pe care le cunoaștem azi.

CONSERVELE au constituit o preocupare constantă a lui Marcus Porcius Cato. În tratatul său despre agricultură el dă cele mai vechi rețete de conservare a vinului, untdelemnului și a altor produse. Primele conserve în cutii de tablă apar în 1810, confecționate de englezul Duranty. Publicul nu a acceptat ușor inovația. Conservele erau achiziționate mai cu seamă de intendenții militari și de căpitanii navelor de cursă lungă. Abia la începutul secolului nostru conservele încep să fie cerute pe scară largă în magazinele alimentare.

FOTOGRAFIA a fost imaginată în secolul al XV-lea, cînd genialul Leonardo da Vinci a descris camera obscură. Prima fotografie a fost executată însă de francezul N. Niepce în anul 1822 și reprezenta o masă într-o grădină. Interesant este că această fotografie nu prezenta nici o umbră, ea fiind expusă timp de 12 ore, de la ora 7 dimineața pînă la 7 seara!

FRIGIDERUL a fost inventat în 1867 de inginerul Charles Tellier din Amiens (Franța). Instalația a fost folosită la început pentru transportul cărnii pe vase din America de Sud în Europa. În vremea aceea traversarea Atlanticului cu escalele respective dura 30 de zile, timp în care miile de tone de carne transportate se conservau perfect datorită invenției inginerului francez.

HÎRTIA, în prima sa formă, este o invenție a chinezilor, datînd din jurul anului 100 al erei noastre. Primele fabrici de hîrtie erau niște mori în care se măcinau cîrpe și coajă de dud. Arabii au perfecționat procesul de fabricare, descoperind procedeul încleierii cu făină de orez și gumă arabică.

ÎNGHEȚATA a apărut încă în vremea lui Nero, care agrea «zăpada dulce». În secolul al XVI-lea, la Toscana, Bernardo Bontanelli fabrică prima casată. O dată cu venirea în Franța a Caterinei de Medici, înghețata a trecut Alpii, spre a se răspîndi apoi în toată lumea.

ÎNCĂLZIREA CENTRALĂ este o invenție antică. Băile romane erau prevăzute cu sisteme ingenioase de distribuire a căldurii. Astfel, termele imperiale din Trier erau încălzite din pardoseală, prin radiație. Pereții dubli, cu strat de aer, izolau atît de bine încît se putea menține o temperatură și o umezeală constante. Toate sălile erau construite într-un singur bloc, fiind înconjurate de instalațiile tehnice așezate în formă de semicerc. Acestea cuprindeau cuptoare, cazane, con-

ducte de alimentare cu apă și baterii de amestec pentru apă caldă și rece. Pînă și cenușa cuptoarelor era îndepărtată mecanizat și spălată de un curent de apă.

LAMA DE RAS are o existență milenară. În cursul săpăturilor făcute în ruinele unei cetăți antice din Mesopotamia s-au găsit cele mai vechi lame de ras. Sînt lame de piatră foarte ascuțite și care în partea de sus au o gaură prin care trecea degetul celui care voia să se bărbierească. Unul dintre arheologi s-a ras experimental cu o asemenea lamă. Pînă la urmă a reușit.

MAGNETOFONUL a fost imaginat încă din 1887 de Paul Janet (1823—1899), profesor la Sorbona. Proiectul său n-a fost luat în seamă. Ceva mai tîrziu, danezul Waldemar Pulsen reia ideea lui Janet și construiește primul «înregistrator» care, prezentat la Expoziția Universală de la Paris din 1900, ia Marele Premiu. Abia însă în timpul celui de-al doilea război mondial se fabrică primele magnetofoane.

MAȘINA DE CUSUT a fost inventată în 1755 de Ch. Weisenthal (Anglia). În 1830 francezul Barthelemy Thimmonier o perfecționează astfel încît ea putea executa 200 de împunsături pe minut. Aceasta a fost, de altfel, și prima mașină de cusut fabricată în «serie mare»: 80 de bucăți.

OCHELARII au apărut în timpul împăratului roman Nero. Pliniu cel Bătrîn povestește că Nero, despre care se știe cu certitudine că era miop, asista la luptele de gladiatori privind printr-un smarald. Medicul arab Bon al Haisam din secolul al XI-lea, întocmind prima descriere științifică a ochiului omenesc, a remarcat că obiectele privite prin lentile biconvexe par mai mari. Dar observația a trebuit să aștepte trei secole pînă ce italianul Salvino Amati, din Florența, a fabricat primii ochelari.

OGLINDA a fost cunoscută încă în Egiptul antic. Era de fapt o plăcuță de metal lustruită. Primele oglinzi de sticlă le-au făcut vestiții sticlari din Murano prin secolul al XII-lea. Încă în secolul al XVII-lea, la Veneția erau pasibili să fie condamnați la moarte toți cei ce ar fi divulgat secretul confecționării oglinzilor. Producția de oglinzi a rămas monopolul statului venețian pînă la mijlocul secolului al XVII-lea.

PORȚELANUL a fost fabricat pentru prima oară de chinezi, cu peste 3 000 de ani în urmă. Locul pe care se întindeau straturile de «argilă albă» purta denumirea de Gao-lin («colinele înalte»). De aici termenul de «caolin», care a intrat în vocabularul științific internațional pentru denumirea argilei de porțelan. Amestecînd caolinul cu un mineral, olarii chinezi au obținut porțelanul, menit să înlocuiască prețioasele talere de jad folosite în vremurile mai vechi.

SĂPUNUL nu era cunoscut de vechii egipteni, care întrebuințau în locul lui un amestec de sodă cu apă. Romanii foloseau ca săpun un amestec de nisip mărunt cu ulei de măsline. Triburile galice cunoșteau săpunul, obținîndu-l din cenușa unor plante și grăsimi animale, dar îl întrebuințau numai pentru îngrijirea părului. Fabricarea săpunului a început abia în secolul al IX-lea, la Marsilia.

SCOBITORILE există de mult. Scriitorii romani amintesc folosirea lor. Frumoasele Romei antice, după ce-și curățau dinții cu praf de marmură, treceau printre ei o scobitoare de metal. Oamenii modești foloseau în același scop țepi de arici sau aschii de lemn.

STICLA a fost și ea cunoscută din vechime. În mormintele faraonilor s-au găsit obiecte din sticlă. Cele mai vechi bucăți de sticlă sînt mărgeaua ovală, de culoare verzuie, descoperită în apropiere de Fiv și mărgelele reginei Hatchepsut. Colierul acesteia din urmă, găsit în jurul gîtului mumiei, avea mărgele lucioase de sticlă neagră-verzuie, pe care era încrustat în hieroglife numele reginei.

STILOUL a avut mai mulți strămoși. Egiptenii foloseau calamusul, un toc din trestie, cu cioc despicat în două la vîrf, aidoma penițelor de mai tîrziu. Chinezii scriau cu un instrument denumit ming, construit dintr-o bucată lunguiață de paie de orez, întărită prin lăcuire și ascuțită la vîrf. Stiloul, așa cum îl cunoaștem astăzi, a fost inventat de românul Petrache Poenaru, care și-a brevetat invenția la 25 mai 1827 la Paris sub denumirea de «condeiul purtăreț fără sfîrșit alimentîndu-se însuși cu cerneală».

TELEFONUL a fost descoperit în 1876 de americanul Alexander Graham Bell datorită unei întîmplări romantice. Bell, profesor la o școală de surdo-muți, s-a îndrăgostit de una dintre elevele sale. Pentru a o face să audă, a început să studieze proprietățile electromagnetismului și ale vibrațiilor sonore, apoi a construit un dispozitiv datorită căruia fata surdă a început să audă cuvintele sale. În urma acestor experiențe el a reușit să construiască un telefon adevărat. Fata care l-a inspirat în această descoperire i-a devenit soție.

TUTUNUL sau mai precis obiceiul de a fuma se cunoaște din vremuri imemoriale. În Arhipelagul Celebes s-au găsit, desenate pe stînci, imagini ce reprezintă oameni fumînd cu mult timp înaintea erei noastre.

ZIARUL a apărut înainte de invenția tiparului lui Gutenberg (1440). Istoria gazetăriei menționează că primul ziar din lume a apărut în 1191 la Pekin, pe hîrtie din fire de bambus, și se numea «King Pao».

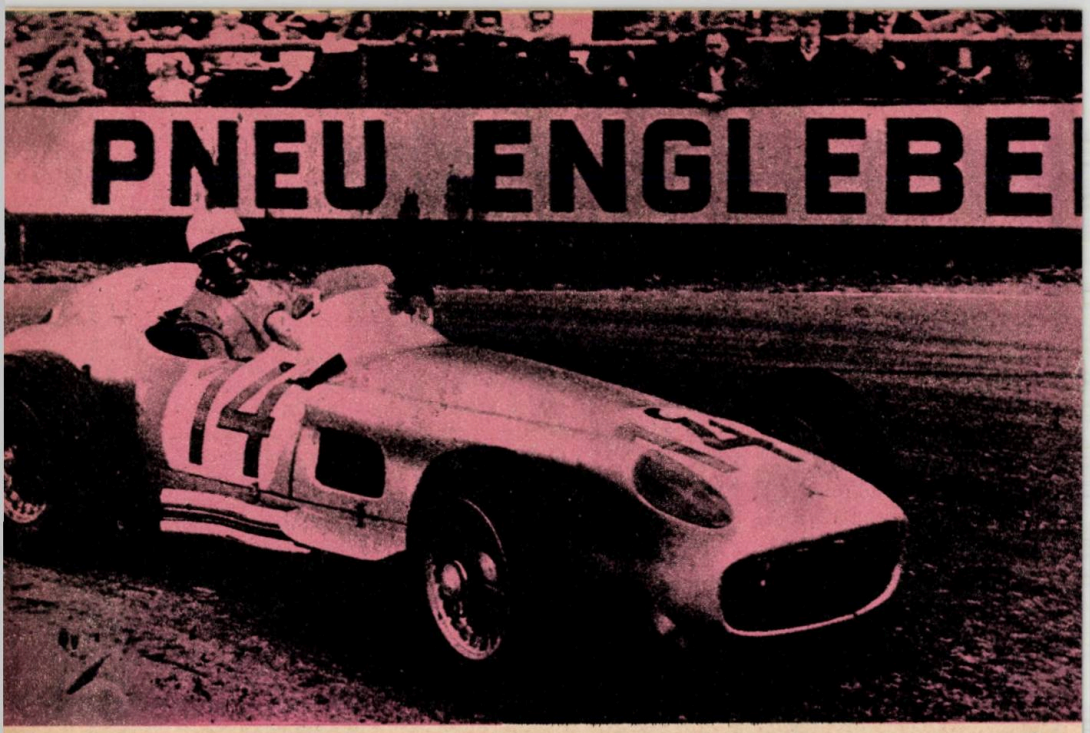

DE LA CART LA VOLANUL AUTOMOBILULUI DE CURSE

1

Cutezătorii

SALONUL AUTOMOBILISTIC

Din transmisiile de la cursele de automobile pe care le urmărim la televiziune nu lipsește în nici un an celebrul raliu de la Monte Carlo.

Știați că printre cei care au cîștigat raliul Monte Carlo se numără și un român? Numele său: **Petre Cristea.** *Anul performanței:* **1936.** *Distinsul pilot și tehnician Petre Cristea a «făcut» multe generații de ingineri, fiind un eminent specialist, autor al unor prețuite tratate despre mecanica automobilului. Pînă de curînd a fost redactor la revista «Autoturism». Astăzi, ca tînăr... pensionar, poate fi întîlnit cel puțin o dată pe săptămînă la vechiul său birou, unde continuă să-și redacteze cunoscuta rubrică de răspunsuri la întrebările cititorilor. Venind la redacție, nu uită niciodată să treacă și pe la «Cutezătorii», unde cu prilejul alcătuirii almanahului i-am solicitat și acest interviu. Este un om în egală măsură informat, spiritual și prietenos.*

— Cum ați cîștigat raliul Monte Carlo?

— Conducînd o mașină!

— Bănuiam... Știm că uzinele producătoare pregătesc cu mare grijă și cu mare cheltuială mașinile înscrise la acest raliu. Mașina dv. de către ce uzină a fost pregătită?

— «Uzina» se află în fața dumitale.

— Deci v-ați pregătit singur acel «Ford» cu opt cilindri. Ce i-ați făcut, ce i-ați pus?

— Nu i-am pus; i-am luat.

— ?

— Am îndepărtat orice element mai puțin esențial al caroseriei, astfel încît mașina să «tragă la cîntar» cît mai puțin, sporindu-se astfel eficiența puterii motorului.

— Să notăm însă aici, pentru înțelegerea corectă de către cititori a acestei operațiuni, că «ușurarea» caroseriei nu s-a făcut la întîmplare, ci pe baza unor calcule foarte precise.

— Cititorii dvs., sînt convins, posedă destule cunoștințe pentru a-și imagina singuri acest lucru. Fără calcule, experiențe, verificări — nimic nu poate reuși

— Care a fost momentul decisiv al drumului spre victorie?

— Proba de îndemînare care a încheiat concursul. Punctele obținute aici mi-au dat «drum liber» spre locul întîi în clasament.

— Tot în 1936 ați alergat pe circuitul de la Nürburgring, cel mai dificil din lume prin curbele sale multe și strînse (173 de curbe pe 22 km!) Cucerind victoria, ați mai obținut un record; ați fost — și sînteți — singurul pilot din lume care a cîștigat cursa de la Nürburgring de la prima sa participare. Vreți să ne povestiți vreo întîmplare mai deosebită din acest concurs?

— Mi s-a defectat mașina. N-a mai mers. A înțepenit...

— Poftim?!

— ...dar după ce trecusem linia de sosire. Știți, cîștigătorul parcurge un tur de onoare. Mașina, suprasolicitată în timpul concursului, a avut politețea să-și amîne intrarea în pană. A stat abia în timp ce făceam turul de onoare. Nici o pagubă.

— În 1938 ați cîștigat, în Franța, vestita cursă de la Tarbie, unde se alerga pe o coastă foarte abruptă. La performanța dvs. se mai adaugă ceva

— Am parcurs traseul cu o medie orară de 96 km, ceea ce reprezintă un record rămas în picioare și acum, după 42 de ani.

— În lumea de azi, cînd problema economiei de carburanți este esențială, mai au oare rost cursele de automobilism?

— Unul chiar foarte mare. Concepția, realizarea, folosirea și conducerea automobilelor pentru concursuri impulsionează economia de combustibil, îmbunătățirea condițiilor de securitate (frîne, direcție, suspensie, caroserie), scăderea consumu-

2

lui de materii prime.

— *Spre care din piloții români de azi se îndreaptă preferințele dv.?*

— **Foarte mulți sînt buni, dacă i-aș înșira ar ieși o listă impresionantă.**

— *Gheorghe Udrea din Brașov cum vi se pare?*

— **Excelent alergător, acest tînăr. Înțeleg de ce mi-ați pus întrebarea: Udrea e crescut la școala cartingului.**

— *Da, îndrumat de antrenorul Dumitru Telescu, la Casa pionierilor și șoimilor patriei din Brașov. Ce ne puteți spune despre carting?*

— **Ceea ce știe toată lumea: cine învață mecanica acestui automobil miniatural și îl conduce în cursele special organizate pentru carturi are cele mai multe șanse să devină un automobilist complet, adică un om care știe, într-adevăr, să conducă în condiții excelente de securitate, atît pentru el cît și pentru ceilalți șoferi, folosind în acelasi timp mașina cu competență tehnică, întreținînd-o cum se cuvine și cruțînd piesele componente, economisind combustibilul și îngrijind aspectul estetic.**

— *Așadar, Petre Cristea, campionul de la Monte Carlo, le recomandă cititorilor noștri cartingul.*

— **Chiar foarte călduros — împreună cu sfatul de a alătura în permanență activității practice studiul, cunoașterea îndeaproape a mecanicii, matematicii, fizicii, chimiei.**

— *Nu și a, să zicem, poeziei?*

— **Acest lucru e de la sine înțeles. Un tehnician valoros trebuie înainte de toate să fie un om complet, ireproșabil din punct de vedere moral și familiarizat cu lumea artelor, a literaturii, a culturii în general. Numai astfel își poate lărgi orizontul de gîndire, puterea de anticipație, capacitatea de a sesiza necesitățile care apar în domeniul său de activitate.**

Prof. PARBRIZ

1—2: Ultraminiistorie — în numai două fotografii! — a automobilelor de formula întîi. Prima aparține albumului anului 1954. A doua este în activitate azi. Cum vor arăta cele de mîine?

3: Unul din multele proiecte pentru astîmpărarea setei de benzină. Automobilul pe care îl vedeți (destul de confortabil!) are o lungime de numai doi metri și un motor de... 125 cmc. Puteți calcula cam cîtă benzină consumă la suta de kilometri?

4: Dacă Soarele întreține tot ceea ce mișcă pe Pămînt, de ce n-ar însufleți și automobilele? Ați remarcat, desigur, că e vorba de unul din multele proiecte de «autosolare». Celulele captatoare de energie solară sînt vizibile. Mai greu vizibil, în clipa de față, este prețul...

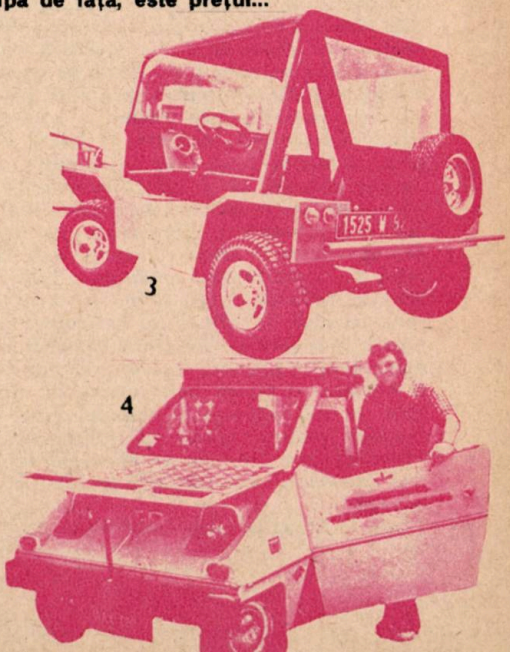

3

4

FIȘE PENTRU UN OCOL AL LUMII: ASIA

UN ȚINUT CA ÎN BASMELE FRAȚILOR GRIMM

Cappadocia, ținut cu vechi rezonanțe istorice, situat în zona platoului central al Turciei, are o înfățișare cu totul aparte. Aici vîntul și ploile au modelat rocile vulcanice moi, dîndu-le o formă conică, ciudată. Oamenii, care s-au așezat pe aceste locuri încă din timpurile cele mai îndepărtate, au scobit, la rîndul lor, aceste stînci, amenajînd locuințe. Această regiune a oferit de-a lungul timpului nu numai adăpost, ci și protecție locuitorilor săi în fața invaziilor. În zonele localităților Kaymakli și Derinkuyu au fost descoperite două orașe construite sub pămînt ale căror lucrări au început încă pe vremea hititilor. Etajele, în loc să urce, coborau mult în adîncime. Arheologii au reușit să scoată la iveală numeroase camere de locuit, scări, coridoare ce puteau fi blocate cu pietre uriașe puse în mișcare de mecanisme ascunse, precum și magazii pentru păstrarea alimentelor. Toate acestea formau un adevărat labirint subteran, ce se întindea pe kilometri întregi.

Iată o imagine din localitatea Uchisar din Cappadocia, care-ți creează impresia că te afli într-un ținut din basmele fraților Grimm. De remarcat că aceste locuințe scobite în straniile stînci conice au fost modernizate, făcute confortabile prin introducerea luminii electrice și mobilarea lor conform ultimelor cerințe ale epocii actuale.

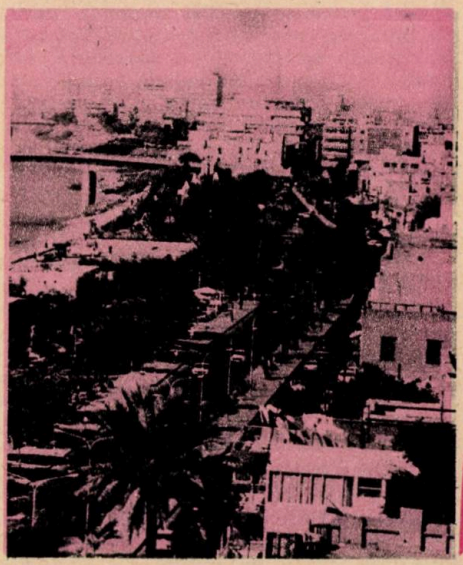

REFLEXE CONTEMPORANE ALE CELOR 1001 DE NOPȚI

O voce plăcută anunță în difuzoare apropierea de Bagdad, ținta călătoriei noastre. Avionul coboară de la marea înălțime la care s-a efectuat zborul. Pilotul, lăsînd impresia că ghicește dorința pasagerilor de a privi în voie vechea reședință a califilor Abbasizi — în prezent, moderna capitală a Irakului —, planează lin deasupra orașului. În fața ochilor se derulează imagini familiare eroilor din «O mie și una de nopți», ce foloseau frecvent drept mijloc de locomoție aerian... covorul fermecat: numeroase moschei, între care se distinge Moscheia de Aur, palate și clădiri tradiționale cu un etaj, cu terasa deasupra, împrejmuite de ziduri. Privirilor noastre li se dezvăluie, totodată, clădirile unor mari întreprinderi, blocurile moderne de locuit ce se avîntă spre înălțimi, sediile a numeroase instituții social-culturale, tot atîtea însemne ale unui Bagdad veac XX.

La descinderea din avion ai impresia că pătrunzi într-un adevărat cuptor. Aerul e neobișnuit de fierbinte și uscat pentru călătorii ce vin din zonele cu climă temperată. Acomodarea se produce însă repede.

Străzile pe care le parcurgem pulsează de viața intensă pe care le-o imprimă traficul de autovehicule și mulțimea revărsată de-a lungul trotuarelor. Admirăm atît semețele blocuri de locuit și modernele edificii ale băncilor, teatrelor, hotelurilor ridicate, în ultimii ani, în cartierul Noul Bagdad, cît și ruinele ce s-au păstrat din antichitate, chiar și din perioada akkadiană, precum Palatul Abbasizilor, construit pe la 1200, astăzi restaurat și adăpostind un muzeu, sau vechea clădire a Universității Al Mustansiriya, fondată în 1232. Pretutindeni în acest oraș apar, sub forma unor statui grațioase, pline de expresivitate, personaje din cele «O mie și una de nopți», din care se detașează în mod deosebit Șeherezada și Ali Baba. De altfel, aceste nume, cu atît de puternică rezonanță în sufletul copiilor din întreaga lume, le întîlnești pretutindeni în acest oraș, de la denumirea străzilor pînă la cele ale feluritelor firme. Seara, ca într-o feerie, vezi licărind pentru cîteva clipe, în culori, alături de numele amintite, pe cel al lui Sinbad marinarul, al micului Muck sau al lui Aladin. Dar, iată, trecem peste unul din cele șapte poduri care unesc malurile fluviului Tigru. Orașul se dezvoltă de o parte și de alta a acestui important curs de apă, cu o rezonanță milenară. Ne îndreptăm spre zona industrială a capitalei irakiene. Aflăm că în Bagdad sînt concentrate 25 la sută din întreprinderile industriale ale țării. Un loc aparte în peisajul orașului îl ocupă uzina companiei electronice, cea mai mare întreprindere de acest gen din Orientul Mijlociu și una din cele mai însemnate unități industriale din țară, precum și rafinăria de la Ad Daura, construită în 1958.

La sediul companiei industriei electronice, aflu că a fost întemeiată în urmă cu cinci ani și că dispune, în prezent, de cinci fabrici grupate în același perimetru. Gama produselor este deosebit de diversă: de la calculatoare și radiotelefoane la casetofoane și magnetofoane și de la variatele tipuri de aparate de radio la televizoare alb-negru și în culori. Halele, construite de așa manieră încît spațiul să fie utilizat cît mai bine, sînt organizate după criterii moderne, pe fluxul producției. De cum intri în incinta lor, te izbește diferența de temperatură dintre exterior și interior. Afară soarele arde fără milă, în timp ce, dincolo de pragul acestor hale, mercurul termometrelor indică pretutindeni aceeași temperatură: 25 de grade Celsius. Umiditatea este păstrată și ea, pe cale artificială, la un nivel constant. În dreptul utilajelor complexe, pentru mînuirea cărora este necesară o înaltă calificare, observ mulți muncitori tineri. Siguranța pe care o manifestă în efectuarea diferitelor operațiuni demonstrează că și-au însușit bine meseria. În halele de montaj lucrează numeroase tinere. Mîinile lor harnice, care dau naștere la atîtea aparate complicate, parcă sînt vrăjite.

Aceeași atmosferă de vrajă o întîlnești și la centrul artizanal cu tradiții medievale al orașului. Admiri aici frumoasele țesături de bumbac și de mătase, covoarele, postavurile, produsele din piele, bijuteriile de argint, obiectele de ornament executate de localnici în același mod și cu aceeași măiestrie de sute de ani. Obiectele păstrează, în cea mai mare parte, parfumul vechii istorii a Bagdadului. Meșteșugurile au înflorit în acest oraș și ca urmare a faptului că el a constituit din cele mai vechi timpuri punctul de convergență al drumurilor care uneau țărmurile Mării Mediterane cu țările din centrul și sudul Asiei. Aici se întîlneau negustori și călători veniți de pe cele mai îndepărtate meleaguri. Ei ascultau cu uimire minunatele povești cărora le-au dat viață oamenii acestor locuri. Uimiți de frumusețea lor, le învățau pentru a le povesti mai departe în cursul îndelungatelor lor drumuri, fără a uita să precizeze că le-au aflat, la rîndul lor, într-un oraș cu adevărat al păcii, nume simbolic atribuit Bagdadului în timpul celebrului calif Harun el-Rașid (786 – 809), care era convins că numai în condițiile păcii orașul va putea cunoaște o prosperitate deosebită. Acest adevăr îl demonstrează înflorirea contemporană a capitalei Irakului.

TUDOR PRELIPCEANU

PLANETA COPIILOR

CETATEA LUI GULLIVER

Nerăbdători să crească mari, copiii visează adesea o lume redusă la dimensiunile lor, în care rolurile să fie inversate, o lume în care uriașii să devină pitici, iar piticii — uriași.

O asemenea lume propune copiilor Madurodamul, cel mai mic oraș din lume — în realitate reproducerea la scara 1/25 a unui oraș olandez mijlociu. El oferă imaginea tridimensională, adusă la înălțimea de-o șchioapă a vizitatorului-copil, a unor clădiri celebre de pe întreg teritoriul Olandei. Printre ele: Palatul Voorhout din Haga, castelul Voordensteyn, ridicat spre anul 1000, monumentala primărie din Neuwpoort, și cea din Gouda, vechea poartă fluvială a orașului Sneek, Universitatea din Leyda, cartierul Jordaan din Amsterdam, reconstituit în întregime, muzeul Frans Hals din Haarlem, mori de vînt și porturi, noduri feroviare și aerodromuri, centre industriale, petrolifere, șantiere navale și chiar un Luna-park în care totul poate fi pus în funcțiune cu o monedă divizionară dintre cele mai modeste.

Pe harta lumilor croite pe măsura copilului, Madurodam ocupă un loc inconfundabil.

Orașul de trei ori imposibil

Imaginați-vă că rulați pe o șosea. Indicatoarele rutiere semnalează apropierea unui oraș. În scurtă vreme ajungeți la porțile lui. Și atunci constatați că, deși nu ați mai călătorit prin zonă, silueta orașului vă pare cunoscută, ba chiar foarte familiară. Imposibil, nu?

Arhitectura specială, de cetate grațioasă, cu creneluri jucăușe și turnuri gingașe, ne dezvăluie încă un adevăr incredibil: ne aflăm în fața unui oraș din basmel Iarăși imposibil, nu?

Primii pași pe străzile orașului confirmă descoperirea. Dar dacă îl străbatem în întregime, avem revelația că în realitate nu este vorba de orașul dintr-un basm anume, ci din toate. Un asemenea oraș valabil pentru toate poveștile copilăriei este încă și mai imposibil, nu?

Desigur, dar el există, ba chiar în două exemplare: în California el se numește Disneyland, iar în Florida — Disney World.

Cineastul Walt Disney, creatorul lui Mickey Mouse, al filmelor Albă ca Zăpada, Pinocchio, Alice în țara minunilor, *a avut ideea de a plămădi o cetate a lumilor de basm în care și-a purtat decenii în șir spectatorii și de a reuni aceste lumi într-un oraș de trei ori imposibil, în care castelul lui Făt-Frumos se învecinează cu jungla populată de fiare preistorice din* Lumea pierdută *de Conan Doyle și un fluviu Mississippi pe care navighează «chiar» vasul cu zbaturi din* Huckleberry Finn *de Mark Twain. Pe arterele orașului imposibil te poți întîlni cu cei șapte pitici, ca și cu rățoiul Donald și clinele Pluto, poți sta de vorbă cu unchiul Tom și cu Tarzan.*

JOCURI

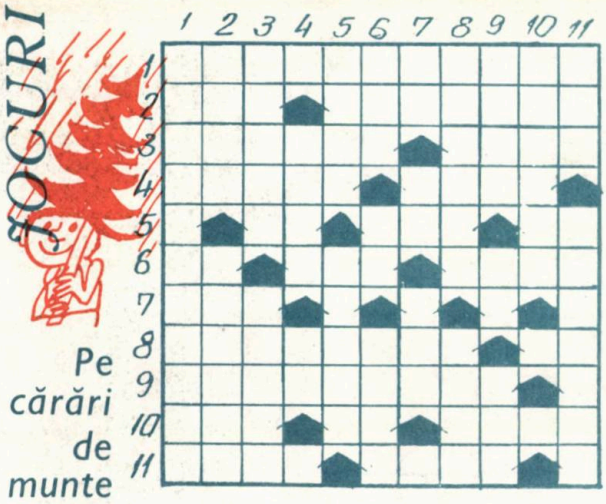

Pe cărări de munte

ORIZONTAL. 1) Cunoscută cabană din Munții Ciucaș, situată la poalele masivului, într-o poiană întinsă (2 cuv.). 2) Cabană în Munții Bucegi, de unde se oferă privirilor însetate de frumos panorama înălțimilor. Cabană din Poiana Junilor, vecină cu stațiunea montană Poiana Brașov (neart.). 3) Lala în Munții Rodnei, Bîlea și Capra în Făgăraș și Bucura în Munții Retezat. Duce sîngele la inimă. 4) Plantă acvatică terțiară, ale cărei singure locuri de creștere în Europa sînt pîrîul și lacul cu ape termale Petea (Băile «1 Mai» de lîngă Oradea). Înălțimi montane. 5) La intrarea în tabără. Vîrful cu..., cabană din Munții Bucegi. Jeni Cristea. 6) Vasilescu Petre. Rîu în Coasta de Fildeș. Erou din mitologia greacă. 7) Lampă de radio. 8) Cabană, nu departe de Suceava. Vai! 9) Podiș de eroziune situat în nordul Dobrogei, pe ale cărui văi se practică agricultura. 10) Singură. Pe culme! Itinerar stabilit de excursioniști. 11) Ambalaje. Colț de stîncă.

VERTICAL: 1) Vîrful cel mai înalt (2543 m) din țara noastră, aflat în Munții Făgărașului. 2) Treaptă orizontală de mici dimensiuni pe traiectul unei creste, precedînd o cădere pronunțată a acesteia. Cabană în Bucegi, situată pe valea superioară a Ialomiței, în apropiere de o cunoscută peșteră. 3) Oraș situat la poalele Munților Bihorului. Afluent al Bistriței moldovenești, renumit prin cheile sale pitorești săpate în calcar și prin lacul de baraj natural (Lacul Roșu) din bazinul său superior. 4) Autorul poeziei «Drumețule». La coborîrea de pe Șurianu! 5) Rîu în Franța, afluent al Loarei. Postament. 6) Demnitar de vază al principatului Tin din China antică (sec. III î.e.n.). Hai, călușule. Rîu în R.F.G. 7) Pe Semenic! La Coștila! Fruct originar din Antile. 8) Verb în apropiere de... Pîrîul Rece. Ozonul înălțimilor (pl.). 9) Oțet în Moldova. Kilogram (abr.). Pronume. 10) Stațiune balneoclimaterică în Munții Vrancei. 11) A spune «drum bun». Masiv muntos din Carpații Orientali, important obiectiv turistic, care atinge în vîrful Toaca 1904 m.

DICȚIONAR: NSI, IKAE, EAB, EVRE, LII, AILS, ATT.

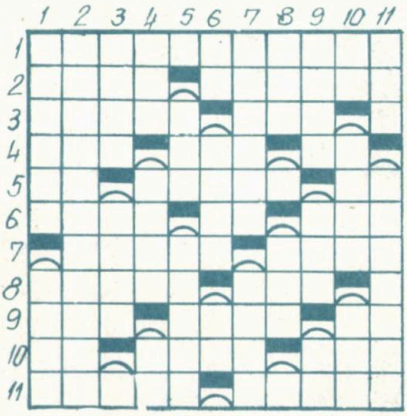

Pe litoral!

ORIZONTAL. 1) Ne oferă, pe un litoral de 70 km, apă, soare și nisip într-un cadru de vis (2 cuv.). 2) Pictor clasic român, autorul tabloului «Portul Constanța». Stațiuni situate între mare și lacul Techirghiol. 3) Cap la nord de Mamaia. A fost și una glaciară. 4) Amarată la mijloc! Siutghiol, Techirghiol sau Mangalia (sing.). Dumitru Tudor. 5) Poftim. Luate pentru lectură în geanta de voiaj. Alifie (reg.). 6) Hotel din stațiunea Saturn. Arse în final! Prenume masculin. 7) Hotel (cu o capacitate de 297 de locuri) din stațiunea Venus. Constanța, Mamaia, Mangalia, Eforie Nord și Sud (sing.). 8) Patria lui Ulise, la care acesta ajunge după lungi peregrinări pe mare. În centrul preocupărilor pe litoral. 9) Într-o sămînță. Suliițe solare (sing.). La amiază! 10) Armăsar dobrogean. Valuri. Ionică cel mare! 11) Autorul poeziei «De pe țărm». Își trimit elevii în tabere și sate de vacanță la munte și la mare.

VERTICAL: 1) Perlă a litoralului românesc situată la 3 km nord de Constanța. Poet clujean, autor al poeziei «Nava roșie». 2) Mai mare peste mări. 3) Adăpost pentru nave într-un port. Ține la rece. 4) Fluviu în Peru. Mică navă cu vele și motor! Pe unde! 5) Acela. A stărui mult pe lîngă cineva (reg.). 6) La Neptun! Bronzată cam tare. În cadă. 7) Urmările binefăcătoare asupra organismului ale băilor de soare, apă și nisip. Al doilea reprezentant al dinastiei sciților, fundată în anul 130 î.e.n. 8) Aur (înv.). Hopa. 9) Cel de salinitate al Mării Negre este cuprins în medie între 20—22%. Patru într-un cart (sing.). Traversează marea căreia îi dă numele, urmărită de un tăun (mit. gr.). 10) Pe mări! A scris poezia «Marea». Dig de piatră construit spre larg, la intrarea într-un bazin portuar. 11) Bogat în aerosoli marini. Compozitor italian, autor al cavatinei «Marea»

DICȚIONAR: AZES, ENI.

DIN VOLUMUL „AUTOBIOGRAFIE"

GEOGRAFIA

Branislav Nušici

SCRIITOR CLASIC SÎRB (1864-1938)

În românește de IOACHIM BOTEZ și DORIN GĂMULESCU.

În liceul nostru exista un glob care stătea de ani de zile pe dulapul din cancelaria directorului; acest glob arăta însă așa de jalnic, că-ți era milă să te uiți la el. Axul i se îndoise, încît, cu ocazia demonstrațiilor, se mișca totdeauna altfel de cum ne spunea profesorul că se învîrtește pămîntul. America de Nord era acoperită de o pată uriașă de cerneală, așa că eram încredințați că e Marea Neagră; iar acolo unde trebuia să fie Africa era o gaură imensă, încît nu mai știai dacă au făcut săpături englezii ca să găsească mormintele faraonilor sau a trecut vreo expediție americană, pentru ca, după îndrumările lui Jules Verne, să coboare în adîncurile pămîntului...

În locul globului stricat, profesorul folosea capul unui coleg de-al nostru, un oarecare Sreten Jovici care era, într-adevăr, așa de căpățînos, încît jurai că e chiar globul pămîntesc care se mișcă.

— Vino-ncoa, Sreten! începea profesorul lecția prin care ar fi vrut, să zicem, să ne explice ziua și noaptea. Vino și stai colea lîngă fereastră, ca să te bată soarele.

«Globul» ieșea din banca a treia și se ducea lîngă fereastră.

— Ei, vezi, cînd întorci așa obrazul drept către soare, atunci întreaga jumătate a capului îți este luminată, iar cealaltă nu! Așa! Ei, acum întoarce obrazul stîng spre soare; și iată, acum este cealaltă parte luminată, iar prima nu.

Tot așa ne explica și polii pe capul lui Sreten.

— Uite, aici, vedeți — și spunînd acestea îndrepta degetul arătător spre creștet — aici este Polul Nord. Aci e iarnă veșnică, nu înflorește niciodată nimic, totul e pustiu și chiar dacă se mai află cîte ceva, a degenerat.

Locurile acestea sînt, în general, necercetate.

Altă dată profesorul ne-a explicat, folosind capul lui Sreten, drumul străbătut de acel călător îndrăgostit de geografie, care, ca să întărească cel de-al patrulea argument despre rotunjimea pămîntului, ar fi pornit dintr-un punct și, mergînd mereu în aceeași

direcție, ar fi ajuns tot în același punct. Profesorul a plecat de la nasul lui Sreten, un punct care se vedea foarte bine. Această explicație s-a desfășurat, cu aproximație, așa:

— Să luăm, așadar, nasul ca punct de plecare — și spunînd acestea își proptea degetul arătător în nasul lui Sreten, după care, trăgîndu-i cu unghia pe față, se îndrepta către urechea stîngă — și să pornim către răsărit, adică spre acea parte a lumii de unde răsare soarele. După aceea vom... Sretene, să te speli în urechi... după aceea vom înconjura globul pămîntesc și vom merge de cealaltă parte a lumii... Ți-am mai spus, Sretene, și ora trecută, să te tunzi. Cu toate că de cealaltă parte a pămîntului trăiesc sălbatici, nu vreau să-mi mai vîr degetele prin părul ăsta murdar al tău... Asta e acea parte unde e noapte cînd la noi e ziuă, și invers: unde e ziuă cînd la noi e noapte. După aceea vom trece peste urechea dreaptă a lui Sreten, și iarăși mai departe și mai departe, și iată-ne pe nasul lui Sreten de unde am și plecat...

Trebuie să se știe că profesorul nostru de geografie avea o mînă destul de grea și că se slujea de ea cu foarte multă plăcere în timp ce ne vorbea despre toate cele cîte se află pe pămînt, despre fluvii, despre munți, lacuri, mări și cîte altele; cînd se apuca să vorbească despre cer și despre corpurile cerești, dădea din mîini rău de tot și ne plesnea pentru orice fleac, încît ni se părea că pe cer au loc ciocniri catastrofale între planete.

Așa, de pildă, o dată, cînd ne explica eclipsa, ne-a scos pe cîțiva în fața catedrei. Mai întîi l-a chemat pe un oarecare Jivko, cel mai mare elev din clasă, căruia îi dăduseră tuleiele și pe care toți profesorii îl sfătuiau să se însoare. L-a chemat și l-a așezat în așa fel ca să-l putem vedea cu toții.

— Cu toate că ești un cogeamite măgar, de data asta vei reprezenta soarele.

S-a adresat apoi celorlalți elevi:

— Băgați de seamă, capul lui Jivko ăsta este soarele și el luminează și pămîntul și luna. Pămîntul, ca și pînă acum, va fi capul lui Sreten, iar pentru lună îl vom lua pe prichindelul ăsta din banca a doua.

Prichindelul ăsta din banca a doua eram eu.

— Ei, acum vedeți, copii: cînd soarele stă aici unde este acum Jivko, iar pămîntul aici unde e Sreten și luna acolo unde-i prichindelul, el își trimite razele și luminează și luna și pămîntul. Așa-i?

Toți tăceam, fiindcă nu puteam să ne închipuim nici cum ar putea să lumineze Jivko și nici cam ce ar putea să lumineze.

— Însă — a continuat profesorul — pămîntul, în drumul său în jurul soarelui, se găsește la un moment dat între soare și lună... uite așa! Și de data asta ne-a așezat pe aceeași linie: Jivko, Sreten și eu. — Ei, și-acum, după cum vedeți, căpățînosul de Sreten l-a acoperit pe prichindelul ăsta și lumina lui Jivko nu poate să-l lumineze; și iată din ce cauză avem o eclipsă de lună. Înțelegi?

— Eu nu înțeleg! mormăi Jivko, de la care trebuia să pornească toată lumina.

Faptul că tocmai cel care trebuia să dea celorlalți lumină nu înțelegea, l-a scos pe profesor din sărite, astfel că i-a ars o palma zdravănă menită să-i dea păcătosului de Jivko cea mai precisă imagine a eclipsei, încît acesta, smiorcăindu-se, a adăugat repede:

— Acum înțeleg.

Și nu numai că înțelesese ce e o eclipsă, dar și noi, toți ceilalți, am priceput în acel moment de ce această parte a geografiei se numește fizică.

Era însă și mai rău cînd ne explica sistemul planetar.

— Să iasă planetele de ora trecută! strigă el.

Planetele eram Jivko, Sreten și eu.

— Tu, Jivko, după cum se știe, ești soarele. Stai aici și încet, cuminte, învîrtește-te în jurul tău.

— Tu, Sreten, ai să te învîrtești, de asemenea, în jurul tău, dar, învîrtindu-te în jurul tău, să alergi și în jurul lui Jivko ăsta, care reprezintă, după cum știi, soarele.

Apoi mă așeză și pe mine în rînd.

— Tu ești luna. Tu să te învîrtești mai întîi în jurul tău și, învîrtindu-te în juru-ți, să-i dai ocol și lui Sreten și împreună cu el să te învîrtești în jurul soarelui, adică în jurul lui Jivko.

După ce ne-a explicat ce aveam de făcut, a luat bățul și s-a așezat la o parte, ca un îmblînzitor de fiare, gata să-l pocnească în cap pe cel care ar fi greșit. Atunci, la comanda lui, s-a pornit o mișcare și o goană!... Jivko se învîrtea în loc, păcătosul de Sreten se rotea în jurul său și al lui Jivko, eu mă răsuceam în jurul meu și în jurul lui Sreten, și amîndoi îl ocoleam pe Jivko. N-am apucat să facem bine nici primul cerc și toți trei ne-am prăbușit fără simțire din cauza amețelii. Mai întîi, am căzut eu, luna; peste mine s-a năruit pămîntul, iar peste pămînt soarele...

În vremea asta, profesorul stătea și privea cu mînie acest mușuroi și, pe cînd noi gemeam, explica celorlalți elevi sistemul planetar și mișcarea corpurilor cerești prin univers.

Vă puteți închipui ce spaimă ne-a cuprins cînd l-am auzit pe profesor spunînd la sfîrșitul orei:

— Data viitoare vă voi explica ce este un vulcan.

CE SÎNT PROFILELE CARAFOLI?

Povestea lor începe imediat după primul război mondial. În acei ani, mai ales în Franța, o teorie elaborată de Jukovski, teoria sustentației, constituia subiect de controverse pentru specialiștii în aviație. O lucrare ce aparținea profesorului Wytoszinski contesta nu numai concluziile lui Jukovski, dar și pe cele ale altui mare specialist în materie: Ludwig Prandtl. În 1927 apare însă lucrarea lui Elie Carafoli «Confrontation des théories aérodynamiques modernes avec les lois de la mécanique rationnelle», care, răsturnînd teoria lui Wytoszinski, demonstrează corectitudinea teoriei sustentației în formularea dată de Jukovski. Demonstrația teoretică fiind făcută, experimentarea trebuia să plece de la studiul aripilor de avion. De aici încercarea de a găsi metode de trasare a profilelor aerodinamice. Metoda elaborată, simplă și în același timp generală, îngăduie obținerea oricărui profil de caracteristici aerodinamice și geometrice prescrise (cu vîrf ascuțit, diedru la vîrf, vîrf rotunjit). Ulterior profilele cu vîrf rotunjit au primit din partea unor mari personalități științifice denumirea de profile Carafoli. Aplicațiile acestora nu se mărginesc la domeniul aviației; ele devin interesante și în construcția turbinelor, a elicelor etc.

CARAFOLI, Elie este fondatorul și conducătorul școlii românești de aerodinamică. S-a născut la 15 septembrie 1901. După ce își încheie studiile la Școala Politehnică din București (1924), își ia licența în științe fizico-chimice la Sorbona (1926) și își susține doctoratul în 1928. Elev și colaborator al lui A. Toussaint, asistent al lui Paul Painlevé, obține în această perioadă strălucite succese științifice, unele dintre realizări purtîndu-i numele (profilele Carafoli, cuva Toussaint-Carafoli ș.a.). Reîntors în țară (1928), predă cursuri de aerodinamică și mecanica avionului. În același timp este angrenat în problemele de producție ale aeronauticii ca inginer-șef, apoi ca director la Industria Aeronautică Română (I.A.R.) Brașov, unde a condus proiectarea și executarea mai multor tipuri de avioane de concepție românească, realizări de nivel mondial în acea perioadă. Cu mijloace interne și personal din țară (avîndu-i ca principal colaborator pe Ioan Stroescu), realizează sufleria aerodinamică a Politehnicii. Studiind în continuare diverse tipuri de profile aerodinamice, aripile de anvergură finită, mecanica avionului ș.a., ajunge la rezultate remarcabile (de exemplu, stabilește pentru prima oară expresiile forțelor și momentelor de șarnieră pe partea mobilă a aripii). Publică numeroase lucrări, majoritatea devenite clasice. În 1948 pune bazele Institutului de mecanică aplicată al Academiei, din care, ulterior, s-au dezvoltat alte instituții științifice de prestigiu. Reușește să rezolve o serie de probleme de mare importanță pentru aviația modernă (o metodă unitară pentru studiul aripilor delta, problema aripilor cruciforme, alte rezultate obținute în studiul mișcărilor supersonice și hipersonice). Rezultatele activității sale științifice sînt prezentate în lucrarea devenită clasică «High Speed Aerodinamics» (1956). Din 1948 este membru al Academiei R.S. România, a numeroase academii străine, conducător al unor foruri științifice internaționale.

CE ESTE SONICITATEA?

Un dicționar de specialitate (Dicționar de fizică de I. Dima și colab., Ed. enciclopedică română, București, 1972) răspunde în stil propriu (adică relativ sec, sobru, concis): ramură a fizicii care se ocupă cu studiul transmiterii energiei prin unde elastice în medii lichide (hidrosonicitate) și solide (stereosonicitate). Adăugînd că puterea transmisă este egală cu produsul dintre presiune și debitul volumic și că a fost imaginată de inginerul român Gogu Constantinescu, dicționarul a dat informația necesară unei prime luări de contact cu sonicitatea. Cum a ajuns marele om de știință român la ea și ce aplicații are vom vedea în cele ce urmează.

Elev de liceu la Craiova, Gogu Constantinescu încerca să îmbine două pasiuni: matematica și muzica. Petrecea ore întregi în fața pianului din sala de concert a colegiului animat de dorința de a rezolva problema armoniei muzicale pe cale matematică. Tema va fi abordată și în prima lucrare pe care o va redacta: «Teoria matematică a acordurilor muzicale» (rămasă nepublicată). De aici, probabil, și marea întrebare: nu poate fi oare transmisă energia mecanică prin vibrații sonore? Știa că prin medii lichide se transmit vibrații. Practica, dar și teoria neglijau complet atît compresibilitatea cît și elasticitatea lichidelor. Or, o veche experiență (pe coada pistonului unui cilindru cu apă era lăsată să cadă o greutate mare; greutatea sălta în sus și în jos, pînă la amortizarea completă de parcă sub piston s-ar fi găsit arcuri și nu un mediu lichid... «incompresibil și neelastic») demonstra că acești parametri nu sînt de neglijat. Pe acest principiu se breveta mai tîrziu «bateria de acumulatoare sonice» (incinte cu pereți rigizi în care, prin comprimarea lichidului, poate fi înmagazinată o mare cantitate de energie ce poate fi utilizată ulterior în diferite scopuri). Dar, în orice conductă cu fluid, orice variație de presiune sau de debit se transmite prin fluid cu viteza sunetului. Convertind energia în astfel de variații, ea va ajunge sub formă de oscilații sau unde către oricare punct în care se dorește a fi utilizată (fig. 1).

G. Constantinescu a construit toate elementele sistemului de transmisie sonică (deci generatorul, motorul etc.), dar a făcut, pentru sonicitate, cu mult mai mult: i-a dat de la început un statut de știință. A elaborat teoria, a stabilit legile și fenomenele care o guvernează, a stabilit mărimile de bază, relațiile dintre ele. De exemplu, o conductă cu diametru interior foarte mic reprezintă o rezistență, fiind capabilă să genereze chiar și căldură, deși lichidul în amonte și în

Fig. 1

aval de ea rămîne rece. Efectul de generare a căldurii a fost denumit efect sonocaloric.

Dintre aplicațiile practice ale sonicității cele mai cunoscute sînt convertizorul de cuplu, motoarele sonice rotative, ciocanele sonice, pompele de injecție, injectoarele pentru motoarele diesel și multe altele. Adresîndu-se, în 1961, studenților Institutului Politehnic București, marele inventator spunea: «...tinerii au astăzi prilejul să se afirme și să facă descoperiri însemnate lucrînd în domeniul acestei științe noi, care este larg aplicabilă în tehnică! Le recomand să continue de acolo de unde am lăsat-o eu, avînd satisfacția de a putea deveni pionieri în această știință, care a apărut în România, datorită educației științifice pe care am primit-o și eu între zidurile institutului...»

CONSTANTINESCU, (Gogu) George este unul dintre cei mai mari inventatori români, una dintre figurile ilustre ale clasei de inventatori descoperitori (în 1926 figura printre cei mai mari 17 oameni de știință din lume, alături de A. Einstein, Marie Curie, G. Marconi ș.a.). S-a născut la 4 octombrie 1881, la Craiova. Fiu al profesorului de matematici Gh. Constantinescu — «cel mai bun profesor de matematici pe care l-a avut învățămîntul nostru secundar», după mărturisirea marelui matematician Gh. Țițeica — Gogu Constantinescu urmează școala primară și liceul la Craiova. În 1899 se înscrie la Școala de poduri și șosele din București, pe care o termină ca șef de promoție în 1903, cu un proiect de execuție a unui pod din beton armat. Aceasta într-o perioadă cînd în lumea tehnică utilizarea betonului armat era pusă sub semnul îndoielii (o serie de construcții realizate din beton armat se prăbușiseră)! Angajat la Ministerul Lucrărilor Publice de profesorul său de edilitate, Elie Radu, viitorul mare inventator proiectează și conduce construcția unor poduri din beton armat (între care «podul peste vid» din Parcul Libertății, primul pod realizat în România cu cadre din beton armat) și a unor construcții îndrăznețe (de exemplu, două bolți ale Palatului Marii Adunări Naționale). Dezamăgit de faptul că în anii următori (1908—1909) i se resping o serie de proiecte de utilizare a betonului armat (să amintim și faptul că, la inaugurarea clădirii, deputații nu au intrat decît după ce a fost probată soliditatea prin așezarea, pe fiecare scaun, a cîte doi saci cu nisip), în 1910 Gogu Constantinescu își încearcă norocul în Anglia. În 1912 realizează o primă lucrare din domeniul care îl va face celebru: sonicitatea. Marea importanță a invențiilor sale (și sînt în număr de 120) determină autoritățile britanice să-i creeze un laborator («The sonnic works») și să țină secrete lucrările sale. Așa se face că lucrarea sa fundamentală «The Theory of Sonnics. A freatise on transmission of power by vibrations», apărută la Londra în 1918, să nu fie difuzată decît după cîțiva ani. Dintre invențiile sale menționăm generatorul sonic, motoarele sonice (sincrone, asincrone, monofazate, bifazate etc.), convertizorul sonic. Acesta din urmă a fost adaptat pentru a înlocui cutia de viteze a unui automobil obișnuit, inventatorul circulînd cîțiva ani cu mașina astfel construită. A continuat toată viața să se ocupe de sonicitate, dezvoltînd-o și creînd noi ramuri: termosonicitatea, electrosonicitatea ș.a. În 1961, pentru a cinsti creația și personalitatea marelui inventator, Institutul Politehnic București i-a acordat titlul de Doctor honoris causa. Ilustrul inventator și descoperitor moare în 1965.

Ing. VASILE V. VĂCARU

SUPERLATIVE

● Arborii cei mai înalți din lume sînt migdalii din Australia, care ating înălțimea de 150 m.

● Cea mai mare și mai grea monedă din lume cîntărește aproximativ 20 kg. În 1667 monetăria suedeză a emis 26 522 de asemenea monede, dintre care s-au păstrat pînă în zilele noastre numai trei.

● O găină din rasa Leghorn-Peru a ouat un ou de 250 g. Este cel mai greu ou de găină cunoscut pînă acum.

● La Londra se află cea mai mare grădină botanică din lume. Ea ocupă o suprafață de 110 hectare și dispune de peste 24 000 de plante diferite.

● Cel mai înalt jet de apă este cel al fîntînii din Geneva. Aici, o pompă cu o putere de 1 360 CP aruncă o coloană de apă care atinge înălțimea de 130 m.

● În Austria s-a descoperit un cristal uriaș care cîntărește 618 kg. Se afirmă că este cel mai mare din lume.

● Cel mai înalt funicular din lume funcționează în munții Caucaz (U.R.S.S.). El pornește de la 2 300 m și urcă pînă la 4 100 m.

● Cea mai mare gară de cale ferată din lume se află la New York. Pe la parterul ei trec 26 de linii de cale ferată, iar pe la etaj 41.

DOCTORUL. PRIETENUL NOSTRU

CE ȘTIȚI DESPRE VACCIN?

Vaccinarea este una dintre cele mai vechi și mai eficace metode folosite de medicină pentru prevenirea apariției unor boli contagioase. Folosită îndeosebi la copii, ea se bazează pe introducerea în organism a unui produs biologic cu acțiune imunizatoare. Vaccinul conține microbi, toxine ale microbilor sau virusuri, supuse în prealabil unui proces special de prelucrare în scopul anihilării puterii lor. Aceste produse nu mai pot provoca boala, apărînd ca niște «agresori» îmblînziți. Totuși corpul nostru se comportă ca în fața unei agresiuni reale. El emite mijloace proprii de apărare, denumite anticorpi. Treptat, anticorpii devin o puternică armă de luptă, capabilă să înfrunte la nevoie agenții bolii respective.

Vaccinul se prepară din microbi supuși la acțiunea căldurii, a radiațiilor sau a formolului, și astfel anihilați, ori cu acțiune diminuată prin alte procedee de laborator.

O situație deosebită prezintă vaccinul antivariolic. Aici s-a folosit virusul vaccinei (variolei) vacilor, care îmbolnăvește animalul, dar care, inoculat omului, îl apără pe acesta de variolă. Pentru prepararea vaccinului antidifteric se folosește toxina microbului, făcută inofensivă cu ajutorul formolului și căldurii.

Oricare ar fi modalitatea preparării lui, vaccinul reprezintă cea mai bună cale de prevenire a îmbolnăvirii.

Dezvoltarea impetuoasă a cunoașterii, ca și a practicii medicale deschide mereu alte căi spre imunizarea preventivă a omului față de noi și noi boli și, în perspectivă, eliminarea lor treptată.

VĂ ÎNGRIJIȚI DINȚII?

Caria dentară este rezultatul unei acțiuni îndelungate de distrugere a dintelui. De la simpla plesnitură a smalțului dentar care dă rezistența și frumusețea dintelui și care de cele mai multe ori trece neobservată și pînă la apariția pulpitei (infecția în miezul dintelui), care provoacă durerile, se desfășoară un întreg proces distructiv, ce nu cruță nici unul din straturile anatomice din care este format dintele. Din nefericire, 75 la sută din populația globului suferă de boli buco-dentare, printre care caria dentară se situează pe locul I.

Caria dentară nu este numai dureroasă, ea nu se limitează să macine dintele, să-l distrugă, să urîțească chipul prin pierderea dinților, să ducă la modificarea vorbirii și la stînjenirea masticației. Ea are consecințe adînci, influențînd și starea generală a organismului. Prin distrugerea smalțului, ea face să apară pe dinte margini tăioase. În contact cu obrazul sau gingia, acestea pot produce o rană care, neîngrijită, se infectează lesne. Prin focarul de infecție pe care îl reprezintă, caria provoacă multe boli de stomac, de rinichi și chiar de ficat. La copii și tineri ea este și mai periculoasă, deoarece alimentarea deficitară influențează, procesul creșterii.

Dar de ce se distruge dintele? Se consideră că acizii care iau naștere prin fermentația resturilor de alimente rămase în adînciturile dinților, împreună cu unele bacterii (microbi) care se găsesc în mod obișnuit în gură sînt cei care produc caria. Pentru a feri dinții de îmbolnăvire este necesar, din cea mai fragedă vîrstă, să se facă igiena gurii. Astfel, încă de la 3—4 ani, copiii vor fi învățați să-și clătească gura după fiecare masă cu ceai de mușețel, să-și frece apoi dinții cu periuța cu pastă de dinți. Periajul se va face de sus în jos, îndepărtîndu-se în acest fel resturile alimentare interdentare. Atît pentru cei mici cît și pentru cei mai mari, se recomandă efectuarea cel puțin o dată la două luni a unui control dentar. Se va evita trecerea bruscă de la alimente calde la reci și invers, ca și spargerea în dinți a simburilor de fructe. Prezentarea la medic odată cu prima durere de dinți este obligatorie, pentru a se descoperi din vreme orice defect al dentiției. Ca o măsură de prevenire vă recomandăm să consumați după fiecare masă cîte un măr. Pe lîngă calitățile lui vitaminocalorice, mărul vă va curăța gura de resturile alimentare.

Acordați cea mai mare atenție îngrijirii danturii voastre!

Dr. GEORGE M. GHEORGHE

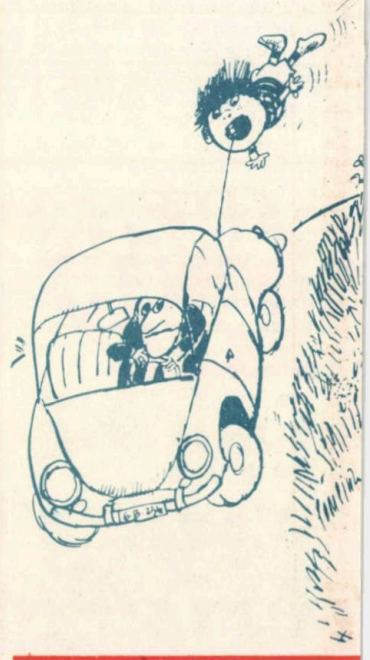

DIN SECRETELE arheologiei

Enciclopediile fixează apariția arheologiei ca știință de sine stătătoare către sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea. Fapt este că, în anul 1836, savantul danez Christian Jürgensen Thomsen, într-un ilustru «Ghid al antichităților nordice», stabilește sistemul de periodizare a istoriei în trei epoci — a pietrei, a bronzului și a fierului — după materialul ce predomină în confecționarea uneltelor și armelor pe care le foloseau oamenii...

— Dar — e de părere tovarășul RADU HEITEL, cercetător la Institutul de arheologie din București — poate că adevăratele începuturi trebuie situate mult mai devreme. Thomsen însuși nu făcea decît să reia — după aproape 2 000 de ani — o ipoteză a unuia din filosofii materialiști ai lumii antice, latinul Lucrețiu. Sigur, mult timp nimeni nu s-a gîndit la săpături pentru a aduce la lumină vestigiile trecutului, dar ce a însemnat — odată cu secolele XV-XVI — Renașterea altceva decît tocmai redescoperirea antichității, a unora dintre idealurile ei, nu o dată întruchipate în statuile grecești și romane sau în arhitectura antică? A fost și perioada cînd s-au făcut și primele săpături pentru a se îndepărta de pe vestigiile antichității straturile de pămînt depuse de veacuri.

— Așadar, oamenii Renașterii făceau arheologie fără să știe...

— În urmă cu aproximativ 200 de ani o serie întreagă de factori ce s-au evidențiat pe plan mondial, avîntul unor noi științe (teoria evoluționistă a lui Darwin, etnografia), descoperirea vechilor civilizații din afara Europei (cea egipteană și nord-africană în general, cea mesopotamiană), dar și a unor «straturi» de civilizație greacă mai puțin cunoscute, au dus (ar fi poate mai bine să spunem au **cerut**) constituirea arheologiei ca știință.

— Constituirea ca știință... Ce înseamnă, de fapt, aceasta?

— Înseamnă că arheologia, sistematizînd cunoștințele acumulate mai mult sau mai puțin întîmplător de-a lungul anilor, a început să elaboreze propriile sale noțiuni, concepte, teorii și propriile ei metode de lucru.

— De exemplu?

— Arheologia (care vine de la **archaios,** ceea ce în vechea greacă însemna **vechi,** și de la **logos,** care înseamnă în aceeași limbă — **vorbire, studiu)** și-a constituit cîteva metode de cercetare considerate azi «clasice». Una din aceste metode este cea **stratigrafică** (împrumutată din geologie), cu ajutorul căreia se reconstituie procesul natural de depunere a straturilor. Metoda duce la evitarea greșelilor de interpretare inevitabile atunci cînd se sapă la întîmplare, fără alt obiectiv decît acela de a găsi pur și simplu ceva. Am verificat încă o dată eficiența metodei stratigrafice cu prilejul săpăturilor întreprinse la Alba Iulia. Căutînd cu răbdare și perseverență nivelul arheologic cel mai vechi, am găsit acolo urmele unor bordeie din epoca romană, care au fost ulterior nivelate pentru a se construi deasupra — adică la un nivel superior — un castru pentru Legiunea a XIII-a romană. Urcînd ca într-un adevărat «lift al istoriei» încă un nivel, am găsit straturi cuprinzînd vestigii ale unor populații autohtone și migratoare care au trăit aici în

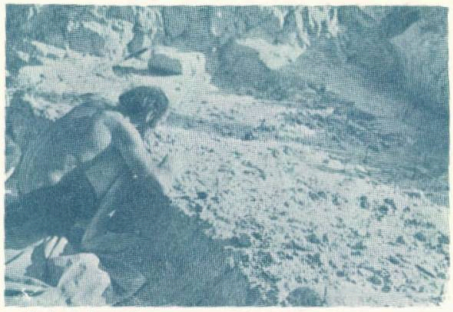

Arheologul — un om ale cărui vaste cunoștințe se îmbină cu o perseverență, o atenție și o răbdare fără egal.

secolele V—VI. Stratul următor conține mărturii despre existența populației romanice, autohtone, din secolul IX — cunoscută, după cum se știe, și sub numele de **vlahă.** În sfîrșit, în stratul cel mai de sus s-a descoperit un cimitir din secolul al XII-lea. E un exemplu prin care se poate vedea cum săparea în secțiuni (șanțuri lungi) pune în lumină prin stratigrafie nu numai continuitatea vieții pe teritoriul cercetat, dar și felul în care s-au succedat aici, în timp, diferitele grupuri sociale.

O altă metodă de care se folosește arheologia este cea **tipologică.** Se pornește de la ideea că elementele culturii materiale (uneltele, armele, podoabele, vasele — ca și locuințele, așezările, mormintele) cunosc o evoluție în timp. Formele mai noi, deși diferite, păstrează și elemente ale celor vechi.

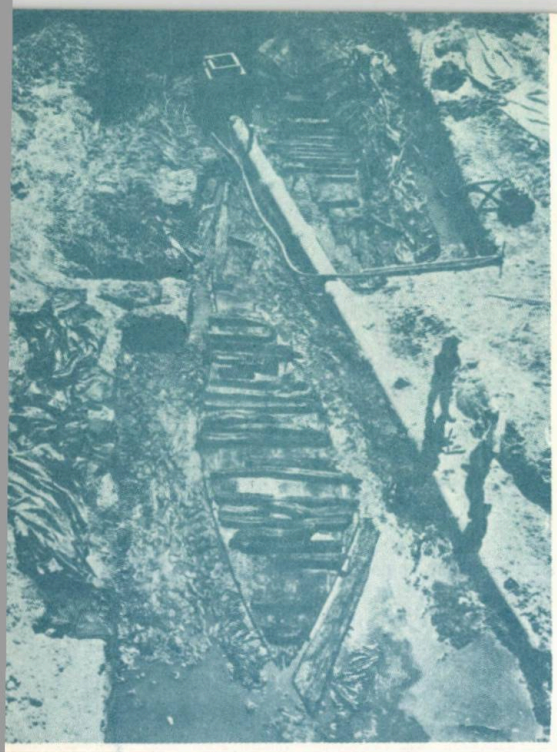

Tot arheologii readuc la lumină şi corăbiile vikingilor.

Compararea diverselor tipuri la care s-a ajuns la un moment dat, raportarea lor la fenomenele istorice, la contextul economic, politic, social ne poate furniza date pentru cele mai interesante concluzii asupra ordinei în care s-au succedat civilizaţiile ce constituie obiectul studiilor arheologice.

La Muzeul de istorie al R.S. România de la Bucureşti există un laborator în care se face, de pildă, analiza metalografică a unor arme, unelte etc. tocmai în scopul de a se stabili vechile tehnici de lucru, ajutîndu-se astfel la precizarea diferenţelor tipologice şi la modul cum au evoluat aceste importante componente ale vieţii materiale de-a lungul epocilor istorice şi a se trage concluzii corespunzătoare.

În sfîrşit, o altă metodă din cele mai de seamă folosite de arheologi este cea **chorologică (chora** însemnînd în greceşte **spaţiu, regiune).** I se spune şi metoda **geografică,** deoarece se bazează pe cartarea descoperiri-

PRINŢUL DAC

De cînd se ştie, din moşi-strămoşi, locuitorii Cugirului şi-au numit dealul care le străjuieşte oraşul: Cetate. Tocmai numele dealului şi configuraţia lui naturală au stîrnit interesul arheologilor, care au pornit săpături pentru dezvăluirea secretelor acoperite de colbul mileniilor. Şi dealul Cetate s-a lăsat cucerit. În cele trei «campanii» de pînă acum, s-au descoperit două tezaure monetare dacice şi alte materiale de mare interes arheologic ce dovedesc că aici a existat un important centru economic, politic, militar. Nimeni nu şi-a imaginat însă că panta înclinată din sud-vestul dealului ascunde un mormînt cu totul deosebit. Şi totuşi, în adînc îşi dormea somnul un prinţ dac, viteaz conducător de oşti, probabil un tarabostes al marelui rege Burebista. El a pornit în ultima sa călătorie înzestrat cu obiectele pe care le-a folosit în viaţa. Săpăturile, minuţioase, au descoperit în panta dealului o terasă de 8 metri pe care s-a construit rugul funerar. Pe rug a fost depus, într-un fastuos car triumfal, corpul defunctului; la car erau înhămaţi doi sau patru cai. Apoi s-a dat foc rugului. Ce a cruţat focul a fost adunat şi acoperit cu un strat de lut galben, care, în contact cu piesele metalice încinse, s-a înroşit. Deasupra rămăşiţelor a fost aşezat un vas de bronz numit situla, avînd toarte artistic lucrate,în forma capetelor de lebădă. Vasul s-a păstrat întreg. Peste el s-a pus un altul, de lut, apoi o fructieră dacică şi, peste aceasta, o mare piatră de rîu. Din pietre şi pămînt s-a clădit tumulul (movila funerară), care a acoperit toată suprafaţa. Dar ploile şi vînturile au împrăştiat tumulul, netezind panta dealului şi ascunzînd mormîntul pînă în zilele noastre.

Arheologii, lucrînd cu precauţie, au scos la lumină peste 100 kg de oase calcinate, au identificat rafurile roţilor carului — două încă în forma iniţială — şi placajele de bronz ale butucilor roţilor. Deşi oxidate de foc, au rămas, pentru posteritate, mărturii ale echipamentului

lor făcute, ținîndu-se seama de diferite criterii. Se obțin astfel adevărate oglinzi ale răspîndirii așezărilor umane din diferite epoci într-un spațiu dat. Pentru țara noastră — datorită unei munci îndelungate și perseverente — avem cartate sute de așezări post-romane sau ale populației românești din secolele IX—X.

— Reiese că arheologul trebuie să fie stăpîn nu numai pe propriile sale unelte, dar și pe cele de care se folosesc și alte științe...

— Nimeni nu poate avea cunoștințe depline în toate domeniile. Dar arheologii nu pregetă să folosească în munca de cercetare colaborarea cu specialiști în alte discipline. Iată un exemplu: **antropologia.** Ca disciplină care se ocupă cu studiul naturii fizice a omului (vîrstă, sex, tip, rasă), ea ne oferă bune posibilități de a înțelege nu numai felul de viață al unuia sau altuia dintre oameni, ci al unor colectivități întregi și uneori poate contribui la înțelegerea unor descoperiri ieșite din comun. De pildă, s-au făcut studii antropologice asupra unor schelete — unul găsit într-un cuptor! — de la Dridu, pe Ialomița, datînd din secolul al X-lea. S-a constatat, între altele, că unul dintre indivizi a fost lovit întîi cu un pumnal în tîmplă, după care a fost aruncat în cuptor (jumătate din lamă a rămas în craniu). Acestea vorbesc despre un atac din afară asupra populației românești locale. Folosind investigația bazată pe știință, arheologia și antropologia au ajutat și în acest caz la stabilirea unui adevăr incontestabil.

Am dat cîteva exemple de instrumente de cercetare. Mai pot da numeroase altele. Se știe că **paleobotanica** se ocupă cu studiul resturilor vegetale pe care timpul le-a lăsat în straturile geologice. O ramură specială a acestor discipline a devenit **palinologia** (**paliuno** însemnînd în grecește **a împrăștia praf, polen**). Palinologia ne ajută să identificăm plantele care au trăit în anumite regiuni populate. Putem ști ce culturi au caracterizat o anumită colectivitate umană (aflînd deci modul de hrană al acesteia), de ce specii forestiere a beneficiat (ceea ce ne dă indicații prețioase atît despre condițiile climatice în care s-a desfășurat viața oamenilor, cît și despre materialele de construcție de care se foloseau). Faptul că în zona subcarpatică a Munteniei s-au descoperit urme de păduri de fagi datînd din secolele IX—X se dovedește deosebit de important în munca pentru o cît

militar cu care a fost înmormîntat, acum mai bine de două milenii, prințul: un coif de fier de tip grecesc, bogat ornamentat, o armură din zale, un scut, o sabie de fier, o lance, un arc și pumnalul scurt numit daca în limba strămoșilor noștri. Unii specialiști susțin că de la numele acestei arme se trage denumirea poporului dac. Cu daca și-a curmat Decebal zilele, trecînd în eternitate mîndru și liber. Pumnalul daca este reprezentat și pe Columna lui Traian.

S-a mai descoperit un minunat placaj de aur, despre care nu se poate spune ce întrebuințare a avut.

Colectivul de cercetători, condus de arheologul ION HORAȚIU CRIȘAN, a descoperit astfel primul mormînt princiar dac de pe teritoriul Transilvaniei.

Pentru cercetători începe o nouă etapă de muncă. Ei se străduiesc să restaureze o parte din obiectele găsite și să descifreze, pe cît se poate, ritualul de înmormîntare dacic, omis în scrierile antice.

R. IANCU

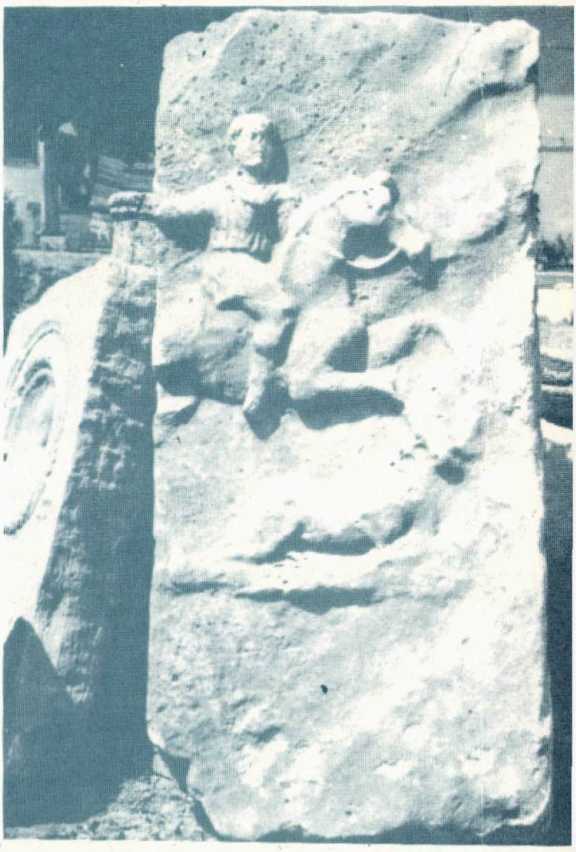

O temă milenară în trei viziuni artistice: cavalerul.

Arheologia își recrutează adesea ucenicii din rîndul pionierilor. În imagine, un «veteran»: Marin Rotaru din Măgura, județul Bacău, autor al unor semnificative descoperiri arheologice în comuna sa natală.

mai bună caracterizare a vieții economice și sociale din epoca respectivă. Se pare că pînă acolo se întindea vechiul codru al Vlăsiei, prezență care a influențat și ea felul de a trăi și a munci al românilor — în curs de formare ca popor.

— Cu analiza polenului am intrat în domeniul în care își spun cuvîntul disciplinele ce se bazează pe lucrul în laborator. Există și alte legături între ele și arheologie?

— În 1949, profesorul american Willard F. Libby, de la Universitatea din Chicago, a pus la punct o metodă de-a dreptul revoluționară de datare a materialelor arheologice. E vorba de calcule bazate pe măsurarea intensității emanațiilor radioactive ale carbonului cu greutatea atomică 14. De aici și denumirea de **metoda carbonului 14.** S-a constatat că perioada de înjumătățire a carbonului radioactiv 14 este de 5 568 de ani, cu un plus sau un minus de 30 de ani. Prin confruntarea vestigiilor arheologice cu probe contemporane, se poate stabili (ce-i drept, în urma unor analize, calcule și măsurători) numărul de ani care au trecut de la momentul în care acele vestigii au încetat de a mai absorbi carbonul radioactiv din atmosferă. Și cercetătorii noștri au trimis spre cercetare laboratoarelor care folosesc metoda carbonului radioactiv unele materiale arheologice, în special din epoca neolitică.

Bagajul cercetătorilor se îmbogățește mereu cu instrumente de lucru din cele mai noi, mai îndrăznețe. Cine ar fi crezut, de pildă, altădată că arheologia se va folosi de observația aeriană pentru descoperirea unor adevăruri ascunse în adîncuri? Începutul a fost făcut în timpul celui de al doilea război mondial de aviatorii englezi și americani care au fotografiat obiective și mișcări de trupe germane în nordul Africii. Developările au scos la iveală urme vizibile ale vechilor civilizații romane sau cartagineze încă necunoscute și necercetate. Fotografia aeriană și-a cîștigat de atunci dreptul de a fi socotită un instrument al științei arheologiei. Ea a fost folosită și la noi, punînd în evidență planul unei vechi cetăți bizantine. Fotografia aeriană

Troia

Mii de ani, legenda despre minunata cetate Troia (Ilion) și războiul cumplit care a distrus-o, a înflăcărat imaginația tinerilor. Bardul orb, Homer, istorisea în a sa «Iliada», lupte crunte și zugrăvea eroi precum Ahile și Hector, care au devenit, pentru mulți, exemple de urmat. Alexandru Macedon purta în campaniile sale, ca pe cel mai de preț lucru, un volum din «Iliada», și își dorea ca prin faptele sale să poată fi asemuit cu viteazul Ahile.

Oamenii de știință și cultură considerau poemele homerice numai ca frumoase legende. Doar Heinrich Schliemann credea cu tărie că Troia (Ilionul) a existat aievea. Afirmațiile sale erau etichetate drept fantezii, rezultat al unei imaginații înfierbîntate.

Dar Schliemann a dovedit că istoria legendară a Iliadei conține și mult adevăr. El a pus, prin cercetările sale pasionate,

Rînd pe rînd, cetățile stratificate ale Troiei au reapărut în fața ochilor uimiți ai urmașilor de peste veacuri.

presupune o muncă îndrăzneață (imaginile trebuie prinse din unghiuri speciale) și perseverență (e nevoie ca fotografiile să fie repetate în fiecare anotimp, spre a se repera eventuale urme atît în perioadele «seci» ale anului cît și în cele de vegetație).

Arheologia absoarbe — dacă pot să spun așa — tot ce este mai nou în disciplinele științifice, în tehnicele de investigație. Datele unora dintre descoperiri sînt sistematizate prin statistici și supuse tehnicii de calcul, ceea ce duce nu numai la accelerarea procesului de obținere a rezultatelor, dar și — subliniez din nou acest lucru deoarece mi se pare deosebit de important — face ca aceste rezultate să fie obiective, ceea ce dă concluziilor un fundament cu adevărat științific.

Conjugînd discipline și tehnici din cele mai diverse, arheologia devine tot mai capabilă să pună în evidență mărturii de necontestat despre felul de a trăi, de a munci, de a gîndi al oamenilor din epoci și din teritorii despre care ne lipsesc documente scrise. Ea aduce astfel o contribuție din cele mai prețioase la alcătuirea marelui și complexului tablou al dezvoltării istorice, fără de care nu numai că n-am ști de unde venim, dar nici încotro mergem.

RADU ȚIULESCU

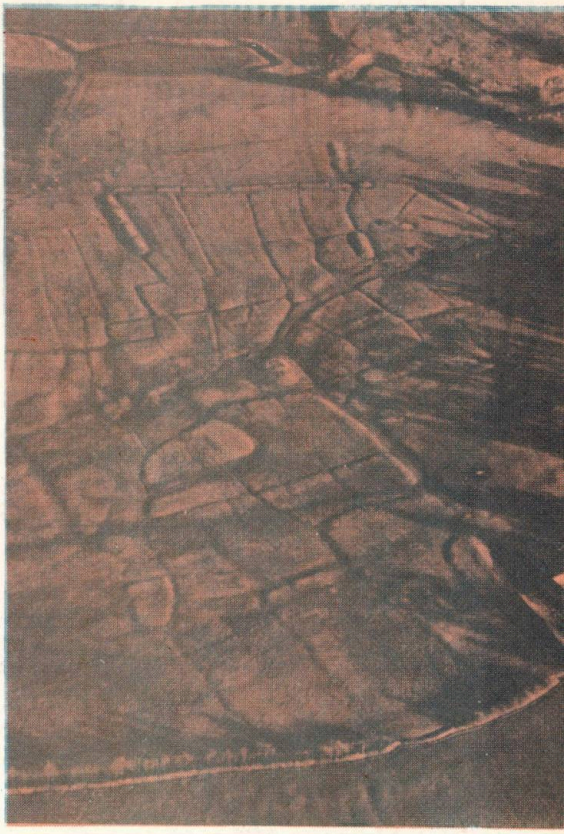

O nouă ramură a arheologiei apelează la observațiile aeriene ca mijloc de depistare a vechilor forme de relief și a ruinelor îngropate de milenii.

perseverente, bazele arheologiei egeene.

În jurul anului 1870, Schliemann a început vaste săpături la Hissarlîc, în sud-vestul Asiei Mici, unde, pornind de la descrierile lui Homer, credea că va găsi dovada existenței Troiei. Într-adevăr, a descoperit o mare așezare, în care se suprapuneau șapte cetăți datînd din epoci cuprinse între mileniul III î.e.n. și secolul VI î.e.n.

Continuînd cercetările sale, Schliemann a descoperit un tezaur pe care l-a considerat a fi al regelui Priam. Tezaurul conținea, în afară de topoare și vîrfuri de lance din aramă, și topoare din bronz, vase de aur și argint și minunate bijuterii, cercei tubulari, ace, piese destinate împodobirii capului și gîtului; de acestea atîrnau ca niște franjuri lănțișoare fine avînd la capete figurine schematizate. Clinchetul lor melodios însoțea fiecare mișcare a grațioaselor troiene.

Alte bijuterii erau lucrate cu șiruri de rozete sau făurite după rafinatul procedeu al granulării, pus la punct în Mesopotamia.

Au mai fost găsite și patru topoare de preț, făcute din lapislazuli și nefrit, considerate ca însemne ale puterii. Lingourile de argint aflate în tezaur erau folosite ca mijloace de schimb în întinsele legături comerciale pe care le aveau troienii. Acest fapt este atestat și de existența în tezaur a perlelor de chihlimbar, material care, se pare, era adus tocmai din Marea Baltică. Alte materiale veneau din Orientul Mijlociu etc.

În datare însă Schliemann s-a înșelat. Cetatea descoperită de el existase prin anii 2400—2200 î.e.n., iar Troia distrusă de tovarășii lui Ulise și Ahile a dăinuit, pe același loc între anii 1350—1240 î.e.n. Aceasta din urmă este Troia descrisă de Homer, ca avînd ulițe largi și ziduri de neînvins, pe care, spune legenda, chiar Apolo și Poseidon le-ar fi construit din ordinul lui Zeus. Greșeala lui Schliemann au descoperit-o și corectat-o alți arheologi, mai tîrziu.

Cercetările arheologice continuă și astăzi, pentru a se scoate la iveală noi dovezi ale preistoriei egeene.

R. IANCU

Sub steagul lui Ștefan cel Mare

SCENARIU: COSTACHE ANTON
DESENE: LIANA TĂNASE

SE STRÎNGEAU HOLDELE A 13-A OARĂ DE CÎND URCASE ÎN SCAUNUL MOLDOVEI MĂRIA SA VODĂ ȘTEFAN. ȚARA CUNOȘTEA CLIPE DE TIHNĂ ȘI BUNĂSTARE CA ÎN VREMEA DE DEMULT A LUI ALEXANDRU CEL BUN. CĂILE DE NEGOȚ ERAU LIBERE ȘI BINE PĂZITE. TURME ALBE DE MIOARE ÎMPÎNZEAU OBCINELE, PE ISLAZURI LARGI ORI ÎN LUNGUL RÎURILOR SE PRĂSEAU CIREZI DE VITE ȘI HERGHELII DE CAI. ÎN LIVEZI, MERELE ȘI ÎNTORCEAU SPRE SOARE OBRAZURI ROȘII.

ÎNTR-UNA DIN ACESTE ZILE DE SFÎRȘIT DE VARĂ, LA SUCEAVA, SE OPRIRĂ TREI NEGUȚĂTORI GENOVEZI.

CĂPITANUL COSTEA GÎNJU ȘI CEI DOI SOȚI AI SĂI, TOMA PITICU ȘI OANĂ CERB, S-AU OPRIT LA UN IZVOR. A DESCĂLECAT NUMAI TOMA PITICU SĂ UMPLE PLOȘTILE DIN LEMN PRINSE DE OBLINCUL ȘEILOR.

CĂLUGĂRUL ȘI-A POTRIVIT SĂGEATA, ȘI-A STRUNIT ARCUL, DAR CĂPITANUL COSTEA GÎNJU NU L-A LĂSAT NICI PE EL SĂ DOBOARE CIUTA. UN SUNET LUNG DE CORN ÎL ANUNȚĂ CĂ ÎN APROPIERE SE AFLĂ PRIETENI.

TOATE AU FOST RÎNDUITE ȘI DUSE LA BUN SFÎRȘIT AȘA CUM AI PORUNCIT MĂRIA-TA, DOAMNE.

DĂ-I ZOR, JUPÎN ILARIE, CĂ VREMEA PRÎNZULUI I-APROAPE ȘI MĂRIA SA POATE SOSI DINTR-O CLIPĂ ÎN ALTA.
ÎN INELUL PE CARE L-AI PRIMIT ESTE UN PRAF. E ÎNDESTUL SĂ SCAPI CÎTEVA FIRE PE PIELEA DE CĂPRIOARĂ CU CARE O SĂ ȘTERGI CUPA DE AUR, DIN CARE O SĂ BEA DOMNUL ORI TACÎMURILE CE-OR SĂ FIE DE TREBUINȚĂ.

CE-AI FĂCUT STOLNICE ALEXA? AFLAT-AI AȘA CUM ȚI-AM PORUNCIT DACĂ-I GATA PRÎNZUL?
AFLAT VORNICE ISAIA. POȚI A-L POFTI PE MĂRIA SA LA MASĂ.

MAI AVEM A PRIMI DOUĂ ICOANE DE LA MĂNĂSTIREA ZOGRAFI DIN SFÎNTUL MUNTE AL ATHOSULUI ȘI PUTEM PURCEDE LA SLUJBA DE SFINȚIRE.

PRÎNZUL E GATA! SĂ LUĂM LOC LA MASĂ, MĂRIA-TA!

RĂZBOINICII LUI MAMAC HAN SE CADE A FI ÎNTÎMPINAȚI AȘA CUM SE CUVINE, LA STRÎNTORI ȘI LA VADURI... VORNICE ISAIA DĂ PORUNCĂ SĂ FIE ADUȘI CAII!

A FOST O VARĂ MĂNOASĂ! O SĂ AVEM BUCATE TOT ANUL.

MAMĂ, COLO PE DEAL S-A APRINS CEVA...

E SEMN DE MARE PRIMEJDIE. TREBUIE SĂ PORNIM ÎN BEJENIE!

PĂRĂSIND ȘI GRABNIC VETRELE, OAMENII ÎNCEARCĂ SĂ-ȘI SCAPE VITELE ȘI BRUMA DE AVUT CE AU PUTUT LUA, AFUNDÎNDU-SE PE POTECI STRÎMTE, ÎN UMBRA CODRILOR.

IUȚI CA VÎNTUL, CĂLĂREȚII LUI MAMAC-HAN AU APĂRUT ȘI S-AU RĂSPÎNDIT SĂ PRADE, ÎNFIGÎNDU-SE CA NISTE SULIȚI DE FOC PÎNĂ DEPARTE, SPRE ȚINUTURILE BOTOȘANILOR ȘI SUCEVEI.
ÎNCĂRCÎND PRADA ÎN CĂRUȚE USOARE, CU ROȚI ÎNALTE ȘI COVILTIR, LUÎND ÎN ROBIE FEMEILE TINERE ȘI FETELE, EI LĂSAU ÎN URMĂ PÎRJOL ȘI MOARTE.

DAR LA ÎNTÎIUL POPAS, MĂRIEI-SALE SION SIDI-AHMED, FRATELE PREA PUTERNICULUI ȘI TEMUTULUI MANAC-HAN, I S-AU ADUS ȘTIRI DELOC LINIȘTITOARE.

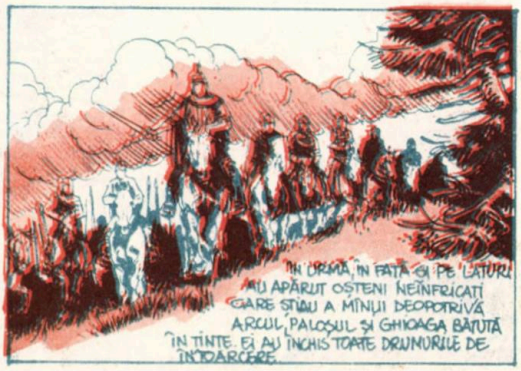
ÎN URMĂ, ÎN FAȚĂ ȘI PE LĂTURI AU APĂRUT OȘTENI NEÎNFRICAȚI CARE ȘTIAU A MÎNUI DEOPOTRIVĂ ARCUL, PALOȘUL ȘI GHIOAGA BĂTUTĂ ÎN ȚINTE. EI AU ÎNCHIS TOATE DRUMURILE DE ÎNTOARCERE.

AIASTA-I FAPTA DUMNEALUI EMIN SIDI MAMAC, FECIORUL HANULUI. TREBUIE SĂ-L ÎMPRESURĂM ȘI SĂ DĂM PIEPT CU RĂZBOINICII DUMISALE LA VADUL ZÎMBRILOR

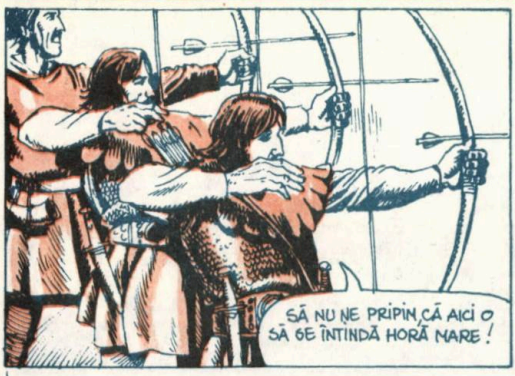
SĂ NU NE PRIPIN, CĂ AICI O SĂ 6E ÎNTINDĂ HORĂ MARE!

DOMNIA-TA, PĂRINTE MANOILĂ, SĂ TE APROPII DE CONVOIUL CELOR PRINȘI ȘI SĂ VEGHEZI A NU FI VĂTĂMAȚI. DE REST OM AVEA GRIJĂ NOI

LUMINĂȚIA TA, CEL MAI VITEAZ DINTRE VÎTEJI, FIU AL ÎMPĂRATULUI LUMII, AU APĂRUT GHIAURII!

UN RĂZBOINIC CU CUȘMĂ DE SAMUR DĂDU SĂ-L STRĂPUNGĂ PE CĂPITANUL COSTEA GÎNȚU, DAR OANĂ CERB SE RĂSUCI ȘI-I FRÎNSE SULIȚA CU GHIOAGA.

O COLIVIE SCUMPĂ, DE AUR. PĂCAT NUMAI CĂ N-AM AJUNS LA TIMP. PASĂREA A ZBURAT

CINE ȘTIE, OANĂ, POATE CĂ N-A ZBURAT. POATE CĂ ȘI-O FI ASCUNS NUMAI CAPUL ÎN NISIP, CUM AM AUZIT CĂ FAC NIȘTE PĂSĂRI DE PRIN PĂRȚILE AFRICII.

IATĂ-L ȘI PE EMIN SIDI MAMAC FIUL ÎMPĂRATULUI LUMII. PLECAȚI-VĂ ȘI CERETI-I ÎNDURARE, ALTFEL, TĂTÎNELE MĂRIEI-SALE NE VA PIRJOLI ȚARA DE LA UN CAPĂT LA ALTUL.

CEI O SUTĂ DE MÎRZACI TRIMISI DE MAMAC-HAN AU FOST ÎNTÎMPINAŢI DE CĂPITANUL COSTEA GÎNJU, CARE, DUPĂ CE I-A PUS SĂ DESCALECE, I-A CONDUS LA DOMNUL ŢĂRII.

MĂRITE DOAMNE, DREPTUL JUDEȚ AL NORDULUI A HOTĂRÎT CA EMIN ȘI DI MAMAC, FEGIORUL LUI MAMAC-HAN, ȘI NOUĂZECI ȘI NOUĂ DIN CEI O SUTĂ DE MÎRZACI TRUPAȘI SĂ PLIARĂ STRĂPUNȘI CU PARI DE JUGĂSTRU CUM AU PIERIT STRĂPUNȘI DE SULIȚI PRUNCII NOȘTRI

SPRE A-L MÎNTUI PENTRU TOTDEAUNA DE TRUFIE, MÎRZACULUI RĂMAS CU VIAȚĂ I ȘE VA TĂIA NASUL. EL VA DUCE RĂSPUNS HANULUI DESPRE DREPTUL JUDEȚ AL PĂMÎNTENILOR.

AȘA SĂ FIE PRECUM S-A HOTĂRÎT, IAR MAMAC-HAN SĂ AFLE CĂ CINE SEAMĂNĂ VÎNT, CULEGE FURTUNĂ...

URAAA! TRAIASCĂ MĂRIA SA VODĂ ȘTEFAN!

AM SUNAT DE TREI ORI DIN CORN, SEMNUL NOSTRU ȘTIUT, DAR PĂRINTELE MANOILĂ TOT NU SE ARATĂ. SĂ NU FI PĂȚIT CEVA.

CĂPITANE COSTEA ȘI PRIETENI AI MEI, ACEST CINSTIT NEGUȚĂTOR DIN LIOV, PRINS DE TĂLĂUGUL NĂVĂLITORILOR, ȘI-A DAT OBȘTESCUL SFÎRȘIT NU ÎNAINTE DE A-NI MĂRTURISI UNA DIN CELE MAI GROZAVE TAINE.

BOIERI NETREBNICI URZESC SĂ ÎL RĂPUNĂ PE MĂRIA SA VODĂ ȘTEFAN. ACEST RAVAȘ PE CARE NEGUȚĂTORUL DIN LIOV TREBUIA SĂ-L DUCĂ VORNICULUI ISAIA NE VA PUNE PE URMELE BOIERILOR TRĂDĂTORI DE NEAM ȘI ȚARĂ.

A SCĂPAT DE ROBIE, DAR AVEA O RANĂ LA PIEPT ȘI S-A STINS REPEDE. SLUGILE ȘI SOȚII DE AFACERI AU FUGIT SAU AU PIERIT. I-AU RĂMAS AVEREA: TREI RĂDVANE CU MĂRFURI ȘI ZECE PUNGI CU GALBENI.

ȘI O DATORIE NEÎMPLINITĂ CĂTRE VORNICUL ISAIA: ACEST RĂVAȘ!

TARE MI-E TEAMĂ, PĂRINTE ȘI PRIETEN AL MEU, CĂ O SĂ TREBUIASCĂ SĂ-ȚI TAI BARBA ȘI SĂ ȚII SCHIMBI ANTERIUL CU NIȘTE STRAIE SCUMPE DE NEGUȚĂTOR DIN LIOV...

IAR PE MINE, PE TOMA ȘI PE CĂPITANUL COSTEA SĂ NE TOCNEȘTI SLUGI DE NĂDEJDE CARE SĂ-ȚI POARTE RĂDVANELE DE MĂRFURI ȘI SĂ TE APERE DE LOTRI...

DE ANTERIU M-AM DESPĂRȚIT, HAINE DE TÎRGOVEȚ AM ÎMBRĂCAT, NUMAI BARBA, VĂ SPUN DREPT, ÎMI VINE GREU S-O TAI.

DĂ-MI VOIE SĂ TE AJUT STĂPÎNE. ȘI FII FĂRĂ GRIJĂ, CĂ O SĂ CREASCĂ LA LOC.

STĂPÎNE, AU TRECUT PE AICI NIȘTE ARCAȘI PRE NUME OANĂ, CERB ȘI TOMA PITICU. ÎN SCHIMBUL UNUI GALBEN AU LĂSAT ACEST IEPURE, PE CARE M-AM GÎNDIT SĂ-L FRIG.

TE-AI GÎNDIT, DAR NU TE-AI GÎNDIT BINE LUI BOMIR. AI UITAT CĂ AVEM A NE ADAPE DIN DRUM PE LA CETATEA SUCEVEI ȘI CĂ TIMPUL NU NE ÎNGĂDUIE SĂ ZĂBOVIM...

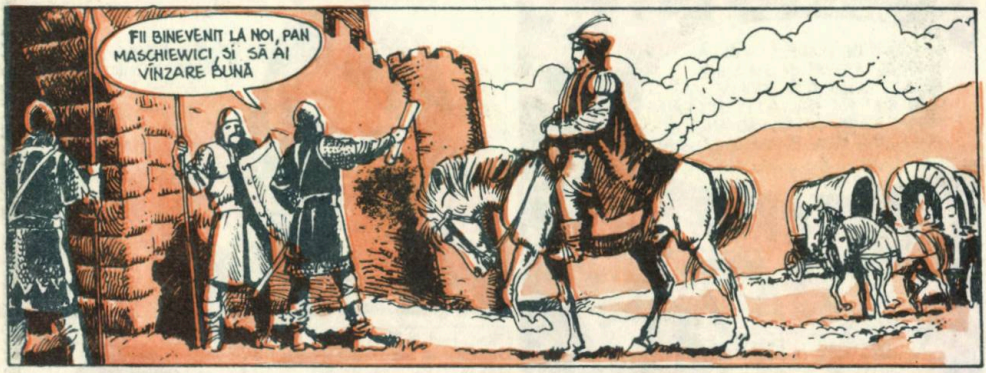
FII BINEVENIT LA NOI, PAN MASCHIEWICI, ȘI SĂ AI VÎNZARE BUNĂ

MĂTĂSURI DIN GALIȚIA ȘI FRANCIA, MIRODENII DIN INDIA CEA DEPĂRTATĂ, ÎNCĂLȚĂRI DIN PIELEA CEA MAI BUNĂ DE STAMBUL... TOATE SÎNT ADUSE DE PAN MASCHIEWICI, NEGUȚĂTOR DIN LIOV...

DIN FELUL CUM ȚI-SE STRIGĂ MĂRFURILE, ACEST PAN MASCHIEWICI, NEGUȚĂTOR DIN LIOV, PARE SĂ FIE OMUL PE CARE-L AȘTEPTĂM, PAHARNICE NEGRILĂ. SĂ TRIMIT O SLUGĂ SĂ-L POF- TEASCĂ ÎNĂUNTRU

STĂPÎNUL NOSTRU, VORNICUL ISAIA, TE ROAGĂ SĂ AI BUNĂTATEA ȘI SĂ POFTEȘTI SUS, CINSTITE PAN MASCHIEWICI.

EU OI STA ÎN ODAIA DE ALĂTURI, VORNICE. SOCOT CĂ E MAI BINE, AȘA.

DACĂ URECHILE NU M-AU ÎNȘELAT, AM AUZIT CĂ AI MĂRFURI DE PREȚ, PAN MASCHIEWICI. MI-AU ATRAS LUAREA AMINTE ÎNCĂLȚĂRILE DE STAMBUL VII CÎNVA DINTR-ACOLO?

DINTR-A COLO, CINSTITE VORNICE AM TRECUT ȘI PRIN CETATEA DE SCAUN A BUCUREȘTIULUI ȘI, DACĂ MI SE ÎNGĂDUIE, UN PRIETEN ALES AL DOMNIEI-TALE M-A ÎNVREDNICIT SĂ-TI ÎNMÎNEZ ACEST RĂVAȘ.

ÎN SĂPTĂMÎNILE CARE URMEAZĂ, MĂ VĂD SILIT SĂ URC SPRE LIOV ȘI MAI DEPARTE SPRE FRANCIA, DAR LA ÎNTOARCERE DE-OI GĂSI RĂSPUNS LA ACEST RĂVAȘ, L-OI DUCE CU PLĂCERE...

TE ASTEPT, PAN MASCHIEWICI, AȘA CUM, CU VOIA DOMNIEI TALE NE-AM ÎNTELES. ȘI SĂ ȘTII CĂ UȘILE CASELOR MELE ȚI VOR FI TOT DEA UNA DESCHISE.

IATĂ-NE AJUNȘI, PĂRINTE MANOILĂ. PUTEM TĂINUI RĂDVANELE SUB ȘURA ACEEA NE-AM SCHIMBA ȘI STRAIELE.

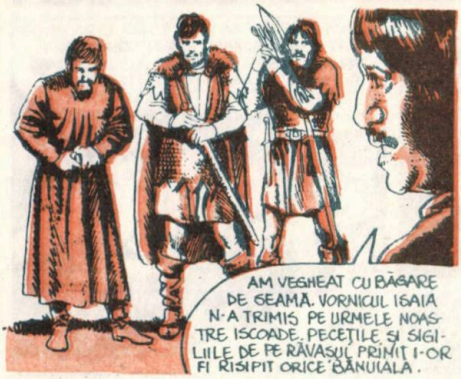
AM VEGHEAT CU BĂGARE DE SEAMĂ. VORNICUL ISAIA N-A TRIMIS PE URMELE NOASTRE ISCOADE. PECEȚILE ȘI SIGILIILE DE PE RĂVĂȘUL PRINIȚI I-OR FI RISIPIT ORICE BĂNUIALĂ.

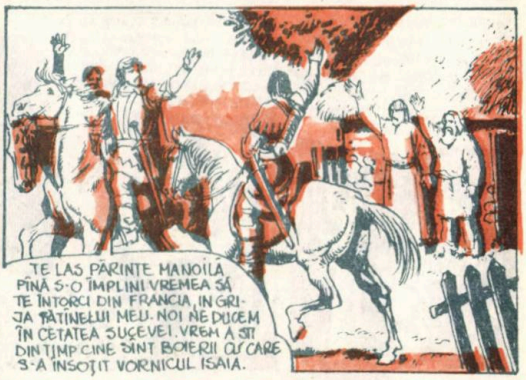
TE LAS PĂRINTE MANOILĂ PÎNĂ S-O ÎMPLINI VREMEA SĂ TE ÎNTORCI DIN FRANCIA, ÎN GRIJA PĂTINELUI MEU. NOI NE DUCEM ÎN CETATEA SUCEVEI. VREM A ȘTI DIN TIMP CINE SÎNT BOIERII CU CARE S-A ÎNSOȚIT VORNICUL ISAIA.

CU CHEIA ASTA PUTEM INTRA LA VORNICUL ISAIA PE UȘA SECRETĂ DIN SPATELE CASEI. AM FĂCUT ROST DE EA CÎND ERAM ÎN SLUJBA LUI PAN MASCHIEWICI, CINSTITUL NEGUȚĂTOR DIN LIOV.

TONA UNDE A RĂMAS ?
VEGHEAZĂ UȘA SECRETĂ.

STOLNICE ALEXA, NU TE MAI ÎNFIERBÎNTA FĂRĂ NOIMĂ. S-O ÎNTOARCE PAN MASCHIEWICI; I-AM DA RĂVAȘ CĂTRE PRIETENII NOȘTRI DIN CETATEA DE SCAUN A BUCUREȘTIULUI, ȘI TOATE S-OR LIMPEZI.

AȚI AFLAT CEVA, CĂPITANE ?
AFLAT TOMO! DAR AVEM A ASTEPTA ÎNTOARCEREA LUI PAN MASCHIEWICI, PENTRU A PUNE MÎNA ȘI PE DOVADA CE-I VA ADUCE PE TRĂDĂTORI ÎNAINTEA SCAUNULUI DE JUDECATĂ AL MĂRIEI-SALE.

PENTRU UNELTITORI E O SINGURĂ ÎNDURARE

MĂRIUCĂ, MAI UMPLE ODATĂ CĂNILE CU COTNĂREL, CĂ PĂRINTELE MANOILĂ SE ÎNTOARCE ÎN ȘIHASTRIA LUI DE LA SCHIT ȘI ACOLO ARE SĂ SE CANONEASCĂ DEȘUL CU POST ȘI RUGĂCIUNI.
EU UNUL NU CRED CĂ ÎN TOAMNA ASTA PĂRINTELE MANOILĂ O SĂ MAI POATĂ SĂ-ȘI VADĂ SCHITUL. PRIVIȚI COLO ÎN LUNGUL DRUMULUI ȘI O SĂ VEDEȚI CE ALAI DE NUNTĂ NE VINE

S-AR PUTEA SĂ AI DREPTATE, RYMO. MIASTA LO SOLIE ÎN TABĂRA SULTANULUI. SE ÎNDREAPTĂ SPRE CETATEA SUCEVEI ȘI NU PREVESTEȘTE NIMIC BUN. OM IRAI ȘI OM VEDEA.

CĂLĂREȚII CU TURBANE COLORATE ÎN FEL ȘI CHIP AU INTRAT ÎN CETATEA DE SCAUN A SUCEVEI PE SUB POARTA CEA MARE, ÎN TIMP CE SUS, PE ZIDURI, TRIMBIȚAȘII ANUNȚAU, AȘA CUM SE CUVENEA, OASPEȚI DE VAZĂ.

OPRIT LA CINCI PAȘI, TRIMISUL CU TURBAN ALB A ROSTIT RAR PORUNCA SULTANULUI ȘI ACEASTĂ PORUNCĂ ERA SCURTĂ CA PENTRU ÎNVINȘI: PLATA BIRULUI ÎN AUR ȘI COPII ȘI SUPUNERE OARBĂ FAȚĂ DE ÎNALTA POARTĂ..

ÎN ȚARA ASTA A NOASTRĂ ȘINTEM STĂPÂNI ȘI NU ȘTIM SĂ FI PRIMIT VREODATĂ PORUNCA NIMĂNUI, ORICINE AR FI ACELA. NICI DATORII ÎN AUR ORI ÎN COPII NU ȘTIM SĂ AVEM CĂTRE CINEVA.

ÎNĂLTULUI MEU STĂPÂN NU-I VA FI PE PLAC UN ASEMENEA RĂSPUNS. PUTEREA LUI E NEMĂSURATĂ. MOLDOVA AR PUTEA FI PÂRJOLITĂ ȘI SUPUSĂ CU SILA.

UN ALT RĂSPUNS NU CUNOAȘTEM ȘI NU PUTEM DA. IAR LA NEVOIE OM ȘTI A NE APĂRA PĂMÂNTUL MOȘTENIT DE LA MOȘII ȘI STRĂMOȘII NOȘTRI.

SOLII CU TURBANE COLORATE FEȚURIȚ, CU IATAGANE ȘI SULIȚI, URMAȚI DE CĂMILELE CU POVERI ÎNTRE COCOAȘE, S-AU ÎNTORS PE ACELAȘI DRUM, MAI REPEDE CA LA VENIRE.

PE DEALURI AU SUNAT BUCIUMELE ȘI S-AU APRINS FOCURI, OEMINELE ȘTIUTE DIN VECHIME CĂ ȚARA ERA AMENINȚATĂ DE DUȘMAN.

CĂDEAU PRIMII FULGI, DAR BĂRBAȚII BUNI DE MUNCĂ ȚIȘI ASCUȚEAU ÎNDELUNG UNELTELE, DE PARCĂ SE PREGĂTEAU SĂ ÎNCEAPĂ CULESUL RECOLTELOR.

FLĂCĂI CHIPEȘI, CU PLETE LUNGI, CU CĂCIULI ÎNALTE ȘI CU SUNANE DE PĂNURĂ, CU ȚAPINE ȘI TOPOARE ȘI ARCURI, PORNEAU DIN MUNȚI SPRE TABĂRA LUI VODĂ.

PATRU CĂLĂREȚI ALBI DE CHICIURĂ SOSIRĂ ÎN TABĂRĂ ȘI SE ÎNDREPTARĂ DE ÎNDATĂ SPRE CĂSUȚA DE BÎRNE ÎN CARE DOMNUL ȚĂRII ȚINEA SFAT CU BOIERII.

CE VEȘTI NE ADUCI, CĂPITANE COSTEA?
NU-S VEȘTI BUNE MĂRIA TA. SOLIMAN BEG HADÎMBUL NE-A CĂLCAT HOTARUL CU 120000 DE OAMENI..

PÎLCURILE DE ARCAȘI PUȘI SĂ-L HĂRȚUIASCĂ PE SOLIMAN, O SĂ-I MAI ÎMPUȚINEZE. ȘI MAI AVEM DE PARTEA NOASTRĂ IARNA ȘI FIARELE ȘI PĂDURILE ȘI TOT CE-N ȚARA ASTA NE-NCONJOARĂ

DAR MOLDOVENII NU-I IEȘEAU ÎNAINTE CU PÎINE SI SARE DIMPOTRIVĂ, PESTE TOT ÎI ÎNTÎMPINA PUSTIUL. ÎN FAȚĂ, ÎN DREAPTA, ÎN STÎNGA, SATELE FUSESERĂ ARSE.

ÎNAINTE DE RĂSĂRITUL SOARELUI ORI DUPĂ ASFINȚIT, DIN NEGURILE RECI CARE ACOPEREAU ÎNTINDERILE, APĂREAU SI DISPĂREAU REPEDE CĂLĂREȚI ÎN COJOACE MIȚOASE.

SĂGETILE LOR, GHIOAGELE SI TAPINELE FĂCEAU PRĂPĂD PRINTRE IENICERI SI SPAHII.

FÎNTÎNILE ERAU ASTUPATE ORI OTRĂVITE. ÎN MIEZUL ZILEI, CARELE CU PÎINE SI HRANĂ CE VENEAU DIN URMĂ, ERAU PRĂVĂLITE ÎN SMÎRCURI ORI DISPĂREAU FĂRĂ URMĂ.

FOANEA, BOLILE SI SPAIMA DE ARCASII CU COJOACE MIȚOASE SI CĂCIULI ÎNALTE ÎSI FĂCEA LOC TOT MAI MULT ÎN RÎNDURILE TEMUTEI OȘTIRI.

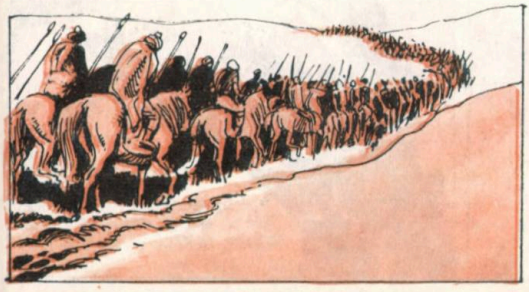

SĂ-MI PRINDEȚI VII CÎTIVA ARCASI. SI SĂ MI-ADUCEȚI NEÎNTÎRZIAT. VREAU SĂ AFLU UNDE SE ASCUNDE ȘTEFAN GHIAURUL NESUPUS SI OBRAZNIC.

LA VICLEŞUG RĂSPUNDEM TOT CU VICLEŞUG

CĂPITANUL COSTEA GÎNJU, OANĂ CERB, TOMA PITICU ŞI PĂRINTELE MANOILĂ S-AU NĂPUSTIT DIN DOUĂ PĂRŢI, CĂLĂRI, CU PALOŞELE RIDICATE.

DAR OSMANLÎII CU TURBANE ROŞII ŞI PIEI DE TIGRU AU CULCAT REPEDE CĂMILELE ŞI S-AU PITIT DUPĂ COCOAŞELE LOR ÎNALTE.

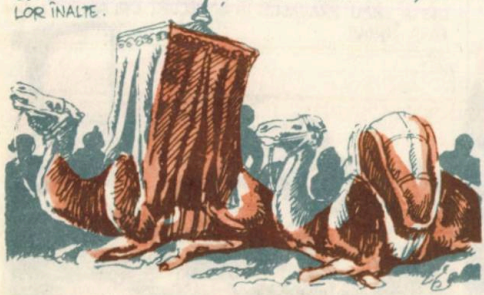

DIN LITIERA SPRE CARE SE ÎNDREPTAU TOMA PITICU ŞI PĂRINTELE MANOILĂ AU APĂRUT CINCI TURCI CARE ŞI-AU ARUNCAT FULGERĂTOR ARCANELE.

CĂPITANUL COSTEA GÎNJU ŞI OANĂ CERB AU VĂZUT PRIMEJDIA ŞI S-AU REPEZIT SĂ TAIE ARCANELE DAR SPAHII ASCUNŞI DUPĂ COCOAŞELE CĂMILELOR AU IEŞIT BULUC SĂ LE ATINĂ CALEA.

UNDE E ȘTEFAN?

AICI, DACĂ NU VĂ E CU SUPĂRARE.

AM AUZIT BINE? EȘTI ȘTEFAN, DOMNITORUL NEȘUPUS ȘI SEMEȚ DIN CETATEA SUCEȚEI?
A, NU, S-AVEM IERTARE. SÎNT ȘTEFAN TOMA DIN LITENI. OAMENII ÎMI MAI SPUN TOMA PITICU.

ACESTOR GHIAURI NERUSINAȚI, CARE AU ÎNDRĂZNIT SĂ-L ÎNFRUNTE PE ÎNALTUL NOSTRU STĂPÂN, SĂ LI SE TAIE LIMBILE!

OR SĂ NI SE TAIE LIMBILE, DAR OR SĂ NE RĂMÎNĂ BRAȚELE ȘI CU ELE TOT O SĂ TE DESCĂPĂȚÎNĂM, BEI NĂTÎNG.

SĂ LI SE TAIE ȘI BRAȚELE!

OCHI! NU DAȚI PORUNCĂ SĂ NI-I SCOATĂ? CĂ DE NE-OR RĂMÎNE OCHII TE-OM URMĂRI ȘI-N GAURĂ DE ȘARPE.

NU OCHII NU VI SE VOR SCOATE. ȘI NICI BRAȚELE NU VĂ VOR FI TĂIATE. NICI LIMBILE, CĂCI MÎINE ÎN ZORI, MĂ VEȚI DUCE PE DRUMUL CEL MAI SCURT LA TABĂRA LUI ȘTEFAN.

ACUSI SE FACE ZILĂ, PĂRINTE MANOILĂ, ȘI VREM, NU VREM, O SĂ-I FIM CĂLĂUZE....
ȘI CE VEZI RĂU ÎN ASTA, TOMO? ASA CUM AM FOST NEGUTĂTOR DIN LIOV, OI ȘTI SĂ FIU SI CALĂUZĂ.

IA UITE-TE CE MINUNE PĂRINTE. SPAHIUL ASTA, DACĂ N-AR PURTA TURBAN SI PIELE DE TIGRU, AI ZICE CĂ-I CĂPITANUL COSTEA GÎNJU.

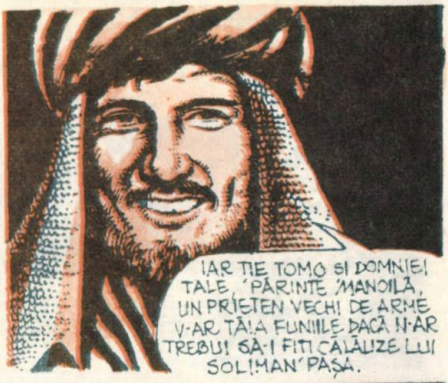
IAR TIE TOMO SI DOMNIEI TALE, PĂRINTE MANOILĂ, UN PRIETEN VECHI DE ARME V-AR TĂIA FUNIILE DACĂ N-AR TREBUI SĂ-I FITI CĂLĂUZE LUI SOLIMAN PAȘA.

POTI SĂ LE TAI CĂPITANE COSTEA, CĂ NOI NU CUNOASTEM NICI UN DRUM CARE SĂ DUCĂ SPRE TRĂDARE

DRUMUL SPRE TABĂRA MĂRIEI SALE E UNUL SINGUR, IAR DOMNIILE VOASTRE ÎL CUNOASTETI BINE. E DRUMUL SPRE PIEIRE. SI EU AM AUZIT CHIAR DE LA MARIA SA CĂ ACEST DRUM TRECE PRIN CODRII VADUIULUI SI DE-ACOLO ÎN SUS PE VALEA RACOVĂȚULUI.

E SI CEL MAI SCURT CĂPITANE COSTEA? CĂ SOLIMAN PASA E TARE NERĂBDĂTOR SĂ-ȘI DUCĂ OȘTILE LA PRĂPĂD...

ASA CRED, PĂRINTE MANOILĂ CĂ: ȘI CEL MAI SCURT. AM SĂ VĂ LAS FIECĂRUIA CÎTE UN RUMNAL SI SĂ NU AVEȚI NICI O TEAMĂ, CĂ EU SI-UN ALT PRIETEN AL DOMNIILOR-VOASTRE, OANA CERB, NE-OM ȚINE PE-APROAPE.

ÎNCĂ NU SE LUMINASE BINE DE ZILĂ ȘI NEGURI GROASE PLUTEAU PESTE ÎNTINDERI. SOLIMAN BEG HADÎMBUL, AUZIND SEMNALUL DE LUPTĂ AL MOLDOVENILOR, ȘI-A REPEZIT GREUL OȘTILOR ÎNAINTE, PESTE APA RACOVĂȚULUI.

DAR EL N-AVEA DE UNDE SĂ ȘTIE CĂ ACOLO ÎN FAȚĂ, ERAU SMÎRCURI ȘI BĂLȚI ȘI NU-L AȘTEPTAU DECÎT O MÎNĂ DE ARCAȘI PUȘI CA HAITAȘII SĂ STÎRNEASCĂ FIARELE CÎND PORNEȘTE VÎNĂTOAREA.

DOMNUL MOLDOVEI, AJUTAT DE NEGURI, DE VALEA ÎNGUSTĂ A RACOVĂȚULUI ȘI DE CODRII FĂRĂ DE CAPĂT AI VASLUIULUI ȘI-A REPEZIT OASTEA ÎN COASTELE DUȘMANULUI ȘI PE LATURI. DE SUS, DIN PALTINII ȘI STEJARII ÎNALȚI, ARCAȘII TRIMITEAU PLOAIE DE SĂGEȚI, IAR JOS COASELE, SECERILE, SAPELE ÎNCEPEAU NĂPRAZNICA ȘI NEOBIȘNUITA RECOLTĂ DE IARNĂ. PODUL DE BÎRNE DE PESTE RACOVĂȚ S-A PRĂBUȘIT SUB GREUTATEA CĂMILELOR, A TUNURILOR, A MIILOR DE CĂLĂREȚI CARE ÎNCEPURĂ SĂ SE RISIPEASCĂ ȘI SĂ ÎNCERCE A SCĂPA CU FUGA.

SFÎRȘIT.

1981
MARI ANIVERSĂRI
CENTENAR GEORGE ENESCU

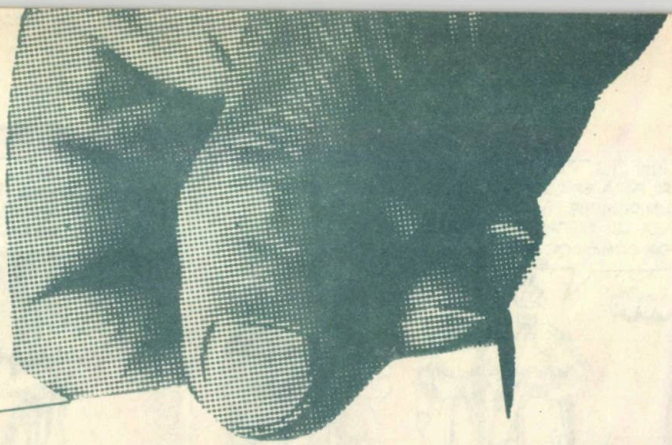

ORFEUL MOLDAV...

În anul 1981 se împlinesc 100 de ani de la naşterea celui mai mare muzician român, George Enescu, personalitate artistică de o rar întîlnită complexitate, care a fost în egală măsură un profund şi original compozitor, un emoţionant violonist, un rafinat pianist, un dirijor sobru şi foarte expresiv şi, nu în ultimul rînd, un autentic profesor.

În creaţiile sale, cîntecele şi dansurile populare româneşti au fost transfigurate cu har, «orfeul moldav» reuşind să obţină o originală sinteză prin îmbinarea mijloacelor de expresie tipice folclorului nostru cu cele ale artei sonore contemporane. Lucrările sale relevă un fremătător compozitor liric, de cele mai multe ori contopit pînă la identificare cu sensul acelui intraductibil cuvînt: **dor...** «Starea de vis» a majorităţii opusurilor sale ni-l dezvăluie ca pe un autor de o delicată şi aleasă simţire. Natura acestui binecuvîntat pămînt al patriei iubite — mai ales acel «ritmic suiş-coborîş» al plaiului nostru — a fost tălmăcită emoţionant de George Enescu.

A inovat discursul sonor promovînd noi tipuri melodice, noi game, noi ritmuri — mai ales ritmurile doinelor —, noi îmbinări timbrale, obţinînd un stil original, de o mare puritate. Dintre creaţiile sale camerale cităm, cu precădere, Sonatele a 2-a şi a 3-a pentru violină şi pian, Sonata 1 pentru pian, Cvartetul de coarde nr. 2, «Impresiile din copilărie» şi Simfonia de cameră, cîntecul său de lebădă, intim asociat ultimelor sale cuvinte: «mi-e dor, mi-e dor, mi-e dor»... Dintre compoziţiile simfonice s-au impus popularele rapsodii, cele trei suite pentru orchestră, cele trei simfonii, poemul vocal-simfonic «Vox Maris» — toate de un nobil umanism, evidenţiind adesea ideea sacrificiului pentru triumful binelui.

Dar capodopera enesciană rămîne opera «Oedip», în care se relevă sensul aserţiunii în virtutea căruia omul este mai puternic decît destinul! Şi în acest fel, George Enescu dedică ampla sa creaţie destinată teatrului liric omului, năzuinţelor, bucuriilor şi durerilor sale, traducînd într-un stil propriu ideea grecilor antici după care, dintre toate minunile lumii, omul este cea mai mare, cea mai răscolitoare!

Iubitor de bine, de adevăr, de frumos, militînd pentru pace în lume, Enescu a fost un mare patriot, puternic ancorat în spiritualitatea poporului român. «Orfeul moldav» nu numai că a dat artei noastre sonore un trecut, un prezent şi un viitor, dar a şi demonstrat că muzica poate contribui la construirea unei lumi mai drepte şi mai bune. Poate de aceea, de cîte ori îi reascult muzica, gîndurile mi se îndreaptă spre tulburătoarele versuri ale poetului Ioan Alexandru:

«Orfan e omul pe pămînt
Şi fără liră nu are suflare,
Şi să ridice cîntecul din ea
De sinea sa se cere lepădare»...

DORU POPOVICI

1

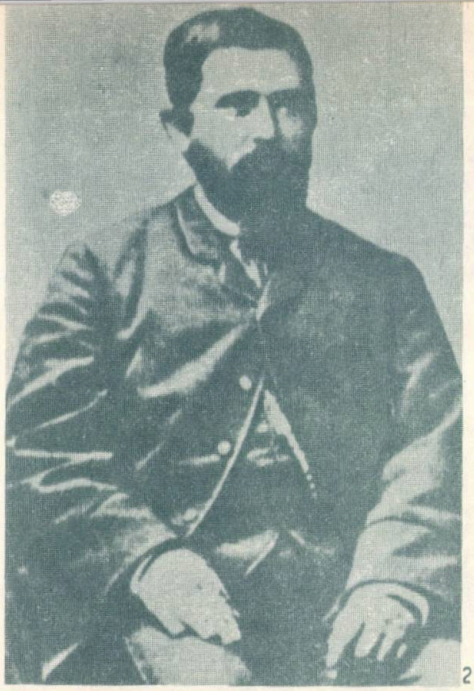

2

MICRO—DOCUMENTAR

Urmărind chiar și în linii mari desfășurarea vieții lui George Enescu, îți dai seama că, într-adevăr, viața marelui maestru s-a confundat cu muzica.

S-a născut la 19 august 1881, în satul Liveni (Dorohoi), loc despre care spunea că este «pierdut între sălcii și mesteceni».

Părinții săi, Costache și Maria Enescu au vegheat cu adîncă dragoste copilăria micului George. (foto 1, 2).

Copil fiind, asculta adesea lăutarii satului și apoi reproducea melodiile cu o exactitate care uimea. De cînd Enescu avea 5 ani, așa cum îl vedem în fotografia alăturată (foto 3), se păstrează în Arhive o compoziție a sa — o operă pentru pian și vioară, cu titlul «Țara Românească».

Cînd copilul împlinește 7 ani, părinții sînt sfătuiți să-l trimită la învățătură la Viena, oraș celebru pe atunci pentru școlile sale, pentru tradițiile sale muzicale. Remarcîndu-se repede prin strălucirea talentului, prin perseverența muncii, la vîrsta de 9 ani profesorii îi acordă dreptul special de a urma cursurile superioare ale conservatorului.

La 13 ani își continuă studiile la Paris. Și tot la aceeași vîrstă susține primul concert pe podiumul Ateneului, în fața unui numeros public.

Au urmat ani rodnici de muncă, de învățătură, de mare forță creatoare pentru marele artist român, ani care l-au impus lumii întregi. În februarie 1900, după primul său concert la Paris, George Enescu și-a atras aprecierea tuturor marilor muzicieni contemporani.

Străbătînd orașele lumii, cunoscînd triumful unor mari succese, Enescu revine an de an în țară, dînd, neobosit, concerte. Visul său este să-i atragă pe oamenii simpli spre lumea mirifică a muzicii culte.

In imaginile din pagina 80: Dinu Lipatti, viitorul muzician de renume mondial, felicitat de Enescu după interpretarea uimitoare a «Impresiilor din copilărie» (4). Apoi, împreună cu marele violoncelist Dimitrie Dinicu, în 1912 (5). O altă imagine îl reprezintă pe Enescu alături de doi mari violoniști ai vremii: Jacques Thibaud și Fritz Kreisler (foto 6).

3

La 4 mai 1955 se stinge un mare artist al lumii: românul George Enescu. Cu puțin timp înaintea săvîrșirii din viață, Enescu — cel care, după propria sa mărturisire, și-a slujit țara cu «pana, vioara și bagheta» — scria: «Mă gîndesc tot timpul la țară, sînt cu tot sufletul, în fiecare clipă alături de poporul nostru».

La 4 septembrie 1958, statul român îl omagiază pe strălucitul ei fiu prin deschiderea festivă a primului Festival internațional «George Enescu».

Și tot ca un omagiu, în cursul anului 1980, la Tescani, localitate situată (la 30 km de Bacău), unde a trăit și a creat marele Enescu între anii 1912 și 1946, s-a inaugurat un mare așezămînt de cultură și artă purtînd numele marelui muzician. Clădirea, așezată într-un splendid parc, adăpostește o expoziție documentară legată de viața și creația lui George Enescu, o bibliotecă și o discotecă. Periodic, aici se organizează concerte din muzica lui Enescu, sesiuni de comunicări și simpozioane dedicate operei enesciene (foto 7).

4

5

6

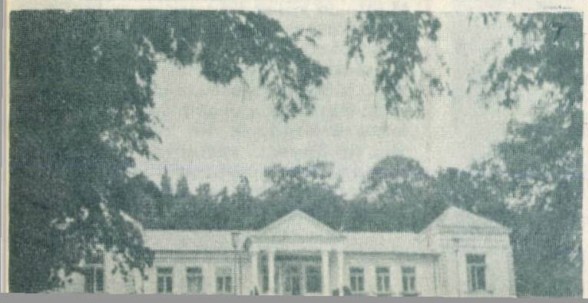

7

Nestinsa vibrație a sentimentului

CÎTEVA FRAGMENTE DIN SCRISORILE LUI GEORGE ENESCU ADRESATE MAMEI SALE NE DEZVĂLUIE IZVOARELE UNEI MARI DUIOȘII PENTRU FIINȚA DRAGĂ CARE I-A DAT VIAȚĂ.

Paris 1/14 ianuarie 1905
Hurra!
Să trăim de anul nou, în veselie și fericire, cu sănătate și viață lungă

Ghiță

Paris 9/22 ianuarie 1905
Scuză-mă, mameleben, că ieri mi se pare că nici nu ți-am scris, dar am fost grozav de ocupat: repetițiuni, lecțiuni, rendez-vousuri și seara un concert, toate aceste fără interrupțiune, așa că n-am avut un moment liber. Concertul a și mers foarte bine...
Acuș dejunez la Benac, pe urmă acompaniez într-un concert compoziții de-ale mele, pe urmă cînt într-o matinee. Mă rog, lucru!
Cu sănătate și voie bună.

Ghiță

Ploiești, Sîmbătă dimineața 17/30 Septembrie 1905
Ei, mameleben, ți-am făgăduit c-am să te necăjesc? Iată o carte poștală cum îți plac matale; uite ce fetiță drăguță și ce coconași nostimi... zi și mata că nu-i frumos! Cum ai ajuns mata la Mihăileni?
Cu sănătate și veselie

Ghiță-ghiț

Paris, Vineri în 16—29 Decembrie 1905
Mamițichi,
Tare am de lucru acuma! Duminica la Lille s-a petrecut de tot bine și jurnalele m-au lăudat mult; la 12 ianuarie stil nou plec la Toulouse-n sudul Franței, unde mi se cîntă Rapsodia și cînt și eu.
De-acolo concertele mele care-s la 2 și la 8 februarie stil nou trebuie să le studiez vîrtos. tare-s ocupat, așa că mă ierți dacă nu-ți scriu mult.
Sănătate și voie bună.

Ghiță

Toulouse 31 Decembrie 1905 — 13 ianuarie 1906
Cu sănătate și voie bună mameleben*),
Iată-mă și la Toulouse! Am plecat de la Paris alaltă seară. Am voiajat toată noaptea și ieri dimineață am sosit aici. Am tras la hotel, am dejunat și după dejun repetiție. Nu știi cît de frumos cîntă «Am un leu și am să-l beu»... de tot splendid! Deseară-i concertul; în plus de rapsodia mea executată de orchestră, eu o să le cînt un concert de Mozart, o romanță de Beethoven și o bucată de Paganini.
Mîine după dejun iau trenul și pe la miezul nopții-s înapoi la Paris. Și-apoi pe urmă încep la Colonne repetițiile simfoniei mele; gîndește-te că a cetit-o deja azi cu orchestra și eu nu eram acolo s-o aud! Ce rău îmi pare!
Cu sănătate și voie bună

Ghiță

*) = mămico, diminutiv în limba germană.

S-a întîmplat în 1881

Ultimele ştiri de acum 100 de ani

IANUARIE

1 — În revista «Convorbiri literare», de la Iaşi, apare prima parte din scrierea cea mai valoroasă a lui Ion Creangă, «Amintiri din copilărie». În februarie şi martie vor apărea părţile a doua şi a treia.

6 — S-a născut, la Bucureşti, Ion Minulescu, viitorul poet, prozator şi dramaturg. Va debuta în anul 1897, publicînd poezii în revista «Povestea vorbei». În 1908 îi va apărea prima carte: «Romanţe pentru mai tîrziu». Dintre celelalte volume publicate pînă la sfîrşitul vieţii (11 aprilie 1944) amintim: «De vorbă cu mine însumi» (1913), «Pleacă berzele» (1921), «Manechinul sentimental» (1926), «Spovedanii» (1927), «Corigent la limba română» (1928), «Bărbierul regelui Midas» (1931), «Cînd doi se ceartă» (1940), «Versuri» (1940).

8 — În imobilul special construit de pe strada Italiană din Bucureşti are loc solemnitatea deschiderii cursurilor Şcolii Normale Superioare, înfiinţată prin decretul publicat cu cîteva zile mai înainte. Profesorul universitar I. Crăciunescu — «unul din magiştri de conferinţe», cum îl numesc ziarele —, precum şi directorul şcolii, profesorul I. Zalomit,

îndeamnă elevii, prin cuvinte pline de căldură, să pornească la învăţătură «cu interes şi cu multă stăruinţă, spre binele lor şi al patriei».

FEBRUARIE

1 — Mihai Eminescu publică, în revista «Convorbiri literare», poemul «Scrisoarea I», continuînd astfel seria marilor sale scrieri apărute în revista ieşeană («Împărat şi proletar», «Crăiasa din poveşti», «Făt-Frumos din tei», «Călin», Strigoii», «Povestea codrului», «Rugăciunea unui dac», «Sonete». «O, mamă» şi altele).

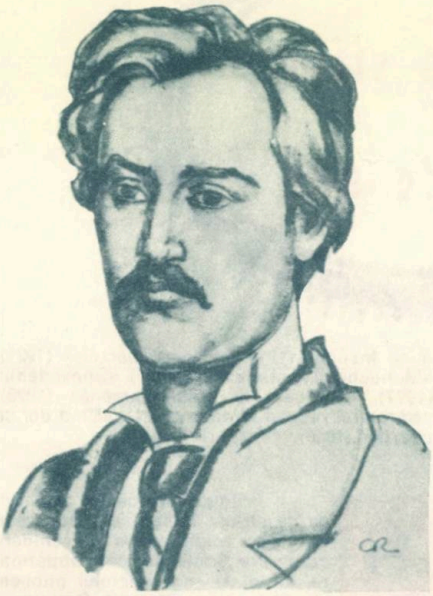

2 — Ziarele bucureştene dau publicităţii proiectul de lege privind învăţămîntul public din ţara noastră, întocmit de filosoful Vasile Conta, ministrul instrucţiunii publice. Proiectul prevede, între altele: obligativitatea învăţămîntului primar pentru copiii în vîrstă de 7—12 ani; crearea de grădiniţe de copii în capitalele de judeţ; înfiinţarea de şcoli primare în fiecare comună; fundarea de gimnazii în fiecare oraş capitală de judeţ; fixarea salariilor corpului profesoral (80 de lei pe lună pentru învăţători, 120 pentru profesorii şcolilor secundare, 300 pentru profesorii universitari); stabilirea programelor de învăţămînt (la şcolile primare: citirea, scrierea, geografia ţărilor române, istoria naţională, cele patru operaţii matematice, exerciţii de cîntare şi gimnastică).

MARTIE

1 — La Facultatea de medicină din Bucureşti îşi susţine teza de doctorat unul dintre cei mai eminenţi studenţi — Gheorghe V. Manicea. Adept al ideilor noi, revoluţionare, socialiste care pătrundeau în rîndurile studenţilor noştri, Manicea analizează în lucrarea sa aspecte ale tragicei situaţii economice a ţărănimii noastre.

29 — Teatrul Naţional din Bucureşti prezintă în premieră «Sînziana şi Pepelea, feerie naţională în cinci acte» de Vasile Alecsandri, cu muzica de George Stephănescu. În distribuţie apar mari actori ai timpului: Aristizza Romanescu, Grigore Gabrielescu, Ştefan Iulian şi Nicolae Hagiescu. Printre cei care apreciază spectacolul se numără şi cronicarul teatral Mihai Eminescu (articolul se publică în ziarul «Timpul»).

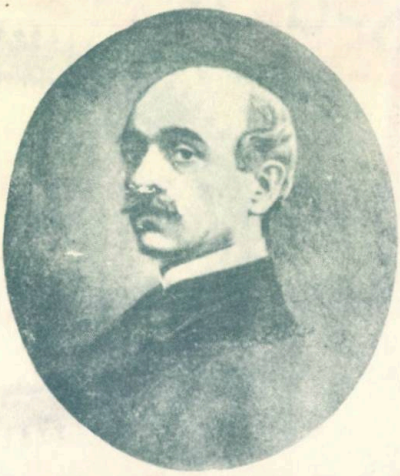

APRILIE

1 — Se naste. la Răşinari (Sibiu). Octavian Goga. Va debuta cu poezii. la «Tribuna», în 1897 şi la «Revista ilustrată», în 1898, fiind încă elev de liceu. Prima carte, «Poezii», îi va apărea în anul 1905. Va face parte din conducerea revistei «Luceafărul» (1903), apoi a revistei «Ţara noastră» (1909). Va fi unul dintre principalii luptători pentru eliberarea

națională și socială a românilor din Transilvania de sub jugul imperiului austro-ungar. În 1923 va fi ales membru al Academiei Române. Marile sale poezii vor deveni cîntece populare («Bătrînii», «Noi», «Cîntece»). Va scrie și două valoroase piese de teatru: «Domnul notar» (1914) și «Meșterul Manole» (1927). Se va stinge din viață la 7 mai 1938.

30 — La Sibiu se întrunesc conducătorii cercurilor electorale ale românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, care hotărăsc unirea celor două partide românești existente în aceste zone sub denumirea Partidul Național Român din Transilvania. Din programul partidului: lupta pentru cîștigarea autonomiei Transilvaniei; obținerea dreptului de a se folosi oficial limba română în toate activitățile, lărgirea dreptului de vot ș.a. George Bariț va redacta un memoriu cu privire la situația românilor aflați vremelnic sub stăpînirea monarhiei habsburgice.

MAI

21 — În ședința plenară a Academiei Române, Ion Ghica prezintă un raport cu privire la propunerile făcute de secții pentru acordarea de premii autorilor unor opere valoroase publicate în perioada 1877—1880. Prin vot unanim, marele premiu «Heresc-Năsturel» este atribuit lui Vasile Alecsandri pentru piesa «Despot Vodă», iar premiul «Heliade Rădulescu» lui Bogdan Petriceicu

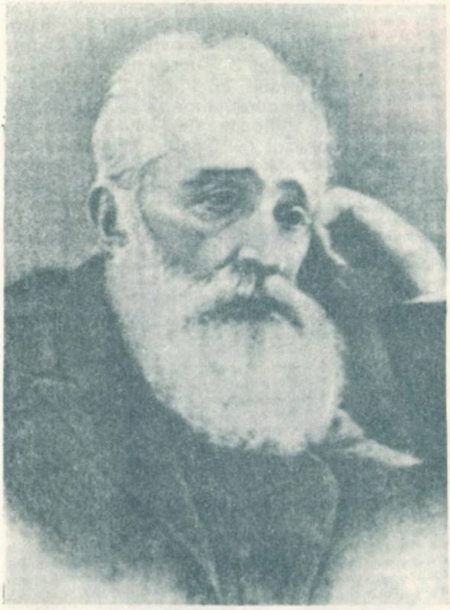

Hasdeu pentru volumele «Cuvinte din bătrîni» și «Principii de lingvistică».

IUNIE

21 — La Ploiești are loc festivitatea dezvelirii Statuii Libertății (existentă și astăzi). Ziarele vremii ne-o descriu astfel: «Este o frumoasă statuie, lucrată din bronz, și are o înălțime de trei metri. Femeia reprezentată de artist ține în mîna stîngă un pergament cu inscripția «Constituțiunea și legea

electorală», iar în mîna dreaptă ține lancea. Pe cap are scufa republicană. În fundație s-a înzidit un pergament, pus într-o sticlă, în care se spune pe scurt istoricul statuii. În aceeași sticlă s-au depus și toate speciile de monede române, spre amintire».

IULIE

1 — La Iași apare revista științifică și literară «Contemporanul», sub conducerea profesorului Ioan Nădejde. Prin conținutul său interesant, prin valoarea articolelor teoretice și științifice, revista se impune atenției publice odată cu primele numere, astfel că ajunge repede la un tiraj de 4 000 de exemplare — cifră record pentru acele timpuri. Mai tîrziu la conducerea «Contemporanului» se va asocia și socialistul V.G. Morțun. Revista a apărut pînă la 1 mai 1891 și a avut ca principali

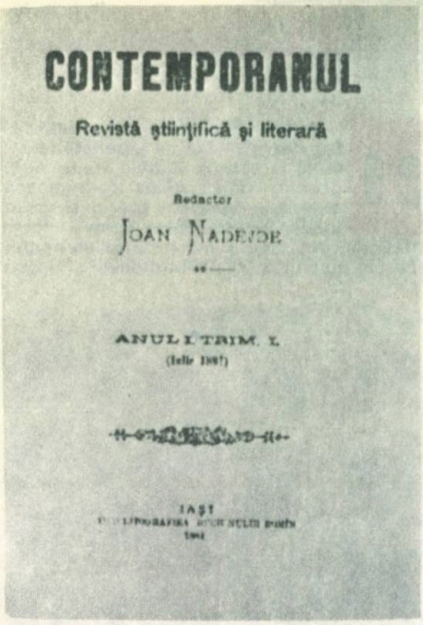
CONTEMPORANUL

Revistă ştiinţifică şi literară

Redactor

JOAN NADEJDE

ANUL I. TRIM. I.

IAŞI

colaboratori pe Sofia Nădejde, C. Dobrogeanu-Gherea, Constantin Mille, Ştefan Stîncă, N. Beldiceanu, Th. D. Speranţia, Anton Bacalbaşa.

AUGUST

19 — Se naşte, la Liveni, în actualul judeţ Suceava, George Enescu, cel care avea să devină compozitorul, violonistul, pianistul şi dirijorul cel mai strălucit pe care l-am avut. Va studia la Conservatorul din Viena şi apoi la Paris. În 1898, după prezentarea «Poemei române» la Paris, va fi elogiat de

criticii muzicali, care-l vor denumi «copilul-minune al Europei». În acelaşi an va cînta «Poema română» şi la Bucureşti. Astfel va începe strălucita sa carieră muzicală. Va face mari turnee peste hotare, în Europa şi America. În 1936 i se va prezenta, în premieră, la Paris, opera «Oedip». Va fi membru al Academiei Române şi al Academiei Franceze. În cinstea sa vor fi instituite, începînd din 1958, Concursul şi Festivalul internaţional «George Enescu», care se desfăşoară la Bucureşti din trei în trei ani.

SEPTEMBRIE

17 — S-a născut, la Bacău, George Vasiliu, poetul pe care-l vom cunoaşte sub pseudonimul George Bacovia. A debutat în «Literatorul» (1899). Primul volum de poezii, «Plumb», i-a apărut în 1916. A murit la 22 mai 1957.

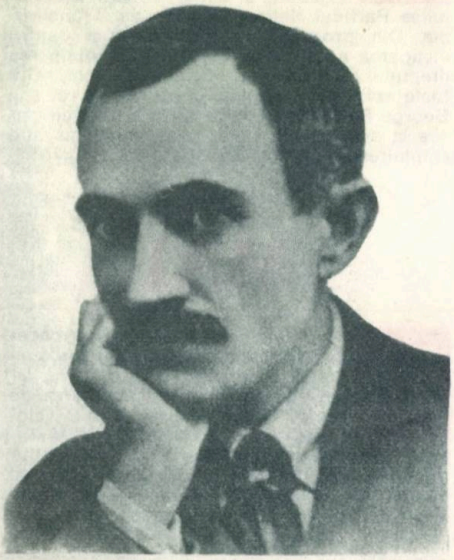

25 — S-a născut, la Cerna, în judeţul Tulcea, poetul Panait Cerna. A studiat la Bucureşti şi a obţinut doctoratul în filozofie la Leipzig. A colaborat la marile reviste literare din perioada 1897—1913, fiind remarcat şi apreciat de George Coşbuc şi de Alexandru Vlahuţă. A murit tînăr — la 26 martie 1913 — lăsînd în urma sa un singur volum,

«Poezii», apărut în 1910. Tudor Arghezi va scrie în 1913: «Cu Cerna credem că piere o personalitate intelectuală atotstăpînitoare și un poet de rasă mare».

OCTOMBRIE

1 — S-a născut, la Fălticeni, Eugen Lovinescu, istoric literar, critic și romancier. Principalele sale scrieri: «Pași pe nisip» (1906), «De peste prag» (teatru, 1906), «Critice» I, II (1909, 1910), «Aripa morței», roman (1913), «Note de război», «Pagini de război» (1919), «Antologie critică» (1921), «Portrete

literare» (1921), «Istoria civilizației române moderne» (1924), «Memorii» (1932), «Bălăuca», «Mite», «Diana» (romane, 1935, 1936). Eugen Lovinescu a murit la 16 iulie 1943.

4 — S-a născut George Constantinescu, creatorul științei sonicității, savant de renume mondial (socotit, în anul 1927, printre cei mai mari doisprezece savanți cunoscuți în lume). A realizat și brevetat peste două sute de invenții, aplicate pe tot globul. În 1961 a fost declarat Doctor Honoris Causa al Institutului Politehnic din București. A murit la 12 decembrie 1965.

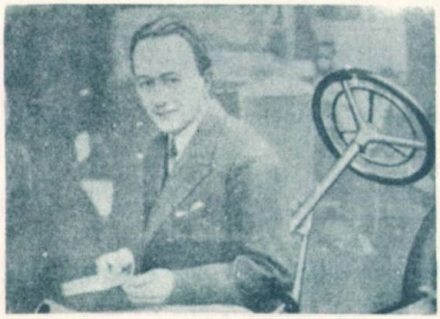

NOIEMBRIE

21 — La București se inaugurează primul monument al unui scriitor român — cel dedicat lui Ion Heliade-Rădulescu. Solemnitatea a luat o amploare deosebită, devenind, pentru bucureșteni, «Serbarea geniului». S-au ținut cuvîntări înflăcărate, de omagiere a «părintelui literaturii românești»; s-au depus

sute de coroane de flori; statuia a fost încinsă cu o eșarfă pe care era scris un aforism al lui Heliade. S-a bătut atunci și o medalie come-

morativă închinată lui Heliade, «cel dintîi scriitor care, pe calea literaturii, ne-a făcut să iubim limba românească».

DECEMBRIE

6 — Se înființează Societatea Politehnică, avîndu-i ca membri pe cei 52 de fruntași ai vieții noastre științifice și tehnice, care realizaseră, între altele, construcția liniei ferate Buzău-Mărășești, inaugurată în luna octombrie a aceluiași an 1881. Președinte al societății este ales inginerul Dimitrie Frunză. Societatea Politehnică a adus, în următorii cincizeci de ani, un aport valoros la opera de îmbunătățire a învățămîntului tehnic superior, la editarea multor lucrări de specialitate și la elaborarea legislației privind ingineria și tehnica românească.

FLORICA MUNTEANU

CALENDAR
pe 100 de ani (1901-2000)

I.

1901—2000				ianuarie	februarie	martie	aprilie	mai	iunie	iulie	august	septembrie	octombrie	noiembrie	decembrie
	25	53	81	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
	26	54	82	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
	27	55	83	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
	28	56	84	0	3	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
01	29	57	85	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
02	30	58	86	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
03	31	59	87	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
04	32	60	88	5	1	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
05	33	61	89	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
06	34	62	90	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
07	35	63	91	2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
08	36	64	92	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
09	37	65	93	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
10	38	66	94	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
11	39	67	95	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
12	40	68	96	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
13	41	69	97	3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
14	42	70	98	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
15	43	71	99	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
16	44	72	00	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
17	45	73		1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
18	46	74		2	5	5	1	3	6	1	4	0	2	5	0
19	47	75		3	6	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1
20	48	76		4	0	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
21	49	77		6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4
22	50	78		0	3	3	6	1	4	6	2	5	0	3	5
23	51	79		1	4	4	0	2	5	0	3	6	1	4	6
24	52	80		2	5	6	2	4	0	2	5	1	3	6	1

II.

D	1	8	15	22	29	36
L	2	9	16	23	30	37
M	3	10	17	24	31	
M	4	11	18	25	32	
J	5	12	19	26	33	
V	6	13	20	27	34	
S	7	14	21	28	35	

CUM SE FOLOSEȘTE CALENDARUL

Întrebare: În ce zi a săptămînii va cădea data de 1 decembrie 1996?

Răspuns: Se caută în tabelul cu lunile (I) cifra care corespunde anului 1996 și se găsește: 0. Se adaugă apoi această cifră la cifra zilei căutate (1) și se obține 0+1=1. În tabelul zilelor săptămînii (II) aflăm, în dreptul cifrei 1, răspunsul: duminică.

UN CUTEZĂTOR ÎN SPAȚIU

Text: HORIA ARAMĂ
Desene: SANDU FLOREA

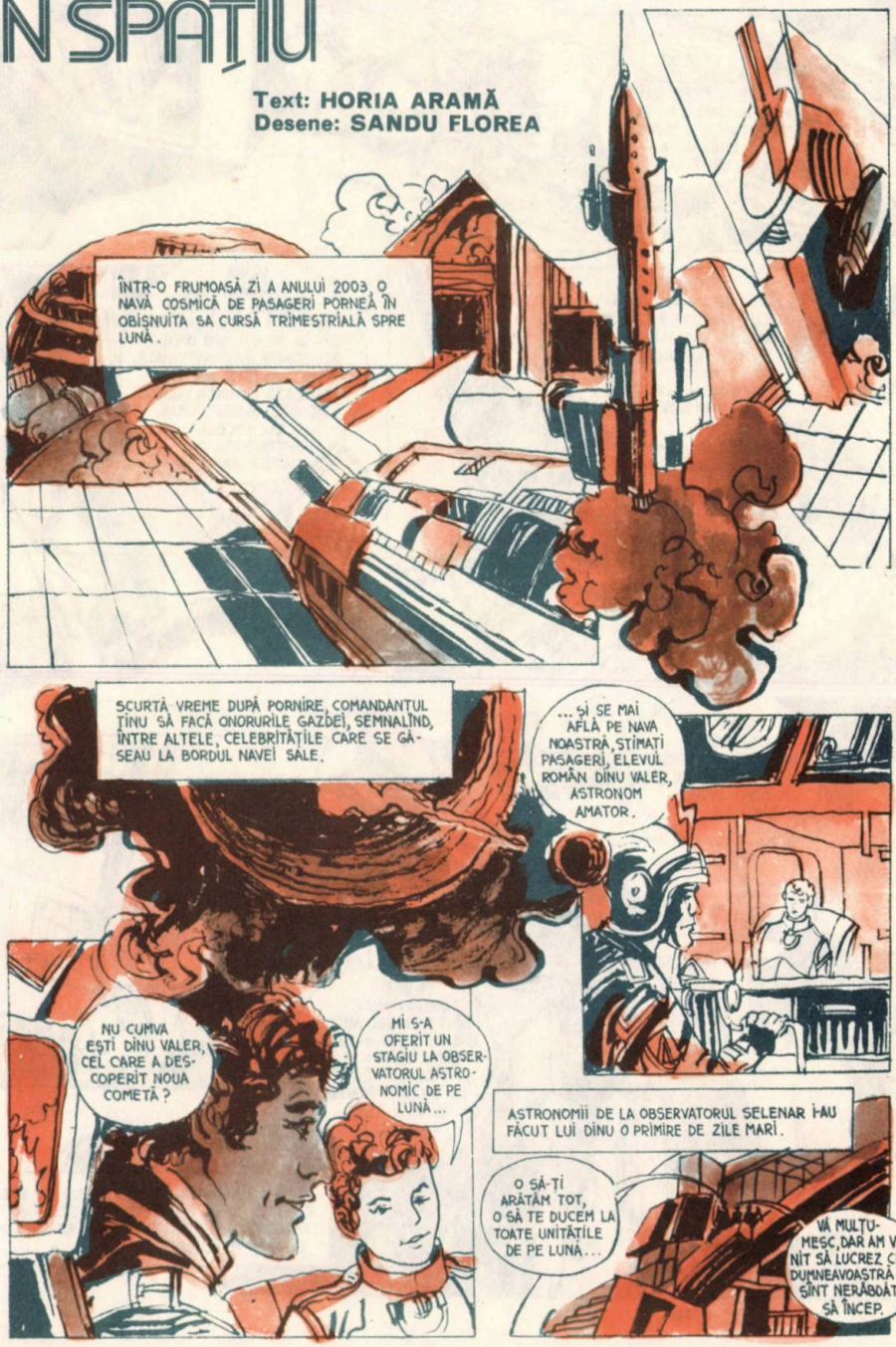

CU TOATE ACESTEA, EXCURSIILE NU AU LIPSIT.
URANIU PE LUNĂ ?
ESTE DE NECONCEPUT SĂ NU VIZITEZI UZINA AUTOMATĂ DE EXTRAGERE ȘI PRELUCRARE A URANIULUI.

METEORIȚII GIGANTICI CARE AU FĂCUT CRATERELE CELE MAI MARI NU SÎNT ALTCEVA DECÎT BLOCURI DE URANIU. UNELE S-AU ÎNFUNDAT ÎN SOLUL POROS AL LUNII PÎNĂ LA 3KM ADÎNCIME.

UZINA NOASTRĂ ESTE CONDUSĂ DE AGENȚIA MONDIALĂ A ENERGIEI, CREATĂ ÎN CADRUL NOII ORDINI ECONOMICE INTERNAȚIONALE. DUPĂ CUM ȘTIȚI, AGENȚIA LIVREAZĂ TUTUROR ȚĂRILOR MEMBRE COMBUSTIBILUL NUCLEAR NECESAR CENTRALELOR ATOMOELECTRICE.

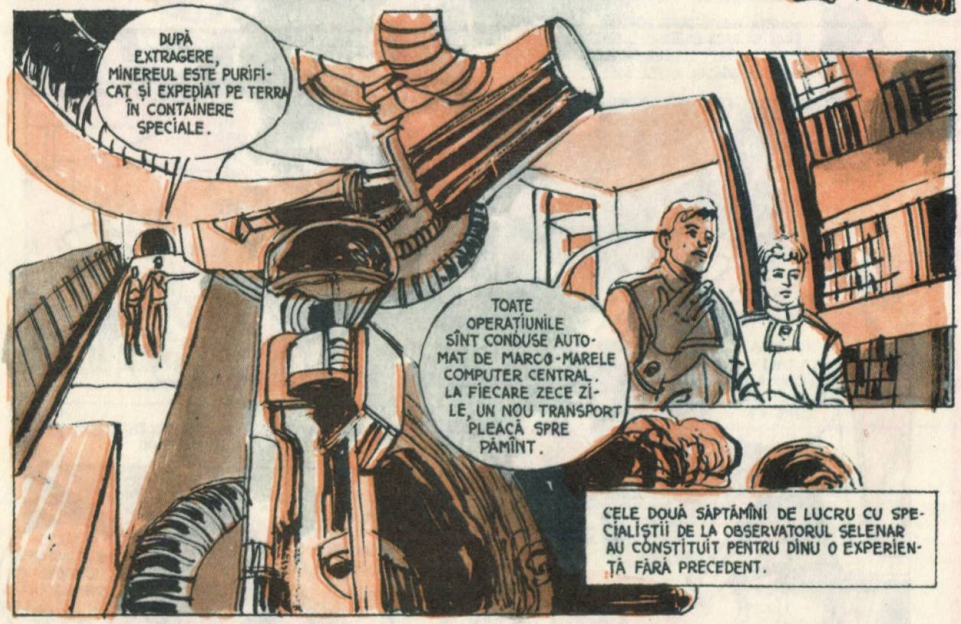
DUPĂ EXTRAGERE, MINEREUL ESTE PURIFICAT ȘI EXPEDIAT PE TERRA ÎN CONTAINERE SPECIALE.
TOATE OPERAȚIUNILE SÎNT CONDUSE AUTOMAT DE MARCO-MARELE COMPUTER CENTRAL. LA FIECARE ZECE ZILE, UN NOU TRANSPORT PLEACĂ SPRE PĂMÎNT.
CELE DOUĂ SĂPTĂMÎNI DE LUCRU CU SPECIALIȘTII DE LA OBSERVATORUL SELENAR AU CONSTITUIT PENTRU DINU O EXPERIENȚĂ FĂRĂ PRECEDENT.

PATRU ZILE MAI TÎRZIU, DINU SE ÎMBARCA PE „ASTOR"-16, UNUL DINTRE CĂRĂUȘII AGENȚIEI MONDIALE A ENERGIEI.

SĂ NE SCRII CUM AI AMERIZAT ÎN [illegible]!

INACTIVITATEA ERA CHINUITOARE.

NUMAI DE N-AȘ AJUNGE PREA TÎRZIU...

DUPĂ DOUĂ ZILE DE ZBOR, DINU AUZI PORNIND, PENTRU CÎTEVA MOMENTE, MOTOARELE RACHETEI.

O CORECTURĂ DE TRAIECTORIE...

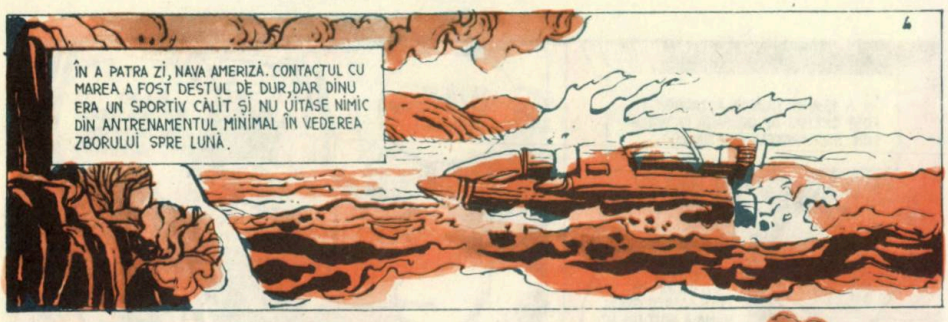
ÎN A PATRA ZI, NAVA AMERIZĂ. CONTACTUL CU MAREA A FOST DESTUL DE DUR, DAR DINU ERA UN SPORTIV CĂLIT ȘI NU UITASE NIMIC DIN ANTRENAMENTUL MINIMAL ÎN VEDEREA ZBORULUI SPRE LUNĂ.

AȘTEPTÎND SĂ FIE SCOS DIN CABINĂ, DINU PRIVEA PE MICUL EI HUBLOU.
LA ORA ASTA, ÎN FIJI ABIA SE LUMINEAZĂ. AICI E MIEZUL ZILEI. UNDE MĂ AFLU ?

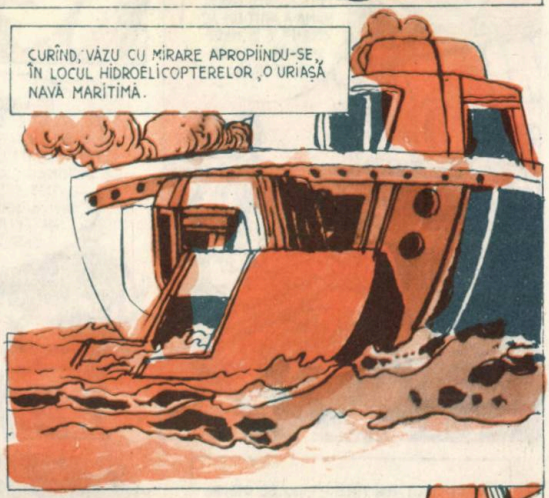
CURÎND, VĂZU CU MIRARE APROPIINDU-SE, ÎN LOCUL HIDROELICOPTERELOR, O URIAȘĂ NAVĂ MARITIMĂ.

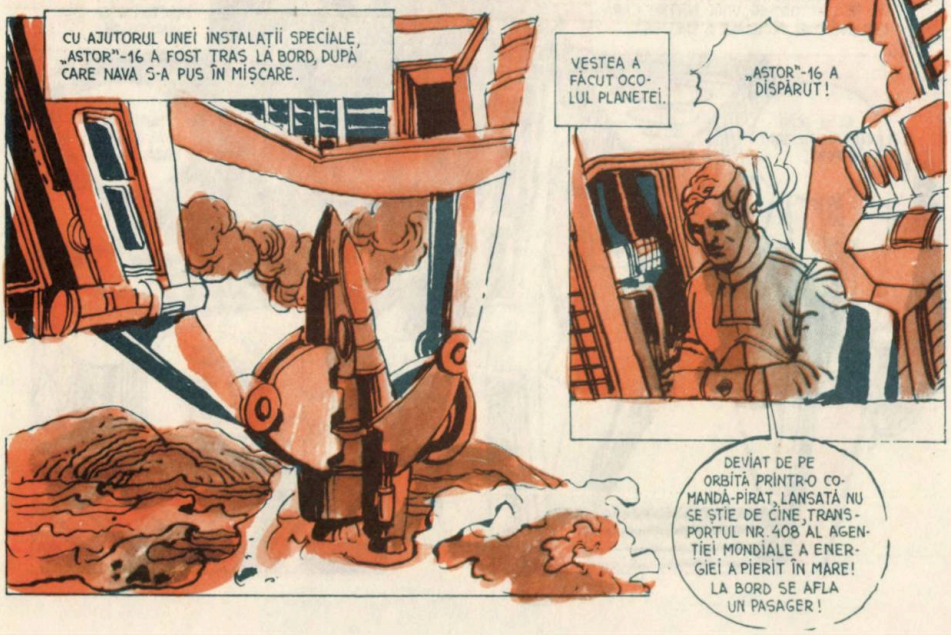
CU AJUTORUL UNEI INSTALAȚII SPECIALE, „ASTOR"-16 A FOST TRAS LA BORD, DUPĂ CARE NAVA S-A PUS ÎN MIȘCARE.
VESTEA A FĂCUT OCOLUL PLANETEI.
„ASTOR"-16 A DISPĂRUT!
DEVIAT DE PE ORBITĂ PRINTR-O COMANDĂ-PIRAT, LANSATĂ NU SE ȘTIE DE CINE, TRANSPORTUL NR. 408 AL AGENȚIEI MONDIALE A ENERGIEI A PIERIT ÎN MARE! LA BORD SE AFLA UN PASAGER!

CERCETĂRILE PORNITE DE ÎNDATĂ NU AU DAT NICI UN REZULTAT. MAMA LUI DINU ERA DISPERATĂ.
BĂIATUL MEU, BĂIATUL MEU!...

DUPĂ O CĂLĂTORIE CARE PĂREA CĂ NU SE MAI TERMINĂ, DINU SIMTI CĂ VASUL SE OPREȘTE. TÎNĂRUL AR FI FOST FOARTE MIRAT DACĂ AR FI AUZIT CONVORBIREA CARE SE DESFĂȘURA ÎN CABINA CĂPITANULUI.
CĂPITANE, AM O SURPRIZĂ PENTRU DUMNEATA. ZIARELE SCRIU CĂ PE „ASTOR"-16 SE AFLĂ UN PASAGER.

UN SPION?
NU! O ÎNTÎMPLARE.

NENOROCITĂ! AM EU GRIJĂ DE EL!

DACĂ MAI TOATE STATELE ADERASERĂ LA CONVENȚIA INTERNAȚIONALĂ A ENERGIEI ȘI EXPLOATAU ÎN COMUN RESURSELE PĂMÎNTULUI ȘI ALE LUNII, UNELE GRUPURI MONOPOLISTE FĂCEAU CELE MAI HAZARDATE MANEVRE PENTRU A-ȘI PROCURA RESURSE ENERGETICE SUPLIMENTARE ȘI A-ȘI SPORI ASTFEL BENEFICIILE. SPRE A FACE FAȚĂ ACESTEI CERERI, ÎN CÎTEVA PUNCTE DE PE GLOB FUNCȚIONA O ADEVĂRATĂ „BURSĂ NEAGRĂ" A ENERGIEI.
PRUDENȚA GANGSTERILOR SE EPUIZA RAPID. ERAU NERĂBDĂTORI SĂ-ȘI PRIMEASCĂ PLATA, SCOȚÎND PE PIAȚA SECRETĂ O MARFĂ ATÎT DE CĂUTATĂ.
DE CE NU VIND? AU SĂ PIARDĂ MOMENTUL!
CE LE PASĂ? LOR LE DĂ MÎNA SĂ AȘTEPTE.

INTERPOLUL ERA GATA SĂ ÎNREGISTREZE ORICE ÎNVIORARE PE PIAȚA URANIULUI.
VÎNDEM ?
PREA DEVREME. MAI AȘTEPTĂM.

DEPARTE DE A SE RESEMNA, DINU CEREA CU VEHEMENȚĂ SĂ FIE ELIBERAT. SE GÎNDEA NUMAI LA MAMA LUI, CARE, DESIGUR, ÎL SOCOTEA PIERDUT.
DAȚI-MI DRUMUL! NU AVEȚI DREPTUL!

„GORILELE" CARE ÎL PĂZEAU SE PRĂPĂDEAU DE RÎS ASCULTÎNDU-I PROTESTELE. UNEORI CĂDEAU ÎNSĂ PE GÎNDURI.
AI AUZIT ? SE OFERĂ O RECOMPENSĂ GROZAVĂ CELOR CARE AJUTĂ LA DESCOPERIREA LUI DINU VALER !
STAI PE SCAUNUL TĂU ȘI AI GRIJĂ SĂ NU FIE UNUL ELECTRIC!

DUPĂ PRIMELE ZILE DE DEZNĂDEJDE, DINU SE RECULESE. TREBUIA SĂ ÎNTREPRINDĂ CEVA.
V-AR DERANJA DACĂ MI-AȚI DA ÎNAPOI BAGAJELE? NU AM NICI O ARMĂ ÎN ELE. PUTEȚI CONTROLA.

E CURAT...

COMPARÎND INDICAŢIILE CEASULUI SĂU CARE ARĂTA ORA DIN FIJI CU OBSERVAŢIILE PROPRII ASUPRA CLIMEI, A CERULUI DIURN ŞI A CELUI NOCTURN, DINU REUŞI ÎN CELE DIN URMĂ SĂ DESCOPERE ZONA GEOGRAFICĂ ÎN CARE SE AFLA. ŢIŞI MAI AMINTEA CELE ÎNVĂŢATE ÎN CERCURILE PIONIEREŞTI. SACRIFICÎNDU-ŞI RADIOUL, MINICALCULATORUL ŞI MEMORIZATORUL ELECTRONIC, ŢIŞI IMPROVIZĂ UN EMIŢĂTOR ŞI TRANSMISE UN MESAJ MORSE.

VORBEŞTE DINU VALER. SÎNT CAPTIV ÎNTR-UN PUNCT AVÎND URMĂTOARELE COORDONATE APROXIMATIVE... „ASTOR"-16 A FOST TRANSPORTAT CU O NAVĂ-CONTAINER TIP 98K314...

ZECI DE RADIOAMATORI ÎNREGISTRARĂ MESAJUL. PUŢINI MAI UTILIZAU ALFABETUL MORSE, DAR FIECARE ŢIŞI AVEA MICUL SĂU DECODOR UNIVERSAL, ASTFEL ÎNCÎT VESTEA CĂ DINU „A VORBIT" A FĂCUT OCOLUL PLANETEI.

„GORILELE" AU PRIMIT O LECŢIE UŞURĂTOARE PENTRU NEGLIJENŢA LOR.
CUM ERA SĂ GHICIM CĂ ASTRONOMUL SE PRICEPE LA ELECTRONICĂ ?

MESAJUL LUI DINU PUSESE ÎN MIȘCARE ÎNTREAGA PLANETĂ. TÎNĂRUL TREBUIA SALVAT, IAR PRĂDĂTORII DE URANIU ANIHILAȚI.

A 28-A ZI DE CAPTIVITATE A LUI DINU VALER!

CÎT VOM MAI TOLERA PIRATERIA URANIULUI?

DUPĂ CERCETĂRI INTENSE ORGANIZATE PE BAZA DATELOR DIN MESAJ, ASCUNZĂTOAREA PE CARE RĂUFĂCĂTORII O PĂRĂSISERĂ A FOST DESCOPERITĂ. PREA TÎRZIU.

INTERPOLUL EFECTUA VASTE CERCETĂRI ASUPRA NAVELOR DE TIP 98K314. ACESTEA ERAU RĂSPÎNDITE PE TOATE MĂRILE. „ASTOR"-16 RĂMÎNEA ÎNSĂ DE NEGĂSIT.

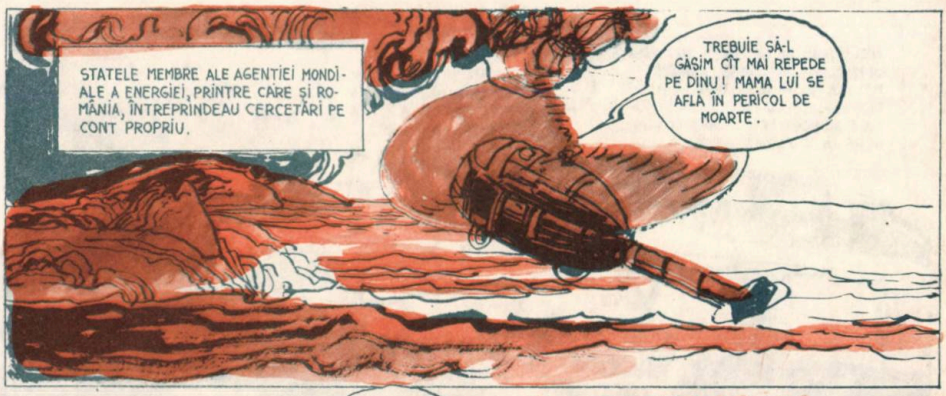

INEVITABIL, BĂNUIELILE SE STRÎNGEAU ÎN JURUL ȚĂRILOR CARE NU ADERASERĂ LA AGENȚIE.

OAMENII POLITICI ȘI AMINTIRĂ ÎNCERCĂRILE REPETATE ALE GUVERNELOR REACȚIONARE DIN ACEASTĂ ȚARĂ DE A CONSTRUI BOMBA ATOMICĂ, ÎN VREME CE ÎN RESTUL LUMII ÎNARMAREA NUCLEARĂ FUSESE INTERZISĂ.

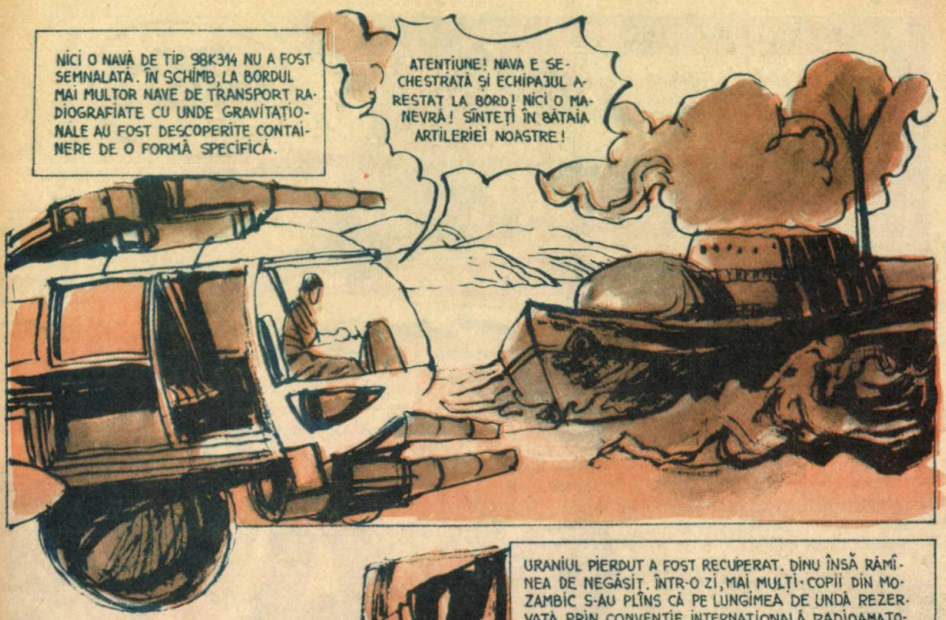
NICI O NAVĂ DE TIP 98K314 NU A FOST SEMNALATĂ. ÎN SCHIMB, LA BORDUL MAI MULTOR NAVE DE TRANSPORT RADIOGRAFIATE CU UNDE GRAVITAȚIONALE AU FOST DESCOPERITE CONTAINERE DE O FORMĂ SPECIFICĂ.
ATENȚIUNE! NAVA E SECHESTRATĂ ȘI ECHIPAJUL ARESTAT LA BORD! NICI O MANEVRĂ! SÎNTEȚI ÎN BĂTAIA ARTILERIEI NOASTRE!

URANIUL PIERDUT A FOST RECUPERAT. DINU ÎNSĂ RĂMÎNEA DE NEGĂSIT. ÎNTR-O ZI, MAI MULȚI COPII DIN MOZAMBIC S-AU PLÎNS CĂ PE LUNGIMEA DE UNDĂ REZERVATĂ PRIN CONVENȚIE INTERNAȚIONALĂ RADIOAMATORILOR ÎNCEPĂTORI ESTE EMIS UN SEMNAL CONTINUU, FĂRĂ NICI O MODULAȚIE, CARE-I ÎMPIEDICĂ SĂ LUCREZE.
EL TREBUIE SĂ FIE! DINU VALER! REPEDE LOCATOARELE RADAR DE LUNGĂ DISTANȚĂ!
BIP! BIP!

DIN AVIOANE ȘI ELICOPTERE, SURSA A FOST RAPID IDENTIFICATĂ. VALORIFICÎND ULTIMELE PIESE DE RADIO SALVATE DE LA DISTRUGERE, DINU FĂCUSE O ULTIMĂ ÎNCERCARE DE A SEMNALA UNDE SE AFLĂ.
CUM AI FĂCUT?
TREBUIA SĂ REUȘESC ȘI AM REUȘIT!

ÎN MAI PUȚIN DE ZECE ORE, DINU ERA ÎN BRAȚELE MAMEI SALE.
ACUM SIMT CĂ O SĂ MĂ FAC BINE!

SFÎRȘIT

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI CUTEZĂTORII

Schiță de CĂLIN GRUIA

Venisem, ca de obicei, în vacanță la bunicul. Îmi place mult să stau la țară. Deși m-am născut la oraș, satul are pentru mine un farmec deosebit. În ziua aceea trebuia să ud legumele și zarzavaturile de lîngă casă. Nu era greu. Doar scoteam căldarea din fîntînă și o turnam într-un jgheab și apa pornea singură prin niște adîncituri. Invențiile de-ale bunicului, care toată ziua meșterește cîte ceva. Ba taie cu ferăstrăul, ba bate cu ciocanul, ba ia săpăliga, ba tîrnul. Cînd face pauză, își strigă porumbeii, dar cînd vede că se obrăznicesc îi alungă de pe umeri, de pe creștet speriindu-i cu foile ziarului. La mine nu vin, oricît i-aș striga și oricîte grăunțe le-aș făgădui. Nici rațele, nici găinile, nici cei doi purcei nu mă cunosc. Numai Tug se apropie de mine, puțin important și bănuitor, puțin plin de umilințe și lingușeli. Din pricina zăduftului nu prea aveam chef de lucru și abia învîrteam butucul de care era prins lanțul căldării. Tug, care venise să bea apă proaspătă, începu să mîrîie, să-și arate dinții și apoi se repezi spre poartă, unde un băiat de seama mea, cu o pălărie mare de paie, îmi făcea semne cu mîna. Am alungat cîinele și l-am poftit în curte pe băiat.

— Alexandru, așa mă cheamă, spuse băiatul, și crăp de urît. M-au lăsat și pe mine singur. Și n-am ce face. Nu-i chiar atît de grozav să fii adus la bunici. Îi văd numai seara. Dimineața găsesc un caiet în care mi se spune ce am de făcut, unde-s pîinea, laptele, borșul și în care mi se atrage atenția să fiu numai ochi, să nu dau foc casei atunci cînd fac jumări. Într-un borcan de lut am bucăți de carne prăjită în untură... Și pe urmă mănînc agrișe, să-mi degresez dinții. La țară nu-i ca prin unele cărți. Oamenii muncesc, nu glumă ! Prășitul e ca un atac la baionetă. Tu ce faci ?

— Ud zarzavaturile — i-am răspuns.

— E greu ? — mă-ntreabă Alexandru.

— Greu ? Cum să fie greu ? Nu-i nimic mai ușor pe lume decît să scoți apă din fîntînă. Dar îți trebuie o mare pricepere. Dacă ești nătăfleț, te poți lovi cu manivela butucului peste nas.

— Ai mei nu-mi dau voie să scot apă. Îmi lasă căldarea plină și pun lacăt la capac. Se tem să nu mă-nec... Mă lași și pe mine să învîrtesc puțin ?

— Nu știu ce să zic... Dar, fie ! Și numai o căldare. Mai mult nu pot să te las.

Alexandru s-a rugat, eu m-am făcut că nu mă simt bine dacă nu învîrtesc butucul și, de la o vorbă la alta, cu tocmeli, cu făgăduieli, băiatul a scos peste douăzeci de căldări, una după alta, încît zarzavaturile și legumele bunicului s-au văzut pînă la gît în apă.

— E grozav ! — spuse Alexandru, gîfîind. Și ce invenție cu canalele astea ! Ca la asiro-caldeeni... Principiul diferenței de nivel respectat la centimă. Și, după ce-și făcu vînt cu pălăria de paie, spuse cu un fel de părere de rău : Și nu se-ntîmplă nimic deosebit în satul ăsta. De aproape două săptămîni îmi petrec aici vacanța. M-au dus bunicii la o nunță, dar n-am putut să joc, m-au dus la o înmormîntare, dar n-am putut să plîng. Am făcut cunoștință cu cîțiva băieți, dar sînt ocupați pînă peste cap cu treburile gospodărești... Și stau de unul singur. Ascult tranzistorul, mă uit pe dealuri, dau mușteie afară din odaie și dorm. Bunicii mei n-au bibliotecă. Tu ce faci în restul zilei, cînd isprăvești cu udatul ?

— Eu ? Și am repetat de mai multe ori întrebarea, ca să găsesc un răspuns cu care să-l dau gata. Eu ? Eu ? Eu scriu o carte !

— O carte, tu ? ! Şi despre ce ? — făcu ochii mari, de mirare, Alexandru.

— Despre ce ? Sînt atîtea. Vezi dealul acela din zare ? Alexandru clătină din cap că-l vede... Numai despre el am umplut un caiet. Bătălii, în vechime, zale de fier în rădăcinile copacilor, o comoară care nu poate fi găsită, un fluviu subteran care se aude uneori bolborosind ca o oală cu apă pusă pe foc ; un iatagan cu două tăişuri dintr-un metal necunoscut cu trei desene pe el şi care nu ruginește nici în oțet, o brățară de argint care a aparținut unui braț cît cireşul din poartă. Probabil e de pe vremea uriaşilor. Un fluier dintr-un femur de inorog din care nici unul din cei ce-au încercat n-a putut cînta... Apoi o potcoavă cît gura hornului... Dar cel mai ciudat lucru se pare a fi călărețul care stă de mii de ani călare pe calul său. Cei care au dat de el voind să facă o fîntînă, l-au lăsat la locul lui şi au astupat groapa. Ciudate par şi vîrfurile de săgeți pe care se mai cunoaşte veninul în care au fost muiate. Un venin verde, aşa ca vopseaua gardului.

— Dar gardul e albastru, mi-o reteză Alexandru.

— Nu-i vorba de gardul nostru. Cum, n-ai văzut nici un gard dat cu verde ?

— Ba da. Parcă... Dar cum te-ai apucat de scris ? Ai întrebat pe cineva, ai găsit arhive, cronici, manuscrise ?...

— Mai puține. Oamenii ştiu povestea locurilor, dar să nu-i întrebi, aşa, dintr-o dată, că nu-ți spune nimeni nimic. Cînd plouă şi nu pot intra în ogoare, atunci trebuie să ai urechi... Şi mai este şi alt secret al scrisului : acela cu care dintr-o monedă veche faci un iarmaroc vestit, iar dintr-o cărămidă o cetate întreagă cu căpetenie cu tot.

— Ai vrea să-mi citeşti şi mie ceva din cartea ta ? — mă ispiti Alexandru.

— Regret. Pînă nu-i gata, nu citesc nimănui. Nu te supăra. Am material mult. Nici nu mă gîndesc să plec de la bunicul meu pînă în septembrie... Dau la rațe, la gîşte. Nu se poate plăcere mai mare decît să vezi purceii mîncînd. Ud zarzavatul. Şi pe urmă, fuga la scris. În casă e o linişte de-ți auzi inima... Uneori şi cîte-un bărzăune.

Alexandru a zîmbit şi m-a întrebat :

— Joci şah ?

— Eu ? Eu să nu joc şah ? Am fost campionul clasei. N-aveam rival. Dar acum n-am timp pentru şah. Scrisul te face să renunți...

Mi-a părut rău pe urmă că i-am spus verzi şi uscate ca să mă grozăvesc un pic. Nu ştiam dacă m-a crezut ori nu. Mi-a strîns mîna şi a ieşit pe poartă. Şi nu l-am mai văzut pe nicăieri. Şi cum nu-l întrebasem unde şade, nu l-am putut căuta. O fi plecat ! îmi ziceam. Vrea să audă tramvaiele, maşinile, zgomotele oraşului. Eu îmi găseam în fiecare zi de lucru. Ba mai descoperisem şi-o baltă. De scris, nu scriam decît acasă şi unor colegi. Dar într-o dimineață cu arşiță m-am pomenit cu Alexandru la poartă. Ținea în mînă un caiet şi-şi făcea vînt cu pălăria de paie.

— Bună, Emile ! îmi spuse el.

— Te-ai întors ? îl întreb eu.

— N-am fost plecat nicăieri. M-am apucat de scris. Dacă ai timp, aş vrea să-ți citesc ceva. Un fel de compunere, o povestire poate. Nu-mi dau seama. E prima încercare. Ştii, m-am înşelat atunci cînd am crezut că-n satul ăsta nu se-ntîmplă nimic. Şi cîte n-am aflat !

L-am ascultat cam vreo oră pe Alexandru. Cu fiecare pagină pe care o întorcea, simțeam cum îmi ard obrajii : ceea ce-mi citea nu semăna a compunere şcolărească. Atunci cînd a isprăvit, l-am felicitat. Emoționat. Alexandru îşi ştergea fruntea cu o batistă albastră.

— Datorită ție, Emile ! Este, într-adevăr, o mare bucurie că poți scrie despre tot ce vezi şi auzi. Şi, mai ales, despre tot ce gîndeşti tu. Desigur, eu nu am încă experiența ta.

Eram gata să-i spun adevărul, dar n-am avut destul curaj.

A doua zi Alexandru a plecat din sat. Primise o telegramă. La vreo săptămînă însă am primit şi eu o scrisoare. Printre altele, îmi spunea : „Ştiu că nu scrii nici o carte şi că nici n-ai scris, dar asta n-are nici o importanță. Poveştile şi scornelile tale mi-au descrețit fruntea, mi-au dat încredere în mine şi scriu cu adevărat ceva care-mi place. Îți mulțumesc şi aştept să treci pe la mine, pe-acasă."

Îmi făcusem oare un prieten ?

* * *

AVALANŞA CU... LICURICI

Povestire adevărată
de MIHAIL ECOVOIU DOREANU

Ştiu că toți cititorii, mari sau mici, tineri sau vîrstnici, spun despre noi, scriitorii, că inventăm tot felul de poveşti şi că fantezia noastră bogată îi ține pe sărmanii cititori încordați ore în şir urmărind cu sufletul la gură descifrarea unui mister. Da, aşa susțin cei mai mulți cititori, dar spre norocul nostru se mai găsesc şi oameni care au văzut cu ochii lor unele întîmplări, adevărate minuni, care întrec cu mult fantezia scriitoricească. Pe unele le pot explica diferite legi ale ştiinței, şi e bine, oftezi uşurat, altele rămîn adevărate mistere, de care ne stă gîndul agățat vreme îndelungată,

fără să fim în stare să le găsim vreo explicație logică. O asemenea poveste năstrușnică am auzit și eu de curînd la Reșița. Și dacă nu mi-ar fi povestit-o persoanele care au trăit-o și-au văzut-o cu ochii lor, aș fi zîmbit și eu neîncrezător ca oricare și-aș fi dat-o pe seama fabulației ieftine, dar cînd ți-o spun un om de aproape 60 de ani și niște tineri care sînt acuma elevi de liceu, cum să nu crezi și să nu te minunezi ?

Totul s-a petrecut în vacanța de vară a anului trecut, mai precis în seara zilei de 28 iulie 1979. Un grup de 15 pionieri temerari, băieți și fete, se adunaseră din nou în jurul inimosului lor profesor Iosif Vațulic, de la Casa pionierilor și șoimilor patriei, să organizeze o expediție pentru marcarea traseelor turistice în munții Banatului. Acești mari iubitori de natură aveau cunoștințe temeinice în această dificilă treabă — mai marcaseră trasee în munții Aninei și Semenicului pe o distanță de circa 35 km, înlesnind astfel plimbările turiștilor în locuri pitorești, dar acum aveau de atacat un traseu tare dificil — Cheile Nerei. Și numai cine nu a călcat pe-acolo nu a rămas fascinat de sălbăticia deosebită dar în același timp tandră și atrăgătoare a Cheilor Nerei, atît de puțin umblate. Zile în șir de marșuri obositoare, studiul serios și întocmirea de hărți i-au făcut pe neînfricații pionieri reșițeni să stabilească cu precizie coordonatele și toate punctele de atracție ale cheilor, care încă nu fuseseră descifrate de multă lume. Ei le cunoșteau aproape metru cu metru : desișuri, poiene, cascade, grote și tot ce poate constitui o atracție turistică...

În ziua cu pricina marcaseră un traseu pe cît de greu, pe atît de fermecător, spre cascadele Beușnița... Cîteva ore de mers pe rîul Beușnița, traversarea unui versant și întoarcerea pe Nera în aval pînă la lacul Dracului, lîngă care aveau fixată tabăra expediției. Drum anevoios, urcuș, oboseală, dar în sufletul fiecăruia bucuria și satisfacția că s-a realizat o treabă cu temei. Așa că un popas într-o poieniță plină cu flori și fîn îmbătător era bine venit. Dar nu prea multă odihnă, că la vîrsta de 15—16 ani tot mai bună e o „bîză" sau o „capră mută", jocuri care creează bună dispoziție. Cu zbenguieli, cu glume și rîsete, seara se lăsa pe nesimțite. Niște maldăre uriașe de nori negri ce amenințau dinspre miazănoapte l-au obligat pe profesorul Vațulic să strige adunarea și să-nceapă coborîrea. Pînă la tabără aveau aproape trei ore de mers, traseul era destul de accidentat, așa că numai de ploaie nu aveau nevoie. Coborînd grăbiți, în scurtă vreme au ajuns pe malul drept al Nerei. Ținînd firul apei, se îndreptau spre tabără. Înaintau greoi, întrucît nu aveau în fața lor un drum bătătorit sau măcar o cărare cît de banală. Și cum munții, cu capriciile lor, joacă feste neașteptate chiar și celor mai înfocați iubitori de natură, neprevăzutul s-a produs brusc. Norii negri ce s-au așternut cu repeziciune deasupra pădurii dese, odată cu căderea serii, au învăluit deodată totul în întuneric. Bezna era atît de densă încît drumeții nu se mai puteau vedea nici la o distanță de jumătate de metru. Instinctiv s-au prins cu toții de mînă. Lipsea însă un drum obișnuit pe care să se poată zări cît de cît pietrele calcaroase, de aceea înaintarea era aproape imposibilă. Ar fi fost necesară o sursă de lumină, chiar și un banal felinar cu petrol, dar de unde ? Bîjbîiau ca niște orbi. Primejdia de-a cădea în vreo rîpă îi păștea la fiecare pas. Nici un chibrit, nici o brichetă, nimic... În fruntea șirului trecuse Bagi Valentin, cel mai dibaci membru al echipajului, dar nici el nu putea lupta cu întunericul. O rază de speranță a răsărit totuși. Monica și-a amintit că are la ea o lanternă mică de buzunar. Chicote de bucurie au izbucnit în grup, dar din păcate s-au curmat repede. Bateria era descărcată și lanterna nu arunca decît un palid punct roșietic la distanță de o jumătate de metru. Pe iarba verde, întunecoasă, nu avea nici un efect. După cîteva zeci de metri de mers ca de melc, bateria a murit definitiv. Cu toată cutezanța lor de drumeți încercați, cei 15 copii, în frunte cu profesorul, nu aveau nici o șansă de a ieși din impas. Nu le mai rămăsese decît posibilitatea de-a înnopta acolo, în pădure, cum vor putea, pînă la ivirea zorilor. Vîntul sufla în frunzișul arborilor seculari, amenințînd cu furtună, răcoarea nopții montane pătrundea prin cămășile subțiri, dar nu era nimic de făcut, decît să mai joace o bîză... Tristețe, amărăciune, teamă. Lumina rămîne totuși cel mai prețios atribut al vieții...

— Și dacă ne atacă un urs ? Nu ne putem urca nici în copaci...

— O să-l rugăm frumos să-și amîne atacul pînă se face ziuă, să nu ne lovim în ochi...

— Da, voi, băieții, găsiți oricînd cîte ceva de rîs, dar acum !...

Orice s-ar spune, dar înnoptarea în mijlocul codrului, într-o beznă de păcură, este o aspră aventură... Cînd orice speranță părea spulberată, s-a petrecut o adevărată minune. Din înaltul cerului sau din vîrful copacilor a început să coboare val-vîrtej peste echipajul disperat o uriașă buclă luminoasă de forma unei comete. Stupoare, spaimă, mirare, întrebări. Copiii citiseră destule cărți despre OZN-uri, căderi de meteoriți și altele, dar ce le vedeau ochii de astă dată nu se putea defini. Vîrtejul luminos s-a oprit deasupra copiilor, bî-

zînd ușor, apoi a început să se rostogolească domol la vale, luminînd puternic malul Nerei, pe unde trebuiau să meargă copiii. Fără alte explicații, profesorul a ordonat echipajului să urmeze avalanșa luminoasă. Mister greu de explicat, dar bucla de lumină mergea la o înălțime de numai doi metri deasupra grupului, călăuzindu-i pe copii pînă ce-au ajuns la Scaune, o răscruce de drumuri de unde puteau merge ușor pînă la tabără și fără lumină, pe un drum larg, calcaros. Ajunși la Scaune, după ce i-a scos la drum bun, vîrtejul strălucitor (misterioasa călăuză) s-a mai rotit de cîteva ori deasupra copiilor, ca o urare de drum bun, apoi s-a întors înapoi spre pădure, tot pe unde coborîse, pe lîngă apa Nerei. Copiii mulțumeau fericiți, dar nu știau cui și continuau să se întrebe ce-a fost ?...

Ce să fie altceva decît cîteva zeci de mii de licurici strînși în grup, ca un roi de albine, și care cu partea fosforescentă a corpului lor au putut lumina suficient copiilor ca să iasă din pădure. În ce constă misterul apropierii lor de membrii expediției ? Este cunoscut faptul că licuricii posedă o instinctuală atracție spre oameni. De aceea ei pot fi observați în serile de vară prin curțile și ulițele satelor, jucîndu-se de-a prinsa cu copiii. După întîmplarea trăită de echipajul „Zori noi" din Reșița, cred că sînteți de acord cu mine că putem numi licuricii prietenii copiilor...

Și ce masă gustoasă au servit cu toții în tabără, unde au ajuns pe la miezul nopții !... Pioniera de serviciu la bucătărie în ziua aceea s-a minunat de pofta colegilor și-a oftat ușurată că-i vedea pe toți nevătămați. Vîntul umbla parcă în vîrful picioarelor printre corturi să nu le sperie somnul atît de necesar, plin de vise care mai de care mai năstrușnice...

* * *

RESTITUIREA

de SILVESTRU PATIȚA

Ploaia se potolise brusc. Pîrîise ca o mitralieră pe acoperișurile caselor, vreme de aproape două ore, iar apoi se retrăsese în spatele cortinei de lumină jucăușă, întinsă de soare peste văzduh. Copiii își făcură apariția în fața porților caselor, pășind veseli spre bălțile ivite la tot pasul. Primele bărcuțe de hîrtie își începură plutirea pe fîravele pîrîiașe.

— Hai în cetate, își îndemnă Vicu prietenul poposit de ieri în satul lor.

— Nu ne udăm pe haine ? dori acesta să știe.

— Nici poveste. Acolo solul e nisipos.

Cei doi ocoliră cîteva uliți desfundate de ploaie, mergînd din piatră în piatră ca pisicile, și pătrunseră în cetate pe poarta din față. Mai binezis, prin ceea ce fusese cîndva poartă, deoarece întreaga cetate zăcea în ruine pînă la brîu. De pe un tăpșan situat spre latura opusă intrării, cei doi prieteni zăriră apele tulburi ale Dunării călătorind agale către mare.

— Ce privelește trebuie să fi avut constructorii de odinioară ai acestor ziduri de pe meterezele lor ! se minună Vicu.

— Într-adevăr, ei stăpîneau cursul Dunării în sus și în jos, cît cuprindeau cu privirea, preciză Vicu. Am văzut într-o carte desenul care reconstituie cetatea așa cum arăta la începuturile ei, cînd Dunărea curgea mai aproape de zidurile acestea.

— De cînd datează ?

— De mii de ani. Dar ruinele de azi se pare că aparțin cetății lui Traian, durată după cucerirea Daciei pe locul alteia mai vechi.

— De unde știi aceste lucruri ? se interesă orășeanul care-i întorcea localnicului o vizită din vacanța precedentă.

— Păi, la noi, după ploaie, mai ales în cetate, ies monezile din pămînt ca ciupercile prin alte părți.

— Cum așa ?

— Uite, vezi grupul acela de copii din imediata apropiere a intrării ?

— Da. Ce-i cu ei ?

— Desigur, își dispută monedele găsite după ploaia ce tocmai a stat.

— Cum, chiar n-ai glumit cînd vorbeai de apariția lor ca ciupercile după ploaie ?

— Hai să vezi și tu, își îndemnă Vicu musafirul. Pînă una-alta îți pot spune că pe o monedă cu chipul împăratului Traian pe o față s-a găsit pe reversul ei imaginea unei cetăți asemănătoare celei din desenul amintit, așezată pe malul unei ape mari. Deci constructorul s-a însoțit cu creația lui pe monedă. O ipostază, bineînțeles, nerăsturnată încă de altele.

Între timp cei doi ajunseră lîngă grupul copiilor care tocmai intraseră în faza de tratative.

— Îți dau trei Hadrieni pe „bărbosul" ăsta ! prinseră cu urechea propunerea unui pici desculț, care să tot fi avut vreo șapte ani.

— Dar îmi mai dai și doi Tiberius, își modifică oferta posesorul „bărbosului".

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

— Nici să nu te gîndești ! Nu vezi că „bărbosul" e înnegrit și are marginile știrbite ? ripostă băiatul.

— Pot să văd și eu moneda aia ? intră Vicu în vorbă.

— Uite-o ! Și copilul care o găsise cu cîteva minute mai înainte i-o înmînă plin de importanță.

— Mai aveți și altele la fel ? dori Vicu să știe.

— Nu ! răspunse proaspătul ei posesor.

— Și ce-i dacă încă nu are nimeni una ca aia ? S-ar putea ca mîine să găsim și noi o mulțime, ținu să-l combată cel aflat în tratative cu el. Și poate chiar mai frumoase, își rosti el avertismentul.

— Unde ai găsit-o ? se interesă Vicu.

— Lîngă intrarea de la băi, preciză băiatul.

Cei doi prieteni restituiră moneda cu pricina, după ce o examinaseră cu atenție, apoi se îndepărtară.

— Pe tine te pasionează numismatica ? își iscodi Vicu musafirul.

— Așa și așa ! Am adunat de-a lungul anilor cam tot ce mi-a căzut în mînă. Cred că am depășit suta de bucăți. Printre ele se află și două parale de pe vremea fanarioților și un napoleon. De la bunicul am primit cîteva coroane și creițari austrieci.

— Ei, dacă vrei, aici la noi îți poți îmbogăți colecția cu piese și mai vechi, din anii plămădirii poporului nostru.

— M-ar bucura să am măcar o monedă cu Traian.

— Îți dau eu unele și mai vechi, cu Iulius Cezar, Vespasian și chiar cu Nero.

— Bine, dar ție nu-ți trebuie ?

— Nu-ți dau decît dubluri, fii liniștit !

Cu aceste vorbe ajunseră la locul unde fusese găsit „bărbosul". Se vedeau peste tot urme proaspete de tălpi desculțe în nisip. Între niște bălării zăriră o lespede lată și șlefuită, de pe lîngă care apele ploilor prelinseseră nisipul.

— Uite, o asemenea piatră trebuie să fi fost cîndva pragul băii, își dădu cu părerea Vicu.

— Mai știi ? Doar zace la mai mult de un metru și jumătate de locul ce i l-ai presupus !

— Hai să facem proba ! propuse însoțitorul său.

Cei doi se uitară în jur și găsiră în apropiere o rangă de fier ruginită, pe care o proptiră sub lespedea paralelipipedică, încercînd s-o urnească din loc. După cîteva sforțări, piatra se rostogoli lin spre prag. Dorind s-o așeze în lăcașul ei presupus, scormoniră cu ranga pămîntul bătucit în acel loc. La un moment dat, ranga pătrunse în lut ca în mămăligă, dînd de o cavitate aflată sub prag. Lărgind locul acelei găuri, în fața ochilor le apăru un vas dolofan de ceramică neagră.

— Ușurel, Vicule ! Vasul acesta pe noi ne-a așteptat. Poate de mii de ani. Să nu-l spargem !

— Ți-am spus eu că aici la tot pasul faci o descoperire. Dar de cînd m-am pomenit pe aceste locuri, afară de monede nu s-a mai găsit altceva.

— Uite, e neatins ! Și Vicu încercă să-l scoată prin lărgirea intrării de sub prag. Dar vasul era parcă ținut de un magnet puternic.

După cîteva opintiri se trezi în brațe cu o oală cam de trei litri, plină ochi cu monezi de bronz. Ba lîngă ea mai zăceau vreo cinci monede amestecate cu țărînă.

— Fantastic ! Uite, sînt numai „bărboși" !

— Ei, parcă ar fi avut gura aurită puștiul care în tîrgul de adineauri aruncase vorba că vor putea fi găsiți și alți „bărboși".

Cei doi prieteni uitară, fericiți de bucurie, să mai așeze lespedea pe locul din prag, presupus al ei, și plecară glonț cu vasul la muzeul din localitate. Cele ce urmară le depășiră toate așteptările. Conducătorul muzeului, vestit cercetător al istoriei vechi, se arătă extrem de surprins de conținutul vasului adus de cei doi prieteni și mai ales de locul descoperirii lui.

— În primul rînd, dragii mei, în colecția muzeului nostru nu mai avem asemenea monede. Și-i pofti în fața sertărașelor în care erau sistematizate cronologic mii de monede dezgropate de-a lungul anilor printre ruinele cetății legendare sau în preajma ei.

— Vedeți, aici sînt tot felul de bani grecești, dacici, macedoneni, romani. Dar nici unul nu aduce cu aceștia descoperiți de voi. Totuși după forma lor ei par de origine dacică, asemănători cu cei găsiți în celelalte dave (cetăți) ale acestui popor.

— Vreți să-mi dați și mie unul, ca amintire, îndrăzni Vicu să-l încerce pe pasionatul cercetător.

— Dragul meu, ți-aș da și haina de pe mine, dar ce-mi ceri nu pot. Dacă te interesează, îți ofer dubluri ale unor monede aflate în sertărașele muzeului.

— Bine, dar și în vasul găsit de noi sînt multe dubluri, interveni Vicu.

— N-are a face. Descoperirea aceasta e singulară. Dar ia să vedem cîți sînt de toți.

În cîteva minute fură numărate o sută șaptezeci și trei de monede ce semănau una cu alta ca picăturile de apă

— După ce se va lămuri sursa lor, ele vor fi înregistrate ca o comoară unică și indivizibilă, ținu muzeograful să mai adauge.

— Atunci vă rog să-mi permiteți reproducerea cîtorva pe o bucată de hîrtie.

— Asta da, cîte vrei ! conveni gazda, dîndu-le celor doi băieți creioane ce scoaseră în relief, pe hîrtia apăsată, imaginea „bărbosului" pe o față și a unui arc încordat de o săgeată pe reversul ei.

— Nu o fi acesta Burebista ? se interesă Vicu.

— Nu cred, deoarece se știe că el a înlocuit toate monedele dacice zonale prin denarii romani, spre a unifica și sub acest aspect statul său centralizat, ținu specialistul să precizeze. Dar mai știi ?

Cei doi prieteni se despărțiră cu greu de comoara găsită. Întors peste cîteva zile acasă, Vicu le povesti colegilor despre senzațională descoperire făcută în cetatea dunăreană. Drept dovadă le arătă imaginea transpusă pe hîrtie a profilului unui bărbat cu barbă deasă, nas ascuțit și privire semeață. În fața acestui „clișeu" presupunerile cele mai năstrușnice își făcură apariția.

Un coleg, membru al cercului de metaloplastie, realiză efigia mărită a acestui profil, ca o piesă aparte în galeria înaintașilor ce tocmai se înfiripa la școală, decorînd coridoarele și sălile de clasă. Probabil pe această cale ajunse imaginea necunoscutului de pe vechile monede să fie văzută și de profesorul de istorie. Interesîndu-se de proveniența acestui chip, află tot istoricul lui chiar de la Vicu.

Peste cîteva zile, o comisie de numismați de la Muzeul de istorie a Republicii Socialiste România confirmă presupunerile muzeografului din Sucidava. După toate indiciile de fabricație, moneda era dacică. Dar pe cine reprezenta ea ? Tocmai atunci sosi la muzeu și profesorul lui Vicu cu profilul de pe monedă mărit prin tehnica metaloplastiei.

Dezbaterea promovă noi ipoteze. În cele din urmă, profesorul îl informă pe Vicu asupra concluziilor desprinse și care erau uluitoare prin noutatea lor.

— Specialiștii cred a recunoaște în profilul de pe monedele descoperite pe... Burebista.

— Bine, dar pe vremea lui circulau denarii romani, ripostă băiatul.

— Așa s-a crezut pînă acum. Dar se pare că descoperirea aceasta schimbă unele date ale problemei. Ori monedele au fost realizate în zona stăpînită de Burebista înainte de unificarea getodacilor, ori au constituit o încercare a sa de moment, după unificare, completă apoi de concurența denarilor romani. În orice caz, toți cred că emitentul nu ar fi altul decît Burebista.

— În cazul acesta, eu l-am văzut primul pe Burebista în zilele noastre ! jubilă Vicu.

— Mai mult ca sigur. Dar ceea ce-i și mai important este că prin descoperirea ta ai restituit chipul marelui bărbat de stat întregului nostru popor, lumii largi.

Și profesorul îl felicită pe elevul său cu o căldură neobișnuită pînă atunci față de alt școlar.

Este oare de mirare că de la acea întîmplare pasiunea lui Vicu pentru numismatică a dobîndit aripi nemaiîntîlnite ? Monedele primite în dar de la muzeul dunărean, „dublurile" țîșnite din pămînt ca ciupercile după ploaie se înșirau în ochii săi ca o salbă, vorbind despre începuturile îndepărtate ale istoriei neamului său. Iar în reflexele lor jucăușe se contura tot mai măreț chipul strămoșului legendar.

CUTIA CU... HAPURI

de MIHAI STOIAN

Cînd rostești cuvîntul hap, gîndul îți fuge, numaidecît, la sunetul pe care-l scoți cînd înghiți, la iuțeală, ceva (în paranteză fie spus, e preferabil să nu scoți nici un sunet). În dicționar definiția sună astfel : „Medicament preparat în forma unei mici sfere netede, ca să poată fi înghițit ușor".

Așadar, înainte de-a încerca să înghiți ușor micile sfere netede din cutia noastră cu hapuri, cîteva indicații absolut necesare : a se feri de îngunerie ; a se feri de uitare ; a se feri de adulți. Rămîne între noi...

★

HAP CONTRA ÎNTÎRZIERILOR. Vi se întîmplă, nu-i așa, să intrați pe ușa clasei în ultima secundă, cu limba scoasă și mintea în flăcări de grijă că profesorul s-a și instalat la catedră ? Pentru a scăpa de repetatele frisoane pe care o asemenea împrejurare ți le dă, nu-i neapărat necesar să pui ceasornicul în piulița în care mama pisează zahăr, pesmet, nuci și, cu avînt, să pisezi rotițele, fusul, arcul, cadranul, limbile, mărunt-mărunt, pînă cînd obții un praf destul de fin ; și nici nu-i nevoie să prepari apoi, din praf, hapuri, pe care să le iei de trei ori pe zi, înainte de sculare. Mai simplu ar fi să-ți

potrivești ceasul să sune cu zece minute mai devreme decît pînă acum, să sari din pat, să faci cîteva mișcări de înviorare cu fereastra deschisă, să treci prin cameră spre baie fără să te poată opri, din drum, nici o tentație (revistă, jucărie, carte), să-ți bei la timp laptele sau ceaiul, și pe drum. Pornește apoi spre școală (lasă grija pentru pisici, cîini și cutiile goale de conserve care se cer... șutate pentru momentul întoarcerii de la școală), intră în clasă odată cu ceilalți, pregătește-ți caietul și cartea pentru prima oră, salută-ți profesorul cu zîmbetul pe buze și... lasă ceasornicul nezdrobit.

HAP CONTRA SPIRITULUI DE CONTRAZICERE. Taie o foaie de hîrtie în 20 de părți egale : 10 pune-le în stînga, 10 — în dreapta. Apoi scrie pe cele din stînga : NU. Pe cele din dreapta : DA. Împăturește-le la fel și amestecă-le într-o șapcă, pălărie, căciulă. Pune-ți o întrebare, de pildă : „Sînt eu un băiat isteț ?" Și trage un bilețel. Dacă-i DA, o să te bucuri ; dacă-i NU, o să te întristezi. Așa se întîmplă, fără discuție, și cu cei care așteaptă de la tine un răspuns la o întrebare, însă nu... scos la întîmplare din grămada de DA-uri și NU-uri pe care orice om le are la îndemînă. Atenție : cînd termini de citit despre hapul acesta, nu te grăbi să tragi un NU : respiră adînc, meditează profund și rostește, din toată puterea ființei tale, un DA (dacă încăperea n-are ecou, repetă-l).

HAP CONTRA MINCIUNII. Nu se ia nimic, dar absolut nimic, nici substanțe chimice, nici eprubete, nici retorte, nici linguriță de măsurat, ceea ce nici nu există, nu se agită înainte de întrebuințare, nu se repetă nimic de trei ori pe zi, cura nu durează maximum zece zile și minimum zero zile, nu se păstrează nici la rece, nici la cald, ci niciunde, cu grija și atenția cuvenită, dar, pur și simplu, se spune adevărul în orice situație.

HAP CONTRA HAPURILOR. Recitiți aceste rînduri de la coadă la cap, invers adică, în așa fel încît, de pildă, cuvintele „să spui adevărul în orice situație" să sune : eițautis eciro nî luraveda iups ăs... Și așa mai departe. Acest hap-antihap se folosește însă numai după ce dai semne de totală însănătoșire. Curaj !

Ghid ilustrat al manierelor (ne) civilizate

de NIC. NICOLAESCU

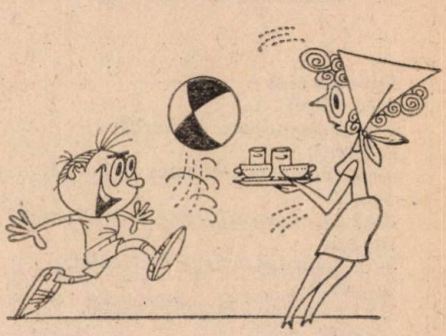

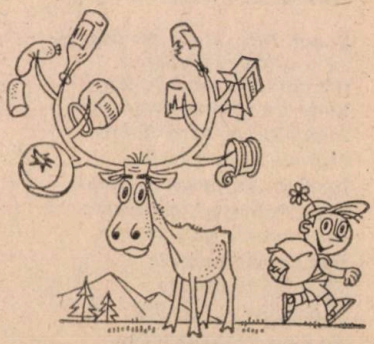

ION DODU BĂLAN

BALADA

Era războiul
spre sfîrşit
şi soarele-ncepea să fiarbă,
în Zenit,
cînd Dumnezeu dormea în barbă,
obosit,
cînd zei mărunţi foşneau prin iarbă,
răguşit
şi oamenii-şi vedeau de treabă,
la prăşit...
Un zvon, sosit în sat în grabă,
zăpăcit,
anunţă c-al lui Băsărabă
a murit,
pe o cîmpie zisă Oarba-n
asfinţit...

Pe brazda unde da cu sapa, bătrîna mamă
a auzit
şi-o lacrimă ivită-n ochi i-ardea
ca soarele-n
Zenit
iar Dumnezeu dormea în barbă
obosit...

Tîrziu, cînd se trezi bătrîna,
îşi şterse lacrima cu mîna
şi, ca un bocet şi-un blestem,
din sufletu-i chircit în ghem
lăsă să cadă peste-ogor
gemut de oameni care mor :
— „Doamne, doamne, mult zic doamne
Dumnezeu pare că doarme..."

Şi, ca-n balada cea bătrînă,
se-ncinse cu un brîu de lînă
şi porni pe drum pierdut
întrebînd : — Cine-au văzut ?...
Întreba lumea şi zarea
şi pierdea sub paşi cărarea...
— „Cine-au văzut,
unde mi-a căzut
un brad tinerel,
că mi-e dor de el...
Mă arde dorul, şi jalea
aprinde sub mine calea"....

Şi s-a dus... şi s-a tot dus
cu Mureşul spre Apus,
întrebînd frunza de fag
unde-i e copilul drag,
întrebînd oi năzdrăvane,
regimente de cătane,
blestemînd puşca şi tunul
şi pe Führerul, nebunul...
Blestemînd războaiele,
toate armamentele,
răscolea tranşeele
şi plîngea şi întreba
de l-au văzut cineva...

Pămîntul mut rămînea,
văzduhul nu-i răspundea,
Dumnezeu încă dormea...

S-a tot dus din piatră-n piatră,
doară l-o găsi vreodată,
s-a tot dus din urmă-n urmă
cu durerea ei de mumă...

O aşteaptă de-atunci satul...
Ea-şi tot cată-n zări băiatul,
Întrebînd dac-au văzut,
dacă ştiu unde-a căzut,
dacă l-a plîns cineva
cînd ţărînă se făcea.

Codrul trist îi răspundea,
dar măicuţa nu credea :
— „Mureşul cînd murmura
prin cîmpie la Oarbă
frunza de plop cînd foşnea,
iarba-n zori cînd lăcrima,
luna, seara cînd ieşea,
vîntul cînd prin crengi gemea,
ploaia ce din cer cădea,
pămîntul cînd îl strîngea
în braţe şi nu-l lăsa
să-şi mai vadă măicuţa"...

Prăbuşită pe-un mormînt
Maica-şi făcu plînsu-n cînt :
— „Arză-te focu' pămînt,
că tot plîng şi mă frămînt.
Ce-am sămănat n-a ieşit...
C-am sămănat busuioc
şi-a ieşit pară de foc,
şi-am sămănat viorele
şi-a ieşit amar şi jele...
Arză-te focul război !
Mult ne-ai chinuit pe noi.
Ne-ai luat ce-am avut drag
şi-ai adus pustiu-n prag.
Arză-vă focul de puşti —
lăsarăţi părinţii trişti...

Cine-o aţîţa iar focul,
să-i ardă în el norocul,
fie-i numele de-ocară
cu-i o vrea războaie iară !..."

Se-aud şi-astăzi peste lume
Vorbele mamei bătrîne.
O chemare către pace
în numele celui ce zace,
ca o mustrare-n pămînt
şi-o durere-ntr-un cuvînt...

Se aud, s-aud...
Tu, omule, să nu fii surd !

de LUCIA OLTEANU

M-ați întrebat ce e rîul ? Răspunsul e prea ușor : un covor umblător.

Cine-l pune în mișcare ? După cum spun unii — morunii. Dar nu numai acești, ci și alte soiuri de pești. În cîrduri argintii, peștii mari și mici vin și vin, iar peste ei apa alunecă lin.

Cum nu se duce rîul cu totul ? În primul rînd îl ajută înotul și apoi racii, săracii, să știți și voi, îl aduc înapoi.

Ei, și pe rîuri sau pe mare alunecă vapoare. Grozavă descoperire asta a lui Arhimede — nu prea se mai știe, dar se vede. Tu sau vaporul te arunci în apa cea mare și ea, în loc să te dea la fund, te duce în spinare.

Dealtfel vaporul, da, da, e și cinema. Stai pe punte și sub ochii tăi, toată vara, trec filme, trece țara.

A fi marinar, o spun tuturor, înseamnă a fi și un pic croitor : toată viața căutînd ceva, pe cineva, marinarul coase o zare cu alta.

Să le suflăm marinarilor că cerul albastru nu e marea cea mare, ci zare, să nu o taie așa, spre cine știe ce stea.

MAI TARE DECÎT GRAVITAȚIA

Pămîntul înflorit ca o grădină, ce-și făcuse rost și de piscină (oceanul fără scări pe maluri, dar cu valuri) era enervat : omul, atît de dorit, se lăsa prea mult așteptat.

Se spune că în acest mic răstimp, cîteva miliarde de ani în timp, de atîta dor și oftat, natura s-a astenizat și, după cum aflăm din cărțile de citire, pădurea și celelalte viețuitoare ar fi început să crească în neștire.

O șopîrlă atîtica, cum am văzut noi în curte la bunica, se făcuse cît un balaur și-și zicea, sclifosit, brontozaur. Înțelegem de ce omul, cum a apărut, s-a apucat să scoată din natură praful de crescut. Cu răbdare, a explicat la fiecare cum poți fi cît un munte de mare și să n-ai valoare nici cît o scobitoare. Așa a început în lume cura de mișcare, a intrat în namile frica și au ieșit în sfîrșit la iveală firul de iarbă și furnica.

Apoi apăru o nouă problemă care nu suporta amînare. Omul se născuse, dar ca să mai fie, trebuia să-și facă rost de calorii în farfurie. Și tot consumînd verdețuri nepreparate (nu se inventase cartea de bucate), i s-a aplecat și s-a apucat de vînat. Doar că brontozaurul cît un deal ceva mai mititel nu aflase încă de șeptel, nu înțelegea ce tot vrea omul de la el.

A răbdat să-i dea tîrcoale și să-l tot spioneze, dar după o mie de ani a început și el să se enerveze. Se pare că atunci s-a născut propriu-zis maratonul, doar că se desfășura după o regulă aparte, brontozaurul avea o țintă mobilă : omul. Iar strămoșul nostru îndepărtat, fiind descălțat, nu dispunea pentru deplasare decît de bietele picioare. (Să te mai miri că în acele timpuri cea mai grea lovitură n-o primeai sub centură, ci pe bătătură ?)

Dar ascultați la mine, orice rău e spre bine. Cînd un brontozaur a călcat omul pe bătătură, în istoria civilizației s-a produs o cotitură. Încălțată cu sanda, omenirea a făcut un mare pas : în primul rînd a ieșit din impas. Alerga cu mai mult spor, iar omul, meloman cum era, și-a pus și muzici la picior : un scîrț, ușor.

Între timp, cîte un pom dornic de plimbare s-a făcut baston și s-a aciuit pe lîngă picioare.

Abia în joc omul a găsit picioarelor obosite leacul. Observîndu-i pe copii, a descoperit că poți înainta dîndu-te de-a berbeleacul. Așa s-a născut roata, strănepoata bietelor picioare, sprintenă în alergare și cu o mare calitate : nu te doare.

Oamenii, ca să țină partea acelor savanți ce susțineau că orice ființă vie se mișcă, au început să se învîrtească în jurul Pămîntului ca o morișcă. Și-au pus pe roți și casa, și patul, dar cu o condiție, să le tragă altul, și anume calul, săracul.

Chiar și mînzul zburdalnic numit Pegas a fost chemat la ordine și pus la

tras, nu la diligenţe, ci la care, şi anume la Carul mic şi Carul mare.

Toate au fost posibile pînă într-o zi : calul, tresărind, şi-a amintit de vremea sa de glorie, cînd pe cîmpul de luptă era soldat şi făcea istorie sau, galopînd fără hamuri în cîmpie, scria poezie.

Atunci s-a răsculat şi şi-a luat lumea-n cap, săracul, iar omul a trebuit să-şi bată capul şi să găsească o soluţie. Aşa în civilizaţie s-a produs o nouă revoluţie : omenirea, la picioare, şi-a ataşat motoare. Motor apoi la maşină, motor la turbină, la rîşnit cafea, la scos o măsea.

Dar omul modern, ca şi omul antic, continuă să rămînă romantic, se complace în iluzia că motoarele, aceste năzdrăvane cutii, ar fi trase tot de herghelii. Şi, cu gîndul la cai, gingaşii alergători care fără cuvinte au tras omenirea înainte, forţa motoarelor de metal continuă s-o măsoare tot cu puterea unui cal.

Unii obezi, care-s lacomi şi lăbărţaţi, se zice c-ar fi masaţi tot cu motoare, adică, în loc să-şi pună mai puţin în farfurie, se aduce o herghelie să-l gîdile pe gras şi să-l subţie. În astfel de situaţii, e lesne de înţeles cu cîtă neplăcere lucrează bieţii cai-putere.

Oamenii şi-au luat-o în cap că sînt fiinţe, nu seminţe care stau cuminţi pentru germinare, şi îşi petrec mai tot timpul în mişcare : în sănii la pol, cu trenuri pe perne (să nu le fie tare), cu submarine pe sub mare, iar din cînd în cînd cîte o escaladare — suie muntele ca să-l coboare. Dealtfel oamenii cei mai trişti se fac turişti.

Ba dorul de ducă l-a făcut pe om să-i observe pe porumbei şi să-şi pună aripi, să zboare ca ei. Acum vor să-şi petreacă vacanţele în Marte sau şi mai departe.

Noroc că pe oameni, în dorinţa lor de zbor, mai tare decît gravitaţia, altceva îi reţine, tocmai sentimentele cele mai gingaşe îi leagă pe Pămînt bine, bine.

★ ★ ★

Cu ciobu...

de MAGDA BARBU

N-aş putea să vă spun ce-mi place mai mult : să plec la şcoală cocoţat pe patinele mele cu rotile sau alergînd după ciobul cu care joc şotron. Şi cum nu mă pot hotărî singur, uite, dau din nou cu banul. Poftim ! Patinele rămîn acasă. Păcat că avem lift la bloc — cred că e grozav să priveşti cum sare un ciob pe scări. Ce s-ar mai deschide uşile apartamentelor : „A, tu erai ? Credeam că cine ştie ce se petrece, că s-a spart ceva..." „— Da, eu... numai eu. Şi ciobul meu".

„Da' mai lasă-l, maică, acu' eşti băiat mare, tot cu ciobu' de la şotron... ?" Tot — aş fi răspuns eu zîmbind...

Deci, ies din lift, pun ciobul jos şi... începe marea aventură. Eu şi ciobul meu, mergem spre şcoală. Alerg vesel. Un şut şi... ciobul o ia fuga înainte. A, dar ce-i asta ? S-a împiedicat de ghetuţele fetiţei cu ghiozdan roşu care stă la 6... ? Mă rog, nu e vina mea. Dacă nu se fereşte... Şi ce dacă s-a speriat şi i-a sărit ghiozdanul din mînă ? Cîteva cărţi pe jos... las' că le-adună ea.

Deci, să mergem mai departe... Încă un şut... Ce curbă, colosal ! Ca la fotbal... gol ar fi fost dacă... Aoleu... ia te uită unde şi-a găsit dumnealui să sară... în fularul unui nene care priveşte acum foarte încruntat la mine. Da' ce-am făcut aşa de... nemai... ? Am tras puţin prea tare, e drept, dar... Ce, dumneavoastră n-aţi fost copil ?

Ei, nu... atîta morală pentru... altă dată să nu mai fac ? Bine, bine... dar daţi-mi ciobu'. Nu mi-l daţi... ?

Poftim ! După ce m-a umilit atîta... s-a îndurat să mi-l arunce la picioare. Dragul meu ciob, ce bine că nu te-ai spart. Te-a aruncat aşa... fără nici un pic de milă, de-am crezut o clipă că n-o să mai rămînă nimic din tine. Acu... hai să mergem mai departe... Da' hai mai repede... Uite, dacă nu alergăm, precis întîrzii şi astăzi la şcoală. Nu, nu dau vina pe tine. Nu..., ci pe toţi cei care n-au loc de noi, care ne opresc din drum.

Hei, hei, da' nici aşa... prea ai luat-o... Unde te duci ? În mijlocul străzii ? Ţi-am spus eu că vreau să traversez ? Uite, vin acum să te iau. Nu te las eu...

Ce-ai nene cu mine ? Văd şi eu maşinile. Voiam doar... Cum s-aştept pînă apare culoarea verde ? Imposibil! Întîrzii la şcoală... Eu... Mii de bombe! Ce-a fost asta ? S-a spart un cauciuc? Ia te uită ce supărat e nenea ăla. Da cine l-a pus să treacă cu ditamai maşina peste ciobul meu ?

Ah ! Ce situaţie! Dacă stau pînă trec toate maşinile astea ca să-mi iau bietul ciob, întîrzii la şcoală. Dacă-l las acolo, îl mai găsesc la întoarcere ? Oare aşa să se termine prietenia noastră ? Din cauza unui cauciuc spart ? Nu ! Mă duc să-l iau. Să treacă stopu', aşa... Acu' ! Da'... ce-i asta ? E... e nemaipomenit ! Piciul care vine la fratemiu ? Piciul dintr-a-ntîia ? Cum ? Şi el cu ciobu' ? Hm ! Atunci... nu mai are niciun haz... Chiar să şi vreau.

Şi... în definitiv, acu' nu mai vreau!

Vasul de lut

de **M. DUMITRESCU**

— Adriaaan ! Adriaan ! Unde eşti ? Vino odată la masă, că se răceşte mîncarea !

Strigătele mamei se pierd însă în depărtare. Nimeni nu-i răspunde. „Of, copilul ăsta mereu dispare unde nici n-ai gîndi cu gîndul", îşi zice ea, ca pentru sine. Se întoarce în bucătărie, unde ceilalţi din familie s-au şi aşezat în jurul mesei mari.

— Ei ? o întreabă tatăl.

— Nimic, ca de obicei, cine ştie prin ce cotlon s-o fi ascuns.

— Eu ştiu unde e, sare din colţul lui Tiberiu, fratele cel mare.

— Atunci de ce nu mergi să-l chemi ?

— Parcă dumneata n-ai şti !... S-a urcat iar în pod, mi-a şterpelit ieri toate manualele de istorie. Are el o idee fixă că s-ar mai găsi, chipurile, dovezi de civilizaţie dacă pe aici, pe la poalele Măgurii. Culmea e că i-a convins şi pe colegii lui.

— Hai, gata cu cearta, luaţi de mîncaţi, îi potoleşte mama. O să coboare el singur, cînd i s-o face foame.

*

Într-un cotlon al podului, aşezat pe o ladă. Adrian răsfoia atent un manual de istorie antică. Prin lucarna de pe acoperiş, lumina se furişa timid peste harta întinsă alături şi pe care băiatul îşi plimba din cînd în cînd degetul, urmărind nişte contururi numai de el ştiute. Tîrziu, cînd soarele trecuse de mult de amiază, Adrian îşi luă cărţile sub braţ şi coborî atent scara podului. În casă nu mai e nimeni, toţi sînt prin grădină, în curînd vor trebui să pună răsadurile de roşii şi e mult de lucru. Cînd ia de pe plită cratiţa cu mîncare, Adrian se simte puţin vinovat că nu se află lîngă ceilalţi. Uite, şi frate-său e în vacanţă, dar nu-şi pierde vremea ca el. Alungă gîndul supărător cu o mişcare bruscă din cap. Altceva îl interesează acum : ştie de la tovarăşul profesor de istorie că nu numai aici, pe dealul Măgura, unde se află o cetate dacică, s-ar găsi multe obiecte interesante. Ah, dacă ar putea să-i convingă pe ceilalţi ! Uşor înciudat, Adrian loveşte cu piciorul în podea. Ce grozav ar fi dacă ar găsi chiar el ceva, măcar o fărîmă de vas, un ciob, indiferent ce, dar să fie din epoca dacilor. Casa lor se află chiar la poalele Măgurei, iar drumul pînă la Cetate e un fleac. A învăţat pe dinafară aproape fiecare piatră, fiecare muchie de zid, de cît le-a cercetat cu de-amănuntul. Obiectele pe care le-au descoperit chiar ei, cînd au ajutat vara trecută la săpături, sînt acum la Muzeul din Zalău. Cîteva, mai puţin importante, au rămas la ei la şcoală. Le-au aranjat cu grijă într-o vitrină, le-au pus şi etichete cu numele celor care le-au găsit. De atunci, Adrian a învăţat şi „tehnica" săpăturilor. Fiecare gest e ca un ritual, nu trebuie să dai brutal cu tîrnăcopul, nu se ştie niciodată ce se află dedesubt. „Ei, cioburi", zicea mama, sceptică, ori de cîte ori el îi vorbea cu pasiune despre lucrările lor de la colţul „căutătorilor de comori".

*

Vacanţa de primăvară a trecut, a început din nou şcoala. Ultimul trimestru şi apoi vacanţa, cea de vară. „Ce-o să facă în vacanţă ?" se gîndeşte uneori Adrian. Anul acesta nu se mai sapă la Cetate, se pare că şantierul s-a închis deocamdată. O să meargă la bunici, o să se scalde, o să citească, o să se joace şi se va sfîrşi şi vacanţa.

...Dar planurile lui Adrian s-au schimbat. Tata a hotărît să mai construiască o cameră şi cu ocazia asta să refacă toată instalaţia de apă. „O să ai ce săpa, băiete, îi zice el, ironic, acu' să te văd ce-ai învăţat anul trecut la şantierul arheologic. Mai ştii, poate găseşti şi aici niscaiva cioburi de-alea cu inscripţii." Adrian nu rîde. Mamei, care îl înţelege cel mai bine, i s-a făcut puţin milă şi îi ia apărarea. „Lasă-l, Traiane, nu-l mai necăji. Poate că are şi el dreptate, în felul lui."

Îndată ce a venit şi Tiberiu de la Sibiu, unde urmează liceul, toată lumea a trecut la muncă. Băieţii săpau cu un fel de ciudă, mai ales Adrian, se luaseră chiar la întrecere, care face mai mult pînă venea tata de la fabrică. „Staţi măi, luaţi-o mai încet", le mai strigă mama din cînd în cînd, privindu-i pe fereastra bucătăriei.

Dar ei nici gînd. Se bronzaseră binişor. Adrian chiar se mai împlinise — cel puţin aşa spunea mama. Oricum, aerul şi munca îi făceau o poftă de mîncare grozavă. În curînd se împlineau două săptămîni de cînd tot dădeau cu cazmaua şi tîrnăcopul. În curte se înălţase ditamai mormanul de pămînt, iar locul pentru fundaţia camerei era gata. Urma la rînd şanţul pentru conducta de canalizare, de luni îl începeau şi pe ăsta.

— Duminică — pauză decretează Tiberiu după o ultimă lovitură. Şi cu un gest brusc, a săltat cazmaua şi tîrnăcopul pe umăr şi le-a dus în magazie.

La masă, din nou împreună, băieţii ascultă ultimele noutăţi din uzina în care lucrează tatăl lor. Mama aprobă din cînd în cînd, îi place cum povesteşte tata. Băieţii îl ascultă cu sufletul la gură. „bătrînul" (cum îi spun ei cînd sînt singuri) are mereu ceva deosebit de spus.

Luni s-au sculat devreme, deși lui Adrian i-ar fi plăcut să mai zăbovească în pat. Duminica i se păruse prea scurtă. „Te-o fi ajuns oboseala, ai muncit și tu destul", l-a consolat mama. Mai puțin înțelegător, fratele lui îl zorea, nerăbdător să înceapă săpatul. Adrian lovea pămîntul cu un fel de îndîrjire. „De s-ar termina odată ! gîndea el. Pur și simplu m-am săturat ! De dimineață pînă seara nu facem altceva decît să scoatem tone de pămînt. Nu m-am mai văzut cu nici un coleg... Cică astai vacanță !... Și, cu o mișcare bruscă, aruncă lopata deasupra mormanului de lîngă el.

— Hei, Adriane !

— Ce-i, măi ? ! Gata, m-am săturat. Am chef să citesc o carte.

— Stai, că nu te-a luat nimeni la zor. Vino puțin încoa', să-ți arăt ce-am găsit, parc-ar fi niște cioburi ca alea pe care le-ați descoperit voi pe Măgura.

— Tu vorbești serios ? Și fără să mai aștepte răspuns, Adrian se repede dintr-un salt drept lîngă Tiberiu. Apucă săpăliga cu grijă și pipăind pămîntul desprinde o bucată mare de lut ars, ce părea să fi fost toarta unui vas. Molipsit și el de emoția lui frate-său, Tibi scormonește încet locul.

— Încet, încet, vezi, ai grijă, îi strigă Adrian, preocupat să curețe obiectele.

— Mai bine vino jos, să mă ajuți, cred că ăsta-i mai mare.

Cu migală, băieții îndepărtează încet straturile de pămînt de sub care se ivește forma rotundă a unui vas, aproape întreg.

— Ce poate fi asta ?

— Cred că în el se păstrau cerealele. Hai să-l scoatem mai repede.

— Vezi, nu te grăbi tocmai acum. Graba strică treaba.

Băieții au apucat vasul cu infinite precauții și l-au dus la suprafață. Cu lama unui cuțit, Adrian îl curăță pînă cînd se ivește clar desenul unor linii, parcă zgîriate. Oare ce le spusese tovarășul arheolog vara trecută, pe Măgura ? Că dacii își împodobeau vasele cu desene zgîriate cu un obiect ascuțit, deoarece, necunoscînd încă roata olarului, nu aveau posibilitatea unor ornamentații uniforme.

Adrian închide ochii, fericit. Parcă-i și vedea pe acei bărbați înalți, aplecați deasupra vaselor, punînd în desene ceva din viața de toate zilele, din durerile și necazurile lor. În închipuirea sa foșneau mătăsos lanuri aurii și vorbe aspre și dulci în același timp păreau a veni din timp către el, urmașul celor de atunci.

— Hai, Adrian, sus, s-a făcut tîrziu. Vocea mamei l-a trezit la realitate. I-a arătat fericit vasul „lor".

— Vezi, mamă, că am avut dreptate ? Și Adrian rîde bucuros.

★

Eroul povestirii este Adrian Tulbure, din localitatea Șimleu, județul Sălaj. Pentru descoperirea sa, apreciată cu deosebită căldură de către specialiștii muzeului gălățean, i s-a acordat, în vara anului 1979, diploma și insigna „Meritul pionieresc".

TORTUL

de **CORNELIA ICHIM**

De cîteva zile, Alexandru era preocupat de un singur gînd. Stătea în fotoliu ore întregi, pe urmă ieșea pe balcon sau în parcul din fața blocului — mereu cu gîndul la același lucru. Nu se putea lămuri și cu cît căuta mai mult să înțeleagă, cu atît își pierdea timpul fără nici un folos.

Să fi fost vina lui, să fi fost vina lui Sandu, sau... poate a Soniei ? Nu, asta era imposibil, Sonia nu avea nici o vină. Sonia avea prea multe calități ca să... Dar dacă, totuși ?...

Își pierduse și pofta de mîncare, iar mama observase imediat :

— Pe tine te chinuie ceva, spusese ea, dar imediat se prefăcuse ocupată, ca să nu pară că îi pusese o întrebare.

Alexandru nu spuse nimic. Pînă și vecinii observaseră starea lui : nu mai sărea îndatoritor să le deschidă ușa liftului cînd îi vedea cu brațele încărcate ; nu mai suna la ușa bătrînei Lascu să-i ducă laptele, nici nu-i mai învăța poezii pe cei doi nepoți ai lui moș Costea. Ba, mai mult, pînă și cunoștințele care-i sunau la telefon observaseră acest lucru (șeful de șantier îl întrebase chiar pe tatăl său : „Ce are Alexandru al tău de răspunde așa de morocănos la telefon ? Altădată mă recunoștea de la primul cuvînt pe care-l rosteam, iar acum are aerul că nici n-a auzit de mine"). Tatăl său înălțase din umeri : „Știu și eu ?" și încercase toată după-amiaza să-l descoase. Însă el rămăsese ca un veritabil sfinx.

Alexandru era atît de prins de gîndurile lui încît rămînea deseori cu ciorba neatinsă, cu tortul abia început sau nici măcar nu observa coșul cu

pîine. Cum putuse Sandu să-i facă una ca asta ? Erau colegi de atîta timp și cît a fost el președinte de unitate, Sandu niciodată nu i-a ieșit din cuvînt. Îl trimitea pretutindeni, să se intereseze de film, să se ocupe de pregătirea activităților, ce mai, era mîna lui dreaptă. Și nimic nu putea fi mai plăcut decît orele de după o activitate importantă cînd, acasă la el, sărbătoreau succesul — iar mama le pregătea tortul lor cu alune.

— Mai vreți ? îi întreba ea, iar ei răspundeau scurt :

— Mai !

Și îmbucau feliile cu poftă, vorbind și rîzînd. Odată, de ziua lui, Sandu și Sonia i-au cumpărat un binoclu, un binoclu adevărat ! Sandu i-a spus că era ideea Soniei, dar el știa foarte bine că numai Sandu știuse că el își dorea așa ceva. Și apoi, excursiile, ziua aceea cînd Sandu se urcase să culeagă singura creangă înflorită de liliac... I-o pusese pe furiș în mînă și el o dăduse Soniei.

Și acum... Acum totul părea de necrezut, iar el, Alexandru, nu găsea nici o explicație. De fapt, dacă se gîndește puțin, totul a început în ziua înmînării carnetului de U.T.C. Era o bucurie dar și puțină tristețe : nu mai erau pionieri ! Sonia își luase cravata roșie cu tricolor în mîini, se uitase la ea și șoptise : „Cum, să nu te mai port ?" El, Alexandru, încerca să pară mai tare, da nu se putea opri să nu-și privească pe furiș cravata de la gît și să o mîngîie... Sandu, în schimb, se apucase să înșire ce făcuseră ei cît fuseseră pionieri. Șeful clasei spusese :

— Lasă asta, acum...

Sandu se oprise și privise încurcat spre Alexandru. Acesta îi zîmbise și se prefăcuse ocupat cu lipirea unei etichete care se deslipise de pe un caiet. Pînă aici totul fusese bine, ba chiar foarte bine și lucrurile ar fi rămas așa dacă... dacă nu ar fi intervenit Radu :

— Ei, făcuse acesta, pe cine ai propune în locul tău, Alex ?

Întrebarea îl descumpănise pe Alexandru. Îl găsise nepregătit. Spuse (ah, ce n-ar da acum să nu fi spus acele vorbe) :

— Nu știu... E greu să găsesc... Nu știu pe nimeni care să merite, care ar putea...

Se opri. Observase figurile speriate ale colegilor. „Cum, păreau că spun ochii lui Sandu, crezi că nimeni în afară de tine nu mai merită acest lucru ?"

Sonia vru să fie împăciuitoare, dar turnă gaz pe foc :

— Or fi ei, dar nu-i știi tu (subliniase intenționat ultimele cuvinte).

Alex sări, atins în orgoliul lui de om care știe tot :

— Ba-i știu, îi știu, sînt mulți buni, dar nu știu dacă ar face față, dacă, dacă...

Nu mai știa ce spusese. Se încurcase în vorbe ca într-o plasă. Niciodată Sandu nu îl contrazisese. Acum însă (și aici, amintindu-și, Alexandru strîngea din ochi) sărise de la locul lui ; nu ținea minte cum se exprimase, fiindcă urechile îi vîjîiau. Dar parcă îl mai frigeau ultimele cuvinte :

„Crezi că *tu* faci totul ? Că ai făcut totul ? Ești un egoist, Alexandre, îmi pare rău că trebuie să ți-o spun".

După festivitate, plecase primul. Egoist, el ? Oare într-adevăr spusese asta Sandu ?

De atunci se tot chinuia să-și explice. Nu înțelegea nimic. Prima săptămînă de vacanță trecuse așa, fără nici o surpriză. Sandu îl căutase de cîteva ori la telefon, pe urmă renunțase. Îi spusese de fiecare dacă că tocmai pleca la o mătușă... Același pretext. Nici nu se obosise să-i spună altceva. Acum totul se terminase. El, egoist ? El, care... dar ce mai conta acum ?

Simți ochii pătrunzători ai tatălui său care-l privea cum rămăsese cu furculița în aer. Aștepta să-l întrebe de ce nu mănîncă. Dar nu-l întrebă. Avea aerul că știe, că aflase tot (ceea ce era de fapt adevărat, pentru că în dimineața aceea chiar îl întîlnise pe Sandu care-i povestise tot).

Tatăl său era maistru pe șantier. Brusc, lui Alex îi fulgerară prin minte laudele cu care tatăl îi copleșea mereu pe oamenii din echipa lui. Și-și mai aminti că tatăl lui nu vorbea niciodată despre el... Dar ce mai contau astea toate acum ? Ba contau, ba contau, auzea o altă voce, tocmai asta era... Îl revăzu pe Sandu. Mama tocmai îi punea în farfurie tortul cu alune. Tortul lor. .

— Mamă, se trezi vorbind Alexandru, n-ar fi bine să-l invităm și pe Sandu la o porție ?

Și vru să se scoale de la masă, să se ducă la telefon.

— Lasă, l-am chemat eu. Vine la noi pe la orele 5, spuse cu o voce moale tatăl.

Alexandru îl privi speriat. Ochii tatălui păreau să știe ceea ce știa și el...

„Știe sigur, își spuse Alex, știe, a aflat..." Vru să-și înalțe fruntea, să-l privească în ochi, dar nu găsi destul curaj. Zîmbi și se căzni să înghită ultima bucată din tortul cu alune. Tortul care altădată i se părea grozav.

FOTO-GRAFIA

de ROXANA PANĂ

Între mine și Mihai diferența de vîrstă este foarte mică. Doar patru luni. Dacă te-ai lua însă după ifosele lui din unele zile, ai putea crede că eu abia merg la grădiniță, iar el urmează facultatea. De fapt, intervalul de timp care ne separă este mult mai mare. Eu sînt într-a VI-a și el, avantajat de cele patru luni, într-a VII-a. Nu mi-ar fi necaz dacă Mihai ar lua-o razna mereu. Atunci nu m-aș mai fi împrietenit cu el și gata. Dar nu, el o face pe deșteptul doar cînd mai e cineva de față. În rest ne înțelegem bine, uneori îi las chiar clasorul pe mînă, ceea ce, trebuie să recunoașteți, e o mare dovadă de încredere.

Odată ne-am certat din cauza ifoselor lui. Ne-am întîlnit în fața școlii, el tocmai venea, iar eu plecam. Era cu mai mulți colegi de la el din clasă, băieți și fete. M-a întrebat, așa, în treacăt : „Ce faci, piciule ?“ Nu i-am răspuns, dar cînd mi-a întins mîna, i-am strîns-o pînă a început să țipe. „Ei, ce zici, are piciul ceva putere, nu ?“ Mi-a reproșat că era să-i frîng degetele și că asta nu se cheamă prietenie. „Ba da ! Dacă nu eram prieteni, o păteai mai rău !“ Oricum, de atunci nu l-am mai auzit spunîndu-mi piciule! Dar nu pierde nici un prilej să-mi spună că „la ei“, într-a șaptea, spre deosebire de la noi, într-a șasea... Cred că nici nu ne împrieteneam dacă nu eram amîndoi membri la foto și la cercul filatelic. Recunosc, la timbre Mihai se pricepe ca nimeni altul. Știe o geografie !... Îți spune imediat din ce țară e timbrul, unde e situată țara, care-i capitala...

Dacă nu le-ar spune însă toate astea cu un aer atît de important ! Tata, cînd l-a cunoscut (atunci cînd n-are teze sau olimpiade, vine duminica pe la noi), imediat mi l-a dat de exemplu. „Ai văzut ce exprimare frumoasă are? Ce băiat politicos și cultivat...“

Sigur c-am văzut. Se vede cu ochiul liber. Dar de ce să-l iei de exemplu? Păi unde aș fi ajuns dacă semănam cu toți cei care mi-au fost dați pînă acum de exemplu ? Și-apoi, nu mi se pare nici o scofală să citești „Cei trei mușchetari“ și pe urmă să vorbești ca acolo. Una, două : **„En garde !“** În schimb Mihai habar n-avea să pescuiască — eu l-am învățat. Nu stătuse în viața lui cu capul la fund în apă cu vizor și cu înotătoare. Noroc că a dat peste un prieten ca mine.

Prieten, prieten, dar se cam întrece cu gluma. Cine știe dacă n-o fi dormind la ora asta, în timp ce eu stau aici și-l aștept. Dar se înșeală. Mai stau cinci minute și plec. Și așa am venit numai pentru că biletul lui mi s-a părut suspect de limpede și de categoric. „Te aștept la locul nostru, azi la ora 3.“ M-a și mirat atîta claritate la el, care de obicei introduce în orice știre cuvinte greu de pronunțat. Atîta simplitate m-a pus pe gînduri. Înseamnă că, într-adevăr, e ceva important.

Cel puțin două lucruri din bilet erau respectate. Era ora 3 și eu mă aflam la locul nostru, din spatele terenurilor de tenis. Mai puțin adevărat era începutul, acel „te aștept“. De fapt, eu îl așteptam pe el. Am scos biletul, l-am mai citit o dată și am corectat pe loc : „Așteaptă-mă la...“ Așa, acum era adevărat și puteam să stau liniștit pînă diseară... Nu degeaba mi se spune mie tribunul adevărului.

— Nu vă supărați, nu știți cît e ceasul ?

— Salut ! De ce-ai întîrziat ?

— N-am întîrziat, e ceasul tău înainte.

— Pe cît pariezi ? L-am pus azi dimineață după robot.

În timp ce ne certam, ca de obicei, din nimic și ne confruntam ceasurile, am avut timp să înregistrez că Mihai era în ținută de gală, cămașă albă, cravată de pionier, pantaloni lungi... Știu, mai sînt cîteva săptămîni pînă se termină vacanța și-o să fim oricum obligați să ne îmbrăcăm așa în fiecare zi. Dar nu putea fi nimic foarte grav din moment ce de umărul lui Mihai atîrna „Zorki“, celebrul lui aparat cu care realizasem capodoperele noastre „Trandafiri cu rouă“, „Asfințit de soare pe lacul Brateș“ sau „Nave noi își iau zborul“. O poză din seria asta stătuse un an întreg în vitrina cercului foto de la școală și luase și premiu. Deci ăsta era misterul ! Mihai găsise probabil iar unul din acele „subiecte“ cărora trebuia să le vînăm ceasuri în-

tregi „lumina optimă". Cum altceva mai bun nu aveam de făcut în după-amiaza aceea, mă pregăteam răbdător să-l ascult. De ce răbdător ? Pentru că Mihai, trebuie să recunosc, e un pisălog sau, cum spune el, un teoretician. Deşi vede că sînt cîştigat pentru o cauză comună din capul locului, simte nevoia să mi-o explice. Şi cu atîtea amănunte !... Încît de fiecare dată eu îi spun o frază celebră din „Alice în ţara minunilor" : „Degeaba baţi la uşa. Nu vezi că ne aflăm de aceeaşi parte a uşii ?" Dar el se face că nu aude. Cred că-i cam place să se asculte.

— Trenul e în gară la ora 4. Pînă atunci avem timp. Ce zici, vii ?

— Ce tren ? Unde ?

— Păi, n-ai auzit ? Unde te gîndeai?

— Credeam că eşti la introducere. Eu te ascult numai la cuprins.

— N-am timp de introduceri. Azi vine Ioana. De fapt, nu vine. Trece ! Doar zece minute, cît stă trenul. Şi tu trebuie să-i faci o poză.

Puteam să mă distrez făcînd-o pe naivul, să întreb : care Ioana ? Dar mi-a fost milă de Mihai. Cît de serios putea să fie ! Ioana era din Vatra Dornei, avea breton, ochelari şi purta cămăşi băieţeşti. În plus era de vîrsta noastră. Asta era cam tot ce ştiam eu despre ea. Mihai o cunoscuse astă vară în tabără la Timiş şi tot anul, cum venea vorba (nu venea deloc, el de fapt aducea mereu discuţia acolo), nu scăpa prilejul să-mi mai spună o poveste din tabără, în care, bineînţeles, apărea şi Ioana. Dar cum ştie el să turuie fără să spună esenţialul, acum îmi dădeam seama că nu ştiam mare lucru despre fata asta. Chiar şi puţinele date le aflasem pentru că pusesem eu întrebări.

— Are ochi albaştri ?

— Eşti nebun, ce ţi-a venit ? Ţi-am mai spus : negri, dar ce importantă are ? Crezi că vine trenul mai devreme din cauza asta ? Ai un talent de a pune întrebări stupide şi neesenţiale! Important e ca tu să faci o fotografie extraordinară. Una de zile mari. Numai cît stă trenul şi fără să te vadă ea. Ţi-am spus ce susţine : că nu e fotogenică. N-ai văzut că nu e în nici o poză de la Timiş ? Vreau să-i demonstrez că n-are dreptate.

— Stai. Ai gumă de mestecat ?

— Da, am. De unde ştii ?

— „Elementar, dragul meu Watson, elementar". Se vede prin buzunarul de la cămaşă !

— Îţi aduc şi ţie mîine. Asta vreau să i-o dau ei. Adică... nu ştiu, să văd. Mi-a adus tata. E din aceea care face baloane. Mai am acasă... Hai, mişcă mai repede.

— Mai bine luăm autobuzul. Pe mine cum mă prezinţi ? Sper că ştii atîta lucru. Eu sînt cel care trebuie prezentat şi nu invers.

— Aaa ! Băiatul citeşte codul bunelor maniere, ediţia prescurtată.

— Să fii tu sănătos, asta a fost lecţia a doua la grădiniţă.

— Dar ai dreptate. Cum să te prezint în halul ăsta ! Nu te-ai văzut cum arăţi ? Da, stai ! Nu e nevoie. Nici nu pot să te prezint. O să vadă aparatul. Unde-l laşi în timpul ăsta ? Şi nici nu ştiu cît stă trenul. Da' oricum ai s-o vezi...

Am ajuns la gară cu un sfert de oră mai devreme. Pînă am băut un „Pepsi", pînă ne-am interesat cît stă trenul — şapte minute —, pînă ne-am mai foit şi-am ales unghiul cel mai bun... Cum să alegi unghiul cel mai bun cînd nu ştii în ce vagon e şi unde o să oprească vagonul ? Bineînţeles că în momentul intrării trenului în gară ne certam de zor. Eu am început imediat să mă uit unde e soarele şi să potrivesc diafragma. Cînd am ridicat ochii, l-am văzut pe Mihai alergînd de-a lungul trenului. Şi pentru că tot eram pregătit, i-am făcut o poză. Apoi am armat, şi căutam un loc în care să mă ascund, cînd l-am văzut venind în fugă dinspre locomotivă. Era limpede, n-o găsise. Mă gîndeam tocmai să-i mai fac o poză. Avea o mutră !

— Mihai !

Ioana scosese capul pe geamul unui vagon din spate. Avea ochelari şi breton. Ea era ! Nu aveam nici o îndoială. De ce să nu mărturisesc, m-am emoţionat. Aşa, din senin, că doar nu pe mine mă strigase. În clipa aceea l-am invidiat pe Mihai. Să te afli la gară şi o fată din alt oraş să vină cu trenul şi să te strige ! În clipa în care am declanşat (mi-am dat seama după o fracţiune de secundă), Ioana plecase de la geam. În locul ei, o bătrînă agita o sticlă, voia apă, desigur. O clipă am vrut chiar să las totul baltă — eu sînt un băiat politicos de felul meu, dar nu se vede tot timpul —, să alerg să-i caut apă. Atît ar mai fi trebuit. Toată Dunărea nu m-ar mai fi spălat în ochii lui Mihai. M-am uitat după el. Era la scara vagonului unde apăruse Ioana. Dar ea nu se vedea nicăieri. Era şi greu, pentru că tocmai pe acolo se urca o familie cu bagaje multe, cu damigene şi cu doi copii. Toată povestea începea să mă distreze. Oricum, eram pe fază, pregătit de data asta să n-o mai scap. Îl vedeam pe Mihai cum agită mîinile, cum se dă un pas înapoi, cum se ridică pe vîrfuri. Trebuia să schimb locul, să-mi caut o po-

ziție mai bună. Era să dau peste o tînără care mînca înghețată și peste doi soldați, cît p-aci să mă întind pe jos cît sînt eu de lung (dacă nu știți cît de lung sînt, vă spun : 1,45 metri). În sfîrșit, o văd pe Ioana în cadrul ușii și pe deșteptul de Mihai, cu mîinile în buzunare, jos, lîngă scara vagonului. La grădiniță, precis el a lipsit la lecția asta. Cînd stai de vorbă cu cineva, scoți mîinile din buzunare. Abia am apucat să declanșez aparatul — exact cînd Mihai a avut nefericita inspirație să urce pe prima treaptă să-i strîngă mîna și s-a auzit semnalul de plecare. Ioana a dispărut în abur și l-am văzut pe Mihai alergînd încă multă vreme și făcînd cu mîna.

La întoarcere, Mihai mi-a luat aparatul și m-a întrebat scurt : „Cum a fost ?" Era tăcut, nu-i trecuse încă emoția și eu am ridicat din umeri. Chiar nu-mi dădeam seama ce-a ieșit. Ne-am înțeles să ne vedem a doua zi la școală, să cerem cheia de la laboratorul foto și să developăm filmul. Eu nu puteam dimineața, trebuia să mă duc la dentist.

După amiază, la ora stabilită, ajung la școală. La laboratorul foto, ușa deschisă. Mihai nu mai avusese răbdare. Pozele erau puse la uscat. Iar el avea o mutră de parcă stătuse odată cu ele în baia de revelator. Mi-am dat seama că ceva nu era în regulă. Puțin spus ! Două poze, excelente, erau cu bătrîna de la geam, bătrîna cu sticla. Cu titlul „cap de expresie" sau „Gară" ar fi mers la orice expoziție. Astea erau și singurele bune. Restul erau fie voalate, fie neclare. Mihai alergînd, îngrămădeala de la ușa vagonului cu Mihai în amorsă și, în sfîrșit, una în care-și dădeau mîna și în care se vedea o lentilă din ochelarii Ioanei și ceva din breton. A, probabil cînd m-am lovit de soldații aceia s-a schimbat diafragma și n-am băgat de seamă. Se poate ! Mai erau cîteva clare, dar acelea le făcuse probabil Mihai acasă, pentru terminarea clișeului. Erau soră-sa și cîinele lor. Cine m-o fi pus să mai fac și glume ?!

— Soră-ta în schimb e foarte fotogenică, pe cuvîntul meu.

Mihai s-a uitat fioros la mine și a început să le strîngă. I-am propus să trimită la Vatra Dornei poza cu bătrîna și cea de pe scară, să-i explice cum a fost. Nici nu a vrut să audă. Și mie nu-mi place să insist. Poate se ivește altădată un prilej mai bun. Sau poate că, într-adevăr, Ioana nu e fotogenică. Oricum, îmi dau cuvîntul de pionier să nu încerc niciodată să conving vreo fată că e fotogenică atunci cînd susține contrariul. Mai bine mai fotografiez un „trandafir cu rouă". E fotogenic, stă pe loc, poți să schimbi și diafragma cît vrei...

Pasaj

de ION ANGHEL

Făurarul mușca nemilos din pămînt, măcinîndu-l și pustiind cîmpul cu valuri de nisip pînă la marginea bălții, unde stuful se apleca după fiecare suflare. Mai departe se întindea balta încremenită de ger și, doar undeva, un pumn de funingine stăpînea apa în locul unde nu înghețа niciodată. Pe marginea bălții, trei umbre îngropate în stuf așteptau nemișcate și pline de speranță jocul de seară. Erau aproape, la cîte o bătaie de armă unele de altele, și așteptau. În dreapta era bătrînul care își mîngîia pușca visînd la vremea cînd era cel mai bun la pasaj. Din cînd în cînd își pipăia tolba.

Le aștepta de o săptămînă, în fiecare seară, să vină la joc, dar rar a trecut în zbor cîte una și prea repede ca să facă vreo mișcare. Doar chemarea scurtă, repetată din cînd în cînd, le vestea sosirea și totdeauna a fost prea tîrziu ca să tragă. În seara aceasta trebuia să vină jos, le știa el obiceiul, nu le lăsa vîntul ; trebuia să vină jos în zborul lor, strigîndu-se.

Dinspre ochiul de apă vîntul fluiera prin trestii a pagubă. Fulgii negri se ridicau, cînd cîte unul, cînd mai mulți, se învîrteau, ca apoi să cadă din nou pe-aproape. Începuse să se întunece și dinspre cîmp șiruri de gîște se destrămau, pierzîndu-se leneș pe deasupra bălții, departe, prea departe ca vreunul din ei să poată spera că va ajunge vreodată la ele.

Bătrînul privea cu ochi tulburi cerul, așteptînd, ca și-n alte dăți, vremea ninsorii și fluierul de aripi ce trebuia să cadă.

Cîteva focuri au pălmuit vîntul uscat fără ca păsările de departe să tremure de neliniște. Cinci suliți în zbor brăzdau cerul spre bătrînul care, cu ochii la cătare, le urmărea, așteptînd clipa, acea clipă unică — și focul porni amestecîndu-se cu vîntul. Un zbor se rupse undeva la marginea gheții.

Dinspre ceilalți, armele se auzeau pocnind în dubleuri și cădea din cînd în cînd cîte o fărîmă de cer peste stuful ce se închina în țipătul iernii.

Se întunecase și ei începuseră să iasă la margine, întîlnindu-se la cotul unde cărarea fusese tăiată. Un vînător ducea în mînă trei păsări, dintre care una bătea dureros dintr-o aripă, altul purta cinci pete de întuneric spînzurate de umăr, iar bătrînul... una. Au mers pînă la drum, după care s-au despărțit, fiecare plecînd înspre cerul luminat dintr-o dată de atîta liniște.

Seara următoare i-a găsit în același loc, așteptînd jocul, și la fel ca data trecută s-au auzit focuri peste balta încremenită și mușcată de vînt. Și iarăși, spre seară, bătrînul a ieșit ținînd ca întotdeauna în mîna dreaptă o pasăre — la care nu se uita niciodată.

Într-o zi, întîlnindu-se, s-au oprit la cotul cărării. Unul a scos o sticlă de rachiu. Au trecut-o din mînă în mînă. Cel cu rachiul îi spuse bătrînului: „Parcă ai avea abonament, numai cîte o rață împuști". Un altul a rîs înfundat.

Bătrînul a plecat mai departe spre locul de unde sufla crivățul, ascunzîndu-se sub malul înalt. Ah! De data asta, poate... Ca odinioară... Aștepta ghemuit cu mîinile încleștate pe armă și ochii umeziți, poate de vîntul uscat. Se auzi fluierul cunoscut de aripi venind din dreapta. Erau două. El zbura înainte măcăind, iar ea sta în umbra lui. Veneau jos, luptîndu-se cu vîntul, cînd bătrînul ochi.

Trase.

Păsările parcă se prăbușiră o secundă, apoi dispărură spre ochiul de apă care nu îngheța niciodată. Nimic. Cîțiva fulgi risipiți de vîntul besmetic sfîrșeau căzînd peste maluri. Bătrînul auzea scîncind neputința vîrstei, simțea dintr-o dată frigul ce pătrundea prin șuba veche purtată ani de așteptări. Scoase din traistă rața de care nu se despărțea și începu să o miroase. Clătină din cap — nu, nu se împuțise.

Crivățul îi aduse zgomot de zbor. Se pare că erau gîște. Încărcă arma cu cartușe de cinci și le așteptă să apară după buza dealului. Veneau legănîndu-se dezordonat. Erau vreo cinci-șase și se strigau. Gîturile lungi și albe despicau aerul; șase mirese dansau bătîndu-și joc de vîntul ce încerca să le doboare, cînd bătrînul trase. Toate s-au învăluit într-un țipăt de groază, una a început să alunece, beată, înainte, ca și cum ar fi vrut să înghită toată depărtarea aceea pînă la cercul de apă. Căzu pe gheață, istovită, neînțelegîndu-și sfîrșitul. Se mai zbătea cînd celelalte dispăruseră, apoi s-a ghemuit așteptîndu-și suratele, suratele dansului morții.

Țipătul scurt al păsării porni să cutremure balta, să biciuie malul, chemînd vulpile hămesite, ascunse în stuf. Omul se ridică în bătaia vîntului, aruncă mortăciunea cu pete albăstrui împușcată la începutul iernii și se năpusti.

Cînd îl găsiră, pe înserate, bătrînul ședea ghemuit într-o adîncitură a malului. În urma lui gheața spartă se lipise la loc, stîngaci, ca o cicatrice. În brațe, cu capul ascuns în descheietura șubei, o pasăre căzută din cer își odihnea moartea. Nu semăna cu cea dinainte — și surprinși de penajul ei viu oamenii uitară de ce au venit. Pînă cînd unul se aplecă, culese de jos căciula bătrînului și-l zgîlțîi de umăr.

— Trăiește?

— Trăiește!

GEAMANTANUL

de ILIE TRAIAN

— Și cum... cum s-a întîmplat, mamă? — îndrăzni el.

Femeia tocmai înfipsese vîrtos bățul în ceaunul cu rufe și trăgea cu grijă, să nu sară stropii fierbinți. Abia acum băiatul observă că unealta, bățul acela noduros, se tocise la vîrf, se albise și parcă se și scurtase, mistuit de atîta sodă și fiertură.

— Dar ce-ți veni acuma? N-ai ce face? Caută-ți ciorapii ăia — și trecu lipăind apăsat cu ceaunul fierbinte pe lîngă el. Îl așeză pe niște pirostrii în curte, lîngă albia de rufe și, răsuflînd nițel, avu timp să-i arunce, mai domolită:

— Taică-tău știe. Eu nu știu.

Niculaie era sub polată, meșterea. Nu orice, ci tocmai ceva ce dădea acestei zile o importanță anume; anume pentru el. Punea tălpi unor pantofi ai lui; vechi, rămași de la Ion. „Fețele sînt ca noi; le pui o talpă nouă și gata!" — asta era vorba lui Niculaie dintotdeauna. Fețele erau numai crăpături și cocoașe, dar omul credea nezdruncinat în miracolul întineririi oricărei vechituri printr-o talpă nouă. N-apucă să deschidă gura și Niculaie i-o luă înainte.

— Zi-i maică-ti să puie nasturi noi la pantalonii cenușii.

— Îi zic.

— Și tu vezi de cată — se cîrmi greoi și arătă în spate, spre magazie —, cată prin hamurile alea vechi niste curele, uite — și-i arătă măsura cu degetele lui osoase — p-așa de late ! Vezi, mă ?

— Văd ! — confirmă băiatul aproape răstit. Nu pentru asta venise el, să caute curele (la ce i-o fi trebuind ?), dar nu putea să-l întrebe fără să i le aducă mai întîi.

— Lasă-le aci — și arătă cu ciocanul unde.

— Am întrebat-o pe mama și...

— Ce-ai întrebat-o ?

— Dar matale știi mai bine.

— Ce să știu ? — și poc ! poc ! nu se oprea nici o clipă : lua țintele din cutie, le punea în gură cu măciulia afară și de-acolo le lua rapid și le înfigea cu degetul mare pînă la jumătate. Ce urma să facă ciocanul era o nimica toată

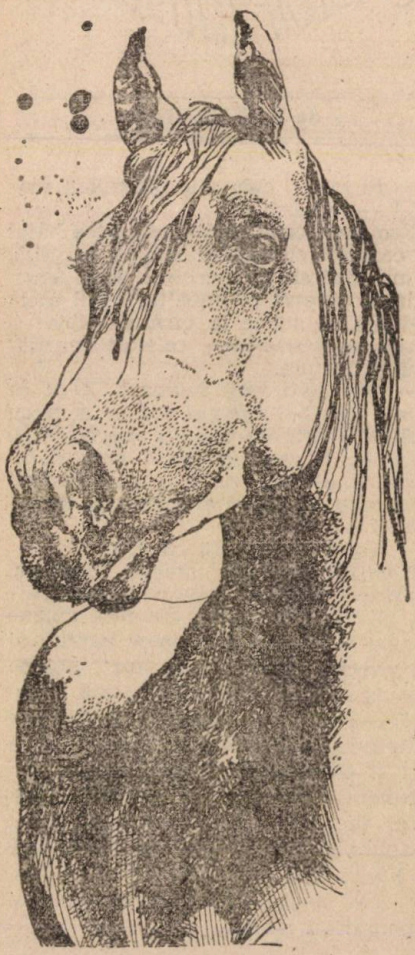

„De ce nu le-o fi înfigînd direct?" — îi dădu lui prin cap, dar cum nu pentru asta venise, reluă :

— Cu Bălănică. Cum a fost ?

— Ce să fie ? — se opri omul un pic și își îndreptă ochelarii spre el. Băiatul se așeză alături, pe-un scăunel de lemn scobit ca un căuș, să-l provoace în felul acesta la amintiri.

— Cum a murit, vreau să zic.

— Da' ce-ți veni acuma ?

— Te rog. Matale știi : cum a murit ?

— E... Cum. Cum se moare.

Dete din umeri și iar poc ! poc ! țintele își reluară brusc ciudatul lor traseu. „Și cum se moare ?" — ar fi vrut el să întrebe, dar își dădu seama că bruma de chef de vorbă a tatălui ar putea fi pusă în pericol.

— De asta ți-e ție ? N-ai de lucru ?

Ei da : toată lumea astăzi se ocupă de el : hainele lui, pantofii lui — și el ?

— M-a întrebat nenea Mitu — minți băiatul.

— Aha ! — și iar poc ! poc ! Păi cum să fie ?

— De ce a murit — se repezi băiatul, vrînd să prindă momentul. De boală ?

— Care boală ? — se lăsă prins omul și mîna dreaptă dădu drumul, alături, ciocanului. Calul moare de muncă, nu de boală. El n-are timp să se îmbolnăvească. E ca o sculă. Vezi tu asta ? — și-i arătă ciocanul. Dacă tot dai și dai cu el, se duce. Caii noștri, săracii, și cînd erau bolnavi, tot de muncă erau.

— Păi de ce l-ai...? Brusc stăvili imputarea care era pe cale să dea buzna. Dar omul tot o înțelesese.

— Pentru că n-aveam încotro.

— Cum asta ? Calul era ajutorul cel mai important, nu ?

— Era singurul, băiete. Înțelegi ? Singurul. Nu mă puteam salva decît pe seama lui. Ori eu, ori el ! (Tăcu un timp. Apoi :) Ori eu, ori el. Asta era !

— Și a căzut jos ?

— Da' cum vreai ? Să moară în picioare ?

Ei da, pe Bălănică nu l-a văzut niciodată culcat. Curios : de ce această poziție e atît de neobișnuită pentru cai încît neapărat seamănă cu moartea ?

— Vreau să zic, adică, dacă s-a chinuit, dacă... și simți că vinovăția care îi da tîrcoale de mai multă vreme începe să ia chip anume.

— Ce știu eu ? Cine știe ? — și iar poc ! poc ! Dar repede se opri. — Lasă calul și vezi-ți de treabă, că pînă-n seară mai e puțin și mîine din noapte, gata !

Abandonă.

Singur însă nu-și aducea aminte nimic. Și simțea o aprigă nevoie de a-și aminti. O luă atunci spre grajd ; trebuie să se poată în felul ăsta. Uite!

portița, lanțul ruginit, ieslea. Dar nimic : pe-aici trecuseră prea mulți cai și imaginea lui Bălănică era călcată în picioare de cavalcada celorlalți. Atunci poate în grădină, unde păștea. Ba nu : cel mai bine în magazie. Acolo sînt lucrurile lui, numai ale lui : hamul, hățurile, ciucurii, piedica de cînepă... Tot nimic : simțurile astfel biciuite, hăituite, nu dădeau răgaz creierului să încropească nimic. Sufocată de obiecte, imaginea calului se retrăgea, se destrăma...

Și totuși gîndul la el îl răscolea tot mai mult. Ce i-o fi venit lui Bălănică tocmai azi ?

Aproape fără să-și dea seama, urcă prispa și ajunse în casă. Îl izbi mirosul de busuioc : același smoc prins sub grindă cine știe de cînd. Se așeză pe pat și privirea îi căzu pe geamantanul deschis, așezat pe masa de lîngă fereastră. Semăna mai mult cu o ladă ; prima dată îi remarcase prezența atunci cînd Ion se întorsese de la armată. Cînd plecase, nu-l observase.

Își înfipse privirile în el, ca și cum asta era ce căuta de-atîta vreme. Nu se gîndea la nimic și un fel de odihnă îl năpădise deodată, pașnic.

Deci mîine o să plece la tîrg, la școală. Nu știe cum va fi acolo, ce o să se întîmple mai departe. Știe doar că pleacă de-aici.

Imaginea calului se contură deodată cu o concretă brutalitate : picioarele, capul, ochii lui veseli. Simți pînă și căldura spatelui său, mișcarea, alternativă, ca de pistoane, cu care picioarele din față navigau pentru amîndoi, în liniștea ierbii.

Bietul Bălănică. Bietul Bălănică — și mila care se adunase în el atîția ani în care uitase să-i fie milă îl luă pe sus, ca o apă de vis. În cele din urmă imaginea calului obosi, se subție și se trase afară, pe sub streașină. În fața ochilor lui rămase geamantanul căscat ca o primejdie, ca o amenințare.

Înțelese definitiv că mîine pleacă.

Lecturi primejdioase

Schiță științifico-fantastică de GHEORGHE SĂSARMAN

«Safir Safirian împinse la o parte flaconul pe fundul căruia trei capsule portocalii se rostogoleau jucăușe, ca niște picături de mercur, și se privi în oglindă. „Afurisită treabă — își zise, examinîndu-și cu atenție ochii de un albastru intens, transparent — n-aș fi crezut niciodată să ajung pînă aici". Ochii, da, mai erau albaștri, albastrul cel mai pur, dar privirea lui de expert nu se putea înșela și n-ar fi avut nici un rost să se mintă cu bună știință : fusese atins și el de morb, enigmaticul virus lucra pe îndelete, dar fără cruțare, iar primele simptome — abia perceptibile, și care pentru un profan ar fi trecut neobservate — își făcuseră deja apariția. De cum izbucnise epidemia, muncise pe brînci, din zori pînă noaptea tîrziu, pentru prepararea unui vaccin eficace. „Poate că din pricina extenuării..." încercă el să găsească o explicație, inutilă dealtfel ; dar, deși știa foarte bine că nu exista o imunitate naturală, nu se putuse opri să cocheteze pînă atunci cu iluzia — alimentată în atîția ani de luptă cu alte molime — că soarta îl va ocroti și de data aceasta.

Nu era o boală ca oricare alta : nu ucidea, nu schilodea, nu afecta sistemul circulator, nici aparatul respirator, nici alte funcții sau organe interne. Organismul rămînea perfect teafăr — dar efectul era cu atît mai teribil. Căci invizibilul agresor făcea ca splendizii ochi albaștri să devină căprui, iar culoarea tegumentelor să se preschimbe oribil în brun. Își aminti înfiorat dimineața în care adorabila Lapislazuli, unica lui fiică, se pomenise cu ochii aceia dezgustători ; fusese printre primele cazuri și, dacă n-ar fi fost la curent, ca specialist, cu izbucnirea epidemiei, ar fi alungat-o, desigur, din casă, convins că nu era ea, că i-a fost substituită peste noapte. „Nemernicii ăia sînt în stare de orice !" își spuse Safir, ca pentru a oferi o justificare repulsiei pe care nu și-o putuse stăpîni atunci, în pofida sentimentelor lui părintești — exagerate, după unele opinii. Și-o imagină cu groază pe plăpînda Lapis în viermuiala ghetoului, și-o reprezentă cafenie printre miile de corpuri cafenii ; se refugie apoi în contemplarea imaginii pe care o purta în memorie a făpturii ei suave de adolescentă, ca un palid boboc de trandafir.

Nimeni nu l-ar fi judecat dacă ar fi trimis-o în starea aceea la școală, deși ar fi putut să prevadă că, chiar reușind a trece neobservată de gardieni (lucru puțin probabil), colegele ar fi izgonit-o din clasă și ar fi fost debarcată imediat dincolo de barajele aflate sub tensiune care delimitau cartierul Superiorilor.

Nimeni nu l-ar fi judecat dacă ar fi refuzat s-o recunoască sau dacă i-ar fi interzis să mai calce pragul casei sub al cărei acoperiș văzuseră lumina zilei toți strămoșii ei. Și nimeni nu l-ar fi condamnat nici măcar dacă ar fi omorît-o sub impulsul ororii, ori cu sînge rece, pentru rușinea fără precedent adusă stirpei sale nobile. El nu făcuse nimic din toate acestea ; dar nu găsise putere să o împiedice atunci cînd, după cîteva ceasuri în care evitase să o privească, ea plecă fără nici un cuvînt și pentru totdeauna.

„N-am nici o fiică, n-am avut niciodată", mormăi Safir, și simți un spasm dureros în toate articulațiile. Abia în lunile din urmă, de cînd se îndeletnicea cu descurajanta căutare a unui remediu, descoperise cîtă splendoare și cîtă abjecție poate zămisli deosebirea dintre ochii albaștri și ochii căprui. Nu chibzuise deloc pînă atunci asupra temeiurilor care le îndreptățeau lor dominația, perpetuată de generații, și nici măcar asupra profunzimii reale a diferențelor pe care se baza împărțirea socotită de toți imuabilă și firească în Superiori și Inferiori. În fond, nici cei mai înverșunați dintre teoreticienii dreptului lor natural la supremație nu izbutiseră să invoce alte argumente decît culoarea ochilor și a epidermei. Deși din punct de vedere strict biologic aceasta reprezenta un suport insuficient chiar și pentru o pretinsă distingere a două rase, în realitate Inferiorii erau tratați de parcă ar fi aparținut altei specii. „Suflete de sclavi, niște animale menite doar să robotească, incapabile a se înălța pînă la emoția autentică, pînă la sentimentul sublimului, pînă la rațiunea adevărată..."

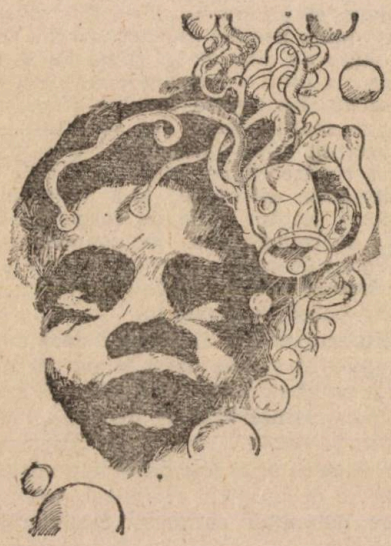

A te îndoi, pur și simplu doar a te îndoi de acest lucru era o cumplită erezie. Și iată, perfidul virus făcuse incomparabil mai mult, anulase dintr-un condei toate teoriile ; dacă n-ar fi presupus recunoașterea implicită a unei formidabile capacități intelectuale, mulți ar fi fost înclinați să îl considere o creație subversivă a Inferiorilor. Să fi fost vorba de cîteva cazuri izolate, întreaga poveste putea fi trecută sub tăcere, ignorată, bagatelizată ; redusă la o sumă de drame individuale, asimilabile cu cele provocate de seria întîmplătoare a deceselor, ea n-ar fi avut nici un impact asupra conștiinței colectivității. Dar cum flagelul nu putea fi stăvilit, întreaga castă a Superiorilor se vedea amenințată. Zilnic, zeci de victime ale maladiei se exilau de bună voie sau trebuiau să fie expulzate ; portul ochelarilor fusese interzis, iar percheziții și raziile se țineau lanț. Gardienii, păzitorii electronici ai Legii, patrulau pe străzi, pătrundeau în fiecare casă, controlînd încăpere cu încăpere. Pe cei dispăruți nu îi mai pomenea nimeni ; deși umblau fel de fel de zvonuri despre primirea care le era rezervată în ghetou exilaților, a te interesa deschis de soarta lor ar fi fost o gravă imprudență. Legea trebuia înfăptuită cu orice preț : cine să fi cutezat să ceară abolirea segregației ? Virusul o surpa însă cu încetul, din interior, promițînd să o lipsească cu totul de obiect. Și în vreme ce valoarea premiului făgăduit pentru inventarea vaccinului urca de la o zi la alta, atingînd cote fabuloase, fiecare se întreba îngrijorat dacă nu cumva i-a venit și lui rîndul la contaminare.

Pentru Safir, ceasul sunase. O, dacă sub coaja portocalie a capsulelor s-ar fi aflat miraculoasa substanță a vaccinului mult visat !... Deși ar fi fost, probabil, oricum prea tîrziu : cu tot sprijinul gardienilor, dominația puținilor supraviețuitori n-ar fi avut nici o șansă de perpetuare. Își mai examină o dată platoșa sidefie pe luciul căreia se și iviseră cele dintîi reflexe gălbui. „Brutele brune... murmură el și, brusc, îi veni să zîmbească : dacă boala ar fi continuat să lucreze în ritmul știut, în cîteva ceasuri ar fi arătat întocmai ca una dintre acele brute. Ceea ce îl amuza acum, confruntat cu o asemenea perspectivă, era gîndul întrucîtva năstrușnic că era imposibil ca schimbări exterioare, atît de superficiale totuși, să îi modifice în vreun fel personalitatea, era presupunerea absolut neașteptată că, de fapt, chiar cu ochii deveniți căprui, tot el ar fi rămas, același intelectual de mare

rafinament, înzestrat cu aceeași inteligență, cu aceeași sensibilitate. Lucru și mai ciudat, ideea — deloc ortodoxă, pe care, evident, n-ar fi avut curajul să o exprime cu voce tare — nu părea să-l scandalizeze. Surîsul i se prefăcu însă într-un rictus de îndată ce încercă să-și imagineze înfățișarea lui concretă de după ce virusul își va fi desăvîrșit opera : o puternică senzație de vomă îl făcu să-și alunge în grabă această imagine dinaintea ochilor minții.

Propusese menținerea sub observație a cîtorva dintre cei metamorfozați, pentru a se stabili în ce măsură prefacerile erau stabile, dacă erau definitive, ireversibile. Poate că unele cazuri, mai puțin grave, s-ar fi dovedit recuperabile. Poate că, mai adăugase el, modificările nu se manifestau și la urmași. Rezultatul tuturor investigațiilor se dovedi cît se poate de categoric : maladia nu cunoștea decît o formă unică, deplină, iar stigmatul astfel dobîndit, fără leac, era transmis pe cale ereditară. Superiorilor nu le fusese hărăzită nici o speranță. Iar cei mai tari, cei bravi, își puneau singuri capăt zilelor de îndată ce aveau certitudinea molipsirii, preferînd unei vieți umilitoare moartea în rîndul aleșilor.

Evocă ceasul în care însuși Guvernatorul, Marele Duce Alb-Albastru de Kobalt, se jertfise pe altarul onoarei și al demnității, străpungîndu-și bulbul. Desigur, era nevoie de mult curaj, de o teribilă stăpînire de sine pentru a săvîrși un asemenea act — și nu oricine avea forța sufletească necesară. Dar în literatura de specialitate fuseseră descrise peste șase sute de modalități de a-ți face de petrecanie : pe alese, pentru toate gusturile și, mai cu seamă, pentru toate firile. „Nu, eu n-aș fi în stare", recunoscu Safir cu gîndul la mărețul, simbolicul gest al Ducelui de Kobalt. Apucă flaconul și, cu o mișcare scurtă, făcu să-i sară dopul cît colo. Cele trei capsule portocalii se ciocniră zglobii, cu un sunet ca de grindină măruntă. Totul era să nu se gîndească prea mult la ce va urma : își alesese o cale ușoară, fără chinuri — iar dincolo, de bună seamă, n-ar mai fi fost nimic. „Un somn adînc, liniștit, iremediabil"...

Nu avea decît să înghită capsulele, una cîte una, sau toate trei deodată, cu puțină apă, ca pe-un simplu somnifer. Repetase scena în mai multe rînduri, cu o substanță inertă, și îi păruse că mergea. Totul era să nu acorde faptului prea multă atenție, să-l îndeplinească reflex, automat. Capsulele, apa, unudoi, și gata ! Iar apoi să aștepte cuminte ațipirea din urmă. Trebui să admită că nu era din cale afară de dornic și nici foarte zorit să înfrunte acele clipe de luciditate, cînd orice răzgîndire ar fi fost cu neputință. Și totuși, nici să mai amîne luarea unei decizii nu se putea. Se privi cu nostalgie : era încă în puterea vîrstei, timpul nu-și începuse încă asupra lui opera secretă de dezagregare, ar mai fi avut ani frumoși înainte. „Oare Lapislazuli o mai fi trăind?" Ar fi putut s-o regăsească dacă...

Dezertorul gînd îl făcu să se simtă rușinat : își căuta o justificare. De parcă dorința ireprimabilă de a trăi ar fi avut nevoie de justificare. Citi în proprii săi ochi, albaștri deocamdată, atîta compătimire de sine încît se lăsă înduioșat. „Cît sînt de nenorocit !" exclamă el patetic. „Și cît de nemernic !" adăugă imediat, sesizînd grotescul situației. Se disprețuia și se deplîngea în aceeași măsură, șovăind între vocea ascetică a demnității și șoapta insinuantă a instinctului de conservare. „Nu sînt în stare nici măcar de-atît !" se căină Safir, incapabil să ia vreo hotărîre. În cîmpul ultramarin al ochilor i se desenau cele dintîi filamente verzui ; le zări și, pentru o clipă, rămase ca hipnotizat.

Încet, cu o mișcare lentă, răsturnă flaconul. Capsulele dispărură în pîlnia evacuatorului de deșeuri. Își roti caraghios globii oculari în jurul pedunculilor, se înălță deodată pe toate picioarele și izbi apoi cu putere, cu superbul său clește drept, oglinda, care se prefăcu în țăndări..."

O tensiune acută și dureroasă în lobul urechii îl obligă pe Tobby să se ridice; cartea căzu în iarbă.

— Văd că știi să citești, maimuțoi împuțit ce ești ! răcni o voce răgușită, în timp ce o mînă energică îl obliga, ținîndu-l strîns de ureche, să-și strivească nasul de placa fixată pe speteaza băncii, pe care scria limpede „FOR WHITES ONLY".

Ilenuța și Alex în lumea bibliotecii aproape nemărginite

Schiță fantastică

de ADRIAN ROGOZ

Pătrunzînd în apele oglinzii pe care scria VENIȚI POIMÎINE, Alex urmat de Ilenuța s-au pomenit într-o uriașă încăpere doldora de cărți, reviste și almanahuri, de casetofoane și magnetoscoape, cu ecrane TV și terminale de ordinator. Acolo cei doi copii au dat peste Jumătate de Șoricel ce-și pierduse partea dindărăt a corpului în Lumea Oglinzii, știți voi, aceea vizitată de Alisa. Dinspre cupola înaltă, lumina venea de parcă era cernută și, la început, pînă să-și obișnuiască ochii cu acest semiîntunerec, vizitatorii se cam poticniră de vrafurile de cărți și de obiectele ce zăceau vraiște în calea lor.

— Văleu ! Văleu ! auziră deodată un glas de sub ei.

— Ce e ? Cine e ? strigă intrigați.

— Văleu, nesimțiților ! Nu-mi mai călcați volumele ! Văleu ? Iarăși ?

Uimiți, Ilenuța și Alex rămaseră locului.

— Cu cine avem plăcerea să vorbim ? se adresă invizibilei persoane fetița în stilul ei cel mai bine crescut.

— Cu cine ați putea vorbi aici. nătăfleților ?

— Iată o întrebare din cale afară de interesantă, replică șmecherește Alex ca să cîștige timp și, cu mutra unui elev care așteaptă să i se sufle lecția, își cîrni nasul către Ilenuța și șoricel. Văzînd însă că nici ei habar n-aveau, adăugă pe un ton galeș : Vreun zmeu ? ! Vreun balaur ? !

— Moși pe groși ! mormăi vocea. Pardon de expresie, dar la o nerozie nu se poate decît să răspunzi cu alta.

— Dacă-mi îngăduiți să vă zic ceva... bîigui sfios șoricelul.

— Îți îngăduim, zi ! făcu Alex.

— Eu cred că e vorba de o... bibliotecă.

— Bravo ! Șoricelul ăsta e mai isteț decît voi laolaltă : chiar o bibliotecă vă vorbește. Voi n-ați observat unde vă găsiți ?

— Ba daaa ! Bineînțeles, dar nu bănuiam că și bibliotecile știu să vorbească, se scuză Ilenuța.

— Tu însă cum de ți-ai dat seama cu cine avem de-a face ? se întoarse Alex înspre șoricel.

— Păi eu sunt un șoricel de.. bibliotecă.

— Asta-i cu totul altceva, spuse băiețelul. Înseamnă că ești profesionist...

— Asta înseamnă ? se minună șoricelul de ce era fără să fi știut ; și de plăcere prinse a ronțăi dintr-un volum care trata despre „Cum poate fi obișnuit să trăiască în pădurile de fag pițigoiul-moțat".

— Asta înseamnă o măgărie ! se răsti biblioteca. Auzi dumneata, să-mi roadă bunătate de carte !

— Vai ! se extazie rozătorul. Nu sunt decît o jumătate de șoriței, iar Domnia Voastră m-ați măgărit. Ah, ce onoare !

— Ei, dacă mă iei așa, te iert, reluă gazda cu mărinimia unui împărat gîdilat sub gușă. Ba chiar îți îngădui să te servești din tomul ăsta. Și dintr-un raft se rostogoli și căzu alături de ei un volum gros, legat în piele, al cărui titlu era : „Biografia incendiatorilor de biblioteci". Hai, roade-mă cu poftă ! se auzi un glas. Viața unor asemenea nemernici nu se cuvine să fie cunoscută.

— Nu pricep ! exclamă Ilenuța. Din cîte guri poți vorbi tu, biblioteco ?

— Din toate gurile mele.

— Și cîte ai ?

— Cîte lucruri mă compun : cărți, rafturi, benzi, reviste, toate sunt gurile mele...

— Dar ochi ai ?

— Toate sunt gurile mele și ochii mei.

— O, dar ești maaare...

— Tind spre infinit, vui vocea bibliotecii cu un fel de suverană modestie.

— Incotro te întinzi ? întrebă Alex.

— Spre in-fi-nit, așa cum se întîmplă cu numărul unu cînd îl aduni mereu cu el însuși.

— Atunci ești nemărginită...

— Aproape, aproape, preciză cu aceeași cumpătare biblioteca.

— Nu semeni cu noi, deși ai ochi și gură...

— Nu, spre deosebire de voi, oamenii, eu rămîn pururi tînără, deoarece cresc necontenit.

— Chiar și acum ? făcu mirată Ilenuța.

— Bine-nțeles. Și cu cît trece vremea, cu atît cresc mai mult și mai repede.

— Ține... chițcăi șoricelul.

— Eu, răspunse biblioteca, obișnuită cu sîsîiala bietului șoricel și crezînd că acesta rostise „Cine" ?

— N-am întrebat „ține ?", te-am rugat „ține !". Țineți-mi vă rog cartea asta ca s-o pot roade mai bine. De cînd am rămas doar în două lăbuțe, am cam flămînzit...

Într-adevăr, ca să meargă sau numai să stea, șoricelul, lipsit de jumătatea lui dindărăt, se folosea de lăbuțele din față, aducînd cu un acrobat care umblă în mîini. Și, văzîndu-i bietele giumbușlucuri, Ilenuța se gîndi, pe cînd îi ținea cartea, că micul lor prieten era deopotrivă de caraghios și de vrednic de plîns.

Deodată simțiră ceva ca între un ușor cutremur și un puternic freamăt de vînt într-un crîng.

— Parcă ne-am clătina, spuse fetița.

— În momentul acesta, undeva, în spațiile mele, s-a ivit o capodoperă, adică o lucrare nemaipomenită, explică biblioteca. Și, după cum se și cuvine, răsunetul acestui eveniment s-a propagat pînă în locul unde vă găsiți voi. Dar acum, în liniștea care se lasă, auziți în jurul vostru o respirație profundă ?

— Da, auzim, recunoscură copiii.

— Această respirație este de fapt vuietul tuturor tomurilor, cărților, broșurilor, revistelor, ziarelor, benzilor obișnuite ce apar fără încetare în cuprinsul meu.

— Și în felul ăsta îți dau mereu de știre că au apărut...

— Aiurea ! Tu pleoscăi din limbă ca să-ți dai seama că mănînci ? Nu. Acest zgomot se produce fără voia mea și, la urma urmelor, nici n-aș avea nevoie de el, fiindcă, în fiece clipă, știu tot ce se-ntîmplă de-a lungul și de-a latul bibliotecii. Am citit toate cărțile, am văzut toate filmele, am auzit toate benzile care se ivesc în miliardele mele de săli...

— Mi-li-ar-de ? ! strigară uluiți, într-un suflet copiii.

— Sigur. Nu-i nimic de mirare. Unde ar putea să încapă toate cărțile care s-au scris, cele care se vor scrie și mai ales cele care nu se vor scrie niciodată ?

— Într-adevăr, cred că ultimele două feluri de cărți trebuie să ocupe o groază de loc, încuviință Alex. Dar stai, atunci nu văd de ce mai este nevoie să crești. Doar există în tine tot ce poate să existe.

— Nu te grăbi, că dai în bară ! Știi tu vreo regulă care să n-aibă o excepție ? Tot ce v-am spus se referă la operele obișnuite. Capodoperele nu intră la socoteală, deoarece au o soartă cu totul aparte...

— Oricum, nu prea este frumos din partea lor să încurce socotelile, observă pe bună dreptate Ilenuța.

Fără de veste sala fu zguduită atît de puternic, încît peste ei începură să cadă obiecte desprinse din înaltele rafturi.

— Ce se-ntîmplă ? ! strigară speriați copiii, aciuindu-se sub o stivă de cărți.

— Nu vă neliniștiți ! îi încurajă biblioteca. E doar un moment de adevăr. Se reașează valorile literare și artistice, după cum se spune. Asemenea fenomene absolut necesare nu pot fi prevăzute...

— Deci nici ele nu intră la socoteală?

— Nici ele. Unele opere care fără temei au trecut o vreme drept importante se dezumflă în cele din urmă, pînă devin mici, cît o gămălie. Altele, în schimb, pe care contemporanii nu dădeau doi bani, se dovedesc totuși impunătoare capodopere și, ocupîndu-și locul cuvenit, le împing pe celelalte, astfel încît se produce o oarecare agitație. Cînd numeroase asemenea măriri și descreșteri au loc în același timp, se întîmplă un cutremur mai serios, care încurcă puțin treburile, dar apoi, pînă la noi momente ale adevărului, știm pe ce lume trăim.

— S-a terminat ticlonul ăsta ? șopti șoricelul. Vă rog să nu vă supărați de teea te zic, dar tare țiudată bibliotecă mai sunteți !

Rafturile din preajmă răbufniră în rafale de rîs.

— S-a terminat ! rosti într-un tîrziu biblioteca. Și acum spuneți-mi ce vînt v-a adus pe-aici.'

— Am venit... începu Ilenuța.

— Cine-i mai mare aici ? întrebă autoritar Alex și, nemaiașteptînd răspunsul, adăugă : Am venit în Lumea Domniei Voastre ca să-l găsim pe Jumătate de Șoricel care este așteptat în Lumea noastră...

— Cine-l așteaptă acolo ?

— Jumătatea lui dindărăt.

— Nu vreau să aud nimic ! Biblioteca mea nu poate renunța la un șoricel atît de inteligent.

— Dar...

— Singurul dar pe care vi-l fac este această cărticică de buzunar, cu ajutorul căreia veți izbuti să ajungeți în Lumea voastră. Vreți să fim cu toții mulțumiți ? Plecați și aduceți-mi Jumătatea de Șoricel care lipsește. Dacă-mi satisfaceți dorința, cărticica „Știe tot" va fi definitiv a voastră. Dacă însă veți încerca să mă păcăliți, cărticica se va face nevăzută, iar prietenul vostru va rămîne pentru totdeauna așa cum este.

În momentul acela, prin aerul sălii vaste ca o catedrală, ai cărei pereți, în loc de orgi, aveau rafturi cu cărți, fîlfîi o carte ca două aripi întinse. De fapt erau doar cotoarele unei cărțulii : pe o parte cu șiruri de clape ca la minicalculatoare, iar pe altă parte cu un mic ecran de televizor. Alex prinse din zbor acel obiect ușor ca o jucărioară.

— Și acum, răsună glasul bibliotecii, urcați-vă (nu, șoricelul rămîne aici !) pe volumul pe care scrie : „zborul indoor" * și duceți-vă în Lumea cărților care știu cum să ieși din oglinzi !

Copiii ascultară de porunca primită și într-o clipă se pomeniră plutind în văzduh.

* Indoor = pe teren acoperit (termen sportiv).

CEASUL CU TOANE

de CONSTANTIN DIACONU

Cu puțin înainte de a cobori din troleibuz în cartierul acela liniștit, cu case vechi și frumoase, toate avînd în față grădinițe năpădite de verdeață, m-am uitat din nou la ceas și abia atunci am observat că-l țineam de pomană la mînă. Arăta trei și douăzeci și șase, doar cu cîteva minute mai mult decît arătase cînd începusem să mă îmbrac, și de-atunci trecuse, acum îmi dam seama, mai bine de-o oră, poate o oră și jumătate. Iar stătuse, rabla dracului, nu știu cum se-ntîmpla, dar îmi făcea figura tocmai cînd aveam mai multă nevoie de el. Ca acum, de pildă. Și eu, care nu observasem nimic ! E adevărat, la un moment dat simțisem că ceva nu-i în regulă, mi se păruse mie că timpul se scurge mai încet decît de obicei, dar, preocupat cum fusesem, nu-mi dădusem seama care-i adevăratul motiv și mă ghidasem după el. Făcusem imprudența asta, uitasem că are toane și-acum eram aproape sigur că din cauza lui întîrziasem.

Întîrziasem, bineînțeles, primul pieton care mi s-a părut mai accesibil — un tînăr înalt, cu aliură de sportiv, care mergea fluierînd — s-a uitat la ceas și mi-a aruncat din mers :

— Cinci fără douăștrei, puștiule !

Praful se alesese de hotărîrea mea de-a intra pe poartă exact la ora stabilită. Și mai aveam destul de mers, cel puțin vreo cinci sute de metri, cunoșteam drumul, deoarece nu mă mulțumisem cu explicațiile pe care Oana mi le dăduse în tabără, mă temusem că aș fi putut să mă rătăcesc pe străzile acelea întortochiate și într-o seară făcusem o recunoaștere amănunțită a „terenului", așa că ar fi trebuit să mă grăbesc. Dar ce rost mai avea, cu zece minute în plus sau în minus acum era totuna, trebuia să fac însă ceva cu prăpăditul meu de ceas. Acolo ar fi putut să mă întrebe cineva cît e ora sau pur și simplu să observe că-l țin la mînă doar ca decor și să mă fac de rîs cu el.

Deși știam că am puține șanse, am încercat să-l urnesc din loc. „Cine știe — mi-am zis —, poate că de data asta voi avea noroc". Am prins un moment cînd nu putea să mă vadă nimeni, l-am fixat la cinci fără un sfert, l-am întors pînă la refuz, apoi mi-am scuturat mîna de cîteva ori, cît am putut de tare. Și-n-tr-adevăr, secundarul a prins să alerge pe cadran trezindu-mi o vagă speranță.

Dar, după ce a bătut vreo cincisprezece sau douăzeci de secunde, s-a oprit din nou, obosit și plictisit parcă. Gata, de-acum puteam să torn în el și apă vie și tot n-aș fi putut să-l fac să meargă. Avea să stea așa, cu acele înțepenite, o oră, două sau douăzeci, pînă-și făcea damblaua, și-abia după aceea, cînd îi va trăzni lui, va porni din nou, pe neașteptate.

Tocmai asta-mi lipsea. În clipele acelea l-aș fi aruncat cu plăcere aiurea sau l-aș fi trîntit de caldarîm, apoi l-aș fi strivit cu tocul pantofului. Dar n-am făcut nimic. Știam că nici mama, nici tata nu mi-ar fi trecut cu vederea un asemenea gest, că, deși își trăise traiul și nu mai era bun decît de aruncat la fier vechi, m-ar fi pedepsit totuși cu cea mai mare asprime. Îi cunosc bine, așa sînt ei, țin cu dinții de lucruri, nu renunță nici la cele mai vechi, care nu ne mai pot fi de nici un folos și din cauza asta mai rău ne-ncurcă. M-am convins definitiv că-i așa cu prilejul

mutării noastre la bloc, unde am adus cu noi tot ceea ce avuseserăm la vechea locuință. Cărasem pînă și un butoiaș hodorogit, demult uitat în pivniță, pentru că tata susținuse că poate se va dovedi bun la ceva. Nu se dovedise bun la nimic și-l țineam pe balcon fără nici un rost, acoperit c-o bucată de mușama veche, și ea tot din aceeași categorie de lucruri inutile.

M-a cuprins o ciudă grozavă pe ei. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să-mi cumpere și mie un ceas nou, așa cum îi cumpăraseră soră-mi. Puteau, că doar nu era cine știe ce, mai ales că-mi trebuia și că meritam și eu atîta lucru. Numai că pe mine mă considerau tot „ăl mic" și mă lăsau totdeauna la urmă, miorlăita de soră-mea avînd întîietate în toate, deși nu-i decît cu un an și jumătate mai mare decît mine...

Cel mai înțelept lucru ar fi fost să-l scot de la mînă și să-i dau drumul în buzunar. Dar nici așa nu-mi convenea. Cînd nu-l știam acolo, la locul lui, nu mă simțeam în apele mele, parcă-mi lipsea ceva, și lipsa asta mă făcea să mă simt nesigur, stînjenit față de cei din jur. Am renunțat deci și la ideea asta, hotărîndu-mă să-l țin totuși la mînă, dar să fiu cît se poate de atent acolo, să nu le dau prilejul să observe că rabla mea nu merge.

Cu asta însă nu mi-am găsit cîtuși de puțin liniștea. Buna mea dispoziție, convingerea cu care plecasem de-acasă că totul e-n regulă se topiseră dintr-o dată, așa cum se topeau bulgării de zăpadă pe care demult, în iernile pe cînd mai eram încă mic, îi aduceam de-afară și îi puneam pe plita încinsă. Acum descopeream că nici altele nu erau așa cum ar fi trebuit, cum mă străduisem eu să fie. Gulerul cămășii— spălată, apretată și călcată de adormita de soră-mea, care pesemne că băgase în ea un kilogram de făină — îmi strîngea gîtul ca într-o chingă de tablă, iar cravata cu elastic, prima mea cravată, se tot sucea cînd într-o parte, cînd în cealaltă, numai așa cum ar fi trebuit nu stătea. Dacă ar fi fost una obișnuită, normală, fără păcătosul acela de elastic adică, bineînțeles că n-aș fi avut nici un fel de probleme cu ea. Nu reușisem însă cu nici un chip s-o conving pe mama să-mi cumpere așa ceva. „Tu nu te pricepi să-i faci nodul ca lumea, iar asta îl are gata făcut". Altul fusese însă adevăratul motiv, costase exact de patru ori mai puțin decît o cravată obișnuită și mama, convinsă că mă puteam lipsi de acest articol vestimentar, îmi făcuse hatîrul, dar nu cum voisem eu, ci cum crezuse ea că-i mai bine. În plus, descoperisem acum că nici pantalonii de „taifun", culoarea oului de rață, abia scoși de la croitor și de care fusesem încîntat atunci cînd îi probasem, nu erau în regulă, mă cam țineau în spate și din cauza asta, cînd mergeam, se lipeau de genunchi, iar manșetele rămîneau în urmă, așa cum rămîn totdeauna în urmă manșetele pantalonilor de gata purtați de bărbații burtoși. Și, culmea-culmilor, ca și cînd toate astea n-ar fi fost de-ajuns, în troleibuz, unde fusese o-nghesuială amarnică, mă călcaseră pe pantofi și din lustrul lor de oglindă, pe care-l scosesem consumînd o groază de cremă și frecîndu-i cu o bucată de pluș pînă-mi amorțiseră mîinile, nu mai rămăseseră decît vagi urme...

Simțeam că mă sufoc. Iar gîndul că peste cîteva minute doar urma să apar așa în fața Oanei mă înnebunea pur și simplu.

Încă din tabără mi-am dat seama că, în prietenia dintre mine și ea, punctul meu slab îl constituia ținuta vestimentară. Acolo fusese cu totul altceva. Improvizația și chiar o anume neglijență — studiată, bineînțeles — erau dinainte acceptate, ba treceau chiar drept o dovadă de bun gust. Și dacă tot timpul umblasem îmbrăcat cu aceiași blugi vechi, vopsiți a doua oară, faptul nu deranjase pe nimeni. Iar pe Oana și mai puțin. Dimpotrivă, mai mult decît alții ea mă privise și mă tratase ca pe unul care știe foarte bine cum să se poarte și să se îmbrace în diverse situații. Iar eu, prinzînd din zbor părerea ei, i-o întărisem și mai mult prin aerul de nobilă blazare pe care-l arborasem și-l păstrasem pe tot parcursul celor trei săptămîni. O „citisem" însă foarte bine și-nțelesesem că-n împrejurări obișnuite era de-o exigență ieșită din comun, că unul dintre principalele ei criterii după care judeca și aprecia oamenii era tocmai felul cum aceștia erau îmbrăcați. De aceea m-am hotărît, încă de-acolo, să fac în așa fel încît să n-o dezamăgesc, să-i confirm părerea bună pe care și-o făcuse despre mine.

Știam că-mi va fi greu. Mai știam însă și altceva : că nu-mi va fi imposibil. Și pentru a păstra prietenia asta nici un efort nu mi se părea prea mare. Numai că, pentru a realiza performanța pe care mi-o pusesem în gînd, aveam nevoie de timp. De cel puțin o lună de zile. Și, ca să cîștig luna asta, am mințit-o, i-am spus că imediat ce ajung acasă voi pleca la bunici, în Vrancea, împreună cu soră-mea, unde voi rămîne pînă la jumătatea lui august. Vestea a cam deranjat-o, s-a-ncruntat și cîteva clipe a rămas pe gînduri, probabil că ea ar fi vrut să ne-ntîlnim chiar a doua zi după sosirea la București. Apoi însă și-a săltat capul, aruncîndu-și părul pe spate cu gestul acela mîndru care o prindea de minune, și mi-a zis că nu-i nimic, e mai bine așa, pentru că și ea va lipsi vreo

două săptămîni, cît va sta la mare cu părinții, și că atunci o să ne revedem pe 29 august, de ziua ei, cînd toți prietenii vor fi prezenți la apel și va putea astfel să mă prezinte tuturora.

Nu mă dusesem la bunici, nici vorbă de așa ceva, stătusem tot timpul acasă și, pe lîngă faptul că muncisem din greu, de dimineața pînă seara, ajutîndu-l pe nea Nae Șchiopul la primirea, sortarea și expedierea sticlelor și borcanelor din cartier, procurîndu-mi în felul acesta ceva bani, mă și războisem, mai aprig și mai ne-nduplecat decît oricînd cu mama și cu tata. Și pînă la urmă am reușit să mă îmbrac de sus pînă jos așa cum voisem eu, cu lucruri nou-nouțe, dintre care unele de comandă, după modele alese de mine. Învinsesem, dar, cînd să mă bucur de victoria mea, uite că mă înecam, cum se zice, la mal.

Era cald. Așa de cald cum numai în unele zile de august, prevestitoare de furtună, poate să fie. Asfaltul, înmuiat, dogorea, iar aerul frigea de parcă cineva i-ar fi dat drumul peste oraș trecîndu-l mai întîi printr-un cuptor încins. Iar eu eram trist, nefericit. Și-aveam o poftă grozavă să plîng. Cum nu puteam să fac una ca asta, am trîntit un pumn zdravăn într-o poartă de tablă pe lîngă care tocmai treceam. Poarta a zdrăngănit mult mai tare decît aș fi putut să-mi închipui. Un bătrîn, care tocmai tăia trandafiri dincolo de ea, a tresărit de parcă i-ar fi bubuit un tun la urechi și m-a întrebat :

— De ce dai în poartă, derbedeule ? !

Urechile au prins să-mi ardă și-n primul moment am vrut să-i cer scuze. Ar fi trebuit mai întîi să-i explic ce anume mă făcuse să lovesc în poarta aceea. Am renunțat. N-am făcut însă nici trei pași, cînd l-am văzut pe vecinul lui, un bărbat încă tînăr, îndreptîndu-se, grăbit și încruntat, spre poartă. Poate că omul se ducea la treburile lui, mie însă mi s-a părut atît de hotărît să pună mîna pe mine și să-mi dea o lecție încît, fără să vreau, am rupt-o la fugă.

Speram să fie ultima încercare pe care mi-o rezervase destinul în după-amiaza aceea. Dar mă-nșelasem. Ultima picătură, cea mai amară dintre toate, mi-a servit-o chiar Oana. Nici vorbă să-mi reproșeze în vreun fel că întîrziasem, nici măcar nu remarcase amănuntul. Cît privește ceasul de la mînă și ținuta mea vestimentară, pentru care-mi făcusem atîtea probleme și atîția nervi, mi-am dat numaidecît seama că aș fi putut să apar în fața ei chiar și în costum de arlechin și c-o pendulă la gît și nici n-ar fi observat. Cu-n „A, ai venit și tu, Tibi !" și cu încă două-trei vorbe de complezență m-a și expediat în anonimatul hărmălaiei din jurul ei — unde, dacă voiai să te faci auzit, trebuia să țipi mai tare decît toți ceilalți luați laolaltă —, după care nu m-a mai învrednicit nici c-o privire. Nu mi-a trebuit mult pînă să descopăr motivul atitudinii ei. Era un strălucitor atlet în bluzi originali și c-o geacă galbenă, tip „foaie de ceapă", care, răsturnat într-un fotoliu, se lăsa admirat și servit ca un pașă. Oana se vîntura de colo-colo, fără rost, își flutura printre noi, ceilalți, fusta lungă și părul despletit, își făcea drum prin hol și de fiecare dată se privea în oglinda mare din perete, după care din nou se ducea întins spre fotoliul acela. Neașteptata atitudine a Oanei îmi luase graiul. Un timp m-am întreținut cordial cu unul dintre invitați, un băiat cam „a la Bran" în miniatură, care tocmai își vîrfuise o farfurie cu tot felul de bunătăți luate de la bucătăria transformată în bufet cu autoservire și-acum, rezemat de perete, în salon, le-nfuleca, liniștit, dar perseverent, admirînd între timp spectacolul gratuit pe care i-l ofereau ceilalți.

— Pe tine de unde te-a mai pescuit „Gioconda" noastră ? — m-a întrebat între două înghițituri.

Din mai multe motive, îndeosebi pentru că mi-ar fi părut rău de bunătățile acelea din farfuria lui, nu l-am pocnit.

— Te las să-nghiți liniștit și restul dacă-ți ceri scuzele de rigoare — i-am zis eu pe tonul cu care te adresezi celui mai bun prieten.

— Îmi cer cîte scuze vrei dacă asta te poate încălzi. Da' mai bine ai merge și te-ai aproviziona și tu cu ceva de la „bufet"... Nu de alta, dar dacă-ți găsești o preocupare, s-ar putea să nu se mai vadă chiar de la o poștă că suferi...

I-am urmat sugestia, am ronțăit niște alune și-am băut o sticlă de „Pepsi", timp în care am mai vorbit de una, de alta, ca două vechi cunoștințe, ba ne-am dat și telefoanele, după care mi-am ridicat palma la tîmplă în chip de salut, i-am zis „Servus" și-am ieșit afară, la aer...

Seara, tîrziu, cînd am ajuns acasă, tata tocmai meșterea ceva pe balcon. Era singur.

M-am descălțat în hol, apoi mi-am scos ceasul de la mînă, pregătindu-mă de atac. În clipa următoare însă am rămas încremenit : rabla mergea. Și încă bine de tot. Ticăia ritmic și clar, iar secundarul alerga zglobiu pe cadran.

— Sandule, dacă tot ai venit, hai să m-ajuți puțin !

Am lăsat ceasul pe masă și am trecut pe balcon. Aplecat deasupra butoiașului, tata se chinuia să-l taie în două cu o pînză de bomfaier.

— Ține tu de el, fir-ar să fie, că se răsucește în toate părțile.

Am îngenunchiat, resemnat, în partea cealaltă a butoiașului, și l-am apucat zdravăn cu mîinile de margini.

— Ei, așa da ! Uite ce bine merge acum.

Cu fruntea îmbrobonată de sudoare, apăsa cu încrîncenare pe pînza de bomfaier.

— Ai ghicit ce vreau să fac din el ?

— Nu ! i-am răspuns indiferent.

— Atunci să-ți spun eu : două vase mari pentru arbuști ornamentali. După ce-l tai, le strîng bine cu cercuri de sîrmă, le dau cu vopsea verde și gata. Într-unul pun un ficus, iar în celălalt un lămîi. Să vezi ce frumoase au să fie.

— Cu cercuri de sîrmă ? !... N-au să fie nici prea rezistente, nici prea arătoase. Mai bine am cumpăra balot și am face niște cercuri ca lumea. Aș putea să le fac eu. Și nici vopseaua nu-i prea potrivită. Mai interesant ar fi dacă am freca doagele cu o perie de sîrmă și cu glaspapir pînă cînd lemnul ar rămîne curat, apoi le-am da cu lac transparent.

Tata s-a oprit din lucru și m-a privit lung :

— Să știi că ai dreptate. În felul ăsta or să arate mult mai bine. Așa o să facem.

S-a aplecat să-și reia lucrul dar și-a ridicat din nou privirile spre mine :

— Nu mi-ai spus, cum a fost acolo ? Cum ai petrecut ?

Nu mă așteptam la întrebarea asta, pentru moment uitasem de necazuri. Am strîns însă din dinți, mi-am încleștat și mai tare mîinile de marginile butoiașului. După cîteva clipe i-am răspuns liniștit, chiar vesel :

— Bine, cum să petrec...

PORTRETE ÎN PENIȚĂ

MIOPIE CALCULATĂ

Ifosion pășește,
cînd l-întîlnești pe drumuri,
zorit... Nu te zărește
din norii lui de fumuri...

COCOAȘA CARE NU SE VEDE

Cămila... greu a crede...
cocoașa ei nu-și vede.
Dar rîde strașnic, tartora,
cînd vede, totuși, martora,
în cale, pe-ale altora...

DIALECTICA ÎNVĂȚĂTURII

O-nvățătură bună are,
cînd pe-o ureche nu te culci
— spunea Laertiu, mi se pare —,
doar rădăcinile amare,
dar rozele nespus de dulci.

AUREL TITA

BOZO STEFANOVICI,
Iugoslavia

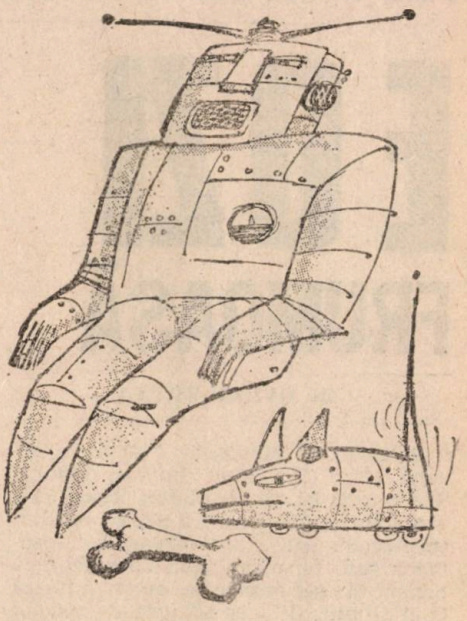

NIC. NICOLAESCU

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

E O ZI FRUMOASĂ

de OVIDIU ZOTTA

Probabil că Mandache Florin va începe așa : „S-a lăsat liniște deplină. Spectatorii își țin răsuflarea. Toate privirile sînt ațintite asupra neobișnuitului spectacol". Sau extraordinarului spectacol, sau formidabilului spectacol, că banal, să recunoaștem, nu e, oftează Gigi Gonța. (Îi vine să urle de ciudă.) Acum de ce-oi mai căsca eu gura aici, de ce nu plec ? Aș pleca, dar se poate crede că sînt invidios. Nu le fac eu plăcerea asta ! Ori te pomenești că, fără să vreau, țin ca să văd bîlciul ăsta ? ! Ar trebui să-mi fie rușine. Ah, de ce nu dă o ploaie, poate că totuși plouă, așa spunea Sergiu, a fost de serviciu dimineață la stația meteo — dar nu văd nici un nor, soare și numai soare. Insuportabil.

Cîinele Sfinx e foarte vesel, exact pe dos de cum îl recomandă numele și înfățișarea — mare, negru, cu botul lung și plin de dinți. Scheaună a cumsecădenie, privirile i se opresc cu atenție și simpatie asupra oricui îi pronunță numele. Butufei Cezar se uită în carnețelul unde și-a notat tot ce trebuie, are o expresie de profundă concentrare, din pricina căreia, surprinzător, seamănă cu cîinele.

— Ai de gînd să începi odată ? se aude glasul tăios și batjocoritor al Magdei. Dacă e o păcăleală, te dresez eu pe tine, și încă fără zahăr.

Curtea e plină, spectatorii s-au așezat în cerc, spațiul din mijloc are un diametru de 16 metri, Butufei l-a măsurat enigmatic cu o ruletă special cumpărată și cine n-a vrut să se dea îndărăt a primit cîteva ghionturi. Dimensiunea asta o au arenele tuturor circurilor din lume, zice el, trebuie respectată în mod strict, deoarece artiștii sînt învățați cu ea, dacă încalci regula se zăpăcesc.

De la ferestre privesc neamurile Magdei, bărbații sînt mai toți somnoroși, unii au venit aseară din cursă, alții urmează să plece. Se arată fără fasoane în maieuri și chiar goi pînă la brîu, negri de soare la față și caraghios de albi la trup, au pectorali proeminenți și mîini noduroase, ciudată această familie în care toți bărbații sînt șoferi pe vehicule cu tracțiune grea. Oamenii ăștia muncesc strîns, văd multe și pot multe, naivitatea nu le stă în fire. Poate mai mult decît Sfinx, pe spectatori asta i-a atras, ocazia nesperată de a pătrunde în curtea cu gard masiv de beton, unde descoperă casele dispuse circular, nu prea arătoase, dar gospodărești, largi, cu marchize, verande, magazii numeroase, grădini de zarzavat mici, dar foarte ordonate (cu ceapă, roșii, ardei), îngrăditi în care cotcodăcește și guiță și behăie averea cu pene, lînă și șorici. Unii au în cap cîte-un fes ornamentat din belșug, pe pervazuri cîntă radiocasetofoane sofisticate, pe frînghii se aerisesc covoare persane veritabile, din Irak sau Libia, sau Iran, care, odată țesute, sînt așternute în praful drumului, să le calce și să le bătucească trecătorii, automobilele, măgărușii. Această agoniseală de pe itinerare exotice nu pare nelalocul ei în arhaica gospodărie.

Butufei — cu ochii în carnețel, bineînțeles — pocnește din degete, fluieră într-un anumit fel și Sfinx pornește. Incredibil. Din grămada de obiecte, apucă precis și trage cu dinții panourile cotețului, pe care le montează la iuțeală — și sînt șase: pereții, podeaua, acoperișul — după care se instalează satisfăcut în locuința construită de el însuși, scoțînd afară doar un bot întredeschis, din care limba roșie se agită ca un steguleț de triumf. „Uragan de aplauze. Butufei urcă treptele gloriei. Gigi Gonța a slăbit într-un sfert de ceas patru kilograme" — o să scrie Florin Mandache. Însemnările lui sînt înfiorător de precise — cel puțin așa susține Sergiu Poamă, singurul care, cu prețul forțării broaștei de la servieta lui Mandache în timpul orei de sport cînd special se prefăcuse că e bolnav ca să poate rămîne în clasă, își aruncase înfrigurat ochii prin acel misterios „Jurnal zilnic, în care se scrie de către mine, Mandache Florin, adevărul-adevărat, și nu permit a fi cunoscut decît peste douăzeci de ani". Probabil că respectiva cifră are o anumită însemnătate pentru el, întrucît tot douăzeci au fost și pumnii pe care, plîngînd de necaz, i-a aplicat apoi lui Sergiu pe unde a nimerit. Lucru neașteptat însă : acum cine e mai misterios în privința jurnalului ? Sergiu personal, de parcă el l-ar scrie.

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

Butufei se zgîiește în carnețel — exact ca în clasă, unde nu răspunde în ruptul capului dacă nu apucă să se uite nițel prin maculator — și iar fluieră, plescăie din limbă, pocnește din degete. Sfinx înțelege tot și face minuni. I se dă batista Magdei și o găsește pe Magda. Bate la tobă cu labele ritmul melodiei emise de casetofon. Umor : Butufei dă foc cercului de carton poruncindu-i să treacă prin el. Sfinx latră alarmat, dă fuga, își pune casca de pompieri în cap, ia furtunul în dinți, acționează ventilul cu labele, stinge flăcările și abia acum trece demn prin cercul stins și aburind.

În țopăiala, exclamațiile și aplauzele de încîntare — ești mare, Butufei, bravo, Sfinx, cuțu-cuțu, excepțional, copii, nu-i așa ? — Gigi Gonța e mai singur decît puntea unui rîu secat. Ce mi-a lipsit ca să fiu eu în locul lui Butufei ? Mintea mi-a lipsit, spiritul de prevedere mi-a lipsit, consecvența mi-a lipsit. Mă întreb dacă există ceva care să nu-mi lipsească.

Sfinx sosise prin poștă, instalat într-o cușcă solidă, pe care scria „fragil". Se știa însă cu zece zile înainte de venirea lui, de cînd apăruseră în revistă rezultatele concursului „Zoorama". Timp de cîteva numere apăruseră fel de fel de întrebări — cum se orientează delfinul, cît poate răbda de sete o cămilă, la ce treburi sînt folosiți cîinii, care e cel mai rapid animal, cel mai mare, cel mai mic, cel mai rar, cel mai... Plus fotografii : trebuia să recunoști și să scrii numele păsării, peștelui sau animalului, înfățișîndu-i ciudățeniile. Butufei în viața lui n-ar fi sperat să participe la un astfel de concurs, dar mi-te să cîștige premiul trei — un cîine dresat, oferit de circul „Globus". Gigi Gonța, da, el ar fi meritat, pentru că aproape un an decupase poze, articole și curiozități care apar prin reviste la rubricile gen „din viața animalelor". Le clasa meticulos într-un biblioraft aproape bun, salvat în ultima clipă din roaba cu care era cărată maculatura. Era foarte mîndru de noua lui pasiune și își trîmbița orgolios isprava ca să arate cît este el de profund în comparație cu colegii care strîngeau fotografii de actori, de sportivi sau de cîntăreți de muzică ușoară. Zoologie, biologie, ecologie — altă viață, denotă preocupări științifice, serioase, cu adevărat moderne. Prost am putut să fiu cînd i-am dat comoara asta lui Butufei pentru amărîtul ăla de motoraș ! Adevărul era că motorașul arăta dezolant de prăpădit atunci cînd Gigi îl găsise în beciul casei demolate. Din mîinile lui Butufei ieșise însă ca nou. Nu mai mare decît o cutie de grisine, avea 25 cmc și, așa cum îl reparase Butufei, că din acest punct de vedere n-aveai ce să-i reproșezi, se pricepea la mecanică — motorașul putea să pună foarte ușor în mișcare o bicicletă. Cu benzină cît să poată căra în cioc o vrăbie — atît că nu s-a pomenit vrabie care să se atingă de așa ceva — te duce cu aproape 15 km pe oră. — Perfect. Mulțumesc, e o reparație clasa întîi. — Bine, dar ce-mi dai? — Ce vrei tu. Na colecția mea. — Nu-i o achiziție prea grozavă. — Pentru tine ar trebui să fie. Natura, Butufei, mediul ambiant ! Tu nu citești ziarele ? Trebuie să-l cunoaștem, să-l păstrăm, să-l ocrotim !

E o afacere bunișoară să te alegi cu un motor ca nou dînd în schimb niște hîrțoage. Pasiune nouă : Gonța se plimbă motorizat, și-a pus la bicicletă două retrovizoare, semnalizatoare de stînga-dreapta, și stop, și claxon de mașină, și-ar pune și ștergătoare de parbriz dacă ar avea ce șterge.

Acum ar renunța cu plăcere la bicicletă cu tot cu motorașul și cu grămada ei de accesorii ca să-l aibă el pe Sfinx. De motorizați n-ai loc pe stradă, dar cu un cîine ca Sfinx cine se poate lăuda? Numai Butufei. *Tocmai* Butufei ! Cum de a avut el răbdare să învețe pe de rost tot ce era în „colecția Gonța", cum de a înțeles, cum de și-a procurat cărți ? Că, e clar, nu s-a mulțumit cu ce era acolo. E un mister, întrucît Butufei trece drept puțin cam greu de cap. Acum degeaba caut explicații, mormăie abătut Gigi Gonța. A luat premiul ? L-a luat. Îl are pe Sfinx ? Îl are. Și-a transcris în caiet îndrumările trimise de dresorul care a învățat-o pe jigodia asta toate minunile și acum nimeni nu mai e ca el. Cînd te gîndești că în urmă cu șase luni n-ar fi deosebit un pitpalac de o găină !

— Mrrr ! face Sfinx, atingînd cu botul genunchii lui Gigi Gonța care, înghețat, bîiguie : — Ia-l de-aici ! — Ham ! latră amical Sfinx, apoi se face colac la picioarele lui, dînd cuminte din coadă și scheunînd, ca să-i arate că n-are gînduri rele.

Aplauze. Ce-o să scrie Florin Mandache în jurnalul lui ? O să scrie adevărul, așa cum obișnuiește : că Sfinx a executat fără greș comanda dată de Butufei în stilul unui experimentat artist de circ care știe să-i captiveze pe

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

spectatori : „Şi acum, Sfinx, atenţie: cineva din public nu se distrează, a, păi trebuie să îndreptăm greşeala asta, ce, noi am venit aici ca să-i întristăm pe oameni ? Ia găseşte persoana şi înveseleşte-o !"

Gigi Gonţa se trezeşte surîzînd. Ce să facă, doar n-o să plîngă ! La urma-urmelor, nu e nici o ruşine, dimpotrivă, reiese că dintre toţi eu sînt unicul tip serios, care nu leşină de admiraţie pentru orice fleac. E mare lucru să-ţi păstrezi demnitatea !

Grav, Gigi Gonţa mîngîie cu un aer de lord blana cu peri aspri a lui Sfinx. Gestul e comentat favorabil, spectacol-spectacol, dresaj-dresaj, însă nimeni n-ar fi avut curaj să pună mîna pe distinsul dulău care, oricum, tot cîine rămîne. Lui Gigi însă nu-i e frică — bravo, Gigi!

Gonţa mulţumeşte înclinîndu-se discret în dreapta şi-n stînga. Ceva din gloria acestei zile a trecut şi asupra lui. Simte că s-ar putea să redevină prieten cu Butufei, căruia îi strigă cu glas poruncitor : — Ia aruncă, domne, o bucăţică de zahăr, să-l răsplătesc pe uriaşul ăsta pentru bunele lui maniere !

Butufei nu îi azvîrle, ci îi aduce, supus, zahărul. Gonţa ordonă : — Sfinx, sus, în două labe. Hopa !

Sfinx se ridică, gîfîind amical. Gonţa, într-un moment de nesperat curaj, îi întinde palma, de pe care Sfinx culege cu delicateţe zahărul. Glasul cald al Magdei (cu atît mai plăcut cu cît ea de obicei se răsteşte) : — Ia uitaţi-vă la Gigi, nu i-a dat, ca lui Butufei, sfaturi nici un specialist, totuşi se pricepe ! Cred şi eu, omul îndrăzneţ le descurcă pe toate.

Să zică Magda, de faţă cu toţi colegii, plus bărbaţii ăştia solizi din familia ei că eşti cutezător — asta nu se întîmplă cu oricine. Sper că Mandache o să descrie ca lumea acest episod, îşi spune Gonţa, umflîndu-şi cu mîndrie pieptul. E o zi frumoasă astăzi, cine zicea că o să plouă ?

DRESURĂ ÎNALTĂ

de ŞTEFAN ZAIDES

Un motan, un cer — neapărat roşu ! — trei felii de parizer...

Rică recită pe de rost tot acest inventar de recuzită — absolut necesar —, apoi mai aruncă o scurtă privire de vultur rufelor întinse pe frînghie şi cerului albastru-albastru, dar care la orizont se chenăruia tot mai ameninţător cu nişte nori negri ca blana motanului. Se furişă apoi pe scară, în jos. Oricum, pe terasă n-avea să plouă iar rufele mai trebuiau să atîrne o vreme la uscat.

Gorovei îl întîmpină zburlindu-şi mustăţile lungi şi albe de patriarh. O panglică mare, roşie îi înflorea la gît, impozantă ca o pafta de voievod, iar blana de un negru intens, lucios, odihnea pe fotoliu. Proaspăt adus de la Predeal, de la o mătuşă a tatii, Gorovei încă nu se obişnuise cu peisajul — captivant, ce-i drept — al apartamentului de la etajul şapte. Poate tocmai de aceea se gîndi şi Rică să-l ia cu binişorul, să nu-i pună, adică, de la început blana la grea încercare. Pentru care întîmplare şi adăugase — ştiut numai de el — la scurtul inventar de mai sus şi bătătorul de covoare, proaspătă achiziţie de plastic pe care propria sa mamă o inaugurase într-un mod !... (Mă rog, să nu insistăm asupra amănuntelor.)

Aşadar, Rică privi cu duioşie în ochii verzi ai lui Gorovei, spuse un pis-pis blînd şi-i arătă cercul cel roşu prin care — dacă ar fi fost să se împlinească întocmai spusele lui Petrică Bîrsan în timpul orei de chimie — motanul avea să sară fără greş încă de la primele trei-patru încercări.

— Pis, pis, pis ! îl mai ademeni o dată Rică. Pentru a fi şi mai convingător luă o bucată de parizer şi, ca un adevărat şi demn dresor ce se afla, descrise pe la nasul motanului o elipsă care trecu prin cerc şi se opri în partea cealaltă. Într-o frîntură de secundă negruţul mustăcios se destinse ca un arc şi, dintr-un salt prin cercul cel roşu, înfăşcă cu atîta precizie parizerul încît Rică rămase perplex. Gorovei înghiţi pe nemestecate preţiosul trofeu, se linse pe buze şi pe mustăţi cu limba lui mare şi roşie şi, tacticos, îşi reluă locul pe fotoliul pe care — deşi nemîncat încă de la Predeal — tronase, chipurile, nepăsător.

Fals tratat pentru dresarea patrupezilor domestici

— Un adevărat virtuoz, Gorovei! Are talent, ce mai, e ceva înnăscut în el pentru circ! făcu băiatul. Cît despre Petrică, ce să mai zic, se pricepe, mi-a spus clar cum o să reacționeze husarul ăsta negru și așa e!

O altă bucățică de parizer parcurse iar cunoscuta elipsă și, spre fericirea lui Rică, avu aceeași soartă ca și prima. Exulta! „Gorovei ăsta!!..." Dar parcă mai găsea cuvinte să-l laude?!

La a treia încercare Gorovei renunță să-și mai lingă tacticos buzele, iar la a patra efectiv uită să mai pară indiferent și se cocoță înapoi, pe fotoliu, la fel de iute cum trecuse și prin cerc. Ceea ce îi dădu lui Rică speranțe. Iar la a cincea și a șasea încercare motanul atinse asemenea performanțe încît mulțumirea băiatului fu deplină. Pentru o clipă — dar numai pentru o clipă, vă rog să mă credeți — „dresorul" își propuse să renunțe să meargă mai departe și să arunce fie și numai cîteva priviri fugare în manualul de zoologie. Dar una e să-ți propui și alta să te hotărăști! În hîrtia unsuroasă se mai lăfăia o felie de parizer, nu? Ce, nu merita năpăstuitul ăsta de Gorovei, după toate cîte îi fuseseră date să trăiască numai în ultimele 24 de ore (venise aciuit într-o sacoșă din care n-avea voie să scoată capul nici pentru o clipă; n-avea voie să miaune; de aseară Rică veghease cu strășnicie ca nu care cumva să-l învrednicească cineva pe motan cu vreun dumicat de mîncare; volens-nolens, cotoiul trebuise să accepte la gît funda mare și roșie etc., etc.), să sacrifice pentru el și a treia felie de parizer? Iar o felie puteai s-o planifici la trei sau chiar patru încercări!!

...Pe la a zecea rundă saltul lui Gorovei nu mai fu atît de spectaculos. Iar la a unsprezecea... lăsa serios de dorit! „Ș-o fi ghiftuit!?" căută Rică să ghicească. Totuși n-ar fi avut sens ca ultima bucățică de parizer s-o rupă de la gura motanului. Așa că repetă figura. Dar cînd ajunse, ca de obicei, cu salamul lîngă mustățile lui Gorovei, acesta doar ce întinse rapid o labă și hărșt! îi și înghiți bucățica de parizer.

— Ești nebun?! se sperie băiatul. Hulpavule!... îl mai certă el destul de blînd.

Gorovei se mulțumi să-l gratuleze cu o privire apatică, după care puse botul pe labele din față și se cufundă, chipurile, într-un somn adînc.

Degeaba îl pisăi Rică răbdător, degeaba îl stimulă, trăgîndu-l îndrăcit de zgarda cu fundă de la gît: motanul nu se învrednici defel să repete spectaculoasele salturi prin cerc.

Un orologiu bătu de unsprezece ori. Și o dată cu primul fulger de afară, în tăriile de necuprins, îi fulgeră și lui Rică prin minte ideea că nu apelase încă la argumentul suprem: bătătorul de plastic.

La început îl mînui numai așa, să vadă Gorovei că dresorului — cu care, e drept, motanul se cunoștea încă de cînd era numai un motănel jucăuș — nu-i mai arde de glumă. Bătătorul intră aprig în acțiune. Se întunecase brusc afară — și, deci, și în sufragerie — și în lumina tot mai puțină se vedeau ieșind scîntei firave ori de cîteori blana încăpățînatului era scuturată de bătătorul de plastic.

O dată, de două ori... În sfîrșit, Gorovei simți că nu-i a bună; deschise oțește un ochi, apoi pe celălalt... Și cînd se dumiri bine dincotro venea pericolul, odată își zburli blana ca țepii unui arici și unde nu se stropși la Rică și nu mi ți-l zgîrie peste dreapta care mînuia din ce în ce mai cu temei bătătorul! Dresorul scăpă arma din mînă și abia de mai nimeri drumul spre bucătărie, unde trase și ușa după sine. Gorovei zgripțăi o vreme furios, dorind să intre după nenorocos, apoi cedă unor instincte ceva mai puțin feline și se cuibări iarăși, leneș, în fotoliul din sufragerie.

Rică adăstă un timp la pîndă. Abia apoi se încumetă și se întoarse în sufragerie tocmai cînd pendula — de asta dată prin bătăi parcă mai lungi, mai rău prevestitoare — bătu ora 12.

— Cred că am zbîrcit-o eu pe undeva... se autocritică în gînd, să nu-l audă cumva năbădăiosul de motan. O să-l întreb și pe Petrică, poate că a uitat el să-mi spună ceva sau poate ceva mi-a spus și n-am înțeles eu bine... Dar acum — gata, la școală, rapid!

Uniforma și ghiozdanul se aflau pe un scaun chiar în zona operațională a hainului de Gorovei. Hoțomanul îl simți imediat pe cel care îl necăjise și arată nu numai ghiarele de tigru, ci și colții lui vestiți — spaima vrăbioilor de pe Poliștoacă.

— Nu face pe nebunu' cu mine!... se îndîrji Rică, făcîndu-și singur curaj și dînd să se apropie de scaun. Dar la primul pas diavolul cel negru se și pregăti de săritură.

Rică se-ngrijoră de-a binelea:

— Ăstuia i-a făcut rău parizerul! zise el bănuitor. Și doar i-am cerut vîn-

zătorului să fie proaspăt... Se dădu iar un pas înapoi, apoi încercă cu vorba bună : Mă, Gorovei, mă ! pisoiașule, poznașule, cu mine vrei tu, mă, să...

Gorovei sări. Ca o nălucă trecu peste tînărul dresor, ghemuit cu iuțeala fulgerului pe covor. Miorlăitul de luptă al motanului, se înfipse ca un glonț, cu toată puterea celor patru labe, în perdeaua de la fereastră. În clipa aceea afară bubui năprasnic trăznetul, iar în încăpere ceva trozni imediat, sec, și galeria se prăbuși pe parchet. De sub perdele ceva se mișcă cu repeziciune și curînd se ivi capul tuciuriu al lui Gorovei ; ochii lui — două guri de pușcă în căutarea inamicului. Dar inamicul era și el decis, de data aceasta, să atace. Roșu de furie, Rică apucă bătătorul cu ambele mîini și, cînd chiti că va nimeri cu siguranță chica motanului, izbi cu sete în... vaza cea mare, de cobalt, care sări în zeci și zeci de cioburi. Gorovei, înspăimîntat, o tuli el în bucătărie ; dar numai un biet motan fiind, n-avu putere să tragă și ușa după sine. Se ascunse sub dulap. Într-un ungher unde cumplita armă a dresorului se strădui în zadar să-l ajungă.

Dar ce piedică mai putea sta în calea furiei asediatorului ! ? Rică trase de dulap cu bărbăție, să scoată la lumină blana motanului. Dulap greu însă, pas de-l urnește ! Farfurii, crătiți... tot tacîmul, de ! Greu al naibii ! Rică își concentră toate forțele, le mobiliză într-un singur punct și trase iar. Mai cu furie. Izbîndă totală : dulapul se urni deodată cu atîta ușurință, cătînd să se abată peste intrus, încît Rică abia reuși să-l mențină într-o poziție precară, dar cît de cît verticală! Ceștile din bufet însă... O, ceștile alunecară în voie, trecură prin geamul-vitrină și se întîlniră toate într-o țintă nedorită — căpățîna tînărului dresor. Care de această dată se dovedi deosebit de tare : ceștile se sparseră cu consecvență, toate, una cîte una !

Asediatul profită cu abilitate de panica ce se crease și se strecură iarăși în sufragerie. Dar blana lui nu mai trona acum în fotoliu ; tactic, cotoiul se aciui în spațiul nebănuit de mic dintre parchet și scaun.

Rică reveni — vînăt la propriu și la figurat — în sufragerie. Cu gînduri mai puțin belicoase. Abia de mai avu răgazul să-și ia ghiozdanul și s-o șteargă, așa, fără uniformă, la școală.

Cursă contra cronometru! Și totuși — degeaba. Profesoara intrase, copiii scriau de zor despre porumbel — tema lucrării din ziua aceea. Din priviri, profesoara îl invită în bancă. I se șopti ce anume avea de făcut și se porni și el pe scris. Despre porumbel? ! Aș, de unde ! Prin fața ochilor n-avea decît imaginea lui Gorovei : cu aripi ninse, de porumbel, motanul zbura în cercuri, lin, iar limba lui mare, roșie ieșea zeflemitor printre mustățile din pene.

— Zît ! se trezi el strigînd.

— „Zît !" — îl necăji Constantin — dar dă-mi lucrarea c-a sunat de mult și trebuie predată...

Rică îi întinse moale caietul, ca într-un vis. Constantin îl luă și, pachet cu altele, le predă pe toate. Profesoara începu să le răsfoiască distrată. Deodată, rămase cu privirile ațintite asupra unuia dintre caiete. Îl luă și așa, deschis, îl arătă clasei :

— Al cui e acesta ?

— E... al meu... îl recunoscu Rică.

— Bravo ! mai spuse profesoara, ție ți-l pot nota acum, pe loc, n-ai scris nimic !

Un motan mare, negru... ba nu, roz parcă !... trecu în zbor prin dreptul ferestrei. Rîdea și scutura zeflemitor din coadă.

— Ți-arăt eu ție, scînci Rică, și-i făcu cu pumnul.

— Poftim ? Ai spus ceva ! ? întrebă profesoara contrariată.

— N-nu, nimic, mai apucă să răspundă Rică. În clipa aceea clopoțelul vesti că recreația s-a sfîrșit.

Începea o nouă oră de curs.

Ghid ilustrat al manierelor (ne) civilizate

de NIC. NICOLAESCU

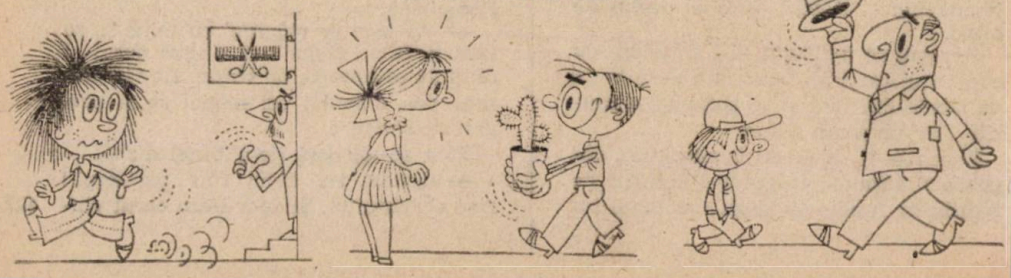

CONTINENTE

● *CEL MAI MARE continent este cel eurasiatic, cu o suprafață de 54 539 000 kmp, adică mai mult de o treime din suprafața uscatului de pe glob (149 390 000 kmp).*

● *CEL MAI MIC continent — Australia — este totodată și cel mai puțin populat. Pe cei 7 631 000 kmp ai săi locuiesc 11 360 000 de oameni. Aceasta înseamnă ceva mai puțin decît populația Olandei, care are o suprafață de 230 de ori mai mică.*

● *CEL MAI ÎNALT continent este Antarctica; altitudinea lui medie este de 2 500 m, de 2,5 ori mai mare ca a Asiei.*

MĂRI ȘI OCEANE

● *CEA MAI SĂRATĂ apă este cea din Marea Roșie. Ea conține pînă la 4 la sută sare.*

● *CEL MAI ÎNALT munte subacvatic a fost descoperit în 1953 între Insulele Samoa și Noua Zeelandă. El se ridică cu 3 555 m deasupra fundului oceanic.*

● *CEA MAI CALDĂ apă marină, cu o temperatură de 35° C la suprafață, se află în Golful Persic.*

● *CEL MAI RAPID curent marin din lume este curentul Soltford, de pe țărmurile Norvegiei; viteza sa ajunge la 30 km pe oră.*

LACURI NEOBIȘNUITE

● *LACUL MORȚII se află în Sicilia. Pe țărmurile sale nu crește nici un fel de vegetație, iar în apele lui nu se află nici pești, nici plante. Explicația: pe fundul lacului țîșnesc izvoare care, prin conținutul lor, otrăvesc apa.*

● *LACUL KARIBAD din Africa este acoperit de un strat atît de compact de ferigi încît poate fi trecut cu piciorul fără riscul de a te uda. Grosimea acestui covor de ferigi atinge pe alocuri 15 cm.*

● *LACUL TOREL din Italia devine roșu atunci cînd timpul este călduros. Specialiștii susțin că existența unor microorganisme de această culoare, aflate pe fundul lacului încă din vremuri preistorice, ar fi cauza acestui fenomen neobișnuit.*

● *LACUL MOGHILNII de pe Insula Kildin din Marea Barents are patru straturi de apă și în fiecare din ele trăiesc reprezentanți ai faunei și florei marine sau de apă dulce care nu mai sînt întîlniți în celelalte pături. Această ciudățenie a lacului se explică prin faptul că, foarte demult, el era un golf, dar cu timpul legătura cu marea a dispărut. În prezent, apa marină se infiltrează în lac încet, dar în doză suficientă pentru a asigura «felia» respectivă a acestui lac-«sandviș».*

ORAȘE ȘI CAPITALE

● *UNICA AȘEZARE omenească situată exact pe Cercul Polar este orașul Salekard din Siberia. Recent, în împrejurimile orașului s-au descoperit, la o adîncime de 300 de metri, importante zăcăminte de petrol.*

● *UN SINGUR oraș este situat exact pe linia ecuatorului — Quito, capitala republicii sud-americane Ecuador.*

● *CAPITALA cea mai veche din lume este orașul sirian Damasc. «Stagiul» lui de metropolă a început în mileniul al II-lea înaintea erei noastre.*

● *ORAȘUL cel mai sudic din lume este Punta Arenas din Chile, situat pe coasta strîmtorii Magellan.*

● *AEROPORTUL din La Paz, capitala Boliviei, este cel mai «înalt» aeroport din lume. El se află situat la o altitudine de 4 138 m!*

INSULE DE... SĂPUN ȘI DE... SARE

● *INSULA KIMOLOS, care face parte din Arhipelagul Cicladelor, situat în Marea Egee, are un sol gras și spumos, care este folosit din cele mai vechi timpuri de localnici drept săpun. Insularii se îmbăiază și își spală rufele chiar și în zilele noastre cu acest «săpun natural».*

● *ÎN GOLFUL PERSIC există Insula Ormuz, alcătuită în întregime din sare curată «de bucătărie». Insula se află la 90 m deasupra nivelului mării și are o suprafață de aproximativ 30 kmp. Pe insulă nu crește absolut nimic!*

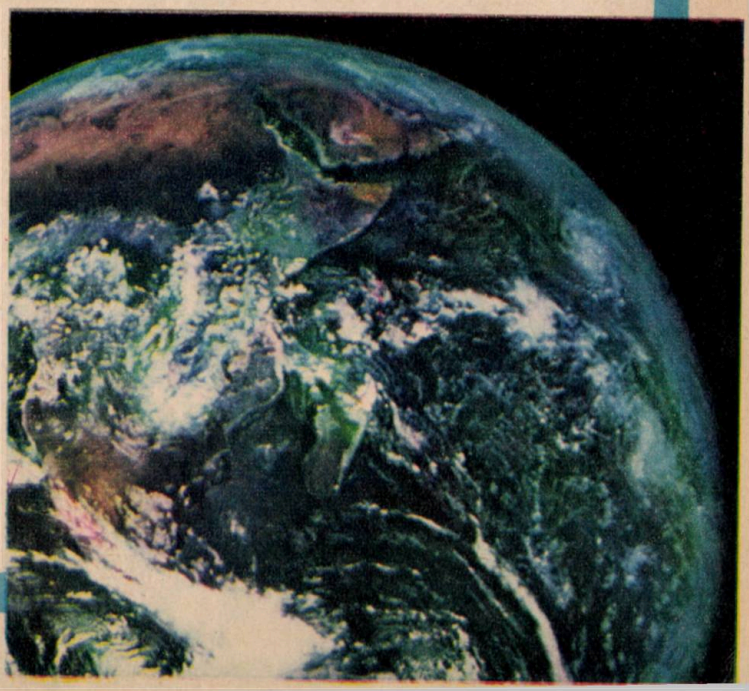

FIȘE PENTRU UN OCOL AL LUMII: **AFRICA**

METAMORFOZE CONTEMPORANE

DE LA TERENURI ARIDE

LA GRĂDINI RODITOARE

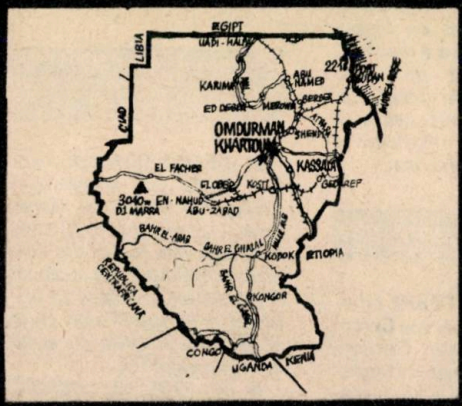

Întinderi nesfîrșite de pămînt, în proporție ridicată fertile, dar în cea mai mare parte nefolosite, înapoiere și sărăcie într-o țară bogată erau, cu ani în urmă, trăsături definitorii pentru Sudan care, cu cei 2 505 813 kmp ai săi este cel mai întins stat din Africa. Dar, în prezent, pe aceste meleaguri se produc importante prefaceri în domeniul social-economic. Principalul obiectiv al autorităților sudaneze îl constituie valorificarea cît mai completă a uriașului potențial agricol de care dispune țara. La ora actuală, doar 6 milioane de hectare sînt cultivate, iar dintre acestea circa 1,6 milioane de hectare sînt irigate. Experții apreciază la 50 de milioane de hectare pămîntul agricol al țării și la 80 de milioane de hectare terenul care poate fi amenajat pentru pășunat. Posibilitățile pentru irigații sînt mult mai mari decît lucrările ce s-au întreprins în această direcție, dacă se are în vedere că între frontierele acestei țări își croiesc drum o optime din cursurile de apă ale continentului african. Pentru recuperarea în folosul agriculturii a unor suprafețe cît mai mari din teritoriul Sudanului, au fost puse la punct mai multe proiecte de dezvoltare. Unul dintre ele, și anume proiectul Gezira, a fost finalizat. Aceasta înseamnă irigarea a 800 000 de hectare și stabilirea în noua zonă agricolă a 100 000 de persoane. Se desfășoară, de asemenea, lucrările la proiectul Rahad. Prin înfăptuirea sa vor fi irigate peste 300 000 de hectare, permițînd așezarea a 14 000 de familii ce vor cultiva bumbac, arahide și vor planta pomi fructiferi. Fermierilor li se vor pune la dispoziție, pe credit, semințe selecționate și îngrășăminte chimice.

În vederea extinderii culturii trestiei de zahăr a fost întocmit proiectul Kenana. Acesta prevede crearea unei plantații uriașe, irigată printr-o rețea de canale cu apă din Nilul Alb, construirea unei fabrici ce va prelucra zilnic 17 000 de tone de trestie de zahăr, înălțarea unei termocentrale de 40 de megawați. Pe lîngă plantațiile de la Guneid, Khasm el Girba și Sennar, altele, noi, urmează să fie amenajate la Assalava, Melut și Mongalla. Astfel, Sudanul va deveni, pînă la sfîrșitul deceniului 1981—1990, unul dintre marii exportatori de zahăr din lume.

Pentru dezvoltarea zonei sudice a țării, un rol deosebit de important îl va juca realizarea canalului Jonglei, în lungime de 200 de mile (1 milă = 1,6 km), avînd lățimea de 40 de metri și adîncimea de 4 metri. El se va întinde de la micul oraș Bor pînă la Nilul Alb, undeva la sud de Malakal. Într-o primă etapă prevăzută a fi încheiată în prima parte a acestui deceniu, vor fi redate agriculturii, ca urmare a irigațiilor, ce vor folosi apa fluviului amintit anterior, circa 800 000 de hectare de teren arid. Lucrările de irigații vor continua însă, în vederea recuperării pentru agricultură a unor suprafețe cît mai mari de pămînt. Noile terenuri agricole vor fi cultivate cu bumbac, cafea, orez, palmieri de cocos. Vor fi, totodată, amenajate vaste pășuni, 350 000 de membri ai unor triburi seminomade urmînd să se așeze în această regiune. Canalul, suficient de adînc și lat pentru a permite navigația precum și șoseaua ce se va construi în apropierea sa, vor îndeplini una din vechile năzuințe ale sudanezilor, aceea de a scoate sudul țării din izolare. Faza a doua a proiectului Jonglei va avea drept obiectiv regularizarea cursurilor de apă care izvorăsc din lacurile din estul Africii. Producția agricolă, care în anii ce urmează va spori substanțial, va putea să fie în parte exportată prin noua poartă maritimă a țării, portul Suakin, ce va fi și el terminat la sfîrșitul deceniului care începe.

T. PRELIPCEAN

Flageluri și speranțe

Studii recente indică faptul că în lume 350 de milioane de copii trăiesc în mizerie și lipsuri. Ei sînt alimentați necorespunzător și nu se pot dezvolta normal. În țările cele mai slab dezvoltate din Africa, din fiecare mie de copii care se nasc, mor 129. Majoritatea deceselor sînt urmarea unor boli care, în condițiile unei vieți îndestulate, nu ar fi fost contractate. În lipsa apei potabile consumîndu-se o apă necorespunzătoare sub raportul igienei, se dă frîu liber unor grave boli epidemice, precum febra tifoidă și holera.

Țările africane depun mari eforturi pentru depășirea stării de subdezvoltare. Alături de promovarea activității industriale și modernizarea treptată a agriculturii, alfabetizarea reprezintă una din marile promisiuni pentru un viitor mai bun pe continentul negru.

DOUĂ ADRESE BUCUREŞTENE

DOUĂ MAGAZINE DEOSEBIT DE ATRĂGĂTOARE PENTRU TINERII CUMPĂRĂTORI:

MAGAZINUL DE BICICLETE
"FELIX"
DIN STR. 30 DECEMBRIE NR. 22
MAGAZINUL
"TINERETULUI"
DIN CALEA DOROBANŢILOR 13

Magazinele **FELIX** şi **TINERETULUI** sînt unităţi a
DIRECŢIEI GENERALE COMERCIALE BUCUREŞTI.

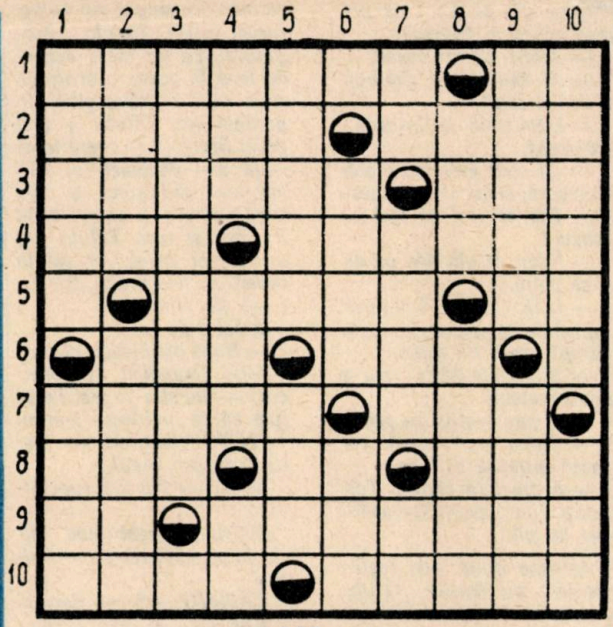

FILE DE POVESTE

ORIZONTAL: 1) Autorul minunatelor povestiri «Dănilă Prepeleac», «Harap Alb», «Stan Pățitul». Lîngă foc! 2) Felinarul lui Aladin, în stare să îndeplinească orice dorință a stăpînului. «... ca Zăpada», frumoasa celor șapte pitici. 3) Locul de origine al celor «O mie și una de nopți». Păcălit de șireata vulpe, a rămas fără coadă. 4) Frate cu Haplea. Armăsarul din poveste. 5) Autorul popularului basm «Căluțul cocoșat». Cinci din zece! 6) Literă grecească. Balaurul beneficiază de mai multe (sing.) 7) Eroul principal al povestirii «Punguța cu doi bani» de Ion Creangă. Bătut la cap! 8) Biruit în finalul tuturor basmelor. Un povestitor neîntrecut. Sawyer, erou, alături de Huckleberry Finn, al unui roman de Mark Twain. 9) ...încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa! Mîncată de lup într-un basm de frații Grimm. 10) Cei trei «cucuieți» ai caprei. Cănuță cel ciudat dintr-o povestire de I.L. Caragiale.

VERTICAL: 1) Un cioc. Și un împărat ca-n basme. 2) Nestemată. Fructe. 3) Neasemuitul autor al poemului «Călin — file din poveste». 4) Produse de larg consum pentru Sețilă. Rîu în America Latină. În plus. 5) Naș. Traista cu povești. 6) Schimb în natură. În împărăția zmeilor. 7) Una și alta. Istetul deținător al unei turbinci miraculoase. La scufundare. 8) Personaj negativ din basmele noastre, prezentat în chip de moralist într-o binecunoscută fabulă de Gr. Alexandrescu. Micuț și bărbos, de obicei păzitor de comori. 9) Față. Din cap pînă în picioare (pl. masc.). 10) Palat ca-n basme! Epilog... șahist.

PE GHEAȚA

ORIZONTAL: 1) Își dovedesc măiestria pe luciul gheții. 2) Republica Socialistă România (abr.). Perioada glaciară. 3) Apă înghețată sub formă de... fulgi. A păși. 4) «Patinoarul din Rue Blanche» este una din pînzele acestui pictor francez. A se topi. 5) Sete! Nea! 6) Marcă de lampă de radio. Maestru al gheții. Dușmanul.. gheții. 7) Scor alb la un meci de hochei. Din apă! Rîu în Belgia. 8) Ghețuș. 9) Căldare glaciară. Un om excepțional. 10) Continentul gheșurilor eterne.

VERTICAL: 1) Gheață care îmbracă iarna arborii și casele, provenită din vaporii de apă sau din picăturile de ploaie. 2) De o parte și de alta la mantinelă! Autorul basmului «Meșterii muntelui de gheață». 3) A rezolva rapid o dificultate. Comună în Franța. 4) Dezghețat (fig.). Nume de fată. 5) Perene! Materie primă pentru gheață (pl.). 6) Nins! Controlul tehnic de calitate (abr.). 7) Îți îngheață sîngele în vine. Ajuns pe creasta gheșarului. 8) Localitate în Nigeria. Trecuți. 9) Ghețar. Gheața din zăpadă. 10) A bisa! Poet român din a cărui creație cităm poezia «Ghețarul de la nord».

DICȚIONAR: RCA, SORE. URT, ORLU.

GEORGETA DUMITRU

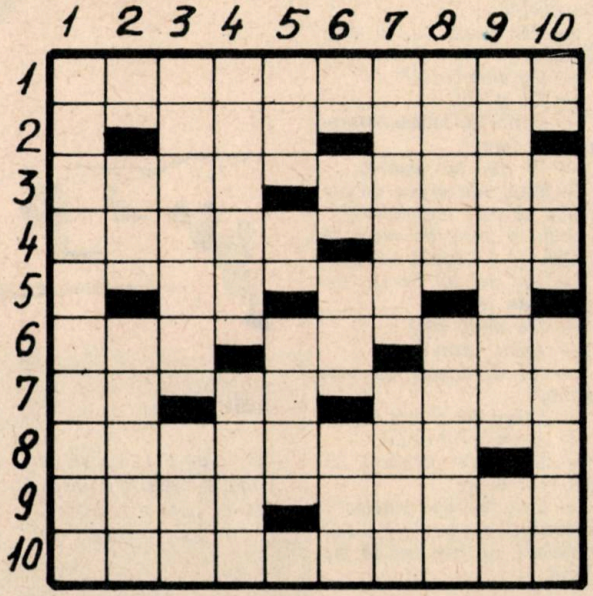

ANTOLOGIA SURÎSULUI

PLICUL

DE Tudor Arghezi

Baruțu vrea un plic.

— Nu-ți mai dau plicuri, că le strici, îi răspunse Tătuțu, și mă costă unul cinzeci de bani.

— Veau să chiu la Bașov...

— Tot scrii și nu mai înveți să scrii. De un an, de cînd «chii», au mai ieșit opt romancieri și zece poeți. Te rog, Baruțule, fii serios. Și să nu-mi mai mîzgălești plicurile, că mă supăr.

Pauză.

— Dă-mi un plic, că nu mai chiu.

— Dacă nu scrii, de ce-ți mai trebuie plic? Acum nu e timp de plicuri. Du-te de te culcă: mi-ai făgăduit că ai să dormi două ceasuri, în toate zilele, după masă, ca să te duc la cinematograf. Ține-te de cuvînt.

— Mă cunc cu el! zice Baruțu.

— Cu cine cu el?

— Cu plicul.

— Și mi-l dai înapoi nemîzgălit și curat?

— Îl pui su' penă.

— Bine, uite un plic. Să dea naiba să mi-l mototoleștí!

Mițu a prins de veste că fratele ei a căpătat un plic.

— I-ai dat lui Baruțu un plic, zise Mițu.

— De unde știi?

— L-am văzut.

— Și dumneata ce vrei acum?

— Să-mi dai și mie ceva...

— N-am nimic de dat.

— Să-mi dai ochelarii, să mă culc cu ei.

— Cum să-ți dau ochelarii? Trebuie să citesc. Dacă-ți dau ochelarii, nu mai pot să fac nimic.

Mițu știa că nu i se pot lăsa ochelarii. Repede:

— Atunci dă-mi ceasul.

— Ai să-i spargi geamul. L-ai mai spart.

— Eram mică. Acum sînt... frumoasă.

— Și cînd erai mică erai frumoasă, și tot ai spart geamul. Dar ce vrei să faci cu ceasul?

— Îl pun la gît. Mă uit cît o să dorm...

— Lasă, cînd o să cunoști numerele de pe ceasornic, îți cumpăr unul de mînă.

— Știu, zice Mițu: acu e douăsprezece.

— Ai pus deștiul pe patru.

— Patru nu-i douăsprezece? Întreabă Mițuca.

— Ai dreptate, Mițule. Totuna e. Ține ceasul. Stai să ți-l pui de gît.

Aproape două ore reglementare au trecut. Tătuțu uitase, furat în povestirile unei cărți cu poze, pe care o ascunde de copiii lui, lacom să mănînce singur din dulceațurile scrise. Baruțu căsca gutural, cu un mare accent de lene în vocea căscatului, scos dintr-un mare gîtlej. În privința lui, Tătuțu e fără grije: Baruțu o să ceară toată viața să-l dezbrace și să-l îmbrace, să-l culce și să-l scoale cineva, și cum e băiat frumos, și cum Tătuțu are un singur băiat, iar tătuții ceilalți au fete multe, Baruțu o să fie fericit.

A bătut de 6.

— Bună dimineața, purceii!

Mițu (înapoind ceasornicul): — Nu știu ce are, Tătuțule că se învîrtește mereu.

TĂTUȚU (tehnic): — I-ai rupt desigur, arcul.

MIȚU: — Nu s-a rupt nimic.

BARUȚU (restituind plicul în perfectă stare): — Poftim!

TĂTUȚU: — Bravo, Baruțu!

BARUȚU: — L-am și lipit.

Din «CARTEA CU JUCĂRII»

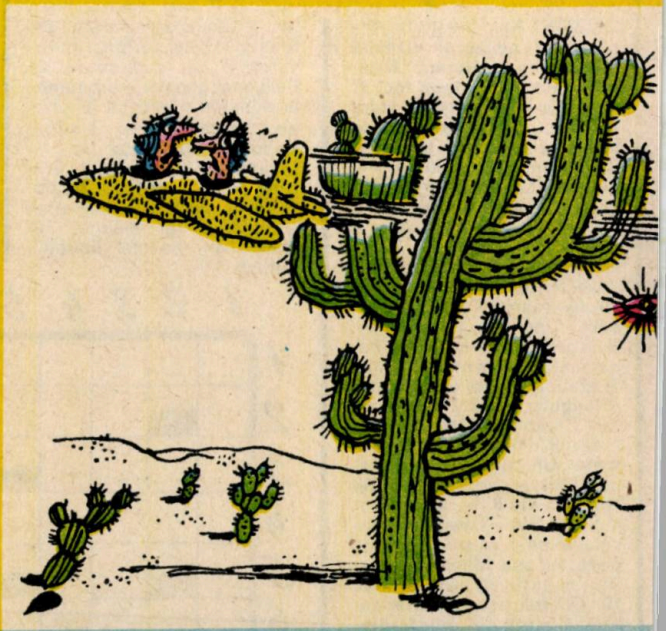

AMICALĂ

Un coleg al meu, vă spun,
Cînd ia zece, e păun.
Dar ce pare mai bizar
E că i se-ntîmplă... rar!

UNUI ȘCOLAR

Un coleg al meu, Grigore,
Mi s-a plîns cu tainic glas
Că nu poate sta la **ore**
Chiar în fiecare **ceas!**

GH. ZARAFU

PRIMĂVARA, VARA, TOAMNA SAU IARNA,

cele mai frumoase haine pentru fete și băieți sînt prezentate de magazinele și raioanele de confecții ale COMERȚULUI DE STAT.

NEGRU VODĂ, DESEN DUPĂ FRESCA DE LA CETĂȚUIA.

UN VOIEVOD DIN LEGENDĂ:

NEGRU VODĂ

Într-un act emis la 8 ianuarie 1569, Alexandru II Mihnea, domnul Țării Românești, menționează numele unui voievod nemaiconsemnat pînă la acea dată în vreun document: Negru Vodă, căruia i se atribuie «întemeierea Țării Românești». Despre Negru Vodă vorbesc și alte acte, din 1576, ale aceluiași voievod. Negru Vodă este amintit, la sfîrșitul secolului al XVI-lea, și de călătorul francez Iacob Bongars, de cronicarii Baltasar Walther, Nicolae Istvánffy, Giacomo Luccari.

În secolul al XVII-lea, numele lui Negru Vodă, enigmatic prinț român, apare tot mai frecvent în cronici, pisanii, documente, inscripții. Cetăți, orașe, biserici domnești, munți, ape sînt amintite ca fiind ale misteriosului voievod.

Cronicile încep cu faptele sale legendare, desprinse din negurile unui timp fabulos.

Legenda. Trăia pe vremea tătarilor în Țara Făgărașului un viteaz român renumit prin frumusețea și înțelepciunea lui. Auzind de suferințele îndurate de frații de peste munți, și-a strîns tovarășii, voinici și viteji, pornind să lupte cu tătarii. Au trecut Carpații și, într-o zi de sărbătoare, au ajuns în orașul Cîmpulung, unde au fost primiți cu mare bucurie de români.

După o luptă aprigă, încheiată prin alungarea tătarilor din țară, falnicul prinț Negru Vodă «a început să așeze lucrurile în țară — scrie cronica —, a făcut cetăți, mănăstiri, sate și orașe pe la toate poalele munților și pe văile rîurilor».

Despre Negru Vodă vorbeşte cu admiraţie, între mulţi alţii, savantul italian L.F. Marsili, care, la începutul secolului al XVIII-lea, nota că legendarul principe a fost «primul voievod ales de întregul neam în deplinătatea conştiinţei sale».

În tradiţia scrisă sau nescrisă atît a românilor cît şi a lumii, voievodul venit din Făgăraş, cu nume el însuşi plin de enigmatice sclipiri, îşi are, de veacuri, locul între ctitori.

Istoricii. Identificarea misteriosului prinţ constituie, de mai bine de un secol, una dintre problemele de căpătîi ale tuturor cercetărilor privind începuturile statului feudal de sine stătător, Ţara Românească. La fel ca fratele său întru legendă Dragoş, cel venit din Maramureş să ctitorească ţara românească neatîrnată a Moldovei, Negru Vodă închide în enigma existenţei sale temeiurile realităţii istorice complexe în care statele feudale româneşti s-au constituit.

Bogdan Petriceicu Haşdeu vede în Negru Vodă o personificare a familiei domnitoare a Basarabilor. A.D. Xenopol — imaginea unui voievod, Radu, care ar fi domnit la sfîrşitul secolului al XIII-lea. D. Onciul — pe Radu I (1377—1383); N. Iorga consideră însă că acesta a fost «un voievod de oarecare importanţă... dar de la care nu ne-a rămas nici un document». C.C. Giurescu îl identifică pe enigmaticul voievod cu Basarab Întemeietorul (1310—1352). În fine, s-a mai emis ipoteza că legendarul Negru Vodă ar fi existat şi domnit încă pe la 1215.

Descălecatul. Şi Dragoş în Moldova, şi Negru Vodă în Ţara Românească vin însoţiţi de cetele lor de viteji credincioşi, întemeind aşezări noi, aducînd rosturi noi. Ei nu vin însă cotropind. Ei doar trec, frăţeşte, dintr-o ţară în altă ţară românească.

Descălecatul este o realitate simbolică. Întemeierea fiecărei ţări româneşti s-a făcut, la capătul unui complex proces istoric, prin participarea şi prezenţa celorlalte două ţări surori.

Într-o Europă biciuită, în secolele al XIII-lea—al XIV-lea, de cohorte războinice pornite să-şi impună dominaţia pe teritorii cît mai întinse, asupra unor ţări şi popoare felurite, românii au izbutit să-şi păstreze, prin jertfe, prin înţelepciune, prin unire, neatîrnarea ţărilor lor.

Legendarul Negru Vodă reprezintă astfel, peste secole, amintirea acelui eroic timp de început.

Portretul. Fiind legendar, Negru Vodă are chipul celei mai curate frumuseţi: aceea izvodită de aspiraţiile unui popor; aceea păstrată în cugetele unui popor de fraţi.

Numele său dăinuie. Îl păstrează ruinele unor cetăţi falnice. El este întemeietorul legendar al oraşelor Cîmpulung şi Argeş; este fondatorul satului Dragoslavele; un pisc de munte din Muscel îi poartă numele. Chiar şi soţia sa, Marghita, este pomenită într-un document din 1656.

Negru Vodă trece prin cîntecele poporului, ducîndu-se «cu tovarăşi zece», «Pe Argeş în gios/ Pe un mal frumos», purtîndu-şi tulburătoarea enigmă.

Enigmă pe care s-o descifreze, alături de istorici, s-au încumetat poeţii. Unul dintre aceştia, Aron Densuşianu, i-a închinat un vast poem eroic, **Negriada** (1874—1884). Pentru poet, Negru Vodă este domnul ce «străbătînd Carpaţii, la Dunărea bătrînă/ A Daciei domnie din nou a-ntemeiat». Dacia străveche, din al cărei trup s-au desprins cele trei ţări române, Moldova, Muntenia şi Transilvania — a căror istorie trece, în secolele al XIII-lea şi al XIV-lea, şi prin legenda voievodului Negru Vodă: ţări de fraţi, care, după secole, s-au reunit iarăşi, în 1918, în hotarele uneia şi aceleiaşi ţări-mume.

IOAN LĂCUSTĂ

PE ADRESA GENERAŢIILOR VIITOARE

Bine cunoscut cercetătorilor ca şi turiştilor, templul lui Jupiter Heliopolitanul de la Baalbek (Liban) este ridicat pe o celebră platformă de piatră alcătuită din blocuri gigantice, dintre care unele au peste 20 m lungime şi cîntăresc 2 000 de tone. Studiile cele mai atente nu au reuşit să răspundă la cele două întrebări pe care şi le pune oricine vizitează complexul: 1) La ce folosea marea platformă? 2) Cine a construit-o şi cu ce mijloace tehnice?

Această ultimă întrebare îşi capătă întreaga semnificaţie dacă notăm că nici tehnica modernă cea mai avansată nu dispune de maşinile necesare pentru a desprinde asemenea blocuri de piatră din cariera aflată la un kilometru, a le transporta la locul dorit şi a le clădi pînă la

7 m înălțime. Iar terasa are 134 m lungime și 113 m lățime...

Unii autori au calculat că pentru deplasarea celui mai mare dintre blocurile de piatră ar fi necesară forța a 40 000 de sclavi. Practic însă nu există și după cît se pare nu au existat mijloace pentru a uni efortul unui asemenea număr de oameni într-o singură mișcare. Cele mai mari blocuri de piatră ale piramidelor cîntăresc a 200-a parte din greutatea sus-amintită. Dacă ele au fost deplasate prin tracțiune de către mai multe zeci de oameni, zecile de mii de sclavi care ar fi trebuit să deplaseze lespezile de piatră de la Baalbek, așezați în rînd cîte șase, s-ar fi răspîndit pe o distanță de 5 km! În aceste condiții cum ar mai fi putut acționa ei în ordine?

Cititorul poate calcula singur lungimea totală și greutatea funiilor necesare tracțiunii (de ele trebuiau să apuce 40 000 de oameni) și cantitatea de lemn necesară

Meditație la Stonehenge

Istoria Angliei începe la Stonehenge. Cînd în anul 55 înaintea erei noastre, Cezar punea piciorul pe teritoriul Britaniei, sanctuarul preistoric de la Stonehenge avea o vîrstă respectabilă: 2 200 de ani. Astăzi, la peste patru milenii de la edificarea lui, monumentul se prezintă ca o incintă circulară cu diametrul de o sută de metri, înconjurată de un șanț de apărare. În centrul ei se ridică un inel format din 30 de lespezi verticale de piatră, fiecare depășind 4 metri înălțime și 25 de tone. Pe crestele acestor monoliți erau plasate alte lespezi, la fel de gigantice. Multe dintre ele s-au prăbușit.

Majoritatea arheologilor nu se pronunță asupra semnificației monumentului. Cei mai temerari avansează însă ipoteza calendarului. Nu ar fi prima dată cînd o construcție din epoca pietrei ar reproduce în structura sa ciclul unui an. Calendarul de piatră al Sarmi-

sub forma trunchiurilor de copac rotunde menite să se rostogolească sub imensa greutate a blocurilor de piatră.

Înscris în inventarul întrebărilor la care nu s-a răspuns încă, misterul platformei de la Baalbek rămîne să fie lămurit mîine de generația cutezătorilor de astăzi.

zegetusei nu este decît o expresie tîrzie a tradiției neolitice.

Istoria nu ne spune cine este constructorul monumentului. Desigur, în aceste condiții, nimic nu infirmă ipoteza conform căreia, înaintea civilizațiilor istorice din bazinul mediteranean s-a putut afirma o alta, a cărei influență a radiat pînă în Anglia.

Reiese din toate acestea că nu știm nimic despre populația preceltică din sudul Marii Britanii? Dimpotrivă. Stonehenge ne furnizează asupra ei date fundamentale.

Cunoaștem, astfel, că populația primitivă din sudul Angliei știa să observe natura terestră și evoluțiile aștrilor, generalizînd ciclurile lor pînă la sinteza superioară pe care o reprezintă invenția calendarului. Mai știm că avea destulă fantezie ca să dea o formă plastică monumentală acestui calendar. Dar mai ales avem dovada inventivității lor tehnice și a tenacității lor, fără de care nu ar fi fost cu putință nici desprinderea marilor lespezi din carierele Țării Galilor, nici transportarea lor cale de 390 de kilometri și nici instalarea lor în incinta de la Stonehenge.

Misterioasa populație neolitică din sudul Angliei a dispărut de mult. Asupra ei au acționat infiltrările celților, cucerirea romană, invazia saxonă. Ceva din trăsăturile sale trebuie să fi pătruns totuși în aliajul rezultat din creuzetul istoriei, în poporul englez, cel care a inventat, deopotrivă, democrația modernă și locomotiva, cel ce produce acele minuni ale industriei, care sînt motoarele avioanelor «Concorde» și se pregătește pentru cea mai mare întreprindere a secolului, perforarea tunelului pe sub Canalul Mînecii. Ne place să credem a recunoaște în el firea încăpățînaților de geniu care, sfidînd înapoierea istorică și negura culturală a timpului, au ținut să lase lumii semnul de neșters al trecerii lor.

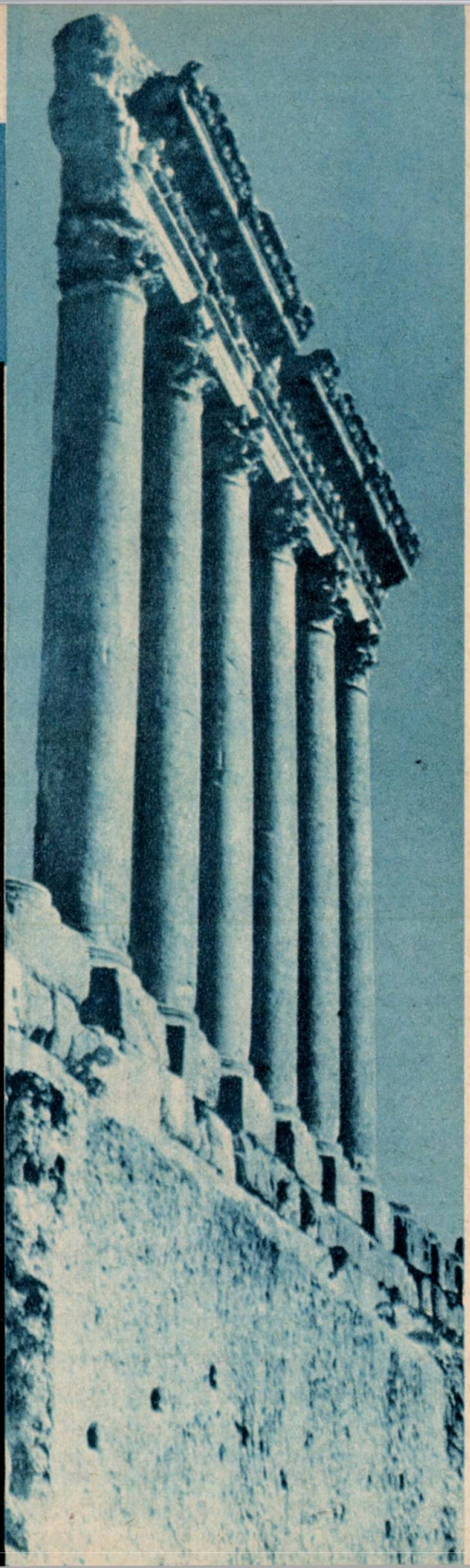

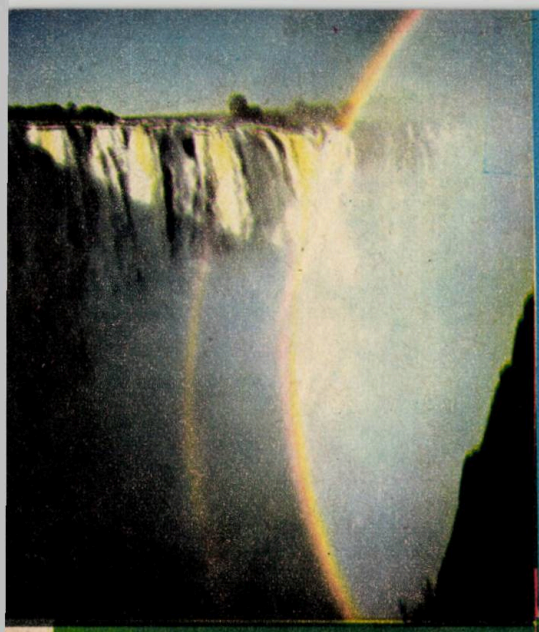

Culorile acționează asupra omului în mod diferit. Ele produc senzații, trezesc emoții, nasc gînduri odihnitoare sau enervante, provoacă tristețe sau veselie.

GOETHE

(«Tratat despre teoria culorilor»)

CULORILE ȘI NOI

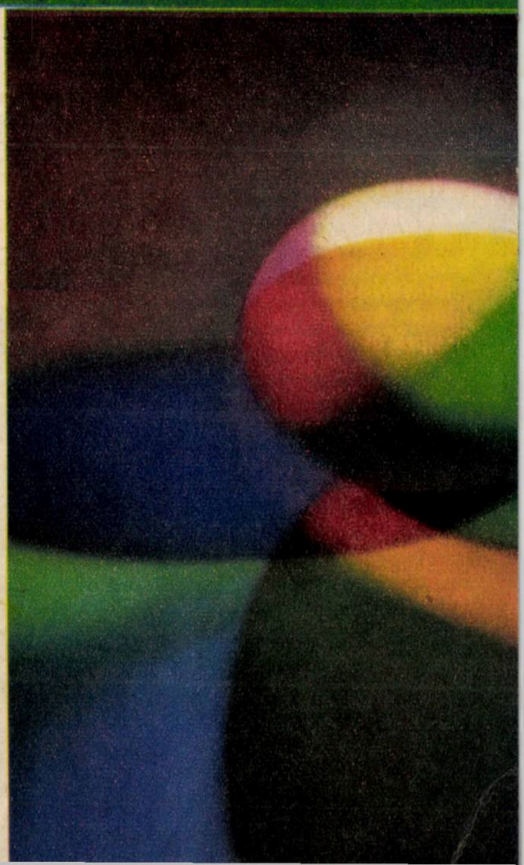

După ce s-a întors din călătoria în Lună, baronul Münchhausen ar fi povestit că astrul nopții era argintiu, că locuitorii săi veneau pe lume din niște nuci ce creșteau în copaci cu ramuri purpurii. În vremea cînd el s-a aflat pe Lună erau la modă ochii verzi și galbeni, iar ochii de alte culori — roșii, portocalii, liliachii — puteau fi procurați, la un preț convenabil, de la orice tarabă. Conform relatărilor «celui mai cinstit om». Luna impresiona, în genere, prin abundența ei de culori.

Dar ceea ce ne interesează acum este nu frumusețea culorilor, ci înrîurirea pe care ele o exercită asupra organismului uman, a sistemului nervos. Întemeietorul institutului francez de estetică tehnică a scris, de pildă: «Culoarea poate orice: ea naște lumină, calm și iritare. Ea poate crea armonie, dar și emoții puternice; din partea ei ne putem aștepta la miracole, dar și la catastrofe».

Influența culorilor în viața și munca oamenilor este, de altfel, cunoscută din cele mai vechi timpuri. Cezar a fost adînc impresionat de vechii britani, a căror piele era vopsită în albastru, ceea ce făcea, se pare, o impresie înspăimîntătoare. Tacit povestește și el despre vechii germani vopsiți în negru, semănînd cu niște «arătări de pe altă lume». La fel, indienii nord-americani își ungeau pielea cu vopsele roșii în timpul expedițiilor războinice, pentru a-i înfricoșa pe dușmani. De aceea, primii europeni care i-au văzut le-au dat denumirea de

«piei roșii». Numeroși savanți și filosofi au studiat efectele psihologice sau chiar fiziologice ale culorilor. Democrit, precursorul teoriei atomice, Aristotel, Teofrast, Leonardo da Vinci, Newton, Helmholtz, Goethe, Lazarev... Și enumerarea ar mai putea continua.

SECRETELE CULORILOR

Pe baza unor experiențe îndelungate s-a ajuns să se stabilească un adevărat alfabet al culorilor. Prima împărțire s-a făcut în culori «calde» și «reci», ceea ce corespunde senzațiilor pe care le încercăm cînd sîntem plasați într-un mediu în care predomină una din culorile respective. Astfel, culorile «calde» (galben, portocaliu) sau «reci» (albastru, violet) pot da senzația de creștere sau scădere a temperaturii. De aceea,în locurile de producție cu exces de căldură specialiștii recomandă «rețeta cromatică»: verzui-albastru pînă la albastru închis, iar în cele cu temperaturi joase: portocaliu pînă la ocru-galben verzui.

Se poate vorbi apoi de culori «grele» și culori «ușoare». Ca dovadă, la muncile de încărcare și descărcare, muncitorii se apucă mai degrabă la o ladă de culoare deschisă, galbenă, de pildă, pentru că o simt mai «ușoară» decît de una de aceeași greutate, vopsită într-o culoare închisă.

Crearea unui confort cromatic produce și alte efecte favorabile, mărind capacitatea de muncă, micsorînd numărul accidentelor, și realizînd mai bune condiții vizuale. In atelierele de filatură, mașinile de țesut, vopsite în culori cenușii sau negre, obosesc ochii din cauza contrastului lor cu firele de culori deschise. În schimb, mașinile colorate în roz sau în alte nuanțe deschise dau maximum de randament.

Există apoi culori care pot «ameliora» parțial zgomotele (culori pastel, pale); altele care compensează mirosurile penetrante (albastru sau galben), chiar umiditatea excesivă (culorile «uscate»: culoarea nisipului, ocru, portocaliu) sau aerul prea uscat (albastru-verzui).

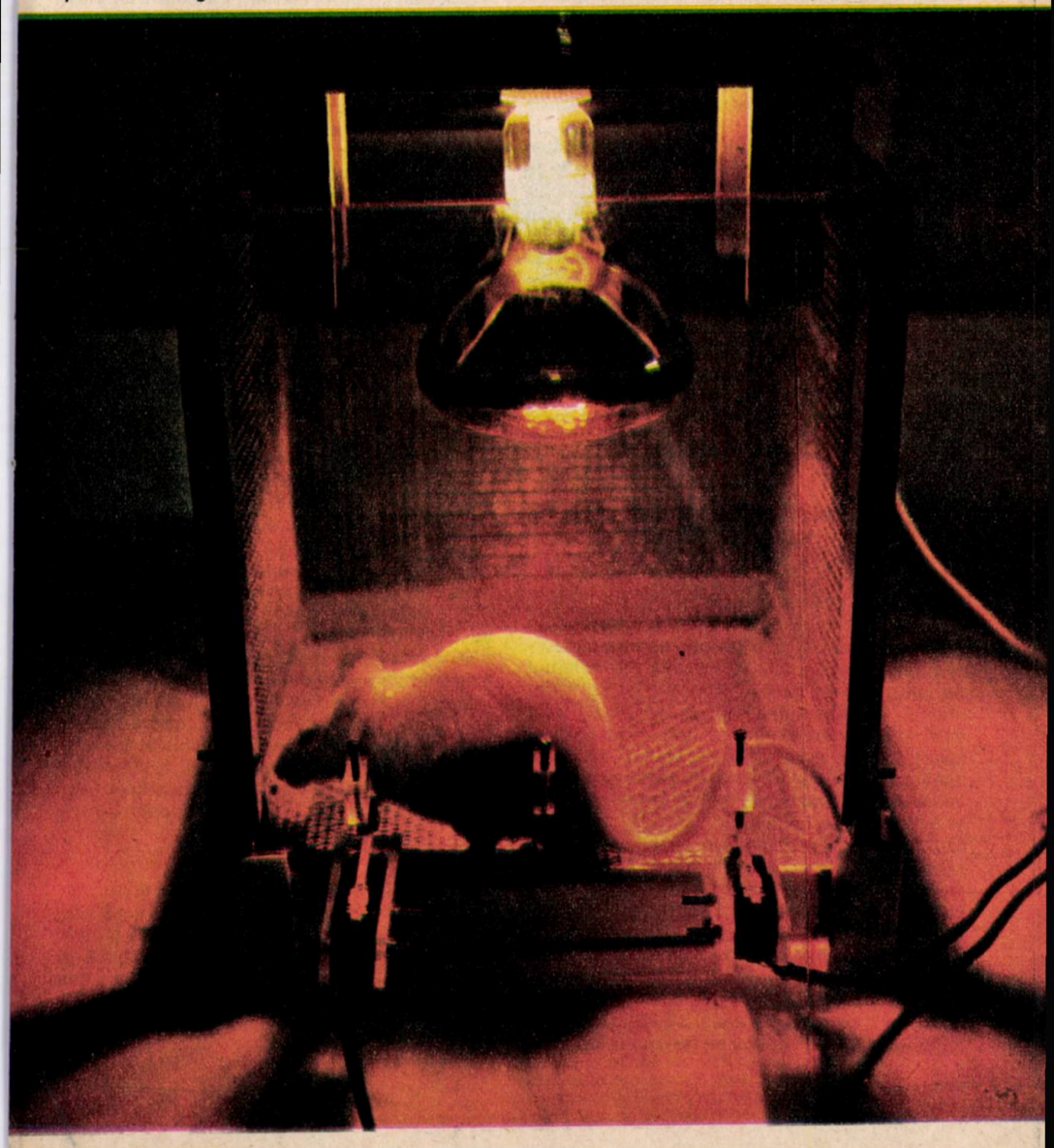

IDEALUL SOS ALBASTRU

Pornind de la observațiile asupra acțiunilor multiple pe care culoarea o poate exercita asupra omului, s-a ajuns și la alte aplicații interesante. Există astfel o strînsă legătură între culoarea bucatelor pe care le consumăm și reacțiile noastre. Alimentele verzi dau o senzație de prospețime și de răcoare, cele roșii sporesc pofta de mîncare, cele albe scad apetitul. Un cercetător a observat că prăjiturile rotunde, de culoare galben deschis, cu garnituri mov au fost cele mai solicitate dintr-un set de cofeturi variat colorate, dar cu aceeași compoziție. Cei mai mulți consumatori le-au apreciat pe acestea, afirmînd că ele creează bună dispoziție. După părerea aceluiași psiholog, o friptură ideală ar trebui să aibă «culoarea bronzului» într-un sos albastru ca cerul, iar carotele ar fi mai «bune» dacă ar fi colorate în violet.

Acțiunea luminii colorate asupra digestiei a fost și ea studiată. Experiențe desfășurate în restaurante au stabilit că în timpul mesei o lumină albă, echilibrată este mai utilă decît o lumină colorată. După masă, în schimb, lumina portocalie este aceea care provoacă o senzație plăcută.

Despre cromatoterapie, adică folosirea culorii în scop terapeutic, se vorbește din ce în ce mai mult în ultimul timp. Culorile pot fi tranchilizante sau stimulante. Mediul în care culoarea are o funcție de o importanță deosebită este salonul de spital. În mod teoretic, ar fi necesar ca pentru fiecare tip de boală să existe o culoare specială și bolnavul să poată fi mutat în medii diferit colorate după modul cum evoluează boala. De exemplu, camerele în care predomină albastrul au un efect calmant și liniștitor asupra persoanelor în stare de excitație, în timp ce aceeași culoare are — cel puțin după unele constatări — un efect deprimant asupra celor psihic normali.

FLACĂRA UNEI LUMÎNĂRI DE LA 200 DE KILOMETRI!

Despre ochi se știe, în general, că este un aparat optic extrem de complex și de perfecționat, unul din cele mai importante organe de simț. S-a stabilit că omul percepe prin intermediul văzului circa 80—90 la sută din volumul de informații pe care le primește întreg organismul. Sensibilitatea acestui organ de simț este realmente uimitoare: într-o atmosferă absolut clară, omul ar putea vedea, de pildă, flacăra unei lumînări de la distanța de 200 de kilometri! De asemenea, ochiul poate percepe și o licărire de lumină, cu o durată de numai 0,0003 secunde. El distinge mai bine de 25 000 de nuanțe din spectrul solar. În sfîrșit, să nu uităm nici de uriașa putere de adaptare a ochiului la condițiile în continuă schimbare ale mediului. Ceea ce face ca omul să se poată orienta foarte bine atît la o lumină orbitoare cît și la întuneric.

Specialiștii au apelat și la «probleme de vedere», atît de cunoscute amatorilor de teste: unui om i se cere, de pildă, să rețină într-un minut-două, pe un tablou cu mai multe obiecte, pe cele identice. Astfel de probleme se dau de obicei după ce, în prealabil, respectivul subiect a privit diverse culori spre a se adapta la ele. Cu astfel de prilejuri s-a constatat că un ochi adaptat la galben, verde, alb rezolvă mai ușor problemele, în timp ce unul adaptat la roșu și albastru are o capacitate scăzută: reacțiile îi sînt încetinite, sensibilitatea la culori micșorată etc.

Constatările de mai sus au fost confirmate și de experiențe făcute în școli. E adevărat, n-au fost date spre rezolvare probleme de vedere speciale, ci probleme de aritmetică. Textul acestora n-a fost însă copiat numai pe foi albe, ca de obicei, ci și pe hîrtii colorate în roșu deschis și verde deschis. Numărul de probleme corect rezolvate a fost cu 21,3 la sută mai mic pe hîrtia verde și cu 19 la sută pe hîrtia roșie față de cea albă.

PREFERINȚELE MIMOZELOR

Specialiștii au mai arătat că pentru bolnavii cu afecțiuni acute sînt indicate culori delicate, pastelate; pentru cazurile cronice, care necesită o spitalizare prelungită, se vor prefera culorile cu tonuri calde; în saloanele de copii se vor folosi culorile vii, care vor stimula ochiul și-l vor distra pe bolnav.

Dar efectele cromatice au și unele influențe directe asupra procesului vindecării. În secția de ortopedie a unui spital, bolnavilor cu fracturi li s-au aplicat pansamente de ghips roșii; ca rezultat, osul s-a sudat mai repede! Culoarea roșie a avut un efect activizant asupra unor procese biologice, care au accelerat vindecarea prin intermediul glandei hipofize, al bulbului și al sistemului nervos vegetativ.

Alte experiențe au demonstrat că, folosită în tratamentul copiilor apatici și anemici, culoarea roșie mărește numărul de hematii, favorizează creșterea greutății copiilor, îi face mai activi și mai bine dispuși. Lumina albastră și violet a fost folosită cu succes în tratarea nevralgiilor. Influența culorilor este manifestă și în lumea plantelor și animalelor. Mimozele crescute în sere cu lumină roșie depășesc de zece-cincisprezece ori înălțimea plantelor «martore» plasate în lumină normală.

Insectele sînt atrase sau respinse de anumite culori. Unele specii de gîndaci fug de albastru și de violet. O experiență ingenioasă a fost făcută de un cercetător francez. El a confecționat un perete din pătrățele de hîrtie colorată și a numărat o vară întreagă cîte muște se așază pe fiecare culoare. Concluzia a fost că foarte puține preferă verdele închis și mai ales albastrul închis. Studiile sale au fost imediat aplicate în practică. Pereții unor abatoare franceze au fost vopsiți în albastru închis, pentru a nu atrage muștele.

Punem punct acestei succinte incursiuni în mirifica lume a culorilor, făcînd o singură precizare: se pare că atît de cunoscutul dicton «Gusturile nu se discută» nu acționează în totalitate în cazul culorilor. Rîndurile de mai sus pledează în favoarea ideii de a se ține seama de recomandările specialiștilor atunci cînd este vorba de relația *om-culoare*.

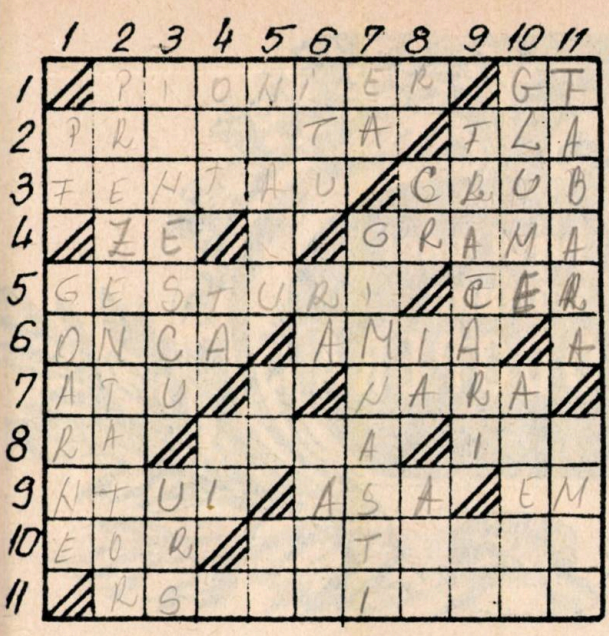

Foc de tabără

ORIZONTAL: 1) În jurul focului de tabără (sing.). Gheorghe Tudor. 2) Autorul compozițiilor «În tabără la noi» și «Să cînte copiii». Termen la toboșari. 3) Își păcăleau adversarii. Din văpaie! Un cerc de vacanță. 4) Primele din zece! A mia parte dintr-un kilogram (pl.). 5) Din interpretarea mimului. Luminat de flăcările ce se înalță ale focului de tabără. 6). Localitate în Brazilia. Un fel de thon. 7) Avantaj. A povesti. 8) La plecarea din tabără. Autorul corurilor «Cînt de pionieri răsună» și «Lecții de... vacanță». Focul ale cărui flăcări au început să se potolească, marcînd sfîrșitul programului. 9) Localitate în Camerun. Acesta (pop.). În temă! 10) Aur (pop.) Montaj nelipsit din programul focului de tabără. 11) Declamă poezii (pl.).

VERTICAL: 1) Petre Florescu. Anunță împreună cu tobele ceremonialul pionieresc. 2) Face cunoscut programul. 3) Autorul corurilor «Partid, lumină vie» și «Școală nouă-n țară nouă». În pădure! 4) Regret. În sunetul goarnelor. Din piesă! 5) Autorul cîntecului «Foc de tabără». Notă muzicală. Pe litoral! 6) Oraș în Brazilia. În horă. A scoate paiele de pe arie. 7) Dînsa. Oferă un spectacol de grație, gingășie și virtuozitate. 8) Costea Raluca. Pofteste! Mic fluviu în Franța. 9) Luminează pe cei adunați în jurul focului. Literă grecească. 10) Provoacă rîs și veselie (pl.). Arbore cu lemnul alb și tare. 11) Locuri de petrecere a unor minunate zile de vacanță, încheiate cu un rămas bun în jurul focului de tabără. Momente de neuitat, cînd se obișnuiește să se înceapă carnavalurile sau să se aprindă focurile de tabără.

DICȚIONAR: FLA, ONCA, AMIA, NTUI, ITU, TET.

Dulciuri

ORIZONTAL: 1) Zahăr... pisat. 4) Dulce (fig.). 5) Monedă portugheză. 6) Faimoasă podgorie și vin din județul Iași, obținut din soiul grasa. 10) Trage țițele. 11) Felie de pepene! 12) Sortiment de bomboane. 15) Produs de butaforie în vitrinele cofetăriilor (fig.). 16) Dulce... în împărăția lui Morfeu. 18) A se plînge într-una pe același ton. 19) Cete! 20) Exclamație dureroasă. 21) Moneda de ciocolată. 22) Autorul scrierii «Brigada gură-dulce». 24) Două localități în India. 26) Scriitor italian (1265—1321), unul din cei mai mari poeți ai lumii, influențat de reprezentanții «dulcelui stil nou». 28) Organizația statelor americane. 30) Cunoscută cofetărie bucureșteană și prăjitură în același timp. 32) Suc dulce de struguri. 34) O linguriță dintr-o «Violetă!» 35) Cap în Africa. 36) Prăjitură al cărei nume are o rezonanță carpatină. 38) Din frișcă. 39) Nelipsit din cozonac. 40) Materie primă pentru strudel. 41) Servită după ceva dulce. 43. Întocmai.

VERTICAL: 1) Prăjitură de formă rotundă formată dintr-o succesiune de straturi de aluat și cremă. 2) Un om de zahăr! 3) Plantă ale cărei semințe sînt folosite și în produsele de cofetărie. 6) Autorul schiței «Vizita», în care eroul principal varsă cheseaua cu dulceață în șoșonii musafirului. 7) A înconjura. 8) Localitate în Italia. 9) Un cord din turtă dulce. 13) Costea Simion. 14) Rîu în U.R.S.S. 15) Bomboană preparată dintr-o compoziție asemănătoare cu a șerbetului. 17) Se face din albuș de ou, zahăr, nuci și foi de aluat. 19) Preparat din lapte, zahăr, ouă cu adaus de ciocolată, cafea, vanilie ș.a., servit ca desert sau ingredient la unele prăjituri. 21) Încă o înghețată! 22) Bețe! 23) Piesă la daracul de bumbac. 25) Poet clasic german, autorul povestirii «Ceaiul». 27) Un poftim... nepoliticos! 29) Respect deosebit. 31) Corp geometric. 33) Mare amator de dulciuri. 34) Perioadă de asalt a centrelor de dulciuri și răcoritoare. 36) Plus. 37) Mobilier pe care se servesc dulciurile la cofetării (pl.). 39) «Potcoave»! 42) Pere!

DICȚIONAR: ONE; RERO; GOH.

DAN GRIGORESCU

Iată un cuvînt asupra căruia nu numai filologii, ci și istoricii literaturii și artei, esteticienii și artiștii înșiși au discutat îndelung. **Dicționarul explicativ al limbii române** dă următoarea definiție: «capodoperă = operă artistică de o valoare excepțională».

Cum se stabilește, însă, valoarea excepțională a unei opere literare sau de artă? Iată o întrebare la care, firește, filologia nu mai are cum și nici nu își propune să dea un răspuns.

Despre valoarea artistică s-au scris multe volume, fără ca autorii lor să fi căzut întotdeauna de acord. Mai mult decît atîta: sensul acceptat aproape de toți esteticienii unei epoci a fost, nu o dată respins de cei ai unei epoci mai noi. Se înțelege, astfel, că însăși capodopera trebuia să întrunească anume condiții în fiecare perioadă a istoriei culturii. O piesă de teatru, o poezie sau o pictură proslăvită, de pildă, în vremea clasicismului, socotită drept model al creației în secolul al XVII-lea, putea să fie ironizată de scriitorii și de pictorii secolului al XIX-lea și să fie «redescoperită» după aceea, către sfîrșitul secolului, cînd estetica romantismului devenise un fapt al trecutului.

Așa încît, rezultă — mi se pare — limpede că o capodoperă nu poate fi revelată decît de o comparație cu operele create de-a lungul unor mari epoci ale istoriei culturii.

Dar criteriul rezistenței la timp e numai o trăsătură esențială, desigur, a capodoperei. Pentru a rezista timpului, o operă de artă trebuie să cuprindă adevărurile, ideile cele mai reprezentative, mai generoase, elanurile înnoitoare cele mai puternice ale vremii în care a fost creată. Pentru a spune ceva istoriei, ea are nevoie de această forță de a grăi convingător despre propria epocă, de a fi martoră și părtașă la marile probleme ale existenței și ale gîndirii contemporanilor. Mai mult, să le anunțe pe cele ale epocii care va veni. Nutrindu-se din substanța esențială a filosofiei umanității, reflectînd o atitudine morală semnificativă, ea «luminează drumul spre desăvîrșire», cum spunea marele poet Rainer Maria Rilke despre creația shakespeareană.

Dar, nu încape vorbă, ca să-și împlinească un asemenea rost, ea are nevoie de o **formă a expresiei**, care să-i asigure un ecou adînc în conștiința oamenilor de totdeauna și de pretutindeni. O capodoperă înseamnă și un model al construcției artistice, un moment important în evoluția conștiinței artistice a lumii.

Un crîmpei al universului și al eternității, dar și un reflex al spațiului sufletesc al unui popor și al istoriei sale dintr-un anume moment. De la Homer și Shakespeare pînă la marii scriitori ai secolului nostru, de la Phidias și Michelangelo la Brâncuși, conștiința de sine a umanității s-a înnoit necontenit: semnul cel mai sigur al acestui proces e capodopera.

ISTORIA UNEI CAPO-DOPERE

HORIA HORȘIA

Într-un roman pe care Luigi Ugolini, fin cunoscător al istoriei Italiei și mare admirator al lui Lorenzo de Medici, îl consacră epocii Magnificului, relatîndu-ni-se vizita făcută de Galeazzo Sforza, ducele Milanului, la Florența, autorul își imaginează un dialog între Galeazzo și Lorenzo Magnificul, purtat în palatul amfitrionului care spune:

— Să trecem în bibliotecă. Codicele pe care le vedeți vin din Bizanț... Iată un Vergiliu din secolul al treilea...

— Tabloul acela, Magnifice Lorenzo!

Galeazzo are vocea răgușită de emoție (scrie Ugolini).

— Reîntoarcerea primăverii a bunului meu Sandro, a marelui meu Sandro.

— Nu am mai văzut niciodată ceva asemănător. Privindu-l, simt parcă zefirul care face să palpite florile acelea și le respir parfumul.

Este vorba, asadar, de «Primavera», celebra capodoperă a lui Sandro Botticelli. Tabloul însă, nu a împodobit niciodată biblioteca lui Lorenzo Magnificul din palatul Medici de pe via Larga din Florența. El nici nu a fost în proprietatea Magnificului. Întîmplarea a imaginat-o scriitorul, ficțiunea literară neavînd obligația de a respecta întru totul adevărul istoric. Cu atît mai mult cu cît, după cum vom vedea, «Primăvara», ca aproape toată opera lui Botticelli, este strîns legată de Lorenzo Magnificul, de cercul său de artiști, scriitori, savanți, ca și de viața socială a Florenței din acea vreme. Cînd Giorgio Vasari publică la Bologna, în 1568, a doua ediție a cărții sale «Viețile pictorilor, sculptorilor și arhitecților», tabloul, «o veneră pe care grațiile o împodobesc cu flori, închipuind astfel primăvara», se afla la Castello, vila ducelui Cosimo de Medici. Într-adevăr, unul din înaintașii lui Cosimo, Lorenzo di Pier Francesco di Medici, văr al Magnificului, îi comandase lui Botticelli, prin 1485, două mari tablouri pentru reședința sa de la Castello: «Primăvara» și «Nașterea lui Venus». Lorenzo di Pier Francesco făcea parte din cercul de intimi al Magnificului, ceea ce explică legătura strînsă dintre aceste opere și ideile filosofice și artistice ale Magnificului, reflectate nu numai în poeziile sale, dar și în cele ale lui Poliziano sau în opera filosofului Marsilio Ficino. Astfel, confuzia între cei doi Lorenzo s-a făcut cu ușurință și s-a perpetuat ani la rînd. Multă vreme, pe urmă, tabloul a fost considerat pur și simplu o alegorie a primăverii.

În secolul nostru însă, cercetători din ce în ce mai numeroși au încercat să-i descifreze în profunzime semnificațiile, adăugînd fiecare noi interpretări. Între acestea, deosebit de interesantă ni se pare opinia istoricului de artă Pierre Francastel care dedică tabloului un studiu publicat în volumul «Realitatea figurativă».

Cînd treci pragul Muzeului Uffizi din Florența, în sălile consacrate quatrocento-ului italian te întîmpină și te captivează tabloul «Primăvara» al lui Botticelli, care și-a păstrat neștirbit farmecul după aproape patru sute de ani de cînd a fost pictat. Nu vom greși dacă îl vom citi ca pe o alegorie a anotimpului tinereții. Dar nu numai atît. Avem în fața noastră o pajiște zmălțuită de flori, învăluită într-o atmosferă de vis. Tot ceea ce se întîmplă aici, personajele și relațiile dintre ele, poartă semnificații simbolice. Astfel, înnoirea naturii este în același timp o înnoire a ființei umane. Pusă sub semnul lui Venus, este vorba, fără îndoială, despre o înnoire prin sentimentul de iubire. Pajiștea pe care evoluează personajele este adeseori comparată, în poeziile lui Lorenzo Magnificul, cu paradisul. Nu este vorba despre «celălalt tărîm», ci despre frumoasele grădini din apropierea Florenței, unde, într-o atmosferă de mare simplitate, Magnificul și cei apropiați își petreceau timpul liber, odihnindu-se, ocupîndu-se cu vînatul ori delectîndu-se cu poezia și muzica. Dacă identificăm personajele, vom observa-o în centrul tabloului pe Venus. S-au făcut multe speculații în legătură cu modelul real al personajului și, deși nu există suficiente dovezi, se poate presupune că o reprezintă pe Simonetta Vespucci, una dintre marile frumuseți florentine. Venus este însoțită de cele trei grații, care simbolizează aici virtuțile și darurile femeii iubite. Grupul este însoțit de zeul Mercur (sub trăsăturile căruia unii comentatori l-ar fi identificat pe Giuliano, fratele lui Lorenzo). În partea din dreapta a tabloului evoluează Flora, nimfa Chloris și perechea acesteia, Zefirul, grupul simbolizînd astfel venirea primăverii. Privind cu atenție personajele, vom observa că unele au o atitudine statică, în timp ce altele sînt surprinse în mers. Desigur, aceasta contribuie la realizarea echilibrată a compoziției, dar tocmai compoziția ne evocă viața socială a Florenței lui Lorenzo Magnificul și anume marile serbări populare care aveau loc în fiecare an, în luna mai, cu prilejul venirii primăverii, cînd se organizau alaiuri și triumfuri, florentinii participînd cu însuflețire la asemenea acțiuni. Propunînd această «lectură» a tabloului nu pretindem că epuizăm descifrarea lui, dar credem că realizăm o sensibilă apropiere de semnificațiile sale diverse și multiple. Celebrul tablou al lui Botticelli ne apare astfel nu doar ca o operă singulară, concepută pe temeiul fanteziei pure, ci ca un adevărat document de cultură și civilizație, ideile și obiceiurile vremii fiind transfigurate în imagine și ridicate de marele Botticelli pe cele mai înalte culmi ale artei universale.

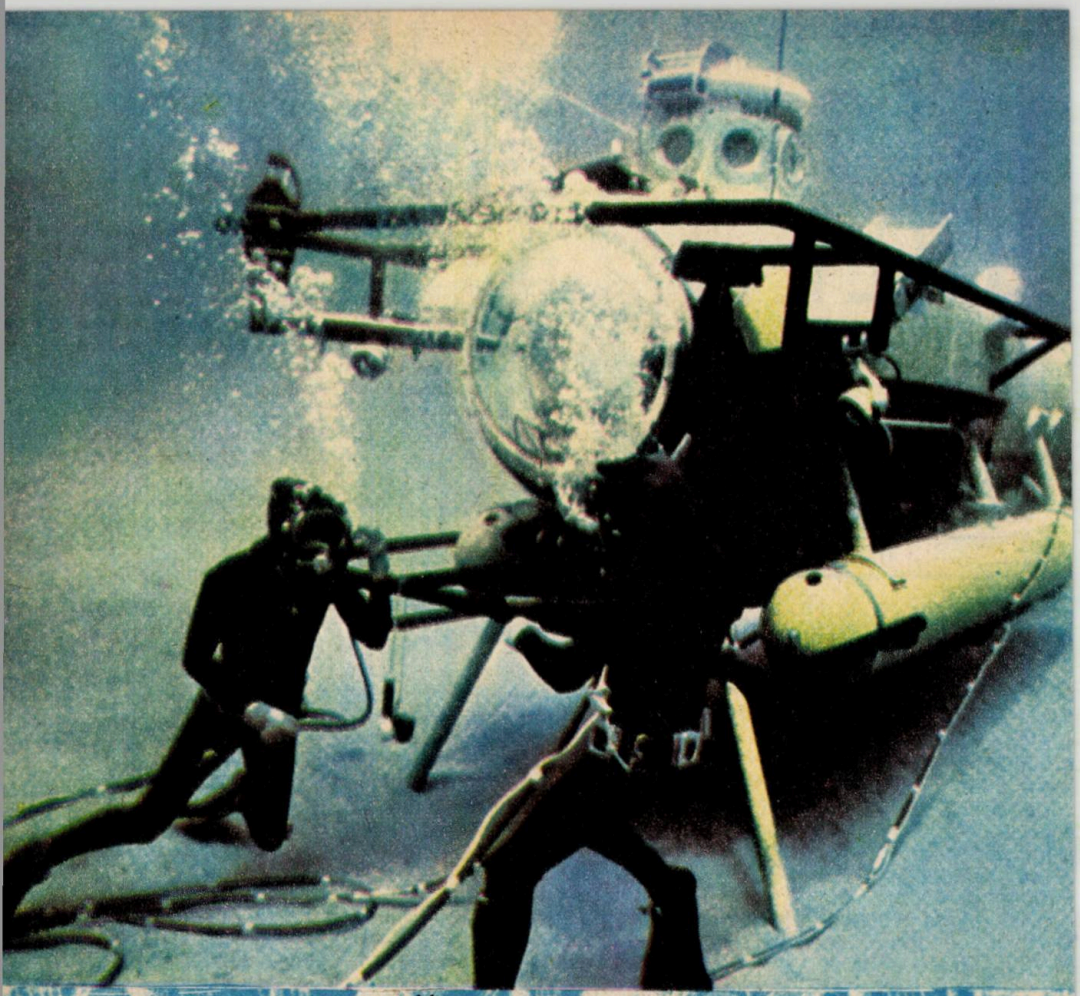

SE DESCOPERĂ UN CONTINENT:

MAREA

Portul din care pornim în călătoria noastră pe orizontala și verticala supercontinentului albastru nu este nimic altceva decît o picătură de apă. Altfel spus, un strop de viață. Căci apa nu înseamnă altceva decît viață. Sub aparența sa banală sînt ferecate toate secretele vieții pe Pămînt. Dacă Terra e vie, trebuie să recunoaștem că viața ei n-a pornit decît din această picătură de apă. Apa înseamnă vegetație, înseamnă viață. Ea înseamnă nici mai mult nici mai puțin decît 70% din organismul uman, ea înseamnă bulgăre de zăpadă și brumă, ploaie și rouă.

De ce apa reprezintă viața? Pentru că nici o viețuitoare de pe planeta noastră, nici chiar organismele elementare, care se pot lipsi de aer, nu pot trăi fără apă. Dacă omul pierde circa 12 procente din volumul de apă conținut de organism, pielea i se încrețește, limba i se usucă, începe să halucineze. O pierdere de 15 la sută din cantitatea de apă necesară corpului său devine mortală.

Deschideți un robinet și șuvoiul de apă va curge, dîndu-vă cel mai vechi și mai natural aliment și medicament: apa. De la nașterea planetei și pînă acum apa globului a rămas constantă: nu s-a adăugat și nu s-a pierdut nimic. Pentru că ciclul mișcării apei în natură este perpetuu.

DANSUL APEI

Un miliard patru sute șaizeci de milioane de kilometri cubi de apă acționează veșnic pe Terra, în adîncul scoarței și în atmosfera globului. 97,2% din această cantitate se află

Un original aparat de scufundare marină. La adîncimea dorită, din compartimentul presurizat ies plonjorii, gata să-și îndeplinească misiunea.

în oceane, 2,15% în gheţuri polare şi gheţari, iar 0,65% o reprezintă apa continentală liberă la suprafaţă şi în crusta terestră superficială, vaporii din atmosferă etc. Norii din atmosferă conţin 13 000 kmc de apă. Din aceşti nori cad într-un an pe pămînt, sub forma ploilor, 440 000 kmc deasupra oceanelor şi 110 000 kmc pe continente. Apa este purtată de fluvii în mări sau este absorbită de sol, participînd la ciclul vieţii pe uscat, adică la procesele vitale pentru plante şi animale. Cîtă apă este consumată de acestea tot atîta va fi eliberată pentru a se evapora din nou şi a urca în atmosferă. Nici un gram mai mult, nici un gram mai puţin.

TERRA — PLANETA APELOR

Mantia de apă a Pămîntului ocupă 635 982 450 kmp. Volumul apelor oceanice este de 14 ori mai mare decît volumul întregului uscat aflat deasupra nivelului mării. Mai este oare nevoie să căutăm răspunsul la întrebarea de ce Pămîntul a fost numit Planeta albastră? Cosmonauţii ne-au descris Terra văzută din spaţiu ca fiind inimaginabil de frumoasă, cu albastrele pete ale mărilor şi oceanelor, cu contururile cafenii ale continentelor. În întregul sistem solar, doar Terra dispune de o atît de imensă cantitate de apă aflată în cele trei stări fundamentale: lichidă, solidă şi gazoasă. Celelalte planete sînt ori prea apropiate, ori prea îndepărtate de Soare pentru ca apa să curgă ca pe Pămînt, să îngheţe sau să se evapore, spre a se ridica în atmosferă şi a reveni mereu acolo de unde a plecat.

Nepotolita sete de cunoaştere a omului, dorinţa lui de a pătrunde cît mai adînc sub apă şi chiar de a rămîne acolo un timp mai îndelungat s-au izbit de atît de dura lege a adîncurilor, bazată pe creşterea presiunii o dată cu adîncimea. Dar, pentru a cerceta adîncurile, pentru a pătrunde în imperiul fără soare al supercontinentului albastru, omul a imaginat nave deosebit de ingenioase, capabile să reziste la presiuni gigantice, să se mişte autonom pe «solul» marin, să-l foreze sau să culeagă probe de minerale. Se poate afirma cu toată certitudinea că strădania lui n-a fost zadarnică.

Ce l-a împins pe om în adîncurile mărilor şi oceanelor în afara nepotolitei sale sete de cunoaştere? Oare numai peisajele mirifice ale unei lumi aparent inaccesibile lui? Oare doar pornirea spre aventură, nevoia de a investiga memoria timpului tezaurizată pe fundul oceanului planetar? În «20 000 de leghe sub mări», Jules Verne povestea despre o fantastică incursiune în necunoscutul supercontinentului albastru stimulată de nevoia regăsirii propriilor urme ale omului şi răsplătită prin smulgerea din adîncuri a unor inestimabile tezaure. Da, înainte de toate omul

Marea — un rezervor de bogăţii ale planetei încă puţin cunoscut.

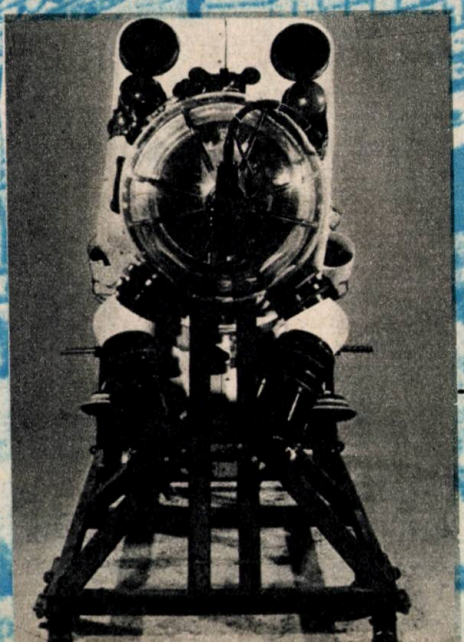

Instalîndu-se în «Spider», operatorul îl conduce acolo unde este necesar. În caz de urgenţă, partea interioară a aparatului, conţinînd bateriile, propulsoarele şi lestul, poate fi detaşată, eliberînd microcabina şi pe ocupantul ei.

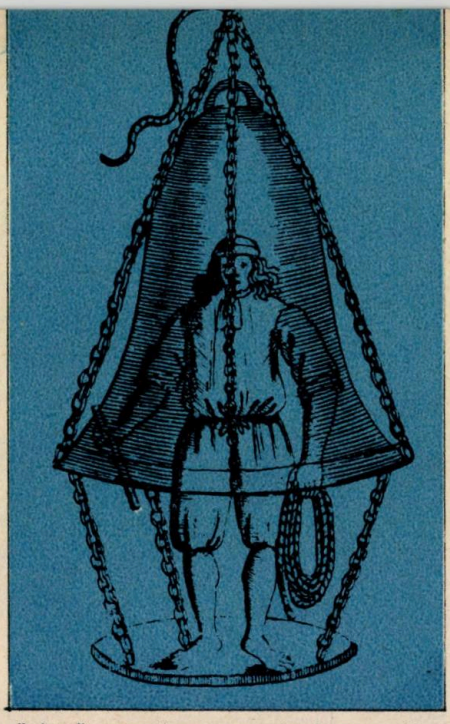

Și anticii efectuau lucrări submarine...

căuta să recapete ceea ce pierduse, neștiind și nebănuind că acolo, pe fundul mărilor, va descoperi speranța veacului al XXI-lea, o comoară mai de neprețuit decît toate comorile lumii.

MINA MARINĂ — O REALITATE

Cu ajutorul unor aparate și dispozitive special construite, oceanologii au luat din mări și oceane o serie de probe de apă colectate de la diferite adîncimi. Ei au descoperit în aceste probe peste 40 de elemente chimice.

Cele 1 460 de milioane de kilometri cubi de apă reprezintă un inepuizabil tezaur de materii prime și minerale absolut necesare civilizației umane. Într-un singur kilometru cub de apă marină există 35 de milioane de tone de sare, 66 000 de tone de brom, 50 de tone de iod, 3 tone de cositor, 1 tonă de titan și chiar 4 kg de aur. Înmulțind aceste cifre cu 1 460 de milioane vom ajunge la un rezultat care poate să pară de domeniul fantasticului. Și aceasta numai în ceea ce privește apa! Căci nu trebuie neglijat nici imensul rezervor de materii prime al fundului marin și oceanic.

După estimările actuale, uscatul mai dispune de 1 milion de tone de cobalt pe cînd în oceanul planetar există 5,2 miliarde de tone din acest metal extrem de rar. Cuprul din zăcămintele terestre cunoscute astăzi își cifrează rezervele la 100 de milioane de tone, dar în apa sărată a mărilor există 7,5 miliarde de tone.

Dar supercontinentul albastru răspunde tuturor celor patru mari necesități ale omului: apă, materii prime, energie, hrană.

MAREA — IMENSĂ SURSĂ ENERGETICĂ ȘI ALIMENTARĂ

Specialiștii apreciază că energia termică pe care o risipesc mările și oceanele lumii reprezintă 26 250 de miliarde de kW. În ceea ce privește energia pe care omul ar putea să o obțină prin utilizarea forței mareelor, aceasta se ridică la peste 3 miliarde kW. Sînt motive care i-au determinat pe oameni să privească marea cu speranța găsirii unei soluții la actuala criză energetică. Electricitatea se va obține prin valorificarea energiei valurilor, prin

«Gritton» dispune de o instalație proprie de orientare cu sonar și oferă, pe lîngă aparatura indispensabilă, o «cameră de odihnă» strict necesară «muncitorilor mării».

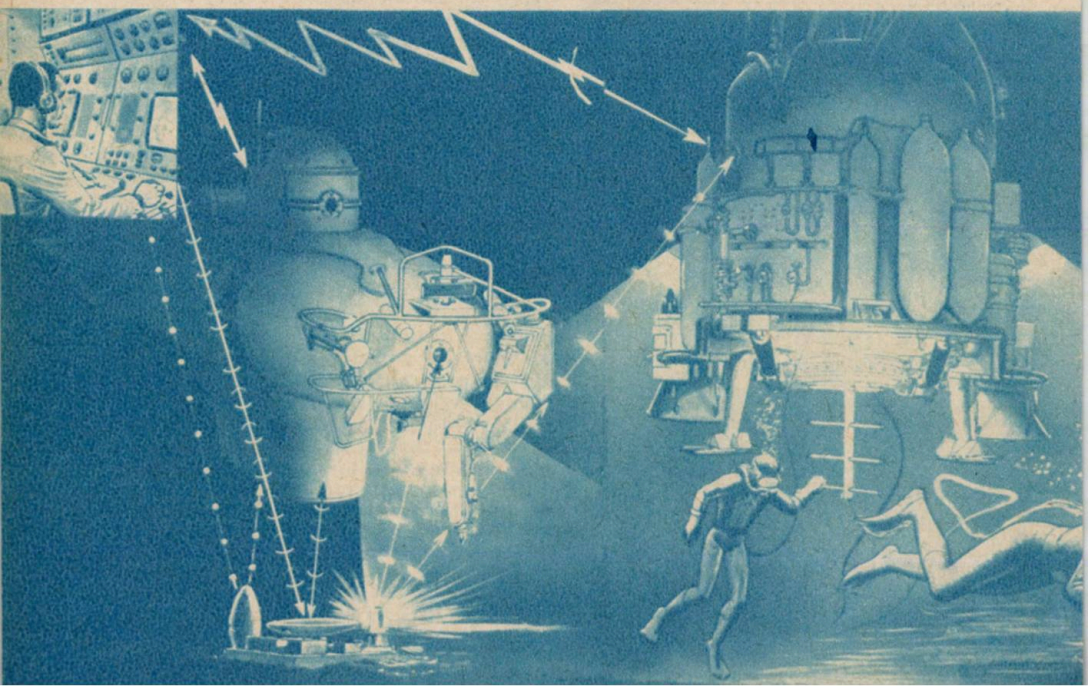

construirea de centrale plutitoare producătoare de energie pe baza energiei termice marine, ca și prin captarea vînturilor ce suflă la suprafața apei de către grupuri de generatoare eoliene.

Nu numai în aceste moduri ne poate furniza oceanul planetar energie. Prin construirea în adîncuri a unor ferme energetice, se va putea obține în același timp o mare cantitate de gaz metan și însemnate produse necesare hranei omului. Oricît ar părea de ciudat, o asemenea fermă poate exista, și încă în mijlocul mării. În anul 1972, Howard A. Wilcok propunea ca pe baza fotosintezei marine să se cultive alge uriașe din care să se extragă metan. Un proiect îndrăzneț care îi aparține prevede pentru anii 1985—1990 obținerea a 10 000 mc de metan dintr-o fermă oceanică în suprafață de 50 000 ha, cultivată cu alge ce cresc cu 30 cm pe zi și care ating lungimi de 300 de metri. Producerea de metan prin intermediul bacteriilor ar reprezenta valorificarea doar a 50 la sută din valoarea algelor, restul urmînd a fi prelucrat pentru obținerea de hrană. Se cunoaște faptul că fiecare hectar de ocean astfel cultivat poate oferi hrană pentru 50 de persoane.

Pe de altă parte, trebuie avut în vedere și faptul că plantele și viețuitoarele acvatice conțin mult mai multe substanțe nutritive și vitamine decît cele terestre. Planctonul, format din vegetale și animale minuscule care trăiesc în suspensie în apă, este deosebit de hrănitor și se găsește în cantități considerabile în zonele superioare ale oceanelor. Dacă pe o suprafață marină de un hectar se cultivă alge, se poate obține o cantitate de nutreț de douăzeci de ori mai mare decît cea obținută pe un hectar de pămînt.O pădure tăiată se reface în aproape 100 de ani, în vreme ce organismele vegetale acvatice, care reprezintă masa principală a florei Pămîntului, dau cincizeci de

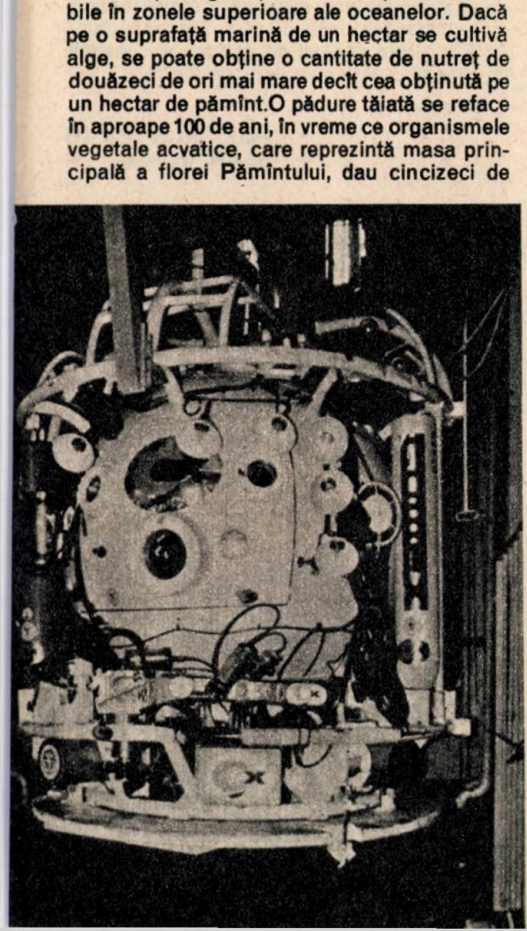

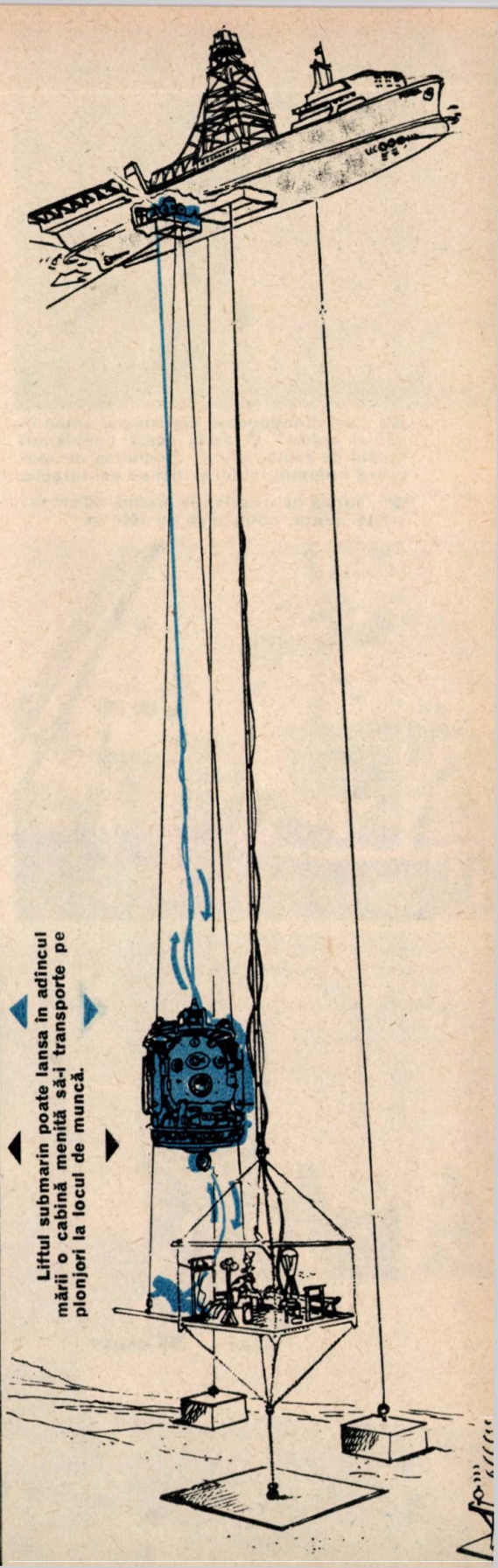

Liftul submarin poate lansa în adîncul mării o cabină menită să-i transporte pe plonjori la locul de muncă.

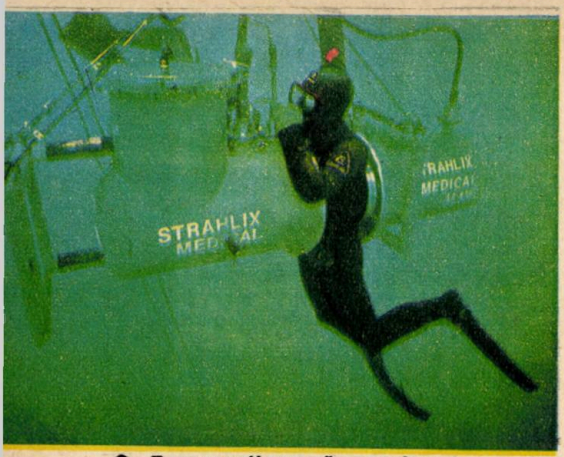

▲ Cum reacționează organismul uman în mediul marin? O arată acest neobișnuit aparat de radiografiere. Presiunea nu modifică volumul inimii și nici pe cel toracic.

▼ Turela de observație marină «Comex» poate atinge adîncimea de 1000 m.

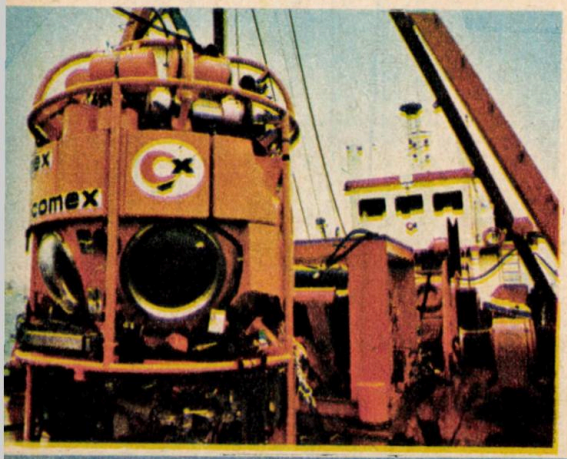

generații pe an. Iată deci cît de utilă poate deveni acvacultura (cultura marină). Estimările specialiștilor atestă că apele lumii ar putea hrăni o populație a globului de cel puțin zece ori mai numeroasă. Să ne gîndim că anual s-ar mai putea pescui circa 118 milioane de tone de pește. Oamenii de știință ne asigură că în viitorul nu prea îndepărtat vom «semăna» pești, moluște, alge, crustacee așa cum semănăm grîu. Omul poate ajuta marea și o va ajuta, căci numai astfel se va ajuta pe sine.

OCEANUL PLANETAR — UN PATRIMONIU COMUN

Pe planșetele specialiștilor se află proiecte îndrăznețe: insule plutitoare destinate să poarte combinate industriale ce valorifică materiile prime ale apelor oceanice, monitoare submarine teleghidate, profilate pentru a exploata zăcămintele minerale subacvatice, laboratoare submarine și o seamă de alte instalații care, neîndoielnic, într-un viitor apropiat vor popula vastele arii ale mărilor și oceanelor lumii.

Știm cu toții că Pămîntul este locuința comună a omenirii. Indiscutabil deci că oceanul planetar nu poate fi decît un patrimoniu comun al oamenilor. Apa a fost supranumită «aurul alb». Ea este fără îndoială o bogăție pe care se cere să o prețuim, căreia trebuie să-i acordăm întreaga atenție. Pentru că apa lumii trebuie să servească din plin nevoilor unei populații crescînde, dezvoltării armonioase a întregii planete, chemată să acționeze în consens și nu în conflict cu natura, în consens cu însăși rațiunea vieții pe Terra.

EMIL MUNTEANU
IOAN VOICU

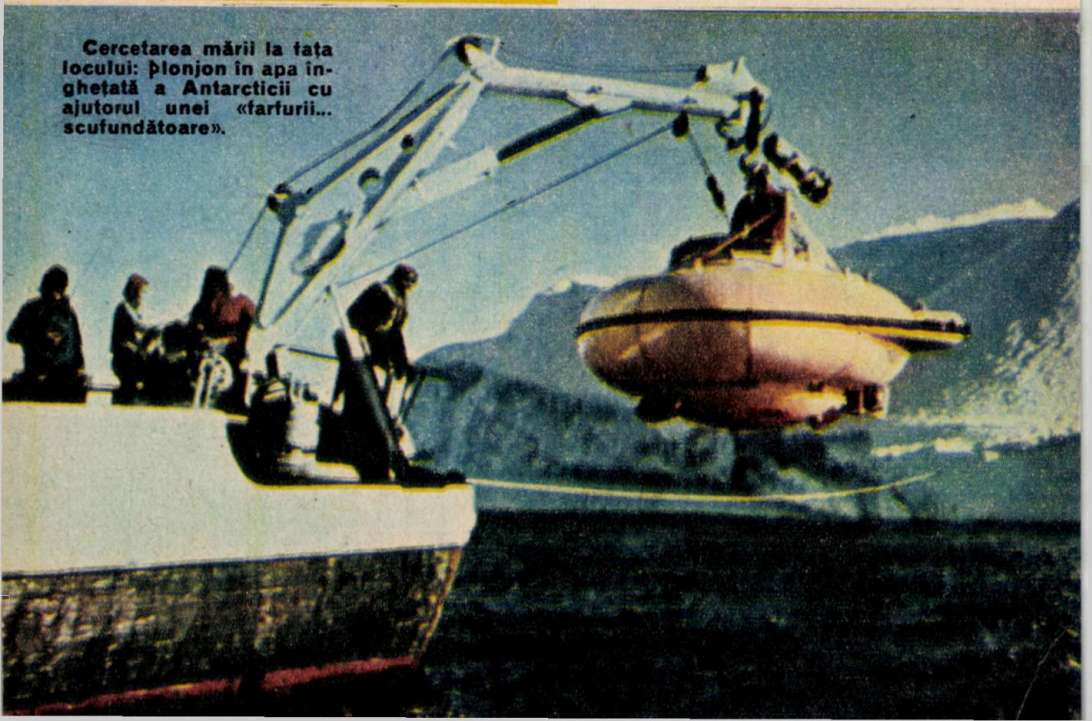

Cercetarea mării la fața locului: plonjon în apa înghețată a Antarcticii cu ajutorul unei «farfurii... scufundătoare».

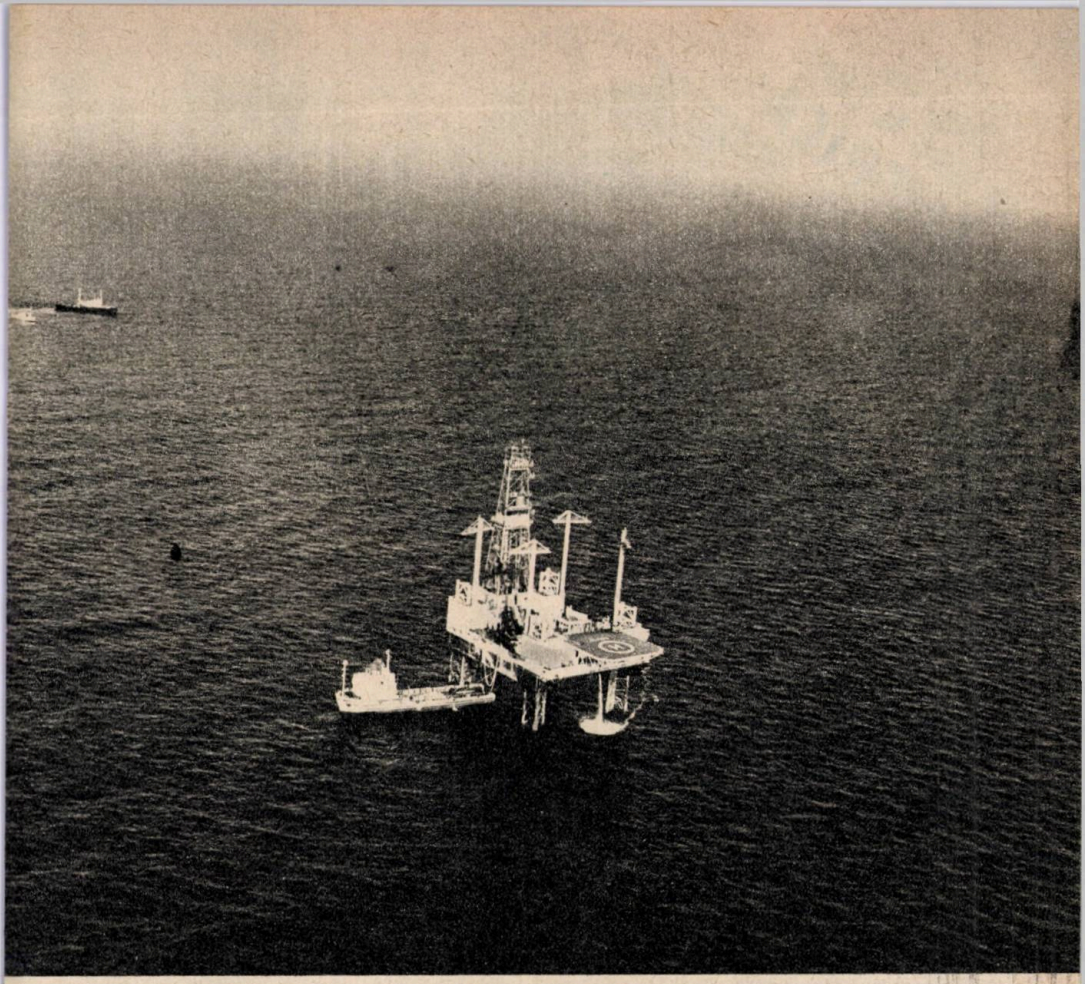

„GLORIA" ŞI „ORIZONT"

platforme româneşti pentru forajul marin

România se află pe locul al II-lea în lume în domeniul exportului de instalaţii de foraj şi pe locul al III-lea la producţia de astfel de echipamente. În 1977 România a intrat în rîndul ţărilor care produc instalaţii de foraj marin pentru explorarea resurselor de energie pe fundul mărilor şi oceanelor. Gigantica platformă de foraj marin «Gloria» reprezintă, după aprecierile unanime ale specialiştilor, una dintre cele mai moderne realizări de acest tip din lume. Zvelta insulă de metal scăldată de valurile mării este instalată pe patru piloni cu înălţimea de 122 de metri. Adîncimea maximă la care se poate ajunge cu sapele de foraj ale instalaţiei este de 6000 de metri. Întregul complex cîntăreşte 10 000 t.

La începutul anului 1980 a fost lansată la apă la Şantierul naval Galaţi cea de a doua platformă românească de foraj marin — «Orizont». Proiectată de specialişti de la Institutul de cercetare ştiinţifică şi inginerie tehnologică pentru construcţii navale — ICEPRONAV — din Galaţi şi de la Institutul de proiectări şi cercetări pentru utilaj petrolier — I.P.C.U.P. — din Bucureşti, platforma «Orizont» înglobează munca de cercetare şi construcţie, pasiunea specialiştilor noştri pentru aplicarea celor mai noi şi moderne tehnologii, ca şi preocuparea permanentă de a reduce importul, realizînd în ţară aparatură şi instalaţii de înaltă tehnicitate.

Faţă de prima platformă românească de foraj marin, «Orizont» prezintă numeroase îmbunătăţiri. Pentru a crea condiţii mai bune de funcţionare şi exploatare, s-au făcut reproiectări şi reamplasări în scopul dispunerii mai raţionale a cabinelor, al măririi capacităţii de depozitare a diverselor materiale şi a apei de băut. În domeniul acţionării comenzilor de funcţionare s-au adus perfecţionări care fac din «Orizont» o construcţie de mare ingeniozitate tehnică.

«Gloria» şi «Orizont» vor contribui la aducerea la suprafaţă a aurului negru de pe platforma Mării Negre.

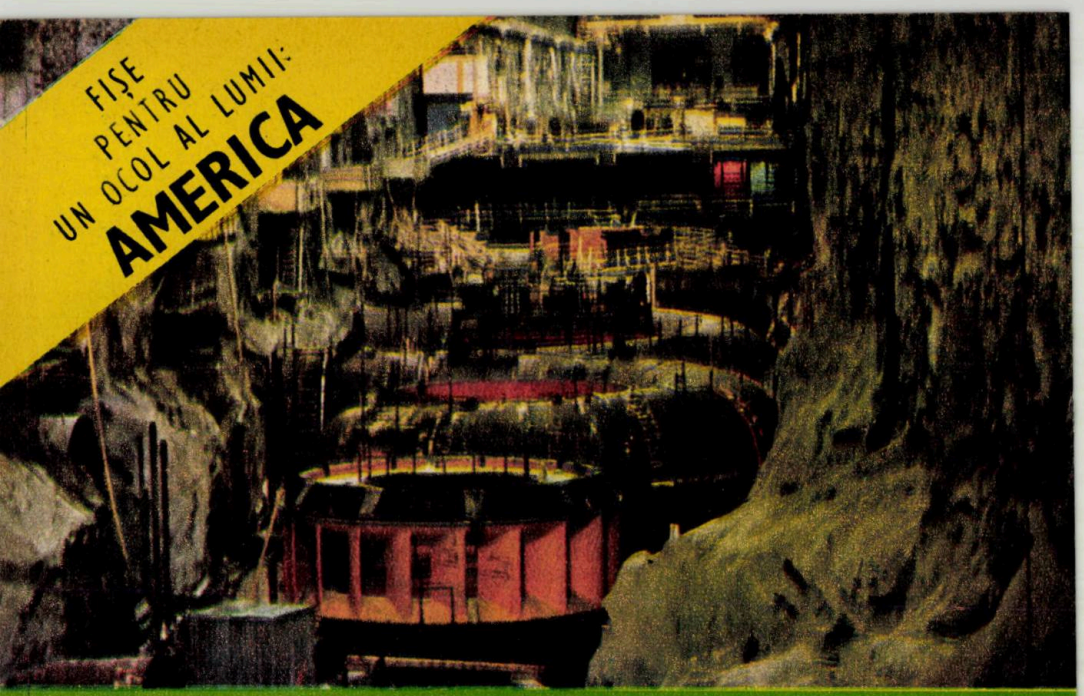

CĂUTĂTORII DE... „AUR ALB"

Zona de taiga din apropierea Golfului James din provincia canadiană Quebec cunoaște în prezent o deosebită animație. Această parte a Canadei, cu o populație rară, constituie o adevărată împărăție a animalelor sălbatice. Prin număr și pricepere constructivă aici domnește castorul (există 2,6 colonii de castori la fiecare 25 km pătrați). În ultimii ani însă și-au făcut apariția un mare număr de oameni în salopete. Aceștia, în număr de 17 000, împreună cu familiile lor, și-au creat aici, începînd din 1973, așezări temporare.

Ce i-a adus în această parte a Canadei, cu climă aspră, în care predomină pinii cenușii, zadele, lichenii și mușchii? «Aurul alb», adică marile resurse hidroenergetice din zonă. Noii veniți și-au ridicat așezările în jurul celor șase șantiere ale Complexului hidroenergetic din regiunea Golfului James. Munca lor a început să fie încununată de succes. Astfel, primul generator din cele 16 ale hidrocentralei LG2 a început să producă electricitate. Sînt în construcție încă două hidrocentrale, care urmează să intre în funcțiune, prima în august 1982, iar cea de-a doua în februarie 1984. Într-o etapă ulterioară se va mai ridica încă una. În 1985, cînd se va încheia prima fază a construcției acestui complex hidroenergetic, vor fi furnizate 68 miliarde kilowați-oră anual, energie ce echivalează,conform calculelor specialiștilor, cu un consum mediu de 600 000 de barili de petrol pe zi.

Povestea acestui important obiectiv considerat, în perspectivă, al doilea din lume ca mărime, după cel de la Itaipu (Brazilia), este lungă. Aproape un deceniu de cercetări și preparative s-a scurs înainte de a se putea trece la înfăptuirea acestui vis al canadienilor. Dar greutățile începutului au fost depășite. Oamenii ce lucrează la crearea acestei cetăți a luminii s-au obișnuit cu condițiile aspre de viață de pe aceste meleaguri. Copiii lor nu și-au întrerupt nici ei învățătura. Lor li s-a dat posibilitatea să urmeze școlile înființate în așezările create de constructorii veniți din toate provinciile țării. Paralel cu lucrările se desfășoară ridicarea de diguri pe mai mulți kilometri, înălțarea a șapte baraje mari, construirea a 1 600 de kilometri de șosea, lucrări ce au drept finalitate schimbarea albiei a șase rîuri și crearea a tot atîtea lacuri artificiale.

Primul șantier, deschis la hidrocentrala LG 2, se găsește într-un stadiu mai avansat. Ea se construiește în subteran. Sala

celor 16 generatoare se află la o adîncime de 137 de metri. Aici se găsește un adevărat palat subteran, ce numără patru etaje de lucru. Lungimea sa este de 483 de metri, lățimea de 26 de metri și înălțimea de 47 de metri. Accesul în această fortăreață a luminii se face printr-o galerie subterană cu lungimea de 1 000 de metri, precum și cu ascensorul. Aici își vor desfășura activitatea mai mulți specialiști, care vor urmări cu deosebită atenție metamorfoza apei în energie electrică, vitală pentru zilele noastre, avînd în vedere foamea de energie a Canadei, a întregii planete.

Alte două hidrocentrale vor fi edificate la suprafață. Și ele vor dispune de «palate», însă ridicate sub cerul atît de senin al acestor ținuturi. Lacul de acumulare care deservește una dintre aceste hidrocentrale va atinge o capacitate de 60 de miliarde de metri cubi. Apa pe care o va cuprinde ar fi, de pildă, suficientă pentru a aproviziona marele oraș canadian Montreal pentru o perioadă de peste un secol.

Munca temerarilor muncitori sosiți în nordul neprimitor al țării nu va înceta în 1984. Ea va continua în vederea realizării fazei a doua a uriașului proiect. Lucrările se vor termina în 1992, dar acest ținut nu va rămîne pustiu. În locurile în care, în momentul de față, trăiesc și muncesc constructorii vor înflori așezări permanente. Ele vor fi locuite de fii lor, care cresc și învață aici și se leagă afectiv, pe zi ce trece, de aceste meleaguri ale copilăriei lor. De altfel, înfățișarea întregii zone se va schimba radical. Vor dispărea mlaștinile, omul se va îngriji de protecția animalelor sălbatice care trăiesc în această regiune, iar castorul va fi lăsat să-și desfășoare propria sa activitate constructivă. În plus, lacurile de acumulare și stațiunile ce se vor dezvolta pe malurile lor vor atrage numeroși canadieni dornici să uite, la sfîrșit de săptămînă, tumultul vieții cotidiene. Copiii ce vor veni aici vor asculta de la părinții lor povestea muncii și vieții harnicilor constructori care vor fi creat aceste adevărate bijuterii inginerești.

TUDOR PRELIPCEANU

New York — una din marile porți maritime ale continentului american.

O LUME PLINĂ DE FANTEZIE

LUMEA JUCĂRIILOR

Jucării mecanizate din metal
şi mase plastice
(cu volant, arc sau motoraş).
maşinuţe, avioane,
rachete,
vehicule lunare,
jocuri de montaj,
jocuri metalice,
litografiate.

PENTRU CA JOACA VOASTRA SĂ FIE CÂT MAI AMUZANTĂ,

VĂ RECOMANDĂM CÂTEVA JUCĂRII.

ALEGEŢI-LE PE CELE MAI PLĂCUTE!

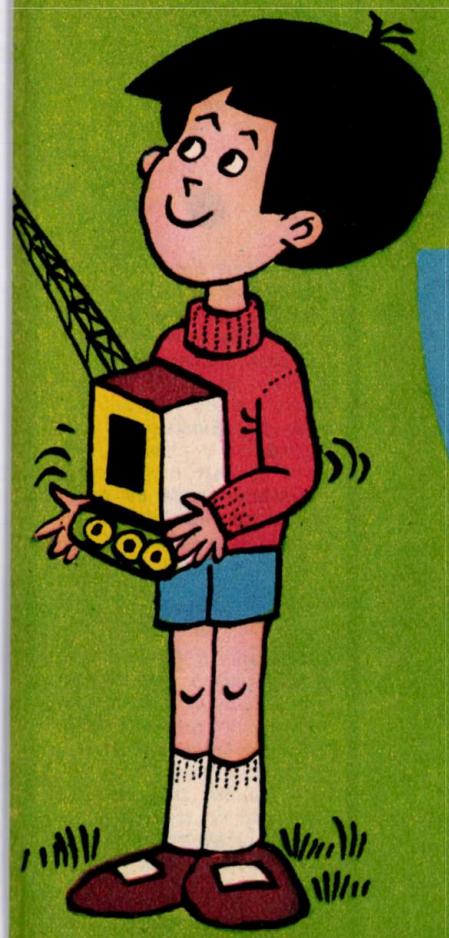

Jocuri din carton poligrafiat, cu teme din istorie, geografie, botanică, zoologie şi multe, multe alte jucării, pe care le găsiţi în magazinele comerţului de stat.

Cînd savanții se relaxează

Cînd Albert Einstein, celebrul autor al teoriei relativității, încă nu-și cucerise celebritatea, un ziarist a întrebat-o pe doamna Einstein ce crede despre soțul ei.

— E un geniu! a răspuns soția savantului. Știe să facă absolut totul, afară de bani.

●

Descoperitorul celui de-al treilea principiu al termodinamicii, Walter Nernst, se îndeletnicea în orele libere cu o crescătorie de crapi. Cineva a remarcat în prezența savantului:

— Ciudată ocupație! Chiar creșterea păsărilor mi s-ar fi părut mai interesantă.

Dar Nernst a răspuns imperturbabil:

— Mă ocup cu creșterea unor animale care sînt în echilibru termodinamic față de mediul înconjurător. A crește însă animale cu sînge cald înseamnă a încălzi cu bani proprii spațiul cosmic.

●

O doamnă, rugîndu-l pe Albert Einstein s-o cheme la telefon, a precizat că telefonul ei are un număr greu de memorat: 24361.

— Ce vedeți greu în asta? se miră savantul. Două duzini și 19 la pătrat, nimic mai mult!

Odinioară, pregătindu-și examenul de doctorat, Max Born și-a ales ca materie secundară pentru examenul oral astronomia. Vestitul profesor din vremea aceea, astronomul Schwartzschield, l-a întrebat pe candidat:

— Ce faceți cînd vedeți o stea căzătoare?

Born știa că la această întrebare trebuie să răspundă că se va uita la ceas, notînd timpul căderii meteoritului, va stabili constelația în zona căreia l-a observat, de asemenea, direcția mișcării, lungimea traiectoriei luminoase, iar apoi va calcula traiectoria aproximativă. Dar viitorul laureat al Premiului Nobel a răspuns calm:

— Mă gîndesc la o dorință.

●

Matematicianul David Gilbert (1862—1943) a fost întrebat odată despre unul dintre fostii săi elevi.

— A, acela! își aminti Gilbert. S-a făcut poet. Pentru matematici avea prea puțină imaginație.

●

Tot lui David Gilbert îi aparține următoarea frază, rostită într-o prelegere universitară:

— Fiecare om are un anumit orizont. Cînd acest orizont se restrînge într-atîta încît devine extrem de îngust, el se transformă într-un punct; iar atunci omul acela zice: «Iată punctul meu de vedere!»

●

Într-o seară, intrînd în laboratorul universitar pe care-l conducea, Rutherford văzu pe unul din studenții săi, care, în ciuda orei înaintate, ședea absorbit în fața unor aparate. Rutherford îl întrebă ce făcea la asemenea ceas tîrziu.

— Lucrez, zise studentul.

— Dar ziua ce faci? reluă savantul.

— Bineînțeles, lucrez.

— Nu cumva lucrezi și în zori?

— Ba da, zise studentul, lucrez și în zori.

Întunecîndu-se la față, Rutherford îl întrebă iritat:

— Atunci, cînd mai gîndești?

●

Ernst Rutherford își alegea colaboratorii după următorul criteriu: candidatului care voia să se angajeze, savantul îi dădea o sarcină; dacă omul, după îndeplinirea ei, mai întreba ce are de făcut, era concediat.

●

Fizicianul atomist Nils Bohr, pe vremea cînd mai era student la Göttingen, nu avusese răgaz să se pregătească suficient pentru un colocviu din cursul anului universitar, astfel că răspunsul său a fost caracterizat drept nesatisfăcător. Viitorul savant, nepierzîndu-se cu firea, a răspuns însă:

— Am ascultat la acest colocviu atîtea răspunsuri proaste încît vă rog să considerați intervenția mea drept o răzbunare.

●

Lui Albert Einstein îi plăceau filmele cu Charlie Chaplin. Demult, îi și scrisese marelui cineast: «Filmul dumneavoastră „Goana după aur" e înțeles în lumea întreagă și veți deveni negreșit un mare om. Einstein».

Chaplin i-a răspuns: «Vă admir și mai mult. Teoria relativității creată de dumneavoastră n-o înțelege nimeni în lume și totuși ați devenit un mare om. Chaplin».

●

Fizicianul Rutherford ținea o conferință în care demonstra ascultătorilor fenomenul dezintegrării nucleelor de radiu, iar ecranul ba se lumina, ba se întuneca.

— Acum, zise savantul, vedeți că nu se vede nimic. Dar de ce anume nu se vede nimic, veți vedea îndată.

MAȘINI ȘI ROBOȚI

După veacuri de dezvoltare, în care timp a făcut să se nască industria, mașinismul cunoaște, începînd cu mijlocul secolului nostru, o adevărată revoluție.

Ce făcea mașina și ce mai face încă în orice fabrică și aproape în orice locuință? Rolul ei se rezumă la a prelua o serie de funcții ale omului: ridică în locul lui obiecte grele, le deplasează sau le rotește în fața unui cuțit de oțel special, permițînd acestuia să desprindă prin așchiere o parte din suprafața lor, cum se întîmplă la strung și raboteză etc. În cursul acestor acțiuni, mașina copiază mișcările pe care le-ar face omul dacă ar avea forța ei.

În schimb aspiratorul desprăfuiește covoarele prin cu totul alte mijloace decît o facem noi, pe o cale nouă, imaginată de om.

În cele două exemple de mai sus avem, în germene, două principii ale mașinismului pe care le-am putea urmări de-a lungul întregii sale dezvoltări și care ar putea fi exprimate pe scurt prin următoarele două comenzi date mașinii de către om: 1) **fă așa cum fac eu;** 2) **fă așa cum îți spun eu.** În ambele situații mașina execută îndeobște o singură funcție și o îndeplinește orbește: transportă orice greutate cu care este încărcată, aspiră tot ce întîlnește, așchiază pînă ce omul ori un al doilea mecanism comandă stop.

Spre mijlocul secolului al XX-lea mașinile sînt invitate să facă un imens pas înainte. Ceea ce li se propune este să răspundă la o a treia comandă: **fă așa încît să obții următorul rezultat.** Diferența este imensă: mașinii i se cere să realizeze nu o manevră, o parte a unei operații, ci operația însăși, integral, pu-

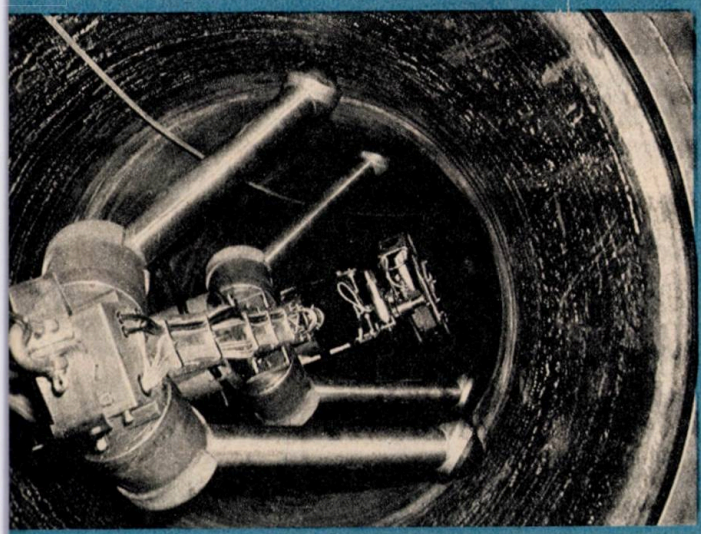

O aparatură manipulată de la distanță și care se deplasează cu ajutorul ventuzelor efectuează controlul și depanarea conductelor în centralele nucleare.

nîndu-i-se în față un scop. Dar cu această etapă am intrat în era ciberneticii.

FĂ CUM ȘTII

Analizînd fazele orientării autonome a unui mecanism, specialiștii au fost izbiți de analogia etapelor acțiunii de îndeplinit cu cele specifice actiunii unei ființe vii. În linii mari ele erau: fixarea unui țel al acțiunii situat în afara sa; acționarea în vederea apropierii de țel; înregistrarea diferențelor dintre acțiune și țel; retroacțiunea diferențelor observate asupra factorilor care asigură vizarea; corectarea acestor factori astfel încît diferența dintre acțiune și țel să tindă către zero. Animalul și chiar omul nu procedează altfel pentru a-și atinge scopurile, pentru a se conduce printre factorii exteriori. Este ceea ce studiază cibernetica.

Pe baza studiilor întreprinse în această direcție, cercetată și de românul Ștefan Odobleja, au fost realizate cele mai diverse încercări. Neurologul britanic Grey Walter a creat celebrele sale «broaște țestoase» electronice — în realitate mici șasiuri pe rotile, purtînd montaje electronice acționate de motorașe locomotorii și de direcție alimentate de acumulatoare. Aceste aparate puteau să se deplaseze cu evitarea obstacolelor. Ele nu mai aveau comportamentul stereotip al auto-

Uimitoarea istorie a automatelor

Apărute în urmă cu peste două mii de ani, automatele au o biografie dintre cele mai spectaculoase. În templele antice, statui animate capabile să facă două-trei mișcări îi uluiau pe creduli. În secolul al V-lea î.e.n. Architos din Tarent a construit un porumbel care putea să zboare. Ctesibius, Filon din Bizanț și Heron din Alexandria foloseau pentru a-și pune în mișcare automatele fie curgerea unui lichid, fie dilatarea unui gaz sub efectul căldurii.

Inventarea, spre sfîrșitul mileniului I, a mecanismului de ceasornic deschide noi perspective creării de automate. De la orologiul animat oferit de Harun-el-Rașid lui Carol cel Mare în anul 809 și pînă la mecanismele cu chip de om care au uimit secolul al XVIII-lea, automatele au progresat necontenit. Vaucanson și Jacquet-Droz au atins culmile măiestriei. Muziciana din imagine (stînga), operă a elvețianului Jacquet-Droz, funcționează și astăzi. Pentru a interpreta la mica ei orgă cele cinci melodii pe care le știe, automatul apasă clapele, ca orice muzician.

Atunci cînd este cazul, roboții moderni își însușesc, pe lîngă funcțiile utile pentru care au fost creați, și pe cele spectaculare ale automatelor de odinioară. În imagine (dreapta) doi roboți care au «jucat» în filmul de anticipație american Războiul stelelor.

Încă de pe vremea apa-

matelor, ci se mişcau «liber», fără «program», adaptîndu-se în mod autonom diverselor situaţii. În momentul în care tensiunea bateriilor începea să scadă, «broaştele» se îndreptau spre punctul de reîncărcare marcat printr-o lumină, branşîndu-se singure la sursa de curent. Au urmat numeroase alte realizări spectaculoase ale anilor 50, printre care faimoşii «şoricei» care găseau singuri ieşirea dintr-un labirint fără să facă de două ori aceeaşi încercare greşită.

Se naşte întrebarea: de ce nu vedem pretutindeni mase de roboţi înlocuind omul în marile uzine? Răspunsul este pe cît de simplu pe atît de neaşteptat: pentru că cibernetica a dat automatelor prea multă «inteligenţă». Oricît ar fi de complicată, o maşină industrială nu are nevoie de autonomie. Structura oricărei tehnologii este îndeobşte stabilă şi nu justifică investiţia pe care ar reprezenta-o înlocuirea automatelor prin roboţi.

PARALELISMUL MAŞINĂ-OM

Un principiu binecunoscut astăzi este că, preluînd unele din funcţiile omului, maşina nu trebuie să-i şi semene. Acest principiu se aplică şi maşinii care se autoconduce şi se autocontrolează — robotul. Am văzut că «broasca ţestoasă» electronică nu seamănă în nici un fel cu sora ei

riţiei lor, automatele au trecut din atelierele artizanilor în cărţi. Primele apar încă la Homer, în cîntul al XVIII-lea din Iliada, **sub forma fetelor «făcute din aur», care vorbesc şi lucrează. În 1817, marele povestitor german E.T.A. Hoffmann descrie, în** Omul cu nisipul, **o «păpuşă» automată a cărei aparenţă umană convinge pe toată lumea. În 1921, scriitorul ceh Karel Capek lansează, în drama sa** R.U.R., **termenul robot. După o prodigioasă carieră literară, automatul oferă scriitorului Cezar Petrescu prilejul de a scrie unul din cele mai cunoscute romane ale sale:** Baletul mecanic.

Dar moda automatelor a făcut lumea să şi rîdă. Încă în 1615, în partea a doua a romanului lui Cervantes Don Quijote de la Mancha, **eroul este uimit de înţelepciunea unui «cap vorbitor» de metal — în realitate extremitatea unui sistem de tuburi acustice comunicînd cu o cameră învecinată în care se afla «vorbitorul» în carne şi oase. Iar Edgar Poe, după ce descrie, în** Jucătorul de şah **al lui Maelzel, performanţele uimitoare ale şahistului automat prezentat de cunoscutul constructor austriac de la începutul secolului trecut, studiază ipoteza după care totul ar fi o excrocherie, suportul maşinii ascunzînd un om.**

din natură. Realizarea unor «oameni mecanici» identici omului se justifică foarte rar. Un exemplu îl oferă roboții care apar în unele filme.

Aceasta nu înseamnă nici că, propunîndu-și să preia unele funcții ale corpului omenesc, mașina va evita cu orice preț vreo asemănare cu el. S-a observat că adesea îndeplinirea anumitor funcții duce la o aceeași logică funcțională. Avem aici un principiu bine cunoscut în zoologie: cel al convergenței formelor. Dacă două organisme trebuie să îndeplinească aceeași funcție, ele vor avea organe care, prin logica lor internă, vor lua forme similare.

Tot astfel, dacă vrem ca o mașină să apuce un obiect, va trebui s-o înzestrăm cu un număr de «degete», articulate sau nu, dintre care unul opus celorlalte. Dacă difuzorul prezintă mari asemănări cu sistemul nostru vocal (diafragma vibrează sub acțiunea magnetismului provocat de curentul electric așa cum corzile noastre vocale vibrează sub a curentului de aer), aceasta se întîmplă nu pentru că inventatorul a imitat organismul uman. Convergența mecanismelor care, într-un mediu identic (aici: aerul) rezolvă aceeași problemă (provocarea sunetului) este necesară. Logica funcțională a ființelor vii și a mașinilor este una și aceeași.

Odată lămurite bazele științifice ale fenomenului, ne putem întreba: dispunem oare de tehnica necesară construirii unor automate capabile să acționeze cu adevărat independent de om? Răspunsul este afirmativ. Numai că omul nu investește nelimitat în realizări menite numai să dea măsura capacității sale. Elaborarea unor asemenea roboți totali nu se justifică decît în explorările cosmice la distanțe inaccesibile omului, iar pe Pămînt, în intervenții de urgență în mediu radioactiv, pentru repararea unui reactor, sau pe fundul mării, în momente în care trebuie acționat asupra instalațiilor petroliere de mare adîncime.

În aceste ultime cazuri însă totul este mai simplu decît în cel al cercetării cosmice autonome, de vreme ce «la capătul firului» se află omul care poate conduce mașina din aproape în aproape, prin radio, pe măsură ce primește informații din partea ei. De fapt o asemenea mașină nici nu este autonomă și nu reprezintă un robot adevărat.

Dacă omul execută mișcări integrate, mașina industrială lucrează «operație cu operație». Liniile automate cele mai complexe nu sînt decît lanțuri de mașini specializate în una sau mai multe operații. Mai complecși, «roboții» industriali care sudează o caroserie de automobil nu fac decît să îndeplinească stereotip o serie mai mare de acțiuni fixe. Ei le execută foarte precis și în timpul stabilit. Cei mai perfecționați dintre ei dispun de aptitudinea de a lucra în orice poziție și chiar de a ocoli un obstacol. Încă mai supli sînt «roboții» în forma trompei de elefant, care vopsesc diferite piese ale automobilelor, aplicînd vopseaua pe toate fețele piesei și urmărind în același timp mișcarea lor pe bandă...

Nu este de mirare că o asemenea mașină are mișcări uimitor de asemănătoare celor ale omului. Ele sînt copiate după gesturile celui mai bun vopsitor pentru modelul respectiv. Și anume: omul este pus să lucreze după ce toate articulațiile sale au fost legate prin tije telescopice foarte subțiri și suple de înregistratoare electrice. Tensiunile înregistrate permit reconstituirea întregului sistem de mișcări. Schimbarea modelului de caroserie pretinde o nouă «instruire» a mașinii pe aceeași cale. Astfel, omul nu va mai fi nevoit să lucreze în mediul nociv al vopselei pulverizate, asigurîndu-se totodată că operația de vopsire va fi îndeplinită exemplar.

Acest prototip «clasic» al unei «mașini de mers» repetă cu o forță sporită și la alte proporții mișcările operatorului din cabină.

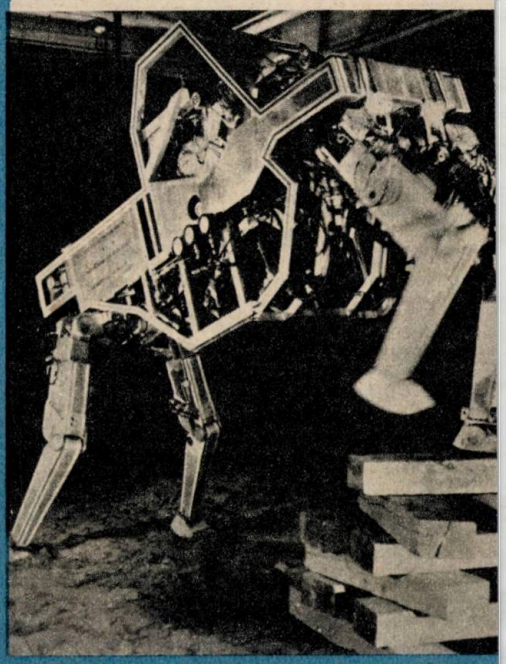

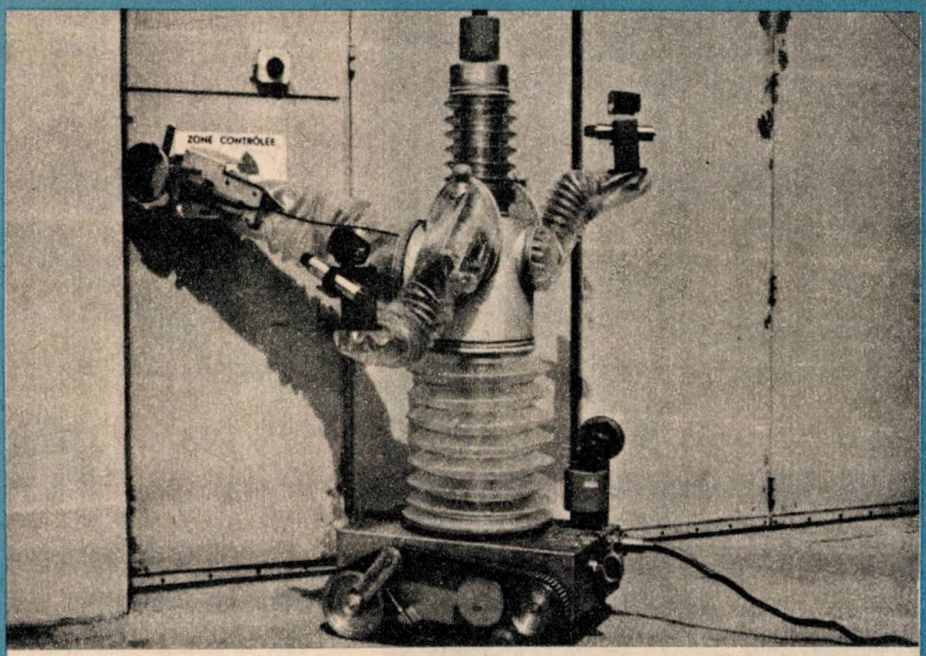

Aparat mobil de intervenţie condus de la distanţă, apt de cele mai felurite operaţii.

AUTOMAT SAU ROBOT?

Diferenţa este limpede: automatul repetă la nesfîrşit aceeaşi serie de acte; robotul are un comportament adaptabil într-o măsură sau alta la situaţiile în care este pus. Putem vorbi despre robot atunci cînd mecanismul este capabil de răspunsuri variate, în funcţie de condiţiile şi mediul său de acţiune.

Să rămînem în aceeaşi industrie a automobilelor. Este încă răspîndit sistemul după care, în vederea construirii variantelor unui tip de automobil pe aceeaşi bandă rulantă, un muncitor fixează din mers destinaţia fiecărui şasiu, iar un altul comandă pentru acesta, prin mijloace mecanice sau electrice, piesa corespunzătoare tipului ales, care vine apoi la montaj. Dacă primul dintre aceşti muncitori aplică pe şasiu nu o etichetă, ci un microemiţător de unde ultrasonore, acest aparat poate comanda singur, la momentul potrivit, aducerea automată din stoc a piesei corespunzătoare tipului de automobil ales. Acesta ar fi pasul de la automatizare la cibernetizare, un act caracteristic de adaptare a maşinii la condiţiile exterioare. O schimbare puţin spectaculoasă, dar de esenţă.

O asemenea maşină, construită de ingineri francezi, este capabilă să recunoască şi să apuce un număr de piese diferite aflate în orice poziţie, montîndu-le în poziţia şi în ordinea corectă.

O firmă suedeză foloseşte un alt model de robot industrial, deosebit de practic: plasat între mai multe maşini-unelte clasice, el distribuie acestora piesele de prelucrat, le ia înapoi, le dă mai departe. Programul său poate fi schimbat la fiecare modificare a produsului.

Larga răspîndire în industrie a liniilor automate, a maşinilor complexe, a roboţilor parţiali schimbă de la o zi la alta faţa uzinelor. Automatizarea şi cibernetizarea producţiei oferă imense rezerve de posibilităţi eliberării omului de latura mecanică a muncii, sporirii aportului său creator atît în organizarea producţiei şi a muncii, cît şi în realizarea mijloacelor mecanice, electronice etc. prin care, în viitor producţia va deveni o activitate de cea mai înaltă specializare. Cel ce trasează planurile mecanismelor automate, ale roboţilor, cel care construieşte aceste minunate maşini punînd în fiecare detaliu ceva din propria sa inteligenţă — omul —, singurul în măsură să le conducă şi să le controleze, să aprecieze utilitatea şi valoarea lor poate privi cu mîndrie şi încredere la armata ascultătoare şi din ce în ce mai capabilă a noilor maşini cu performanţe nemaivăzute.

Ing. PETRU POPOVICI

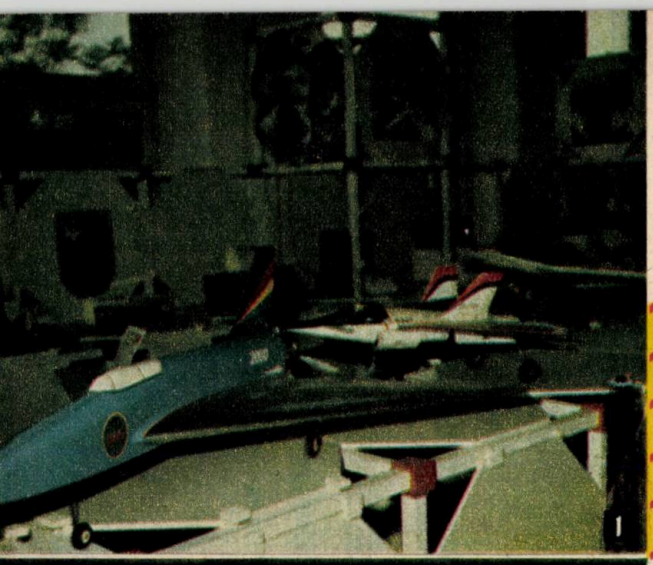

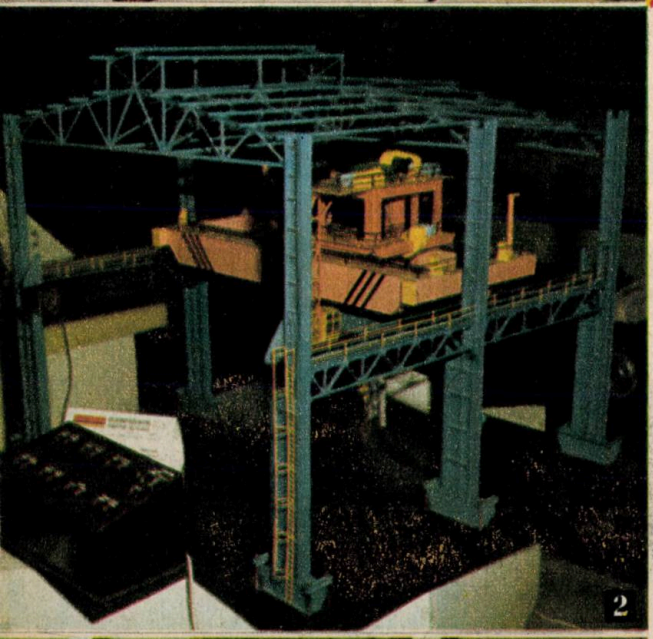

O RAMPĂ DE LANSARE PE ORBITA CUTEZANȚEI: Concursul „START SPRE VIITOR"

Ceea ce îi învață concursul «Start spre viitor» pe tehnicienii în uniformă pionierească este spiritul iscoditor, curajul de a încerca, tăria de a persevera, de a rezista unui eșec, de a o lua de la capăt de cîte ori este nevoie. Fiecare mașinărie prezentată la «Start spre viitor» are în spate o istorie a sa, a cărei experiență l-a îmbogățit pe realizatorul ei. De aceea, dragostea și aprecierea mea se adresează nu numai premianților, nu numai inventatorilor aflați la vîrsta ghiozdanului, ci tuturor copiilor care în timpul lor liber se instalează la bancul de lucru spre a realiza în trei dimensiuni și a face să funcționeze proiectul schițat de ei înșiși pe o foaie de hîrtie.

ACAD. RADU VOINEA

Selecția din această pagină:

1. Precizie și temeritate — două atribute fără de care constructorii aeromodelului R/C Dac 2050 cu aripă Delta, proiectat și realizat la Casa centrală a pionierilor și șoimilor patriei, nu ar fi cucerit cea mai înaltă distincție a secțiunii.

2. Marea industrie — școala noastră de mîine. Familiari pe platformele industriale, pionierii tehnicieni pot oricînd să le reproducă... la scara lor. Ca acest pod rulant de stripare al pionierilor din Bocșa, județul Caraș-Severin.

3. Fantezie și tehnicitate în beneficiul fraților mai mici. Ingenioșii constructori din Rm. Vîlcea răspund acestor comandamente prin lucrarea lor Complex de jocuri didactice pentru șoimii patriei.

EXPLORATORUL COSMIC AUTOMAT

Este foarte probabil că explorarea planetelor îndepărtate va cere punerea la punct a unui «explorator cosmic artificial» care va prelua îndatoririle omului. Cu cît sarcinile acestuia vor fi mai complexe cu atît vor crește șansele ca el să prezinte asemănări cu omul.

Astfel, exploratorul nostru va trebui să aibă o vedere binoculară, indispensabilă dacă dorim ca el să poată aprecia poziția obstacolelor pe care le va întîlni și a obiectelor pe care va trebui să le apuce. «Ochii» vor trebui plasați în partea superioară a corpului, spre a le asigura un cîmp de vedere maxim. Structura ochiului artificial va cuprinde, ca și cea a ochiului natural, o lentilă, o diafragmă, o suprafață sensibilă, un sistem (electronic) de explorare și transmitere a imaginii.

Exploratorul va avea nevoie de două «mîini» cu degete opuse, astfel încît cu o mînă să poată imobiliza obiectul asupra căruia va acționa cu cealaltă. «Mîinile» se vor găsi, fără îndoială, sub organele de vedere, dar deasupra celor de locomoție.

Desigur, asemănarea cu omul va înceta de cum nu va mai fi strict necesară. Exploratorul cosmic nu va avea nici un motiv să «pășească» pe planeta sa în loc să ruleze pe roți sau pe șenile mai rapid și mai sigur, cel puțin pe teren plat. (Superioritatea modului de a se deplasa al omului constă în faptul că pasul permite acestuia să urce și să coboare pante abrupte și trepte, să se cațere în copaci, să meargă pe nisip și pe zăpadă.)

Spre a încheia lista foarte rezumativă a asemănărilor dintre robotul cosmic și om, să amintim creierul — electronic în primul caz —, organul de comparare și de judecată pe care nimic nu-l poate înlocui.

IUBIȚI ANIMALELE?

IUBIȚI ANIMALELE

IUBIȚI ANIMALELE?

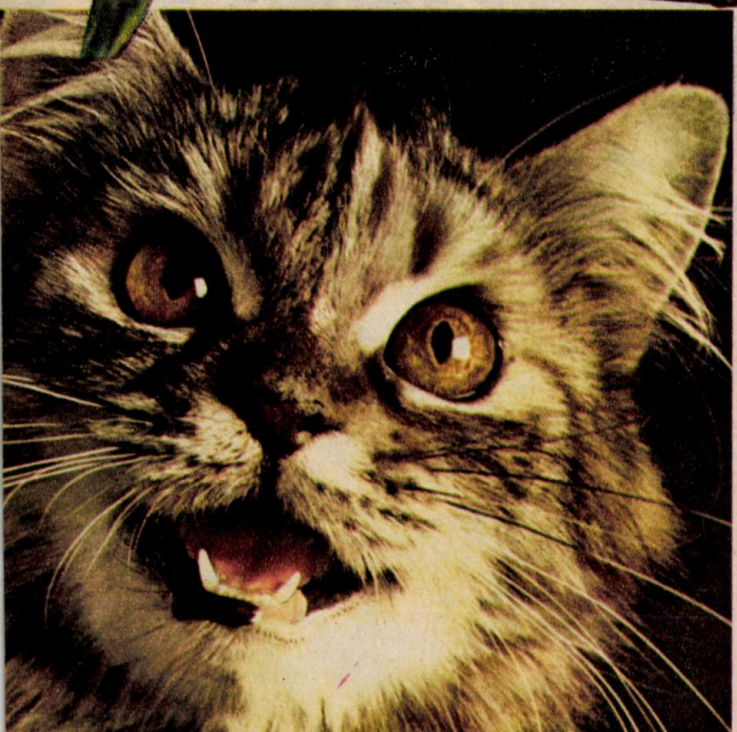

De cînd lumea, copiii le-au îndrăgit. De cînd lumea, universul domestic a oferit celor mici prilejul de a-și cultiva disponibilitățile sufletești avînd grija unui animal, ocrotindu-l cu gingășie. În această relație, animalul nu rămîne dator, el răspunzînd afecțiunii pe care i-o rezervăm printr-o prietenie statornică.

Dar unde, în secolul nostru tehnicizat, mai este loc pentru animale? Între picupuri și tranzistori, biciclete și televizoare, unde le vom plasa în locuința și în universul mereu mai larg al preocupărilor noastre?

Tehnica pătrunde mereu mai ofensiv în viața noastră particulară. Trep-

tat, radioul și telefonul, frigiderul și mașina de spălat au devenit intimii noștri, însoțitorii noștri de fiecare zi. Are însă cineva cea mai firavă undă de sentiment față de mașina de gătit electrică, fie ea și de ultimul tip, sau față de aspiratorul său, fie acesta și cel mai perfecționat? Oricît de harnici și de ingenioși vor fi roboții pe care ni-i promite viitorul, oricît îi vom admira, nu-i vom putea niciodată iubi.

Locul cățelului care sare de bucurie cînd își simte stăpînul întorcîndu-se acasă, al pisicii care se lipește de picioarele noastre și toarce de plăcere cînd o mîngîiem, acest loc al micului animal, to-

varășul de jocuri și de pozne spontan și exuberant rămîne și pe mai departe rezervat în sufletul nostru.

În veacul acesta în care mașinile par să triumfe asupra naturii, animalul de care ne atașăm are o importantă funcție compensatoare, aceea de a ne apăra de un dezechilibru, de a ne feri să devenim noi înșine un mecanism fără suflet, un automat. El o face oferindu-ne factorul viu, neprevăzutul, voioșia și credința sa.

Grija față de un animal, ca și cultivarea poeziei, a culorii, a muzicii, ca și frecventarea naturii, reprezintă o neprețuită școală a sentimentului, cea mai nobilă trăsătură a omului.

CRĂIȚĂ MÎNDRĂ VASILE

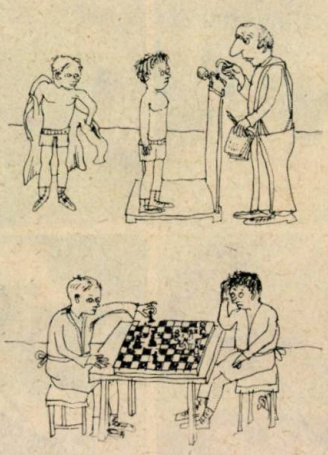

Fără cuvinte

Portret de chiulangiu

În aparență e «deștept»,
Că vorbe știe cum să lege
De asta-și dă cu pumnii-n piept
Că el le face și le drege.

Așa e el: gălăgios!
Sînt unii care îl urmează.
Exemplul lui contagios
Pe cei mai mulți îi deranjează.

Șueta este mai întîi
Preocuparea lui de bază.
În rest, îl doare în călcîi.
Nimica nu-l interesează!

Organic, e un fel de boală
Ce se numește chiulangită.
Simptome: vorbărie goală
Și îndeobște prelungită...

Există, totuși, un remediu
Terapeutic garantat:
I se prescrie un «concediu»:
Se poate și... nelimitat!

D.C. MAZILIU

RADU MARIAN

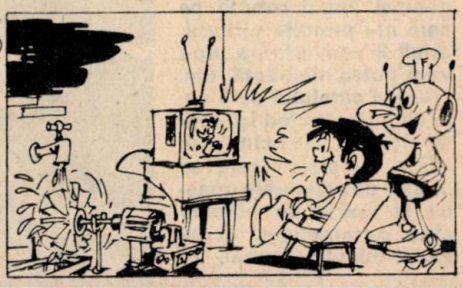

Micile slăbiciuni ale oamenilor mari

● **Mark Twain gîndea și scria numai în poziție culcată.**

● **Milton susținea că geniul lui poetic nu funcționează bine decît de la echinocțiul de toamnă la cel de primăvară.**

● **Beethoven credea că inspirația îl părăsește cînd se bărbierește și de aceea umbla deseori neras zile în șir.**

● **Emile Zola nu se așeza niciodată la masa de scris fără să aprindă o lumînare, chiar și în plină zi.**

● **George Sand nu putea să-și scrie romanele decît noaptea.**

● **Chateaubriand își dicta operele plimbîndu-se în picioarele goale prin cameră.**

● **Franklin nutrea credința că brînza este cel mai bun «tonic cerebral» și în timpul lucrului o consuma în mari cantități.**

● **Hemingway scria întotdeauna la mașina de scris, stînd în picioare. El își fixase o «rație» de o mie de cuvinte în fiecare dimineață.**

● **Littré, autorul celebrului «Dicționar al limbii franceze», nu începea lucrul decît după masa de prînz, dar el scria pînă la ora 4—5 dimineața.**

● **Gluck, pentru a compune, își transporta clavecinul în mijlocul grădinii.**

FIȘE PENTRU UN OCOL AL LUMII: AUSTRALIA

ÎN LUPTĂ CU DEȘERTUL AUSTRALIAN

Soarele arde cu toată tăria. Cămășile, odată albe, ale șoferilor caravanei de camioane de mare tonaj ce străbat șoseaua de peste 2 000 de mile traversînd Australia de la sud la nord, între orașele Adelaide și Port Darwin, s-au îmbibat de sudoare și s-au colorat în roșu din pricina prafului. Acest praf deosebit de penetrant îngreunează respirația și se infiltrează în ochi și în păr. Drumul infernal dintre orașele amintite, în care se află două din extremitățile continentului australian și care mai numără pe parcurs doar trei localități mai importante: Coober Pedy, Alice Springs și Katherine (separate și ele de mari distanțe), este străbătut de acești oameni de două sau trei ori pe lună. Se conduce atît ziua cît și noaptea, omul de la volan fiind schimbat de îndată ce dă semne de oboseală.

Unul din adversarii cei mai de temut ai acestor adevărați cowboy australieni ai epocii moderne, în care calul nărăvaș a fost înlocuit cu camionul de mare putere, este deșertul din centrul Australiei, practic nepopulat. Dar primejdiilor deșertului li se adaugă, în partea de nord a țării, și cele specifice zonelor subtropicale, în care ai de trecut prin păduri deosebit de dese și de înfruntat șerpi veninoși și crocodili. De două ori pe an, primăvara și toamna, cînd se dezlănțuie ploile musonice, șoseaua se inundă, apa ajungînd uneori pînă la radiator. Atunci pericolul defectării mașinii, al împotmolirii este deosebit de mare, fiind necesară deplasarea pe traseu doar în coloană, pentru ca șoferii să se poată ajuta între ei și să iasă cu bine din orice impas.

Un alt adversar îl reprezintă singurătatea. De altfel, de-a lungul a sute și sute de mile parcurse în plin deșert întîlnești doar canguri sau iepuri. Vînarea iepurilor sau a unor specii de păsări caracteristice zonei de stepă, în vederea completării alimentelor cu carne proaspătă, mai sparge monotonia acestui traseu, în care primejdiile vin întotdeauna pe neîndite.

Deplasarea pe această rută este în mod obișnuit asigurată de firme special constituite, cum este cazul lui «Cattle — train Roadways», ce se ocupă cu transportul vitelor între cele două extremități ale continentului australian. Dar există și șoferi solitari, care se împrumută cu sume mari de la bănci pentru a-și procura un asemenea autovehicul puternic, sumă care trebuie, însă, acoperită într-un timp scurt. Pentru a putea plăti o rată din împrumut și a obține cîștigul necesar întreținerii propriei familii, «fericitul» cumpărător trebuie să efectuaze, la intervale mici de timp, trei astfel de călătorii transcontinentale, dus și întors. Aceasta înseamnă 60 de ore la dus și 60 de ore la întors, fără nici un pic de somn. Unii dintre ei fac și o a patra călătorie într-o singură lună. Mulți nu rezistă acestui tempo infernal. Elocvent este faptul că cei puțin 1 000 de astfel de camioane, abandonate în urma unor accidente, pot fi întîlnite de-a lungul traseului.

Unul dintre șoferii ce străbat de mulți ani transaustralianul este Wolfgang Reimann, în vîrstă de 47 de ani, poreclit de colegii săi de breaslă «Lupul». Numai în ultimii trei ani, Wolfgang Reimann a parcurs circa 300 000 de mile cu camionul, căruia, după obiceiul locului, i-a dat un nume, bine cunoscut între camionagiii de cursă lungă: «Dragonul». Întrebat dacă are în minte în timpul drumului numărul de mile pe care le mai are de parcurs, Reimann a arătat că, dacă s-ar gîndi că pînă la capătul călătoriei mai are de făcut, de exemplu, peste o mie de mile, și-ar pierde orice curaj. El și-a impus ca niciodată să nu se gîndească la ceea ce urmează dincolo de o distanță de 50 de mile. «De pildă, știu că în curînd voi trece pe lîngă un pîlc de eucalipți deosebit de înalți — mărturisea el —, sau că peste zece mile voi trece pe lîngă o moară de vînt, care va fi urmată, apoi, de o răscruce de drumuri, sau mă gîndesc că peste alte 25 de mile voi ajunge în dreptul Pietrelor de marmură. Așa, pe nesimțite, ajungi la capătul călătoriei, evitînd tragedia acelora care, copleșiți de dificultățile și lungimea drumului, abandonează totul de la prima încercare».

TUDOR PRELIPCEANU

Primul pas pe suprafața Lunii inaugura, în acel neuitat iulie 1969, era umanizării cosmosului.

1981-2000

UMANIZAREA COSMOSULUI

Conf. univ. dr. ing. FLORIN ZĂGĂNESCU, secretar științific al comisiei de astronautică a Academiei R.S.R.

● «SPACELAB» ȘI «INTERCOSMOS», DOUĂ PROGRAME CARE INCLUD COLABORAREA PE ORBITĂ ● CE VA FI COSMOLABORATORUL PERMANENT? ● MONDOVIZIUNEA LA ORDINEA ZILEI ● OMUL PE MARTE? DA, DAR CU CONDIȚIA SĂ AVEM MOTOARE RACHETĂ TERMOATOMICE! ● STAȚIILE AUTOMATE INTERPLANETARE, SOLUȚIA IEFTINĂ A VIITORULUI... ● «ASALTUL PLANETELOR» CONTINUĂ, IAR LUNA NU ESTE ABANDONATĂ! ● ELECTROCENTRALE SOLARE PE ORBITĂ ● VOM ASISTA LA MISIUNI INTERPLANETARE?

Astăzi, cînd putem vorbi de o istorie a astronauticii contemporane, trebuie să admitem că cele peste 8 000 de obiecte artificiale care satelizează în jurul Terrei nu ar fi existat dacă electronica, rachetodinamica și mecanica nu ar fi concurat spre a pune la punct acele rachete formidabile capabile să asigure «asaltul cosmosului»...

Și cît de minunat și de rapid s-au derulat primele decenii ale acestui pașnic și spectacular «asalt», pe care l-au intuit K. Țiolkovski și H. Ganswindt, l-au calculat H. Oberth și E. Sänger și l-au pus în operă S. Koroliov, W. von Braun, M. Roy!

În 1958, un minuscul «Explorer» descoperea centurile de radiații Van Allen din jurul Pămîntului; peste două decenii, sofisticata aparatură de pe satelitul specializat «Uhuru» detecta pulsari, quasari și alte obiecte astronomice stranii, printre care și primele «găuri negre»! În 1965, roboții lunari «Ranger» se sfărîmau de solul rece și nemișcat de miliarde de ani al Selenei, cu singura dorință de a face cîteva sute de fotografii; peste cîțiva ani, primul pămîntean, N. Armstrong, pășea pe acel sol, împlinind un vis al scriitorului Jules Verne, care a părut atît de dificil de realizat încît ideea avea să fie reluată de scriitoarea Thea von Harbou («O femeie pe Lună») abia peste aproape șapte decenii. Iar astăzi, automatele coboară și iau fotografii «de la fața locului» în iadul fierbinte venusian sau pe înghețatul sol marțian, pregătind momentul cînd omul se va avînta și pe solul planetelor.

Ce înseamnă astronautica în prezent? O lansare în me-

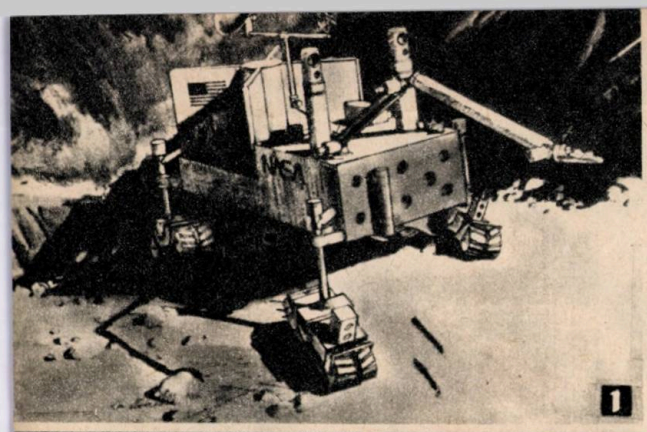

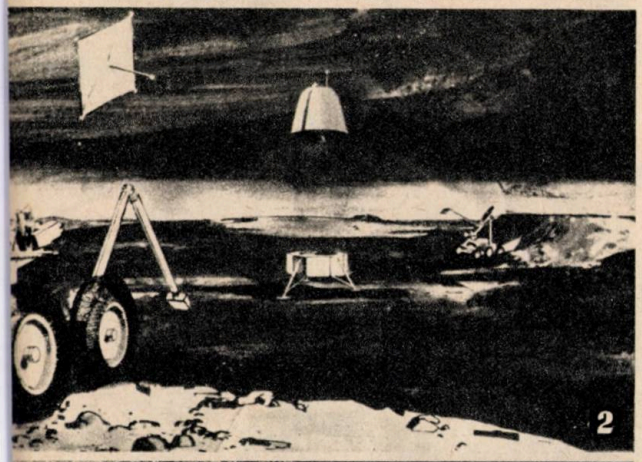

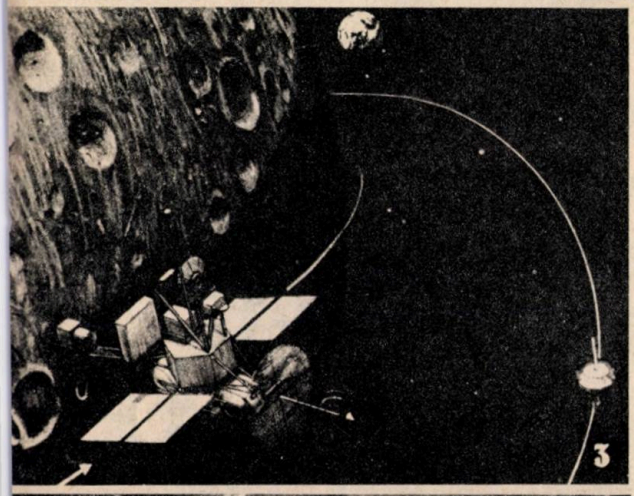

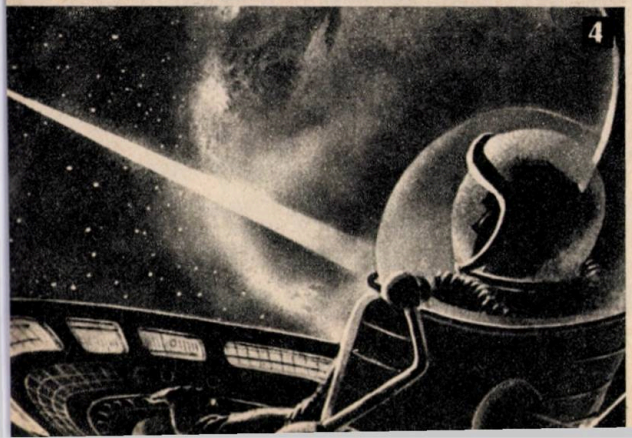

Proiecte, proiecte. 1) Așa se va prezenta explorătorul automat al planetei Marte, apt să străbată sute de kilometri. 2) O asemenea stație automată cu velă solară ar putea aduce pe Pămînt mostre de rocă marțiană. 3) Cartografierea Lunii va fi încheiată cu ajutorul unui satelit de teledetecție evoluînd pe o orbită polară joasă și a unui satelit-releu. 4) Spre limitele sistemului solar — deocamdată cu ajutorul imaginației...

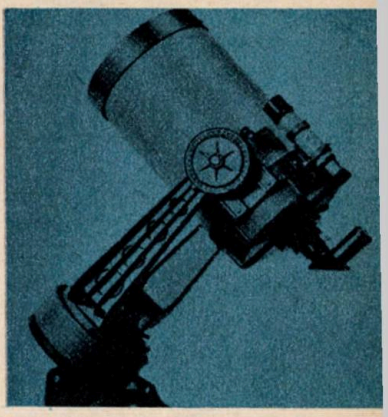

die la fiecare 20 de ore și 10 000 de dolari pe minut!

«SPACELAB» ȘI «INTERCOSMOS», DOUĂ PROGRAME SPECIALE CARE INCLUD COLABORAREA

«...Zburînd deasupra continentelor, am simțit pentru prima dată că planeta noastră este foarte mică. Ea îmi părea ca un firicel de nisip pierdut în oceanul Universului. Dar pe acest firicel trăiesc oameni de diferite naționalități... Am simțit, fizic, necesitatea prieteniei și înfrățirii oamenilor de pe întreaga planetă...» Cît de bine a descris, în aceste puține, dar sensibile cuvinte cosmonautul sovietic Gherman Titov necesitatea colaborării internaționale, pentru ca astronautica să rămînă totdeauna un mijloc de apropiere între oameni, iar oamenii, uniți, să găsească resursele pentru a pătrunde în cosmos și a-l umaniza!

Începînd din anul 1969, programul spațial «Intercosmos», care grupează o serie de țări socialiste, acționează ca unul din cele mai reprezentative programe, demonstrînd realitatea colaborării în cucerirea și utilizarea pașnică a cosmosului; lan-

EXPLORER 18

MARINER II

EXPLORER 12

Numai cu ajutorul sateliților artificiali ai Pămîntului au putut fi puse în evidență centurile de radiații de energii înalte din jurul Terrei, calculate de Van Allen încă în 1953. Alungirea lor se datorește acțiunii «vîntului solar» (în imagine: liniile galbene).

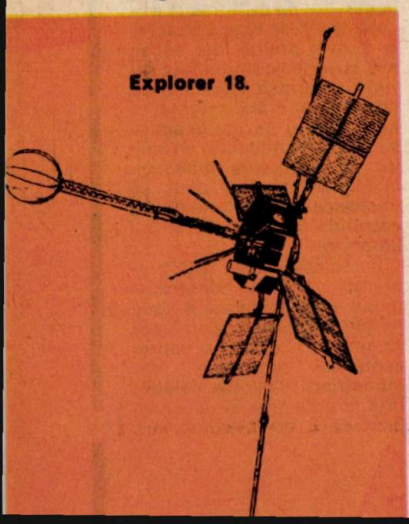

Explorer 18.

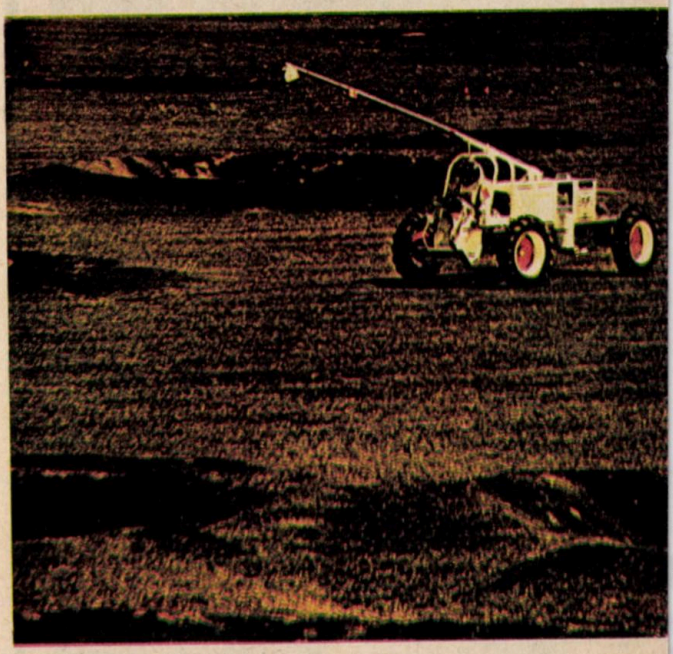

sarea de aparatură ştiinţifică realizată şi experimentată în comun de specialişti din U.R.S.S., R.S. Cehoslovacă, Republica Socialistă România, R.P. Polonă, Cuba, Mongolia, R.P. Ungară, R.D. Germană şi R.P. Bulgaria, iar mai recent, participarea cosmonauţilor-specialişti din ţările amintite, alături de cosmonauţii încercaţi din U.R.S.S., la programe complexe desfăşurate la bordul staţiilor ştiinţifice «Saliut» demonstrează înaltul nivel la care sînt plasate pe orbita cercetărilor ştiinţifice studierea cosmosului, dar şi a Pămîntului direct din spaţiu.

Aici trebuie să marcăm aportul adus de specialiştii români atît prin aparatura ştiinţifică elaborată şi montată pe sateliţii «Intercosmos» 18 şi 20. Împreună cu colegii de la institutul «Izmiran» din Moscova, cît şi prin pregătirile în vederea îndeplinirii pe orbită a programului de cercetări de către astronautul român.

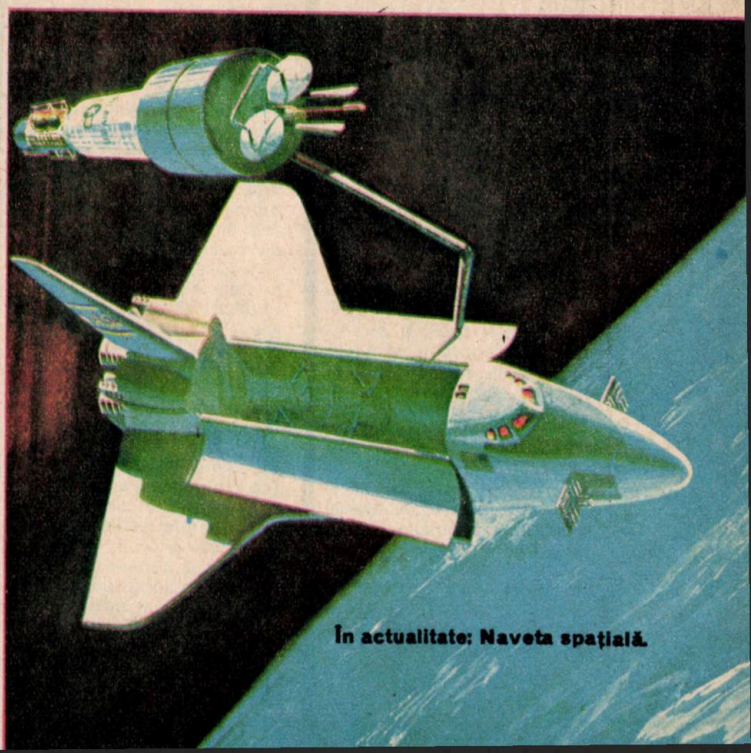

În actualitate: Naveta spaţială.

Este momentul să amintesc programul cosmic comun sovieto-american «Soiuz-Apollo», atît de umanitar, care prevedea, în linii mari, soluționarea problemelor tehnice și științifice în cazurile în care astronautica din cele două țări ar trebui să întreprindă acțiuni pentru salvarea astronauților celeilalte părți aflați în dificultate pe orbită. Luna iulie a anului 1975 a adus nu numai succesul tehnic al acestei misiuni, ci și încununarea unei etape de cooperare fructuoasă în explorarea spațiului.

Spiritul acestui program continuă să fie actual: cooperarea dintre specialiștii europeni și cei americani trebuie să fie dominată de ideea că «minunata planetă albastră» poate fi mai bine cunoscută, mai bine studiată din cosmos, cu o condiție — să se coopereze la această operă de pe pozițiile folosirii pașnice a cosmosului, poziție pe care se situează și țara noastră. Trebuie să adăugăm că România susține dreptul fiecărei țări de a avea acces liber la toate cercetările efectuate de pe orbită și care vizează teritoriul ei, descoperirea bogățiilor ascunse ale acestui teritoriu, mai buna cunoaștere a climei sale, a evoluției formațiilor noroase, prevederile climatice etc., etc.

Unul din cele mai recente planuri de cercetări comune pe orbită este programul americano-vest-european denumit «Spacelab», program care prevede lansarea începînd din 1981 a mai multor laboratoare presurizate, cu astronauți la bord, folosindu-se naveta spațială. Primei misiuni «Spacelab» i-au fost rezervate 77 de experimente științifice și tehnico-industriale, dintre care menționăm: cercetări asupra atmosferei înalte a Pămîntului, fizica plasmei, astronomia în ultraviolet și X, cercetări asupra Soarelui și a relațiilor acestuia cu Terra, studii aplicate de biomedicină cosmică studierea spațiului și a cîmpurilor din apropierea navetei spațiale în drumul acesteia prin cosmos, observarea Terrei din cosmos, în domeniile radiațiilor vizibile și invizibile, realizarea unor microprocese industriale privind elaborarea de noi materiale și aliaje, folosindu-se condițiile cosmosului (radiații, imponderabilitate etc.), creșterea de cristale mari, aliaje eutectice, procese de sudură în spațiu, obținerea de materiale metalo-ceramice sau întărite cu tot felul de fibre de sticlă, carbon etc.

Pentru pregătirea viitoarelor construcții în cosmos, s-au prevăzut și alte experimente, precum cercetarea nemijlocită a frecării, a comportării materialelor metalice în contact direct.

NAVETA SPAȚIALĂ DEZVOLTATĂ ȘI LABORATORUL COSMIC PERMANENT PE ORBITĂ

În perioada anilor 1976—1978 a fost pregătit un proiect al laboratorului orbital cu caracter permanent și avînd rol de cosmostație industrială de tipul «pilot», adică menită să testeze diverse sisteme și proceduri destinate construirii în etapa 1980—1998 a primelor construcții orbitale cu echipaje schimbate permanent și destinate umanizării cosmosului. Erau, încă de atunci, avute în vedere variante perfecționate ale navetei spațiale, capabile în deceniul următor să aducă pe orbite relativ joase (500—1 000 km) sarcini utile de pînă la 70 de tone sau supernavete dotate cu motoare-rachetă suplimentare care să asigure ridicarea sarcinilor utile (sateliți, stații interplanetare etc.) pe orbite geostaționare sau apropiate de acestea.

Programele prevăd de pe acum ca, în perioada 1983—1985, să fie instalate pe orbită, la altitudini de circa 36 000 km (pe așa-numitele orbite geostaționare, unde satelitul apare ca «fix» pe bolta cerească, deoarece mișcarea sa pe orbită este sincronizată cu aceea de rotație a Terrei), construcții spațiale capabile să verifice comportarea în timp a structurilor destinate viitoarelor laboratoare, observatoare și chiar... hoteluri cosmice!

Deși acum pare de domeniul fanteziei (dar poposirea omului pe Lună nu era socotită o fantezie acum două decenii?!), proiectul de hotel cosmic expus la unul din recentele congrese de astronautică de dr. K. Ehricke (de la N.A.S.A.) este deosebit de interesant. Imaginați-vă o imensă construcție inelară, similară unei roți cu diametrul de cîteva sute de metri, care adăpostește sute de încăperi comunicînd între ele prin deschidere automată (ca în filmele de anticipație!!), prevăzute cu tot confortul necesar unei șederi îndelungate, de ordinul lunilor, în cosmos, a personalului medical și a bolnavilor, dotate cu aparate din cele mai diverse, laboratoare de medicină operatorie și de chirurgie avansată a cordului și a creierului (favorizate prin condițiile de imponderabilitate), secții rezervate tratamentelor de întreținere practicate în condiții de subgravitație pentru refacerea unor organe traumatizate etc., etc.

MONDOVIZIUNEA — UN DEZIDERAT LA ORDINEA ZILEI

Știați că, în prezent, deasupra Atlanticului sînt asigurate cu sateliți de telecomunicații peste 30 000 de circuite de comunicații? Acest număr este total insuficient și trebuie ca pînă în 1985 să fie dublat, prin intrarea rapidă în funcțiune a telesateliților «INTELSAT» 5. Cine ar fi putut face această previziune în noaptea de 10 spre 11 iulie 1962, cînd, prin intermediul satelitului american «Telstar», se recepționau primele imagini între stațiile terestre Andover (S.U.A.) și Pleumeur-Bodou (Franța), anunțînd intrarea în istorie a unui modern sistem de legătură între oameni, între popoare? Acum există numeroase sisteme de telesateliți, dintre care cităm: «Symphonie», «Telesat», «Sirio», «Marisat», «Marots», «Intersputnik» etc., existînd programe prioritare în acest domeniu și în India, Canada, Indonezia și numeroase alte țări care au pătruns (sau se pregătesc să pătrundă) în așa-numitul «club al comunicațiilor via satelit»! Proiectele de extindere a folosirii telesateliților arată că în curînd, în intervalul dintre 1980 și 1994, cosmosul apropiat va găzdui încă 300 de telesateliți pe orbite geostaționare. Există și pericolul de a se «sufoca» aceste orbite, astfel încît navetei spațiale va trebui să i se dea misiunea de a le curăța de sateliții care nu mai sînt utili. S-a calculat că numărul maxim admisibil de sateliți pe asemenea orbite s-ar limita la 500.

Specialiștii apreciază că, în mod sigur, în 1990 va funcționa sistemul mondoviziunii spațiale, care va utiliza telesateliți pe orbite geosincrone, cu antene de 17 metri, capabili să transmită direct către beneficiari, pe 33 de canale, folosind banda de frecvențe de 3 GHz, aceasta presupunînd mici adaosuri lipsite de importanță la telereceptoarele noastre.

Putem să ne imaginăm cum, peste un număr relativ mic de ani, un sistem de telesateliți instalați cu ajutorul supernavetelor spațiale pe orbite geostaționare va acoperi aproape întreaga su-

prafață a Terrei, cu precădere aglomerațiile urbane, asigurînd, într-un sistem coordonat de toate țările beneficiare, o retranslare la scara întregului glob a principalelor evenimente care s-ar petrece pe planeta noastră, pe care se vor fi întronat pentru totdeauna buna înțelegere și pacea...

Un alt proiect căruia merită să i se dedice cîteva rînduri este «soarele artificial», care, deși nu vizează aducerea încă unui astru central (ceea ce, astronomic vorbind, ar constitui un dezastru, deoarece în sistemele cu stele duble nu există condiții pentru dezvoltarea vieții pe vreo planetă!), are în vedere instalarea pe o orbită geostaționară (din nou!) a unui număr de imense oglinzi satelizate (12 bucăți cu diametrul de 300 m fiecare), care să reflecte lumina solară spre Terra. În conformitate cu calculele specialiștilor care au elaborat acest interesant proiect, pe timpul nopții s-ar putea ilumina zone în care se execută lucrări deosebite (șantiere etc.), asigurîndu-se o lumină artificială de zece ori mai intensă decît aceea a Lunii pline!

OMUL PE MARTE! DA, DAR CU MOTOARE TERMOATOMICE!

Imediat după ce primul pămîntean a pășit pe solul selenar, partizanii atingerii și a altor astre, neținînd seama de dificultățile unei asemenea călătorii (cu o durată de peste doi ani, la nivelul rachetelor actuale), s-au hazardat în a pronostica neîntîrziata «cucerire» a «planetei roșii», Marte. O repetare a povestii celebrelor canale marțiene? Da și nu. În adevăr, există în prezent dificultăți insurmontabile pentru tehnica și tehnologia aferentă zborurilor cosmice îndelungate, deoarece un drum atît de lung ar necesita imense rezerve destinate întreținerii vieții astronautului; ca urmare, la start, vehiculul cosmic ar fi atît de greu încît puterea motoarelor s-ar dovedi insuficientă; să nu uităm că un asemenea drum se face cu bilet dus-întors!

Aici este cheia problemei: trebuie găsit un motor mult mai puternic și cu un consum de combustibil special mult mai redus. Se pare că, cel puțin teoretic, acest motor a și fost găsit: este motorul rachetă termoatomic sau rachetonuclear. Autorul îi roagă pe cititori să urmărească atent acest pasaj, deoarece se pot naște confuzii. Pentru a se evita aceasta, se impune o scurtă «carte de vizită» a acestui motor-rachetă neconvențional: la această rachetă, sursa de energie principală o constituie reactorul nuclear în care se obține și se controlează reacția în lanț a unui combustibil fisionabil, căldura dezvoltată fiind utilizată pentru încălzirea și accelerarea unui alt fluid auxiliar, propelantul, care este proiectat din ajutajul motorului cu viteze de 10 000—14 000 m/s! În acest fel se obțin viteze de reacție a fluidului motor de peste 3—3,5 ori mai mari decît în cazul cuplului celui mai activ din actualele rachete chimice, deci tracțiuni de 3—4 ori mai mari (oxigenul și hidrogenul lichefiate dau cel mult 4 000 m/s). Dacă, după punerea la punct a sistemelor de protecție biologică și a mijloacelor pentru reducerea greutății, azi prohibitive, se va monta un astfel de motor-rachetă ca a doua sau a treia treaptă a viitoarelor rachete spre Marte, acest traseu va deveni accesibil omului mileniului al III-lea și — de ce nu? — chiar perioadei 1990—2000!

Desigur, sînt și adversari ai unui asemenea proiect, iar argumentația lor, după care umanitatea va trebui mai întîi să-și asigure bazele «asaltului» în spațiul vecin Terrei, iar apoi să se avînte în cosmos pe trasee interplanetare nu sînt deloc de neglijat. De altfel, în prezent asistăm la o adevărată avalanșă de planuri privind instalarea de sateliți destinați descoperirii resurselor terestre, asigurării informării corecte și la timp asupra climei, navigației maritime și aeriene, mai bunei cunoașteri a planetei natale, mai bunelor legături și comunicații între toți oamenii...

ELECTROCENTRALELE PE ORBITĂ — O CONDIȚIE PENTRU INDUSTRIALIZAREA COSMOSULUI ÎN ANUL 2000

De fapt, transmutarea mai multor industrii poluante de pe Terra în cosmos a început cu mai mulți ani în urmă, cînd, la bordul unui ansamblu sovietic «Soiuz-Saliut» au fost întreprinse primele operații tehnologice de sudură în condițiile vitrege ale spațiului cosmic. Acum asemenea procese tehnologice se efectuează curent pe orbită. În programele tuturor zborurilor mai ample ale echipajelor de astronauți-specialiști sînt introduse asemenea activități, numite uneori micrometalurgie în cosmos.

Planurile specialiștilor prevăd extinderea unor asemenea activități, cum ar fi producerea direct în cosmos a unei mari părți a energiei necesare planetei noastre. Așa cum afirma dr. K. Ehricke la unul din congresele de astronautică din ultimii ani: «...Umanitatea mileniului doi plutește într-un adevărat ocean de energie, pe care nu știe să-l folosească și care deci se irosește!» Trebuie să învățăm să folosim tot mai intensiv energia furnizată de Soare, căci de această formă de energie amintea savantul citat. Planurile astronautice în acest sens vor constitui încheierea acestui material.

Proiecte numeroase au fost elaborate pentru viitoarele heliocentrale instalate pe orbite geostaționare; tuturora le este comună ideea ca acest convertizor primar, capabil să transforme energia solară în energie electrică, să constea din mari panouri (plane sau dispuse pe fețele unor gigantice poliedre). Energia urmează să fie transformată în microunde și transmisă astfel spre Terra, evitîndu-se pierderile pe traiect.

Dacă antenele de pe satelit vor avea diametre pînă la 1 km, antenele de recepție de pe sol — sau chiar de deasupra întinderilor de apă ori a deșerturilor! — vor acoperi suprafețe de ordinul a 3—400 kmp. Densitatea energiei recepționate pe unitatea de suprafață a antenei receptoare este atît de redusă încît animalele vor putea paște liniștite sub imensa rețea a receptorului terestru!...

Să nu se considere însă că totul se poate rezolva rapid: greutatea unei heliocentrale capabile să asigure (într-o schemă de genul celei menționate) o energie electrică disponibilă de 10 000 MW este de 35 000 tone! Dacă sarcina utilă a unei supernavete a anilor 1990 va fi de numai 70 de tone, cîte curse și cîte navete vor fi necesare flotilei destinate șantierului acestei heliocentrale orbitale pe care umanitatea deceniilor viitoare va încerca s-o dea în folosință?!

Cutezătoarele proiecte cosmice ale omului presupun înfrîngerea unor obstacole demne de forța lui. Ultimele două decenii ale veacului nostru vor constitui totuși, o speră întreaga lume, o perioadă hotărîtoare în «umanizarea cosmosului» — etapa pătrunderii umane în noi spații planetare, a utilizării pe scară mare a tehnicii spațiale în folosul omului și a planetei sale.

ORAȘUL VIITORULUI

Arh. GHEORGHE SĂSĂRMAN

În ultimele decenii, absolut toate orașele noastre — de fapt, toate localitățile țării, fie ele urbane sau rurale — au înregistrat modificări substanțiale, spectaculoase chiar, devenind uneori de nerecunoscut. Totuși, dezvoltarea lor a fost organică, firească, astfel încît nu am putea da vreun exemplu de oraș care să arate astăzi așa cum locuitorii lui își imaginau, cu treizeci de ani în urmă să zicem, că vor arăta orașele viitorului. Să fie însăși noțiunea de oraș al viitorului expresia unei imaginații pure, a unui vis fără prea multă legătură cu realitatea concretă, o simplă născocire menită să stimuleze fantezia? Chiar de-ar

Szopos Gyopar, clasa a II-a, Miercurea-Ciuc: «Orașul de mîine» — lucrare distinsă la Concursul «Arhitect '80».

fi numai atît, și încă ar fi îndeajuns de mult; dar rosturile acestei proiecții înainte sînt mai bogate în tîlcuri.

De cele mai multe ori încercarea de a zugrăvi un oraș al viitorului se naște din dorința de a găsi răspunsuri la întrebările prezentului. Desigur, răspunsurile pot fi pur teoretice, simple formulări abstracte — dar condensarea lor în imaginea plastică a unui organism urban le oferă o incomparabil mai mare forță de sugestie. De pildă, multă lume se întreabă ce se va întîmpla dacă populația globului va continua să crească decenii de-a rîndul în ritmul actual: dacă sutele de mii de orașe noi necesare ar urma să fie construite după modelul celor existente, în zonele cele mai prielnice, ocupînd terenuri bune pentru agricultură, nu cumva omenirea va ajunge incapabilă să-și asigure hrana indispensabilă? Alternativa ar fi ca noile orașe să fie amplasate pe terenuri nefertile și chiar în zone socotite deocamdată neprielnice pentru a fi locuite — deșerturile, ținuturile polare sau muntoase, suprafața și fundul mărilor și oceanelor, spațiul cosmic, corpurile cerești învecinate. Toate aceste medii ostile pretind, pentru a fi luate în stăpînire, plăsmuirea unor tipuri de orașe cu totul diferite de cele existente. Soluții mai puțin radicale, limitate la condițiile geoclimatice normale, preconizează reducerea la minimum a ocupării terenului — în principal prin înălțare pe verticală —, recurgînd însă la o adevărată virtuozitate tehnică. Și într-un caz, și în celălalt este greu de imaginat că vreunul dintre orașele actuale ar putea să dobîndească o asemenea înfățișare pe calea evoluției treptate; este vorba, așadar, despre sensul autentic al noțiunii de oraș al viitorului.

Să facem totuși o precizare: ca și pînă acum, există destule temeiuri să credem că orașele de mîine vor semăna mai curînd cu cele de azi decît cu aceste proiecte pline de îndrăzneală. Mai întîi că ritmul creșterii populației ar putea să nu fie pînă la urmă atît de susținut cum pretind unele prognoze: apoi, că rezervele de hrană ale omenirii se îmbogățesc, pe zi ce trece, cu surse noi; în fine, cheltuielile de tot felul pretinse de realizarea unor asemenea proiecte ar putea rămîne multă vreme dincolo de posibilitățile tehnologice și financiare disponibile în realitate — mai ales dacă se ține seama de faptul că problemele edilitare cele mai acute se ridică tocmai în țările cele mai sărace.

Înseamnă oare aceasta că

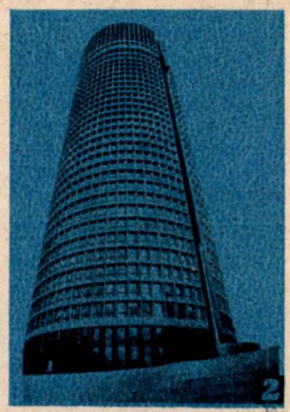

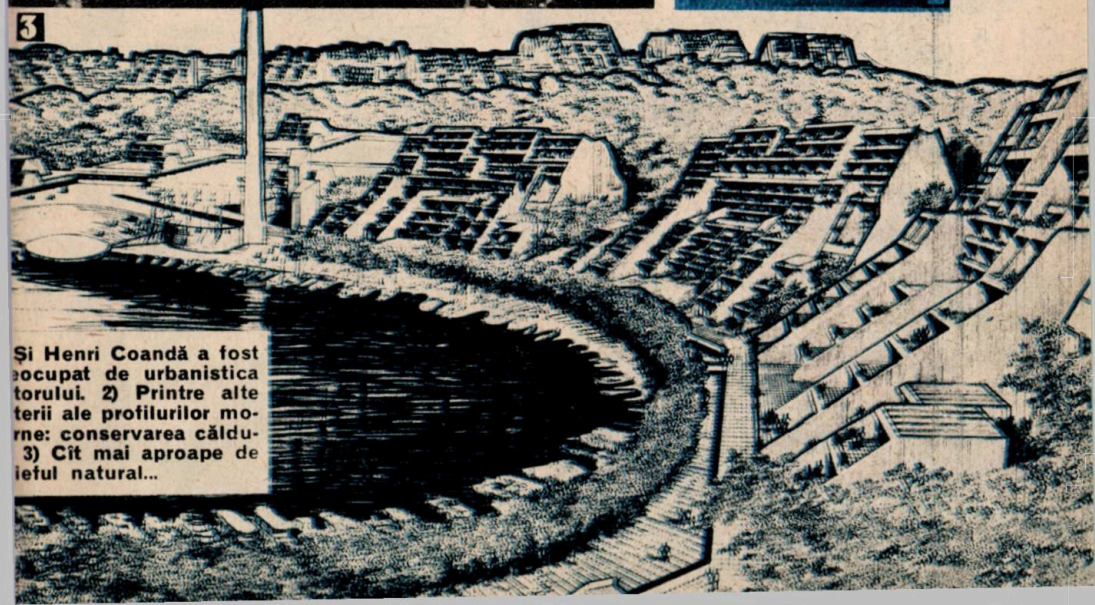

Și Henri Coandă a fost ocupat de urbanistica torului. 2) Printre alte terii ale profilurilor morne: conservarea căldu- 3) Cît mai aproape de ieful natural...

orașul viitorului e sortit să rămînă pentru totdeauna o utopie? Nicidecum. Marile întrebări ale prezentului există, sînt cît se poate de reale — iar soluționarea lor va trebui să recurgă, în cele din urmă, într-o formă sau alta, și la proiectatele orașe ale anticipației.

Nicolae Marcea, Studioul de desen «N. Tonitza», Bîrlad: «Viitorul oraș» — lucrare distinsă la Concursul «Arhitect '80».

Cea mai înaltă din Tokio este clădirea din imagine, care numără 60 de etaje. Capitala Japoniei se afirmă relativ tîrziu pe verticală. Aceasta nu din lipsă de cutezanță arhitectonică, ci din cauza condițiilor locale deosebite, marcate în special de o seismicitate foarte accentuată. Noile soluții aplicate la construcția de care ne ocupăm reprezintă o premieră absolută. Experimentată inițial pe o machetă în condiții respectînd cu rigoare datele realității, tehnica folosită de constructori asigură securitatea deplină a clădirii la cele mai înalte cote de seismicitate.

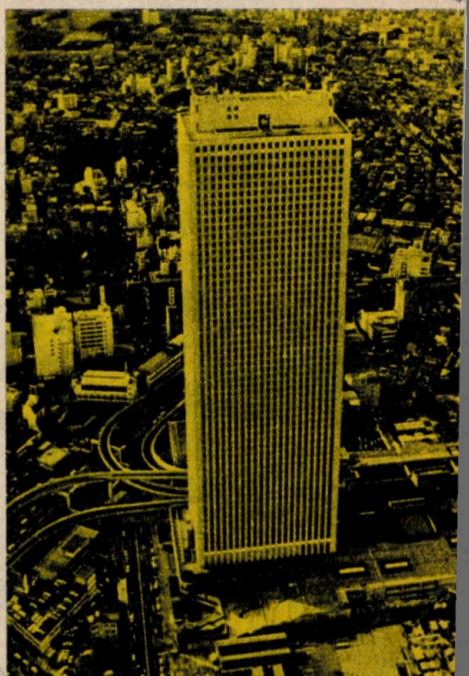

CURAJUL DE A IMAGINA

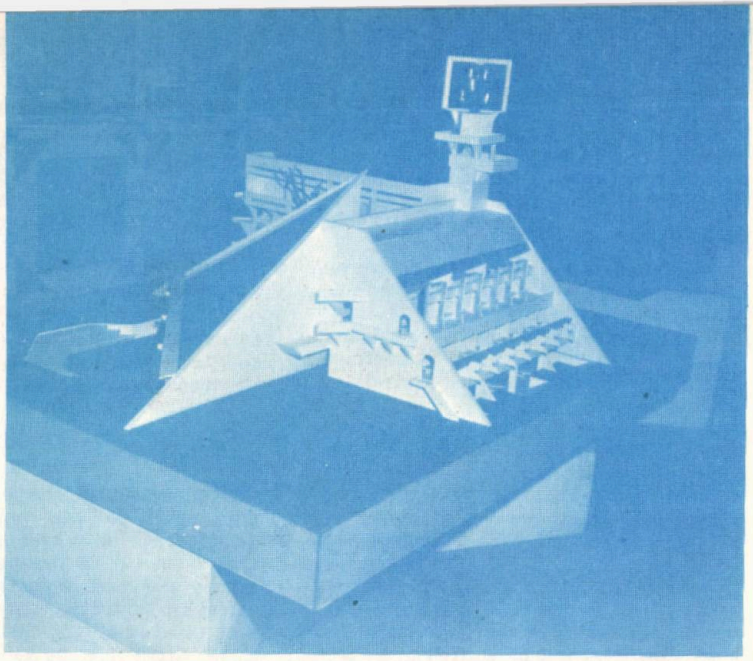

viitorul

PAVEL APOSTOL

Vreme îndelungată oamenii își închipuiau că — asemenea perindării anotimpurilor sau a zilelor și nopților — ceea ce **a fost** se va produce încă o dată și mereu **în viitor.** Mituri și credințe arhaice vorbesc despre «veșnica reîntoarcere». Pentru aceste mentalități, istoria ar consta în **neîncetata repetare** a unui model, a unui arhetip: orice **producere,** creație ar fi doar **re-producere.**

Această «înțelepciune» bătrînească și îmbătrînită, înțelepciune a supunerii față de stăpînirea și oprimarea ce se vrea veșnică, admițînd doar evenimente ce **restabilesc** rînduielile statornicite, a fost de la început mincinoasă. Ea căuta să așeze temeiurile unei existențe sigure și fericite în trecut. Viitorul era înfățișat ca aducător de nesiguranță și nefericire. Chiar doctrinele eschatologice, ale «mîntuirii», interpuneau între prezent și viitorul luminos situat pe «celălalt tărîm» un înfricoșător apocalips, prăbușirea și nimicirea a tot și a toate, care trebuia suportat spre a ajunge la fericirea celestă promisă. Astfel, frica, groaza, teroarea barau drumul spre viitor...

Firește, **speranța** că viitorul poate aduce o liberare de umiliri, privațiuni, exploatare și asuprire nu putea fi smulsă din inimile oamenilor. O genială reprezentare artistică a dat acestei **invincibile speranțe** «Pasărea măiastră» a sculptorului român Constantin Brâncuși, întruchipare a legendarei păsări din basmele noastre, care sare în ajutorul omului în lupta cu forțele răului, spre a-i insufla credință în viitorul său...

Spre a obține achiziții remarcabile, știința și tehnica au nevoie de tot atîta imaginație ca arta... Iar proiectul unei noi societăți, care să nu însemne o simplă **repetare** a celor precedente, necesită o revărsare continuă de imaginație științifică, de imaginație creativă, dar controlată: **totul trebuie inventat** de acum înainte, ceea ce înseamnă că trebuie să eliberăm gîndirea noastră de dominația dictatorială a unor **modele** luate din trecut.

Față de istoria multimilenară a societăților bazate pe proprietatea privată asupra forței și mijloacelor de producție, germenii socialismului sînt foarte tineri. Ei se vor împlini pe măsura «capitalului» de inițiativă, invenție și inovație pe care fiecare și toți vor reuși să-l investească. «Fiecare și toți», dar îndeosebi tinerii; ei trebuie să proiecteze și să reproiecteze mereu societatea nouă. Ei sînt proprietarii de drept, realizatorii și benefi-

ciarii viitorului, care va fi astfel cum vor avea cutezanța să-l **imagineze**, să-l **proiecteze**, să-l **construiască**.

Nicicînd achizițiile științei și tehnicii — cu condiția să le cunoști și să le stăpînești —n-au oferit un cîmp atît de vast imaginației pentru a proiecta viitorii posibili și a da acțiunii operativitate și eficiență. Limitele practicii sociale au depășit granițele Pămîntului, a început era pătrunderii în spațiul interplanetar, a folosirii acestuia nu numai pentru comunicare internațională, ci și pentru amplasare de laboratoare și uzine extraterestre (producerea unor substanțe este mai ieftină cu tehnologii aplicate în condiții interplanetare). Gama energiilor folosite se extinde. Producția și principalele activități umane pot fi automatizate și robotizate: calculatoarele și minicalculatoarele (miniprocesoarele) conferă acțiunii umane o eficacitate aproape absolută (eroare de 1/1 000 000). Putem influența structurile biologice și psihice... Ceea ce ne lipsește însă cel mai mult este inventarea unor noi modalități de **folosire socială**, cu efect emancipator pentru individ, a tuturor acestor realizări ale științei și tehnicii. Eforturi uriașe se depun în această direcție, dar tinerii de azi sînt aceia care trebuie să aducă un uriaș **influx de imaginație** științifică, inventînd modalități sociale noi de valorificare mai umană a științei și tehnicii, astfel încît progresele economiei să se exprime în îmbunătățirea calității vieții. Da, alături de uzine și instituții, trebuie **amenajată viața** noastră, a fiecăruia, spațiul în care ne mișcăm, aducînd tot mai multă lumină, culoare, muzică, dans, voie bună în existența de fiecare zi, înțelegere și grijă reciprocă.

Tineri, trebuie să aveți curajul de a imagina viitorul pe măsura visurilor și dorințelor voastre, smulgîndu-l din încremenirea inerției ce-l trage înapoi, spre trecut.

Să imaginați viitorul cu aceeași cutezanță cu care ne-am luat la trîntă cu imensitatea energiei nucleare și ne-am avîntat în spațiul interplanetar, să îndrăzniți să-l închipuiți după legile frumosului, ale voioșiei și omeniei... Zdrobiți tristețea, umilirea, lipsa, frica, prostia, nepriceperea...

Un popor și o generație care nu știu să viseze rămîn pe veci prizonierii trecutului. Aveți curajul de a imagina viitorul, proiectîndu-l dincolo de barierele pe care le pot dobori știința și acțiunea tehnologică de astăzi. Iar «dincolo de bariere» și de inerție, aveți curajul să imaginați viitorul astfel încît să vă regăsiți în el pe voi înșivă, împliniți într-o tinerețe a fraternității și iubirii de viață. Știința și tehnica permit o distribuire mai echitabilă, mai dreaptă a bunurilor și serviciilor; depinde de curajul nostru de a imagina un viitor mai eliberat de tiparele trecutului spre a crea o nouă calitate a vieții, în care libertatea și demnitatea să se împlinească în frumusețe și iubire.

Mostre pionierești ale anticipației cutezătoare. Jos: macheta unui complex studențesc mondial realizat prin reducerea cheltuielilor de înarmare, lucrare aparținînd proiectanților de la Atelierul fanteziei al Casei pionierilor și șoimilor patriei din Buzău. În pagina precedentă: Casa pionierilor și șoimilor patriei din Piatra Neamț în anul 2000, proiect prezentat de purtătorii cravatei roșii cu tricolor din acest oraș.

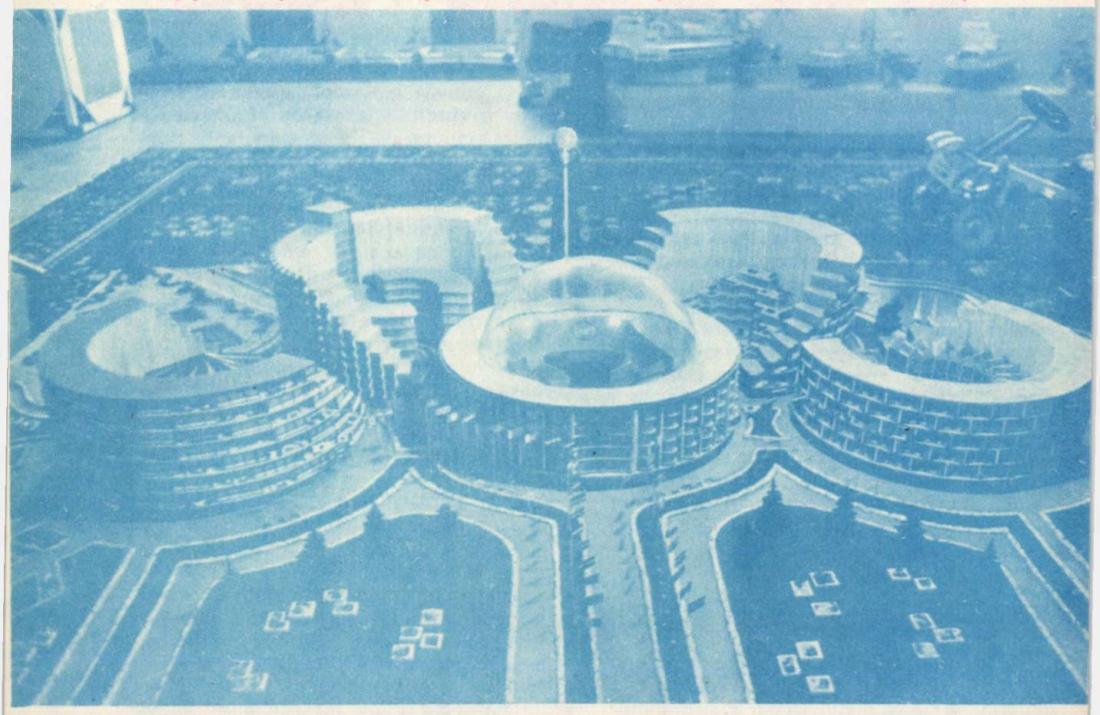

O cercetare viitorologică pentru cititorii almanahului „Cutezătorii"

La vîrsta cravatei roșii cu tricolor, la vîrsta la care prima îndatorire patriotică este învățătura, școala, profilul ei, eficiența ei se află în centrul preocupărilor societății. Statornicită prin clarviziunea partidului pe principiul integrării învățămîntului cu cercetarea și producția, școala noastră evoluează necontenit, făcînd eforturi continue pentru a ține pasul cu cerințele vieții și a corespunde în cea mai mare măsură nevoilor lumii pe care o clădim.

Ritmul mereu mai alert al schimbărilor care însoțesc progresul economic și social, dezvoltarea revoluției tehnico-științifice contemporane ne îndeamnă să încercăm a întrevedea o imagine posibilă a școlii la începutul secolului viitor.

În vederea acestei temerare încercări ne-am adresat unor personalități științifice de prim rang din domenii de activitate diferite, dascăli cu vastă experiență, cerîndu-le să încerce a creiona, după vederile lor, cîteva jaloane pe drumul probabil al învățămîntului în viitorul mai îndepărtat.

Acest exercițiu de cutezanță în imaginarea viitorului își propune să stimuleze gîndirea creatoare a acelora care sînt cei mai interesați în progresul continuu al învățămîntului — beneficiarii școlii românești de azi și de mîine —, să constituie încă o invitație la a gîndi viitorul în chip responsabil și curajos.

PATRU IDEI PRIVIND VIITORUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Acad. ȘTEFAN MILCU

1. Este unanim recunoscut rolul educației și al învățămîntului în formarea și dezvoltarea personalității omului. Este explicabil de ce toate statele, ca și UNESCO, acordă o atenție susținută condițiilor și factorilor ce influențează realizarea și calitatea învățămîntului. Strînsele legături ale acestui complex sociocultural cu structura socială, perioada istorică și nivelul de dezvoltare economică sînt, de asemenea, cunoscute.

2. În acest context în care se integrează educația și învățămîntul, dezvoltarea explozivă a științei și tehnicii contemporane exercită o influență care creează numeroase probleme de conținut și metodă. Aceste fenomene s-au impus atenției organizatorilor învățămîntului și vor continua să dobîndească noi dimensiuni în

următoarele decenii. Iată de ce, în orice prognoză, mai apropiată sau mai depărtată, a evoluției educației și învățămîntului, influența exercitată de știință și tehnică nu poate fi ignorată.

În primul rînd trebuie rezolvată cuprinderea în planurile și programele de învățămînt a noilor științe ce apar și a realizărilor pe măsura obținerii lor. Atingerea acestui obiectiv nu este ușoară, datorită dezvoltării accelerate și multilaterale a științelor pe de o parte, iar pe de alta din cauza timpului limitat de școlarizare. Pentru soluționarea acestei dileme s-a recurs la reducerea sau eliminarea unor discipline ce făceau parte din programele tradiționale de învățămînt.

O altă modalitate de rezolvare, recent aplicată și în țara noastră, o constituie învățămîntul liceal și ingineresc specializat, în care timpul necesar pentru asimilarea noului se obține insistîndu-se pe anumite discipline.

Este previzibil că acest proces se va intensifica și se va extinde în deceniile următoare, cu consecințele lui pozitive pentru cunoașterea corespunzătoare a unor discipline.

3. Pentru remedierea acestor contradicții și întrucît specializarea apare ca un imperativ inevitabil al societăților industriale, devine o necesitate adoptarea unor metode și tehnici de învățămînt care n-au fost folosite pînă în prezent. Tehnica audiovizuală, calculatorul didactic, televiziunea în circuit închis, condensarea informațiilor sînt tot atîtea mijloace care vor revoluționa pedagogia deceniilor viitoare și vor influența multilateral învățămîntul.

Fenomenele comentate sînt valabile pentru toate treptele învățămîntului, cu particularități proprii fiecărei categorii. Acest proces va continua și prin noile posibilități de predare la distanță prin televiziune și sateliți staționari. Învățămîntul «la domiciliu» va deschide și educației permanente nebănuite posibilități de realizare.

Tipăriturile necesare învățămîntului vor trebui adaptate noilor procedee de transmitere și control al cunoștințelor prin condensarea textelor, aplicarea la învățămîntul programat și o redactare care să facă posibilă o lectură rapidă. Se va produce și o triere a conținutului, spre a transmite în minimum de timp maximum de cunoștințe.

ȘCOALA AȘA CUM A FOST

Învățămîntul românesc în secolul trecut

Încercăm în aceste pagini să rememorăm evoluția învățămîntului românesc din secolul trecut, de la Academia de științe filozoficești și matematice din 1818 (Școala de la Sf. Sava) și pînă la reforma realizată de Spiru Haret în anii 1898—1899.

Evoluția aceasta a fost de mari proporții, începutul fiind făcut, practic, de la cota zero; iar numele ctitorilor ei ar trebui reamintite permanent, cinstindu-i, spre a ne cinsti cu opera lor.

Într-un documentar de proporțiile celui de față nu pot fi cuprinse toate marile realizări desăvîrșite în opt decenii. Ne rezumăm deci la primii pași ai principalelor școli, fără a avea pretenția să facem altceva decît scurta rememorare a unui glorios început.

ACADEMIA DE ȘTIINȚE FILOZOFICEȘTI ȘI MATEMATICE

Gheorghe Lazăr, «venit acum de curînd din părțile Transilvaniei aici într-acest pămînt» (adică la București) și numit profesor la Școala de la Sf. Sava înștiințează, în august 1818, pe tinerii doritori de învățătură: «Cu rușine vine un popor și un neam ce este așa de vechi, așa vestit, proslăvit și înzestrat cu toate rodurile pămîntului, precum și cu toate darurile duhovnicești, cu un cuvînt neam împărătesc, să nu aibă și el o școală mai de treabă, o Academie de știință, chiar în limba maicei sale (...). Iată o epohie nouă, o întîmplare strălucitoare,

Va continua să se amplifice învățământul concret, cu diversele lui modalități, în care locul principal îl vor ocupa practica în laborator și atelierele anexe. Va crește în acest fel gradul de polivalență a educației și învățământului, cu consecințe pozitive în formarea personalității și încadrarea socială.

Prin folosirea metodelor și a tehnicilor din ce în ce mai perfecționate și adaptate acestor noi obiective și exigențe, se va putea obține timpul necesar pentru asimilarea științelor în continuă mișcare și minimul de timp necesar pentru cultura generală.

4. Aceste prospectări în educația și învățământul deceniilor următoare își au premizele în actualitatea epocii noastre și în direcțiile în care evoluează știința și tehnica. Totul are grade inevitabile de incertitudine, ce decurg din evoluția societății umane, din interrelația structurilor sociale în interiorul fiecărui stat și a celor internaționale la nivel mondial.

CE ȘI CUM VOM ÎNVĂȚA DUPĂ ANUL 2000

Prof. dr. docent ing.
ALEX. T. BALABAN
Membru corespondent
al Academiei R.S. România

CUM VOM ÎNVĂȚA

Cu toate că încercările de prognoză a viitorului dau adesea greș (ceea ce ne este familiar din prevederile meteorologice pe termene mai lungi), nu ne putem lipsi de prognoză, căci numai prin ea putem fi

un glas dulce părintesc, vă chiamă, vă strigă, părintește vă îmbrățișează, veniți toți din toate părțile și de toată starea, veniți (...) ca să putem aduce sporul și folosul cel mai răspunzătoriu». Dascălul Gheorghe Lazăr ceruse încă din 1816 să se înființeze această școală, dar porunca trebuincioasă nu fusese dată decît la 24 martie 1818. Așa a în-

Localul școlii de la Golești, existent și astăzi sub formă de muzeu.

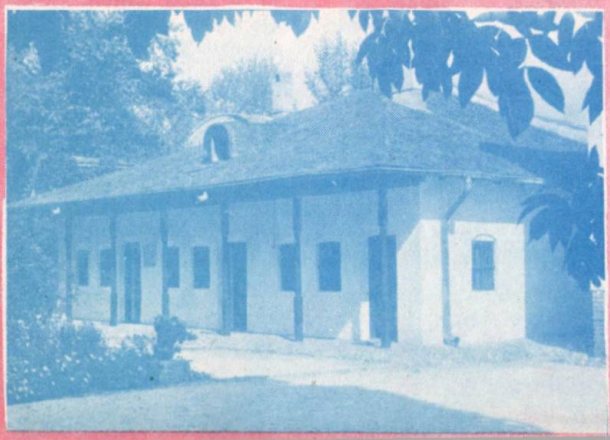

ceput cea dintîi instituție de învățămînt mediu și superior în limba română la noi — cu Școala de la Sf. Sava, din București, sau, cum a numit-o însuși Lazăr: Academia de științe filozoficești și matematicești.

ȘCOALA DE LA GOLEȘTI

După mai multe călătorii făcute prin Europa, cărturarul Dinicu Golescu, dîndu-și seama «că peste putință este de a dobîndi un neam bun, năravuri întemeiate, îmbunătățiri, și în scurt, prefaceri din rău spre bine, făr de întîia cîștigare a luminei, care îș ia începere și întemeiere de la învățătură», ia hotărîrea de a întocmi, la moșia sa din Golești, «o școală slobodă obștească, unde pot merge fiii nobleței, ai norodului, și măcar robi, pămînteni și străini, pentru limba românească, nemțească, grecească, latinească și italienească». Școala, concepută ca gimnaziu-internat, s-a înființat la 1 mai 1826. Avea plan de studii pe șase ani, în două cursuri — «gimnasticesc și filozoficesc».

ÎNTÎIA ȘCOALĂ DE FETE

Cultura românească îi datorează cărturarului moldovean Gheorghe Asachi înființarea primei școli de fete de la noi. Într-un anunț publicat de «Albina românească» la 1 noiembrie 1834 citim: «Statornicindu-se școala pentru învățătura fetelor

pregătiți pentru a devansa și înfrunta eficient evenimentele. De aceea, cu toate rezervele și riscurile inerente, să încercăm să ghicim cum vor învăța copiii ce se vor naște peste 20—25 de ani și cam ce vor avea ei de învățat.

Trebuie plecat de la constatările că: (1) volumul cunoștințelor crește necontenit, de aceea trebuie făcută demarcarea severă a materiilor care **este necesar** *să fie învățate de cele care pot fi însușite la cererea doritorului; (2) tehnica mașinilor electronice de calcul va atinge curînd un nivel de complexitate, miniaturizare, ieftinătate și răspîndire care va permite înmagazinarea în memoria lor a unor mari volume de date și de cunoștințe și furnizarea lor la cerere; (3) transmiterea informațiilor se va putea face, în timp scurt, chiar la domiciliu, printr-o combinație aparat telefonic-ecran de televizor-imprimantă-înregistrator; (4) comunicările elevi-profesor și elevi-elevi se vor putea realiza nu numai în clasă, ci și de la distanță folosind telefoane cu ecran de televizor (videofoane).*

Există chiar și în prezent sisteme de învățămînt programat, care permit ca fiecare elev să învețe în ritmul și cu intensitatea care convin structurii sale și care-i sînt proprii. Se știe, de pildă, că există copii care învață repede și uită repede dacă nu repetă, alții care «prind» mai greu, dar rețin mai mult etc. Acești copii, care învață în mod diferit, profită mai mult dacă sînt lăsați să se slujească de programele de învățare decît dacă profesorul le impune unul și același regim de lucru. Mai mult, asemenea sisteme de învățămînt programat conțin multe testări pe parcurs, astfel că elevul se examinează pe sine însuși, excluzîndu-se intimidarea, teama sau sfiala unora, copiatul sau suflatul altora, care scad uneori eficacitatea examenelor actuale. Este chiar amuzant să înveți după un asemenea sistem bine întocmit, cu întrebări și surprize pline de haz. La Politehnica din București, prof. univ. I. Carabogdan de la Facultatea de energetică a elaborat un sistem de învățămînt programat cu interacție student-cadru didactic prin televiziune în circuit închis. De mai multă vreme, examenele de conducere auto conțin și teste avînd întrebări cu mai multe răspunsuri care se pot evalua chiar de către un calculator, eliminîndu-se orice subiectivitate a examinatorului.

Înseamnă oare toate acestea că elevii de

(la Iași), să face obștește cunoscut că de azi, toate fetele doritoare a se folosi de acest așezămînt, să vor înfățoșa cu a lor părinți, la această școală, unde să vor înscrie în foile școlarilor, a cărora număr să va mărgini după încăperile acelor case (în care se instalase școala, n.n.). După petrecerea cursului de trei ani fetele vor primi atestat de știință și moral, și la cele mai vrednice li se vor împărți și zestre din casa școalelor». La 8 noiembrie 1834 școala și-a început activitatea, iar la 4 mai 1835 sînt prezente la examenul de fine de an 72 de fete.

ACADEMIA MIHĂILEANĂ

La 16 iunie 1835 a fost înființată (la Iași) prima școală superioară din Moldova — Academia Mihăileană. Începutul acestui institut s-a făcut cu patru clase, în care erau predate «Sintaxul român, gramatica latină, gheografia, limba grecească, a-

Academia Mihăileană.

ritmetica, filozofia românească, cronologia istorică și lecturile extraordinare despre inginerie, literatură elinească, zugrăvitură istorică, limbile franceză, roșiană (rusă), italiană, germană; apoi desenul liniar și caligrafia». Printre primii profesori s-au aflat: Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu, Ion Ionescu, Gheorghe Asachi și Eftimie Murgu.

CONSERVATORUL DRAMATIC DIN IAȘI

Din «Albina românească» aflăm că la 15 noiembrie 1836 au început lecțiile la «Conservatorul filarmonic-dramatic, unde gratis se învață muzica vocală și declamația în limba patriei». Directori ai noii școli au fost aleși: vornicul Ștefan Catargi, aga Gheorghe Asachi și spătarul Vasile Alecsandri (tatăl poetului). Ni se comunică și orarul școlii: «Douăsprezece dame și tinere învață de patru ori pe săptămînă, dimineața, iar șaisprezece tineri, după miază-zi». Despre rostul școlii, autorul articolului publicat — care nu putea fi altul decît Gheorghe Asachi — ne spune: «Acest

mîine nu vor mai veni la școală, ci vor învăța acasă? Că în locul tablei înmulțirii în baza zece ei vor învăța cel mult tablele înmulțirii și adunării în baza doi, mult mai simple, iar restul va fi făcut de calculatorul de buzunar sau de bancă (ce va fi luat locul călimării din băncile școlare de altădată)? Că în locul învățătorilor, al diriginților sau profesorilor vor exista roboți și calculatoare centrale, care, deși vor cunoaște mai bine numele, biografia și deprinderile fiecărui elev și nu vor favoriza ori persecuta pe nimeni, nu vor fi totuși în stare să se facă respectați sau iubiți?

Ne vom abține să răspundem la întrebările de mai sus, excesiv de concrete, în schimb vom încerca să precizăm ce vor învăța copiii secolului al XXI-lea.

CE VOM ÎNVĂȚA

Un proverb chinezesc spune: «Dacă-i dai unui flămînd un pește, el se va sătura o dată; dacă-l înveți să pescuiască, el se va sătura toată viața.» Din ce în ce mai mult reiese că acum, și cu deosebire în viitor, apare mai important să înveți **cum** *să înveți decît să memorizezi niște cunoștințe pe care le vei uita mai devreme sau mai tîrziu. Cunoștințele se înmulțesc atît de repede încît trebuie să învățăm toată viața, de aceea școala trebuie să ne deprindă mai degrabă cum să învățăm decît să ne solicite memoria. Nu este însă mai puțin adevărat că memoria, ca și mușchii, se dezvoltă prin exercițiu...*

Fără îndoială, pentru a-și dezvolta vocabularul, pentru a deprinde gîndirea metodică, pentru a învăța să-și ordoneze ideile în vederea redactării, a scrierii și expunerii, elevii vor învăța și în viitor matematică, fizică, biologie, științele Pămîntului și cosmosului. Pentru a aprecia creațiile artistice ale spiritului omenesc li se vor prezenta realizările în literatură și poezie, în muzică, pictură și sculptură, teatru, cinema, dans. Dat fiind că televiziunea (care va utiliza culoarea și va da, datorită holografiei, și impresia de relief), împreună cu transportul aerian, reduc distanțele dintre popoare, un rol important va reveni studierii limbii naționale și principalelor limbi străine, precum și limbajelor de programare pentru calculatoarele electronice. Nu se vor neglija, desigur, nici dezvoltarea fizică și psihică prin sport, jocuri, stimularea unor vocații și îndeletniciri (fotografie, decorațiuni etc.);

---

așezămînt poate înrîuri, într-un chip foarte favorisitor, asupra dizvăluirii talentilor muzicale și în formarea unui Teatru Național, ce este adevărata școală a moralului și izvorul plăcerilor nevinovate».

MICA CHIRURGIE

Învățămîntul nostru medical împlinește, curînd, paisprezece decenii. Începuturile sînt datorate doctorului Nicolae Kretzulescu, «tînărul diplomat al Academiei de medicină din Paris», care a izbutit să-l convingă pe domnitorul Alexandru Ghica de necesitatea creării unei școli de mică chirurgie la București. Proiectul lui Kretzulescu a fost aprobat de Comisia dohtoricească a Eforiei Spitalelor, cu mențiunea: «Se va porni, la Spitalul Colțea, un curs de hirurgie mică, unde ucenicii vor învăța a lua sînge, a pune lipitori, ventuze, vezicători, a scoate și a curăți dinții, a altoi; dar nu vor fi volnici niciodată a orîndui dohtorii, nici pe dinăuntru, nici pe dinafară». Școala și-a început cursurile la 10 ianuarie 1842. Elevii aveau voie să învețe și altă meserie, pentru înlesnirea traiului, ca de exemplu «bărbieria». Iată temeiul legal care a creat obiceiul ca frizerii să se ocupe și de scoaterea dinților.

ȘCOLI LA BRAȘOV ȘI LA SIBIU

În orașele Brașov și Sibiu, viața culturală românească a pulsat intens încă de la începutul secolului trecut. Într-un raport publicat de «Gazeta Transilvaniei» se face istoricul învățămîntului românesc din Brașov, «pornit cu 16 ani mai înainte» și care acum, în 1852, are trei clase gimnaziale, trei clase normale și trei de fete — toate la un loc fiind urmate de 277 de băieți și 61 de fete. O situație asemănătoare găsim și la Sibiu, apoi la Hateg, unde 70 de băieți și 12 fete învață în limba română. După înființarea la Sibiu a societății «Astra» — la 23 octombrie 1861 —, învățămîntul românesc din întreaga Transilvanie va lua o largă răspîndire, din fondurile strînse de către membri înființîndu-se școli și în mediul rural.

CONSERVATORUL DIN BUCUREȘTI

La 1 noiembrie 1864 s-a înființat Conservatorul de muzică și declamațiune din București. Inițiativa o are ministrul instrucțiunii, Nicolae Kretzulescu, sprijinit de primul ministru Mihail Kogălniceanu. La conducerea instituției este numit muzicianul Alexandru Flechtenmacher, care preia și catedra de vioară, violoncel și armonie. Celelalte catedre vor fi conduse de: Caroli Salvatori, Eduard Wachmann, A. Visarion, Gennaro Gargulio, I.G. Nițescu, A. Nesler, I. Cartu și Giuseppe Mezzandri. Actorul Matei Millo ocupă catedra de mimică și declamațiune. După un an de la în-

după părerea mea, timpul liber al elevilor este actualmente risipit în mare parte prin **privirea** *unor meciuri de calitate îndoielnică în loc să fie folosit pentru* **efectuarea** *unui sport, pentru alte feluri de destindere, pentru stimularea şi dezvoltarea unor înclinaţii şi aplicaţii.*

Aşa cred că va fi şcoala peste 25 de ani, la care copiii vor merge cu o plăcere sporită. Ea îi va mobiliza doar două-patru zile pe săptămînă, restul activităţilor şcolare fiind făcute acasă, în laboratoare vocaţionale, pe terenuri sportive ori în instituţii culturale. Copiii vor învăţa astfel mai repede şi mai bine. Ei se vor gîndi poate la şcoala noastră de azi aşa cum noi ne gîndim la şcoala de acum o sută de ani.

Dar pentru ca toate acestea să se realizeze, mai trebuie ceva: pacea, renunţarea la risipa groaznică pe care o face în prezent omenirea prin cursa înarmărilor, în care se pierd nepreţuite rezerve ale Pămîntului. Dacă generaţiile actuale şi viitoare vor înţelege că au numai de cîştigat cooperînd ca şi concetăţeni ai planetei pe care a apărut acest miracol — viaţa inteligentă —, atunci se va putea realiza o viaţă fericită, ferită de umbra foametei, a bolii şi mizeriei, pentru copiii celui de-al treilea mileniu.

ŞCOALA 2000

Prof. univ. dr. docent ing.
EDMOND NICOLAU

În dimineaţa aceea, ca de obicei de altfel, Mihai se sculă cu muzică, după programul pe care încă de cu seară îl potrivise la radiodeşteptătorul său. Programul cuprindea muzică pentru tineret şi informaţii utile. După ce luă micul dejun, Mihai îşi

fiinţare, conservatorul organizează primul concert cu elevii săi la 5 septembrie 1865. S-au cîntat atunci arii din «Traviata», «Trubadurul» şi «Lucia de Lamermoor».

UNIVERSITATEA DIN IAŞI

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza inaugura, la 26 octombrie 1860, Universitatea din Iaşi «în faţa profesorilor şi a şcolarilor, a bătrînilor şi a tinerilor, în faţa deputaţiunilor şi a felicitaţiunilor sosite de la marile institute de învăţămînt din ţările vecine (...) şi înmînînd profesorilor steagurile facultăţilor, urîndu-le PATRIOTISM, PROGRES, PRUDENŢĂ» — cum citim în reportajele ziarelor timpului. Profesorul de economie politică Ioan Strat a fost ales atunci rector (la 18 septembrie 1863 îl va urma Titu Maiorescu).

În primul an de învăţămînt au urmat cursurile facultăţilor 45 de studenţi, dar pînă la sfîrşitul secolului vor fi în total 4 660 de înscrişi. La un veac de la inaugurare — în 1960 — Universitatea va avea opt facultăţi cu 535 de cadre didactice şi 6 900 de studenţi.

Universitatea din Bucureşti în 1869.

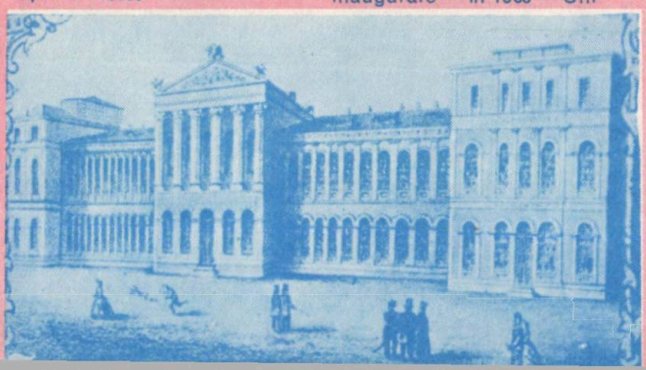

UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI

Un decret al domnitorului Cuza, dat la 4 iulie 1864, hotăra: «Facultăţile din Bucureşti, unite împreună, vor purta numele: Universitatea din Bucureşti (...). Profesorii facultăţilor se vor întruni şi vor alege pe rectorul Universităţii (...)». La 14 octombrie 1864 universitatea şi-a început cursurile. Avea atunci trei facultăţi — ştiinţe, drept, litere şi filozofie — la care se aflau înscrişi 136 de studenţi. Primul rector, Gheorghe Costa-Foru a fost ales dintre cei 19 profesori titulari. Palatul Universităţii, a cărui construcţie a început la 17 august 1857, a fost inaugurat la 14 decembrie 1869. Parţial fusese dat în folosinţă, încă din anul 1864, cînd devenise sediul facultăţilor şi al cîtorva instituţii culturale.

puse în spinare ghiozdanul și așteptă puțin în fața casei autobuzul ce avea să-l ducă la școală. Mihai locuia într-un cătun de munte, iar școala pe care o frecventa era în mijlocul unei comune mari, de care depindea și acest cătun. Dar în stație el nu-și pierdu timpul, ci ascultă cu atenție banda în care se vorbea despre civilizația fierului pe pămîntul patriei — lecția pe care o avea la istorie.

Autobuzul veni la timp. La locul său, instalat într-un fotoliu comod, Mihai putu să urmărească, pe ecranul propriului său videocasetofon din autobuz, lecția de matematică, după programul stabilit de la centru pentru acea zi. Aveau de învățat probleme de teoria algoritmilor, deoarece tot mai mult se răspîndea rețeaua de calculatoare; fiecare elev avea atîtea idei, atîtea teorii de încercat! Fiecare teorie matematică însemna și un mic program, astfel încît teoria algoritmilor și limbajele de programare se predau încă din primele clase de școală.

Nici nu apucase bine să se termine programul de matematică și autobuzul ajunse în curtea școlii.

— Bună Mihai! — Bună Dana! — Ai rezolvat exercitiile de teoria mulțimilor? — Desigur! Am stabilit o metodă algoritmică de rezolvare a lor. Am verificat pe calculatorul meu personal, și metoda merge foarte bine. — Pentru cîte variabile?

Răspunsul nu se mai auzi. Soneria electronică anunța începerea orei — a primei ore de curs din acea primă săptămînă de octombrie. Așezîndu-se în bancă, Mihai ascultă cu atenție expunerea profesorului.

— Începem o nouă săptămînă. Voi veți fi oamenii mari de mîine, dar încă de azi sînteți pregătiți pentru viață. Materiile voastre au fost alese cu grijă, pentru ca în cel mai scurt timp să puteți fi utili societății în care vă formați, familiei în care v-ați născut. Astăzi, la ora de atelier, veți depana noul tip de calculator portabil, care se poate adapta la orice post telefonic și conecta astfel la rețeaua națională de calculatoare și la băncile de date.

Dana era foarte atentă, ca și Mihai. Urmăreau instrucțiunile de manipulare a noului calculator Felix CRB — adică acel tip ce se putea conecta la rețeaua de bănci de date. Elevii înțeleseră cît de important este să poți interoga de acasă un fișier care să-ți spună ce program să utilizezi la o mașină-unealtă cu program

ȘCOALA DE PODURI ȘI ȘOSELE

După mai multe încercări modeste și de scurtă durată, învățămîntul nostru tehnic ia o formă definitivă în anul 1867, prin înființarea, la București, a Școlii de poduri și șosele. Din arhiva școlii aflăm și inventarul didactic folosit în anul de învățămînt 1867/1868: o planșetă, un declinator, o alidadă, o miră, un nivel de apă, un pantometru și un echer. Primii absolvenți, destinați să fie ingineri de poduri, mine și șosele sau arhitecți, ies din școală în anul 1871, în fruntea lor fiind Ion Mincu, viitorul mare arhitect al nostru.

FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREȘTI

Printr-un ordin al Consiliului de Miniștri, dat la 2 noiembrie 1869, Școala națională de medicină din București este transformată în facultate. Primii profesori numiți prin același ordin: Șt. Capșa, Gh. Polizu, Al. Marcovici, G. Alexianu, M. Obedenaru. Decan provizoriu — N. Turnescu. Cursurile Facultății de medicină din București au început la 22 noiembrie 1869 — acesta fiind deci începutul cert al învățămîntului superior medical din țara noastră. La 22 decembrie 1869 au fost numiți decanul definitiv, Gh. Polizu și încă patru profesori: I. Teodori, P. Protici, M. Severin și I. Felix. Primele teze de doctorat au fost susținute în anul 1873, iar primele diplome au fost înmînate în 1874.

REFORMA DE LA 1898

Spiru Haret, marele nostru matematician, pedagog și om politic (1851—1912), a realizat, între altele, pe vremea cînd a funcționat ca ministru al instrucțiunii, cea mai radicală reformă a învățămîntului școlar cunoscută pînă la el. La 23 martie 1898 el a reușit să treacă prin parlament Legea învățămîntului secundar și superior, pe care a elaborat-o după mulți ani de studii și observații asupra stărilor de lucruri de la noi. Prin această lege s-a instituit învățămîntul secundar de opt clase, cu trei secții; au fost apoi create școlile normale și gimnaziale. De asemenea, legea a adus substanțiale îmbunătățiri învățămîntului superior din universități și academii. Un an mai tîrziu — la 12 aprilie 1899 — tot Spiru Haret a fost acela care a făcut să fie adoptată Legea pentru organizarea învățămîntului profesional. Putem spune că epoca modernă a învățămîntului nostru de toate gradele începe de la aceste legi de mare necesitate pentru sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

FLORICA MUNTEANU

construită la cunoscuta fabrică din Arad, putînd efectua singură piese metalice complicate. Sau care au fost domnii Moldovei în secolul al XVII-lea, care este puterea instalată în hidrocentralele de pe Olt, cum se poate rezolva o ecuație algebrică de gradul patru.

Desigur, copiii erau acum familiarizați cu teleziarul, care, pe ecranul televizorului, la cerere, furniza cele mai variate informații sportive — campionatul școlar de oină, cupa Europei la fotbal, campionatul de lupte din Australia etc.

Dana se gîndea că toate acestea au fost făcute de oameni și că oamenii, într-un timp istoricește scurt, prin electronică, cibernetică, informatică, au reușit să progreseze foarte mult. Ea visa să fie medic, să-i poată ajuta pe copiii aflați în suferință.

Pentru a putea fi cît mai utilă, trebuia să învețe bine tot ce i se oferea de către școală. În primul rînd, era necesar să înțeleagă legile de care ascultă toate fenomenele. Apoi, matematica îi punea la dispoziție acel **limbaj universal**, cu care se pot rezolva practic toate problemele teoretice și practice. Ea cunoștea cîteva limbaje de programare, astfel încît toate băncile de date, toate bazele de date și toate fișierele îi erau accesibile — desigur, pe măsura posibilităților ei de înțelegere actuale. Dar Dana înțelesese și acest lucru esențial, că fiecare cunoștință nouă îi dă acces la alte cunoștințe noi, mai numeroase, pentru că în informatică important este să știi cum să lucrezi cu aceste mașini informaționale. Ea știa să manevreze și mașinile clasice — casetofon, magnetofon, radio, televizor, calculator portabil —, dar și calculatoarele medii. Ea înțelesese că prin cibernetică va cunoaște legile generale care acționează în clase largi de sisteme, fie ele vii, economice, tehnice etc. Poseda și cunoștințe de electronică — desigur, la nivelul unui elev. Era pe drumul cel bun.

— Mihai, ești atent? — Da, Dana, sînt atent. — Dar adineauri aveai privirea puțin distrată. — M-ai prins! Mă gîndeam cum m-aș putea pregăti mai bine pentru meseria ce mi-am ales. — Și ai găsit răspunsul? — Cred că da. Așa cum știi, vreau să mă fac strungar. Pentru asta trebuie să fiu sănătos și să cunosc bine mașina. — Dar asta presupune și cibernetică, Mihai! — Știu la ce te gîndești. — La ce? — Ca să ajung ceea ce vreau, trebuie să mă autoconduc. Cibernetica nu e numai știința conducerii, ci și a autoconducerii.

Seara, în timp ce își strîngea caietele, Mihai se gîndea la un nou tip de strung, pe care să-l conducă nu numai cu mîinile și cu programele înregistrate în prealabil, dar și prin comenzi vocale. Potrivi un anume program la radioul-deșteptător și adormi cu somnul ușor al copiilor ce și-au făcut toate lecțiile înainte de sfîrșitul zilei.

Astfel se încheie ziua lui Mihai: din dialogul său cu Dana, din contactul cu mașinile informaționale, el înțelesese că puterea omului stă în marele sprijin pe care fiecare dintre noi îl primește din partea întregii societăți prin nenumăratele stocuri de programe transmise de părinți, de familie, de educatori, de instituțiile specializate. Și mai înțelesese uriașul salt înainte pe care l-a făcut societatea noastră prin informatizarea ei totală.

În visul său, Mihai văzu sistemele cibernetice guvernînd strungurile, dar și vorbirea omenească, stabilind echilibrul ecologic în pădurea de brazi de la marginea casei și dînd armonie universului. Și el avu somnul fericit al elevului care în fiecare zi își sporește tezaurul de cunoștințe, pregătindu-se ca în ziua ce vine să-și aducă aportul la realizarea programului de muncă și de învățare care îl așteaptă. Mihai înțelesese din timp frumusețea muncii care l-a ridicat pe om pe treptele nebănuite ale civilizației. Și care în continuare l-au dus în cosmos, în abisul oceanelor și ne-a creat viața fericită pe care o trăim.

BUCURIA MUZICII

de **GEORGE SBÂRCEA**

Din cele vreo patru mii de opere, cîte au fost compuse în lumea întreagă, se prezintă pe scenele muzicale de pretutindeni cam patruzeci. Autorii cel mai des cîntați sînt italienii Rossini, Donizetti, Verdi, Puccini, Leoncavallo și Mascagni, francezii Gounod, Massenet și Offenbach, germanii Gluck, Weber, Beethoven, Wagner și Richard Strauss, rușii Borodin, Musorgski și Ceaikovski. Lucrările lor alcătuiesc, de peste un secol și jumătate, stîlpii de susținere ai repertoriului liric mondial. De cîte ori figurează pe afiș **Bărbierul din Sevilla, Rigoletto, Traviata** sau **Aida, Boema, Madame Butterfly** sau **Tosca, Paiațe** și **Cavalleria rusticana, Faust, Manon** sau **Povestirile lui Hoffmann, Orfeu și Euridice, Freischutz, Fidelio, Tannhäuser** sau **Cavalerul rozelor, Cneazul Igor, Boris Godunov** sau **Evgheni Oneghin** sălile sînt pline pînă la ultimul loc. Și sînt pline îndeosebi cînd ele sînt interpretate de cîntăreți cu voci cultivate, de orchestre cu mai veche tradiție și dirijori renumiți. Fiindcă muzica oricît de frumoasă, eroii oricît de captivanți, conflictele oricît de puternice prind viață doar prin tălmăcirea unor ansambluri de cea mai bună calitate artistică.

Spun ansambluri, fiindcă nici un gen de muzică nu reclamă colaborarea atîtor elemente diferite ca opera. Orchestră, dirijor, cor, cîntăreți, balet, regizor, decor, costum, lumină, toate contribuie la reușita unui bun spectacol liric. Un mare regizor german, Max Reinhardt, spunea că opera este «teatru total». Total, deoarece cîntărețul trebuie să fie și bun actor dramatic, regizorului i se cere și cultură muzicală, dirijorul nu poate stăpîni aparatul complex și divers cu care lucrează fără a avea simțul teatrului, «nervul scenic».

Un cronicar francez asemăna nu de mult spectacolul de operă cu o competiție sportivă dintre cele mai pasionante. «Închipuiți-vă, scria el, că dirijorul în frac apare la pupitrul orchestrei și, ridicînd bagheta, dă semnalul pentru start la aproape două sute de artiști. Orchestra, cîntăreții, corul și, în culise, personalul tehnic intră, din acea clipă, într-o competiție strînsă, în care scopul este de a ajunge la potou în același timp. Orice abatere de la spiritul de echipă, orice întîrziere sau neatenție cît de mică poate compromite reușita întrecerii. O întrecere în care coeziunea echipei este principala lege menită să asigure succesul...»

Rîndurile de mai sus reprezintă o metaforă. Dar ea corespunde în întregime adevărului. Cei ce au asistat, cu atenție vie și cu urechea trează, la un spectacol de operă și-au dat seama de cîtă pregătire, disciplină, solidaritate și, firește, talent e nevoie spre a cînta de la început pînă la sfîrșit o operă. Abia cînd aceste cerințe au fost îndeplinite, spectatorul gustă din plin frumusețea ariilor, a duetelor, a scenelor de ansamblu, adevărul psihologic al personajelor, puterea de emoționare a conflictului. Iar satisfacția este de fiecare dată desăvîrșită, fiindcă opera — acest «teatru total» — înmănunchează și încîntarea muzicii, și peripețiile dramei, și frumusețea decorului oferite auzului și văzului de voci, instrumente și scenă.

Opera, în forma ei de azi, s-a născut în urmă cu peste trei secole, în Italia. Dar rădăcinile ei se află în teatrul grecilor antici, ai căror actori recitau textele lor acompaniați de sunetele lirei și de comentariile corului. Abia la Florența și Napoli s-au ivit, în al XVII-lea secol, primele piese muzicale în care actorii își exprimau în întregime sentimentele prin cîntec, în timp ce orchestra sugera peripețiile acțiunii prin melodiile ei. Dar compozitorul care a împrumutat cel dintîi operei un conținut dramatic și o forță de convingere artistică a fost Cristoph Willibald Gluck, urmat de Rossini și Weber. Wagner a revoluționat genul, punînd accentul deopotrivă pe muzică și pe text (pînă la el muzica se bucura de mai mare atenție decît conținutul dramatic al operei).

Opera are în România un trecut de peste un secol. La capitolul interpreților, ea numără artiști celebri în lumea întreagă, ca Elena Teodorini, Haricleea Darclée, Grigore Gabrielescu, Dimitrie Popovici-Bayreuth, Traian Grozăvescu, Maria Cebotari și Viorica Ursuleac — dintre cei de odinioară —, iar mai nou se poate mîndri cu o pleiadă de artiști înzestrați și bine pregătiți ca Ludovic Spiess, Nicolae Herlea, Dan Iordăchescu, Eugenia Moldoveanu și mulți, mulți alții. Creația românească de operă, în fruntea căreia se află tragedia lirică **Oedip** de George Enescu, este prezentă pe scenele muzicale cu **Năpasta** de Sabin Drăgoi, **O noapte furtunoasă** de Paul Constantinescu, **Marin pescarul** de Marțian Negrea, **Meșterul Manole, Răscoala** și **Fata cu garoafe** de Gheorghe Dumitrescu, **Hamlet** de Pascal Bentoiu, opera pentru copii **Motanul încălțat** de Cornel Trăilescu.

Cînd luminile se sting și sala operei se scufundă într-o penumbră catifelată, spectatorul simte fiorul așteptării, ca îndată să fie răpit de valurile muzicii, revărsîndu-se din orchestră și de pe scenă. Ele îl poartă în lumea fermecată a unor sentimente ce ne sînt comune tuturor. De asta spunea celebrul dirijor italian Arturo Toscanini că «o seară la operă este, din punctul de vedere al emoțiilor trăite, cît o jumătate de bibliotecă citită pe îndelete».

CU EUGENIA MOLDOVEANU DESPRE MUZICA DE OPERĂ, DESPRE DARCLÉE

Discuția a început fără introducere.

— Mă bucur că am prilejul să stau de vorbă cu pionierii prin paginile «Almanahului». Nu uit că am fost eu însămi pionieră. Anii aceia și-au păstrat pentru mine tot farmecul, de ei se leagă amintirea primelor concursuri artistice. Atunci am învățat prețul muncii, al strădaniei, am legat prietenii trainice.

O umbră de zîmbet luminează chipul interlocutoarei noastre, **EUGENIA MOLDOVEANU,** *prim-solistă a Operei Române. O privim puțin intimidați. În fața noastră se află una din marile artiste ale teatrului nostru liric, pe care nu o dată am aplaudat-o și care, cîntînd pe toate marile scene ale lumii, și-a atras pretutindeni cele mai superlative aprecieri.*

— Cărei amintiri i-ați zîmbit?

— Unei amintiri din pionierie, clipei cînd am fost premiată pentru prima dată la un concurs artistic.

— După cîte știm, ați fost întotdeauna prima — la școală, la conservator și apoi la operă. Succesul continuu nu v-a influențat caracterul?

— Dacă stau bine și mă gîndesc, într-adevăr, am fost adesea prima. M-am bucurat în copilărie și adolescență de toate condițiile necesare dezvoltării talentului. Dar de la început am știut că mi-am ales o profesiune grea. Spun profesiune, pentru că a fi artist înseamnă altceva decît aplauzele la scenă deschisă, luminile rampei sau admirația celor care te ascultă; înseamnă ceasuri de muncă dură, istovitoare, pentru șlefuirea unui rol, pentru a obține o expresie artistică de nivel superior. Înseamnă o continuă autodepășire. Spun toate acestea pentru că la mine succesul s-a confundat încă din copilărie cu munca. Îndrăznesc să spun că eu una cunosc prețul muncii. Ceea ce m-a modelat în bine.

— De cîți ani sînteți prim-solistă a Operei Române?

— Sînt de 12 ani, însă ori de cîte ori se trage cortina și mă aflu în fața publicului mă cuprinde o mare îngrijorare, izvorîtă din dorința de a reuși să-i transmit ceva din emoția mea, din gama trăirilor pe care le încerc.

— Păstrați o amintire legată de un moment greu al carierei dumneavoastră?

— Acum șapte ani am fost desemnată să particip la un concurs internațional pentru cea mai bună interpretare a rolului japonezei Cio-Cio-San din opera «Butterfly» de Puccini. Aceasta în chiar țara pe care o evocă această poveste. Urmau să participe cele mai mari soprane ale lumii. Rolul Cio-Cio-San

HARICLEEA DARCLÉE

este foarte dificil, prin partitură. În plus, o importantă scenă trebuie cîntată stînd în genunchi. Aceasta cerea foarte multe exerciții, iar în acel timp eu nu stăteam deloc bine cu sănătatea. Am învins oboseala, greutățile, slăbiciunea, cu o supremă încordare a voinței. Repetam și iarăși repetam, făcînd ceasuri întregi exerciții epuizante. Doream din tot sufletul să aduc acasă prestigiosul premiu.

— Și?

— Am reușit. Am fost foarte mîndră că peste tot, în Japonia, vorbindu-se de mine, se adăuga de fiecare dată: România.

— Ce pregătiți în prezent?

— După ce am cîntat la New-York, la Londra, la Viena, după spectacolele de la opera noastră, mă pregătesc să cînt în «Traviata» la Buenos Aires.

— Pe scena unde odinioară a cîntat o altă mare artistă româncă, Haricleea Darclée...

— Da, la sfîrșitul secolului trecut, această mare glorie a teatrului liric românesc se făcuse atît de cunoscută în lume pentru arta ei, pentru dăruirea cu care cînta, încît martorii vremii relatează că pe drumul pe care trecea i se așterneau covoare de flori. În orașele sudamericane și mai ales la Buenos Aires publicul i-a făcut extraordinare manifestări de simpatie. Mă gîndesc, cu emoție, că voi purta ștafeta artei românești acolo unde se mai păstrează amintirea Haricleei Darclée.

— Ce vă place cel mai mult în viață?

— Turneele mă poartă în toate orașele lumii, dar pentru mine cea mai mare bucurie o constituie întoarcerea în țară, la București, acasă. Revin mîndră că pe oriunde trec în lume aud pronunțîndu-se cu stimă numele țării, al poporului nostru.

B. CARAGIALE

DIN ISTORICUL OPEREI ROMÂNE

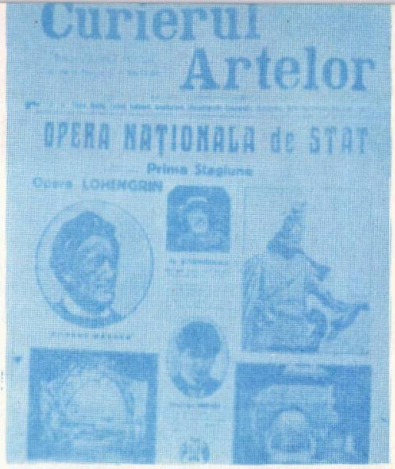

DAN IORDĂCHESCU

● De numele lui George Stephănescu, muzician cu vederi largi, însuflețit militant pentru arta românească, se leagă începuturile activității primei trupe profesioniste de operă. Cu toată opoziția cercurilor oficiale, care susțineau că spectacolele de operă nu pot fi interpretate decît de artiști străini, George Stephănescu organizează, în seara zilei de 8 mai 1885, premiera operei «Linda di Chamonix» de Donizetti în limba română, cu o trupă românească.

Avînd de luptat cu numeroase greutăți, George Stephănescu va milita ani de-a rîndul pentru menținerea unei companii lirice românești, cu un repertoriu românesc. Alături de el se vor afla Eduard Caudella, Ciprian Porumbescu, Constantin Dumitrescu, care se vor număra printre primii creatori de operă români.

● În colecția Muzeului Operei Române din București se păstrează un afiș din noiembrie 1900, dată la care a avut loc premiera operei «Petru Rareș» de Caudella, lucrare a cărei prezentare a constituit un mare eveniment artistic.

● În 1902, trupa română de operă ia denumirea Societatea lirică românească. Cu toate că interpreții români aveau remarcabile calități vocale și erau îndrăgiți de public, spectacolele se programau rar, iar valoarea lor artistică nu era recunoscută.

● «Opera Română — scrie George Enescu în 1915 — trebuie să fie o operă unde să poată fi ascultate în limba noastră, cu cîntăreții și muzicanții noștri, marile capodopere ale lui Gluck, Mozart, Beethoven, Wagner, Mussorgski, Debussy, R. Strauss, apoi și lucrările lirice românești».

● La 1 aprilie 1921 Societatea lirică se transformă în Opera Română, care, în același an, își deschide stagiunea cu opera «Lohengrin» de Richard Wagner, dirijată de George Enescu. Din acest an opera devine o instituție muzicală permanentă.

DEDICAȚII MUZICALE

Muzica ușoară, cu ritmul ei vesel, cu unduirile ei lirice, cu buna dispoziție pe care o aduce printre noi, cucerește, de bună seamă, pe toată lumea. Este deci firesc să-și exercite forța, atracția și în rîndul celor de vîrsta cutezătorilor. Formațiile pionierești de muzică ușoară sînt tot mai numeroase, iar cu prilejul trecutelor ediții ale Festivalului național «Cîntarea României» multe au fost distinse cu premii. Tot mai numeroși autori talentați de muzică ușoară își dedică lucrările copiilor, astfel că formațiile pionierești de muzică ușoară se prezintă în actuala ediție a «Cîntării României» cu un repertoriu mult îmbogățit.

Găzduim în aceste pagini gîndurile unor mesageri îndrăgiți ai muzicii ușoare.

Angela similea

— Muzica este viața mea și nu cînt nici o melodie dacă nu-mi place. Nu visez premii, participări la mari festivaluri, doresc numai să cînt melodii frumoase și să simt că ele plac publicului. Pentru mine muzica nu este deloc ușoară. Muncesc mult, repet de nenumărate ori, îmi aleg cu grijă repertoriul și interpretez în public numai dacă simt că reușesc să exprim prin cîntec ceea ce vreau. Îmi plac acele melodii care transmit auditoriului sentimente generoase, bucuria de a munci și a trăi în țara noastră. Ocolesc, pe cît pot, cîntecele sărace în conținut. Numai astfel îmi pot păstra respectul pentru muzică.

— Se spune despre dumneavoastră că sînteți o interpretă a cîntecului liric.

— Da, aceasta este părerea multora, dar eu am un repertoriu variat. Nu ocolesc cîntecul vesel, nici melodia folclorică, nici chiar... cîntecul pentru copii. Mă bucur că melodia «Gulliver» este îndrăgită de cutezători și sînt fericită cînd, după un recital, un pionier se apropie de mine și-mi oferă o floare: o floare pentru un cîntec.

FORMAȚIA savoy

Au trecut mai bine de 11 ani de cînd «Balada izvorului» ne-a murmurat «Prima poveste de iubire» a popularului și îndrăgitului grup «Savoy». Cele două melodii, devenite șlagăre îndată după lansare, i-au deschis drumul spre afirmarea deplină.

Din acel an — 1969 — cînd și-au semnat debutul propriu-zis pe scena «Savoy» a teatrului «Constantin Tănase» (de aici și denumirea formației), grupul a desfășurat o activitate constantă în cadrul Ansamblului Uniunii Tineretului Comunist — fie ca formație de sine stătătoare, fie acompaniindu-i pe soliștii noștri de muzică ușoară.

Sutele de turnee efectuate în țară și peste hotare le atestă popularitatea. La aceasta contribuie, desigur, stilul formației — deosebit de accesibil, direct, promovînd o melodică ce are puternice rădăcini în folclorul nostru, formule ritmice ce ne reintroduc în atmosfera dansurilor naționale.

La toate acestea se adaugă muzicalitatea versurilor — în mare măsură semnate de poeți consacrați —, talentul, măiestria interpreților, darul lor de a captiva auditoriul, calități ce justifică pe deplin locul ocupat de «Savoy» în rîndul formațiilor de gen din țara noastră.

FORMAȚIA

sfinx

Cu un lung «Șir de cocori» — după cuvintele unei melodii a acestei formații — am putea compara cei peste 15 ani de cînd «Sfinx» se situează în primele rînduri ale muzicii tinere din țara noastră. Și aceasta datorită unor deosebite calități ale interpreților, în frunte cu binecunoscutul chitarist, solist vocal și autor al unor interesante texte muzicale, Dan Aldea: talent, muzicalitate, virtuozitate instrumentală, muncă, perseverență, autodepășire.

Repertoriul formației «Sfinx», alcătuit în exclusivitate din creații originale, este foarte divers, maniera interpretativă nu este tributară nimănui, aranjamentele muzicale sînt de o rară măiestrie. Fiecare membru al formației aduce o notă personală, iar toți laolaltă alcătuiesc un ansamblu plin de farmec. După apariția discului «Zamolxis», de o factură mai gravă, denotînd o înclinație spre meditație filozofică, «Sfinx» s-a apropiat cu multă căldură și înțelegere de lumea copiilor, oferindu-le melodii ca: «Scufița roșie și lupul», «Zmee colorate», «Fetele albine», «Fiul de împărat».

«Sfinx» rămîne în continuare favoritul numărul unu al celor tineri.

Mihai Constantinescu

Cînd Mihai Constantinescu apare pe scenă și cîntă, zeci de copii se strîng în jurul său și-l acompaniază bătînd din palme. Dacă am face un bilanț al melodiilor al căror autor este, am constata că foarte multe titluri, ca de exemplu: «Floare-floare», «Păpușa», «Peniță», «Calul de lemn» sînt dedicate copiilor și ne-am da seama că pe drept cuvînt este socotit interpretul lor preferat.

«Pentru mine, ne spune Mihai Constantinescu, preocupările, jocurile copilăriei, universul celor tineri constituie o temă ideală pentu compoziția muzicală. Ultimul meu disc, „O floare", l-am dedicat celor de vîrsta cutezătorilor. Cîntecul pentru copii este și va rămîne pentru mine o preocupare constantă și foarte îndrăgită.»

FORMAȚIA SONG

Alcătuit în anul 1974 din cinci studenți ai Conservatorului «Ciprian Porumbescu» prin inițiativa studentului de atunci Ioan Luchian Mihalea, care a fost și a rămas neobositul animator, dirijor, aranjor și solist al grupului, «Song» a dus la început o activitate oarecum restrînsă. Începînd din 1977 activează ca ansamblu reprezentativ al Centrului universitar București, însumînd la ora actuală un număr de 50 de elevi și studenți cu preocupări diferite, dar legați în această mare familie prin aceeași dragoste puternică pentru muzică, pentru frumos. Repertoriul grupului este alcătuit cu preponderență din piese de inspirație folclorică. Se poate afirma că «Song» are meritul de a fi găsit noi sonorități, fără a denatura sursa folclorică de inspirație. Ba, dimpotrivă, dîndu-i noi dimensiuni.

Aparițiile sale scenice sînt cuceritoare, adevărate revărsări de entuziasm tineresc, caracterizate prin bucuria de a cînta, de a se dărui cu pasiune, cu sinceritate muzicii.

Toate acestea explică realul succes obținut de formație într-un timp relativ scurt: șapte premii obținute la Festivalul național al artei studențești, premiul I pe țară la ambele ediții ale Festivalului național «Cîntarea României», Marele Premiu «Antena de Chihlimbar» pentru cel mai bun film muzical de televiziune la Festivalul Televiziunii — Sopot-Polonia, în 1978, participarea în același an la Festivalul mondial al tineretului și studenților de la Havana — Cuba. În 1979 participă cu un film de televiziune realizat pe muzica compozitorului Vasile Șirli la Festivalul internațional al filmelor de televiziune de la Montreux — Elveția.

Dacă la acestea adăugăm cele circa 1 000 de spectacole, în țară și peste hotare, nenumărate apariții la radio și televiziune, avem o dată mai mult confirmarea faptului că «Song» și-a cîștigat un loc de frunte în viața noastră muzicală.

FORMAȚIA roșu și negru

În «Ultima noapte a copilăriei», un film care a rulat în urmă cu aproape 15 ani pe ecranele noastre, apărea în rolul principal — al lui Liviu Tudan — un tînăr de 18 ani, pe numele său Dumitru Tunsoiu. Păstrînd în continuare numele lui Liviu Tudan, tînărul a avut un cuvînt de spus în dezvoltarea la noi,a muzicii tinere. Cooptat în anul 1966 în grupul «Roșu și negru», îl părăsește după puțin timp, ca apoi să revină, definitiv, în 1974. La ora actuală, de numele lui este legată întreaga activitate a formației «Roșu și negru». Liviu este compozitorul, vocalistul, chitaristul-bas al ei, impunîndu-se ca unul dintre instrumentiștii de frunte ai genului.

Amintirile copilăriei, cu mirajul basmelor depănate încet,în fapt de seară, ascultate odinioară cu încîntare, îl urmăresc și azi și din acest univers fascinant și-a extras Liviu unele din melodiile sale. Așa se face că alături de el am învățat «Alfabetul», am cunoscut «Lumea basmului», am construit «Oameni de zăpadă», am aflat «Miracolul suprem» al copilăriei și am zîmbit nostalgic fiindcă, așa cum spune Liviu Tudan în cîntec, chiar cînd am devenit adulți «Uneori sîntem copii».

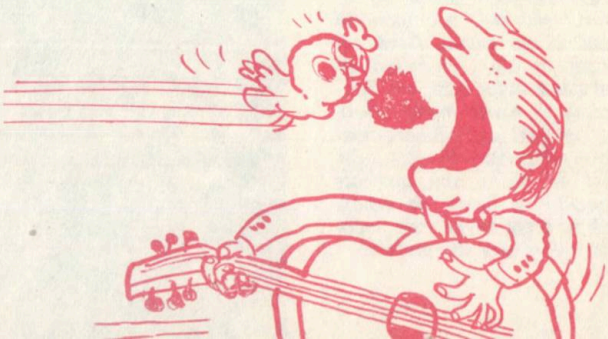

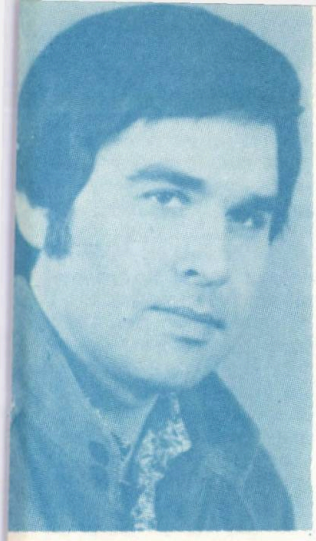

Marius ȚEICU

— Visez la un muzical pentru copii, un serial care să se transmită săptămînal la televiziune. În centrul partiturii dramatice ar trebui să existe un personaj care să cînte, să danseze și, evident, să fie eroul unor peripeții pe cît de hazlii, pe atît de pline de tîlc. Deși sînt interpret de muzică ușoară, pasiunea mea rămîne compoziția — așa încît sper ca foarte curînd visul meu să se transforme în realitate.

— Ce credeți că trebuie să știe, în primul rînd, o formație pionierească de muzică ușoară?

— Îi recomand, mai întîi, îndrăzneala de a fi originală. Asta înseamnă să nu-i imite în nimic pe interpreții adulți consacrați. Soliștii, ca și grupul vocal trebuie să facă multe exerciții, să-și formeze vocea. Nivelul lor artistic asigură calitatea formației. Ceea ce dă însă culoare, originalitate unei formații este știința de a folosi cît mai multe instrumente. Recomand deci să se introducă în orchestre, pe lîngă chitare, un oboi, un flaut, un fluier, ba chiar și un clopoțel — tot ce poate aduce culoare, variație, bogăție de sunet. Desigur, toate acestea sub îndrumarea profesorului de muzică sau a instructorului artistic. Este ceea ce am încercat să fac și eu prin cîntecul pe care vi-l ofer spre publicare și pe care l-am interpretat de nenumărate ori.

Grupaj realizat de Iulia Maria Cristea

VOI, COPII

Versuri: A. Grigoriu și R. Iorgulescu

Muzica: Marius Țeicu

Mai așezat

Do Fa Do

1. Spre ce - ta - tea soa - re - lui
Cu pași mici, cu - te - ză - tori

Fa Do Re 7 Sol 7 Do

Pe vră - ji - te că - ră - rui Mîn - dri, sprin - teni
Și cu su - fle - te de flori, Zo - rii vie - ții

Fa Do Fa Do Sol 7 Do Do 7

și fru - moși, Trec co - pi - ii noș - tri vo - ioși.
cu - ce - resc În gră - di - na dra - gos - tei cresc.

poco rit. a tempo

Fa

Voi, co - pii, voi, co - pii,
Voi, co - pii, dragi co - pii,

Do 7 Do La 7

Voi, mi - nu - nea lu - mii Ne a - du - ceți doar
Po - rum - bei ai pă - cii Să păs - trați ce - rul

Re m 1. Sol 7 Do 7

bu - cu - rii, Gla - suri ar - gin - tii.
fă - ră nori

2. Sol m Do 7 Fa Fa D.C. Sol b

Să-l gă - tiți cu flori. flori Voi, co - pii,
Voi, co - pii,

Re b 7

voi, co - pii, Voi, mi - nu - nea lu - mii,
dragi co - pii, Po - rum - bei ai pă - cii

Re b Si b 7 Mi b m 1. La b 7

Ne a - du - ceți doar bu - cu - rii, Gla - suri ar - gin -
Să păs - trați ce - rul fă - ră nori,

Re b 7 2. La b m Re b 7 Sol b

tii. Să-l gă - tiți cu flori.

Sol b rit.

Voi, co - pii, voi co - pii.

JOC ȘI VOIE BUNĂ

Odată cu tabloul muzical «Cîntec și joc românesc», scris anume pentru almanahul nostru, compozitorul **AUREL GIROVEANU** *a ținut să adreseze cititorilor următoarele cuvinte:*

Toate reușitele mele în creația pentru pionieri vi le datorez vouă, dragi copii, care le-ați preluat și interpretat atît de frumos în sute și sute de manifestări artistice desfășurate în școlile de pe tot cuprinsul țării, la radio și televiziune. Tuturora vă mulțumesc.

CÎNTEC ȘI JOC ROMÂNESC*)

Versuri: Puiu Alexandru — Muzica: Aurel Giroveanu

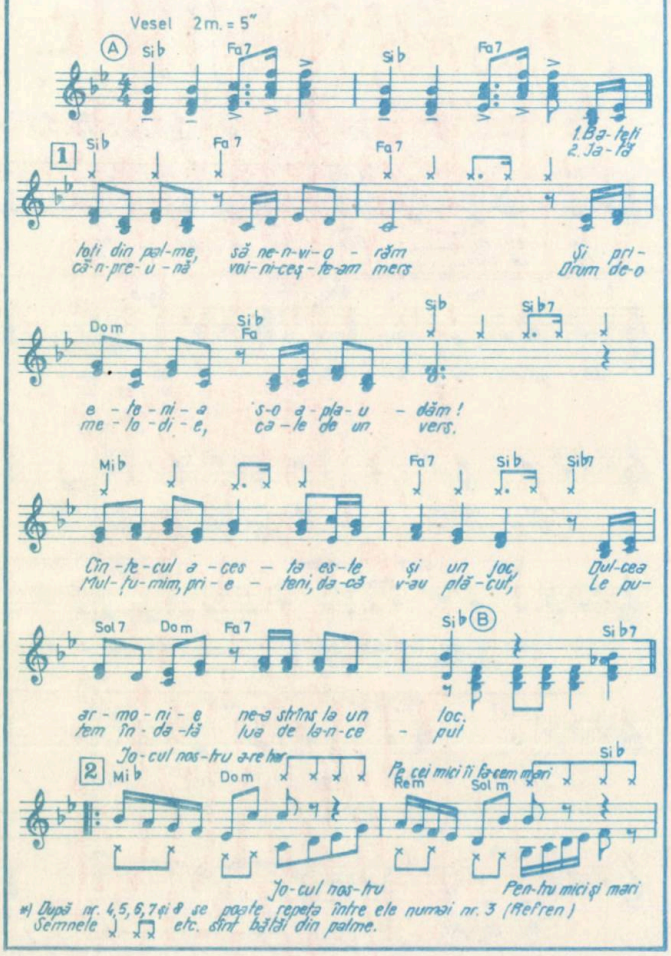

*) După nr. 4,5,6,7 și 8 se poate repeta între ele numai nr. 3 (Refren)
Semnele ♩ ♫ etc. sînt bătăi din palme.

Acest mic tablou muzical vă oferă posibilitatea de a învăța cîntece noi și cinci dansuri românești. Pentru aceasta va trebui să faceți apel la colegii voștri instrumentiști, astfel încît un acordeon sau o chitară să susțină partea ritmică a lucrării.

Momentul muzical este format din trei teme (melodii): A,B și C (1—2—3). Tema întîi se reia de cinci ori, prelucrată în diferite ritmuri de dans românesc: hora, jocul oșenesc, sîrba, călușarii și brîulețul. Fiecare număr muzical se poate susține ritmic și cu bătăi din palme, acolo unde apare pe portativ semnul (x) scris dedesubtul notelor. Concomitent se va executa și mișcarea de dans, după indicațiile instructorului-regizor al spectacolului.

Numerele 1,2,3 pot fi însoțite de fiecare dată cînd se vor cînta cu mișcări ritmice de dans modern și bătăi din palme. Numerele 5,6,7,8 pot fi interpretate fiecare de cîte două ori: prima oară cu text și ritmul bătut din palme, a doua oară cu **la la la** *și pași de dans. La începutul fiecărui moment muzical este notat stilul ritmic respectiv, care se va păstra tot timpul. Interpretarea poate fi asigurată de două echipe — un grup vocal și un grup de dansatori.*

Jurnalul lui LUCUȚĂ

VASILE BĂRAN

INTRODUCERE

Pe Lucuță l-ați mai cunoscut. El e cel care a spus că e o mare deosebire între cel care a descoperit că pămîntul se învîrtește și cel ce a auzit că se învîrtește, și tot el a zis că atunci cînd nu te pricepi la o treabă te simți stingher, dar cînd nu vrei s-o faci îi stingherești pe ceilalți. Dăm mai jos ci-

teva din însemnările sale din jurnalul sfîrșitului de an 1980.

PRIMA ZI: DESPRE INTELIGENȚĂ

Unchiul meu îmi spunea: Mai bine să vezi cu mintea decît cu ochii. Și nu vei fi niciodată orb.

A DOUA ZI: DESPRE CULTURĂ

Și tot el îmi spunea: Crezi că dacă ai să duci cărți în spinare fără să le citești o să te considere cineva enciclopedist?

A TREIA ZI: DESPRE MĂSURĂ

De la unchiul meu mai știu ceva: nimic nu-ți dă mai mult de gîndit ca un elefant plecat după un purice și strigînd:

— Să vină să se înfrunte cu mine!

A PATRA ZI: DESPRE LIMITĂ

La un moment dat, unchiul m-a întrebat: dacă unul înoată într-un lighean, iar altul într-un ocean, cine-a cîștigat?

Am ridicat din umeri și-am zis: bineînțeles că acela din lighean, fiindcă el îi vedea marginile!

A CINCEA ZI: DESPRE INFINIT

Și tot unchiul și-a adus aminte de metafora lui Pascal:

— Un cerc are doar centru!

A ȘASEA ZI: DESPRE TINE ÎNSUȚI

Pe urmă, cînd mi-a spus că turnurile se măsoară după umbra lor, era cît pe-aci să mă clatin și să rămîn într-o parte, încremenit ca acela din Pisa. Nu s-a întîmplat însă așa fiindcă, eu așa cred, din tot ce mi-a povestit unchiul am înțeles cîte ceva.

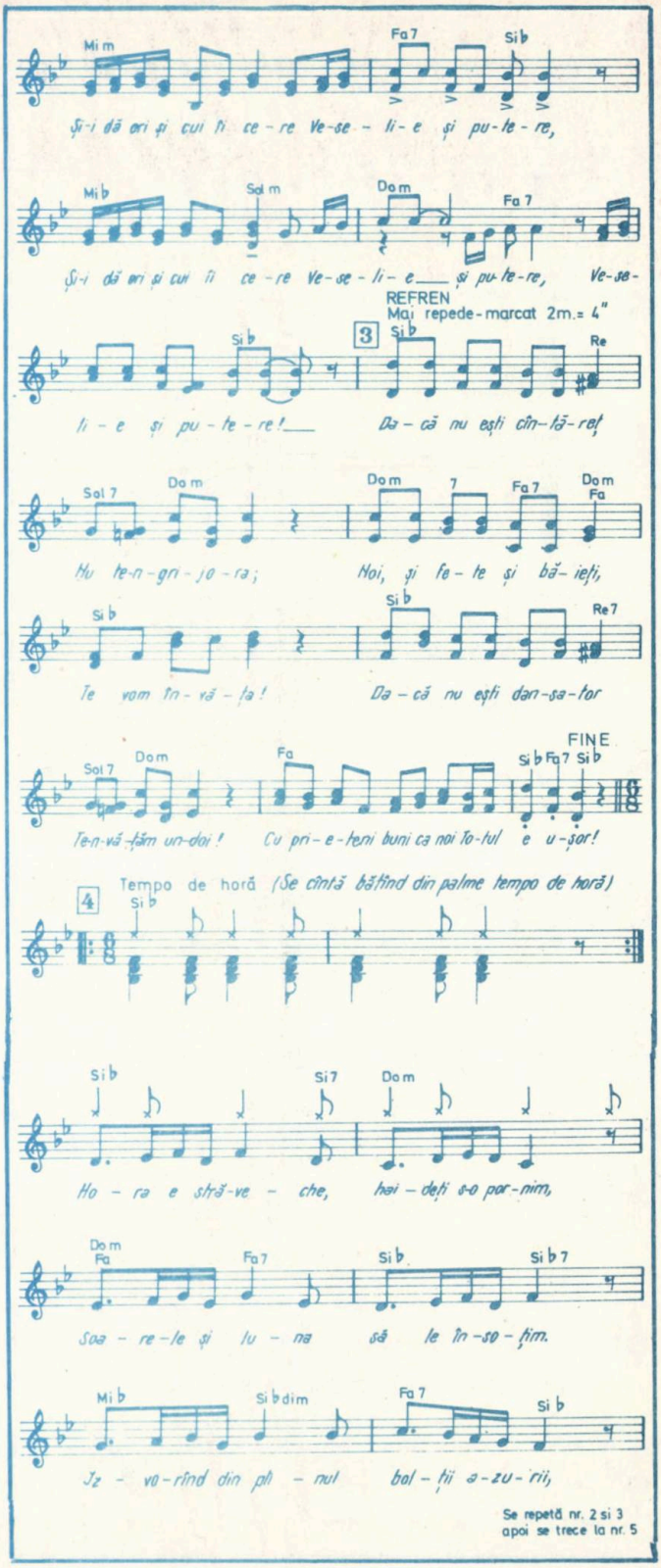

Sol 7 Do m Fa 7 Si b

Me-n - cu-nu-nă frun - tea ste - le mii și mii!

JOC OȘENESC 2m.= 5"

5

Si Sol 7 Do m

Vi - ne tro-po-ti - ta, dan-sul o - șe-nesc!

Do m Fa 7 Si b Si b 7

Să ră-su-ne zdra - văn pa-sul voi-ni-cesc!

Mi b Si b dim Fa 7 Si b

Joc de via-ță lun - gă și de gînd fru-mos,

Se repetă nr. 2 și 3 apoi se trece la nr 6

Si b Sol 7 Do m Fa 7 Sol

Ci - ne îl dan-sea - ză creș-te mai vîn-jos!

Tempo de sîrbă (repede și susținut) 4 m. = 4"

6

Si b

Me - lo - di - a noas -

Sol 7 Do m Do m Sol 7 Do m

tră s-a iu - ț pe loc Ca o

Fa 7 Si b Si b 7

vi - je - li - e sîr - ba în - tr-un joc

Mi b Si b dim Do m

Doi trei pași la dreap - ta și la

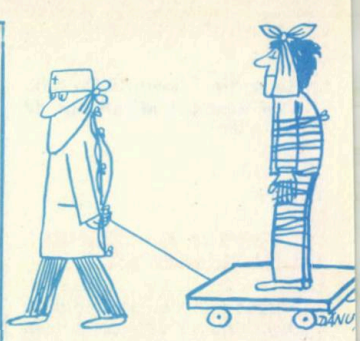

NU-MI PLAC PROBLEMELE UȘOARE!

MONOLOG DE MIRCEA POPESCU

Subsemnatul, Mitică C. Constantin, elev în clasa a VII-a, școala... comuna... etcetera, etcetera, declar scurt și răspicat: «Nu-mi plac problemele ușoare!» Să știți că atunci cînd spun acest lucru, nu mă gîndesc nicidecum la problemele de matematică sau de fizică! Eh, privitor la acele probleme aș fi de acord să nu fie prea grele și complicate. Sînt însă și altfel de probleme, care, cum să vă explic eu, după părerea mea fac parte din categoriile: mofturi, fleacuri etcetera, etcetera... Să nu credeți că mă consider, prin aceasta, un savant! Nu! Dar problemele ușoare, de felul celor pe care vreau să vi le povestesc – banale, sîcîitoare, frecvente... nu sînt pe măsura marilor mele posibilități, aptitudini etcetera, etcetera.

Spre exemplu: «Aia mică» — așa-i spun eu surioarei mele — e în clasa I. Ea aduce lemnele pentru foc din pivniță. Eu nu le-aș putea aduce? Da, dar... fiindcă e o problemă mult prea ușoară pentru mine, nici nu vreau s-aud de așa ceva. Păi, dacă o rezolvă sora mea — și doar v-am spus că ea e în clasa I —, să mă apuc eu, cogeamite elev în clasa a VII-a, să fac asemenea lucruri, care, cum bine vă spuneam, sînt pentru mine niște fleacuri, niște mofturi,

niște... etcetera, etcetera...?

Dar... să vedeți! Ce credeți că-mi spune mama într-una din zile? «Vezi, Mitică? Surioara ta, cît e de mică, știe să prepare un ceai, să-și fiarbă un ou și... etcetera, etcetera... Dar tu?»

Ei, poftim? Parcă astea erau probleme pentru mine? Nici nu mă sinchisesc să învăț lucruri atît de elementare, de lipsite de importanță, de... etcetera, etcetera...

Astăzi însă am rămas singur în casă. Părinții și surioara mea au plecat dis-de-dimineață la unchiul Tache. Eu nu am vrut să merg, să mă plictisesc acolo. Ce? Să joc șah cu unchiul Tache? Nu-i o problemă pentru mine! Știți prea bine că nu-mi plac problemele ușoare!

...Brr! Cam friguroasă dimineața asta! Și nu e un băț de lemn în toată casa! De ce nu o fi adus lemne din pivniță «aia mică»? Să cobor eu în pivniță, să car lemnele pînă în cameră, să transpir, să și... răcesc de pe urma lemnelor astea? Adică dintr-un fleac de treabă, dintr-un...! O, nu. Asta nu-i pentru mine. Uf! Și mi-e o foame! Poftim, nimeni nu se îngrijește de mine în casa asta! Nu tu un ceai, un ou fiert, o gustare cît de mică. Sigur: uite colo aragazul, ibricul, ouăle. Dar dacă se-ntîmplă ceva cînd dau drumul la gaze? Ai? Un incendiu! Un incendiu dintr-un fleac de problemă. Unde mai pui să te și arzi la deget. (Suflă.) Pfui! Mai zic și eu că ar merita riscul dacă ar fi o problemă ca lumea serioasă, importantă, mobilizatoare etcetera, etcetera, dar pentru un ceai? Uf! În cameră se face tot mai frig și foamea mă roade cumplit. Stai că mi-am adus aminte ce am citit într-o revistă: ca să economisești energie trebuie să nu te miști de loc, dacă se poate să-ți ții chiar și răsuflarea (se chircește, rămîne nemișcat, dar dîrdîie în continuare). Mi-ar trebui un pled, ceva. (Pune o pătură pe el, își reia poziția). Așa. Acum parcă e mai bine. Dar tot mai bun ar fi un ceișor, un ouleț, un sandvișor un... etcetera, etcetera. Dar dacă sînt niște fleacuri!

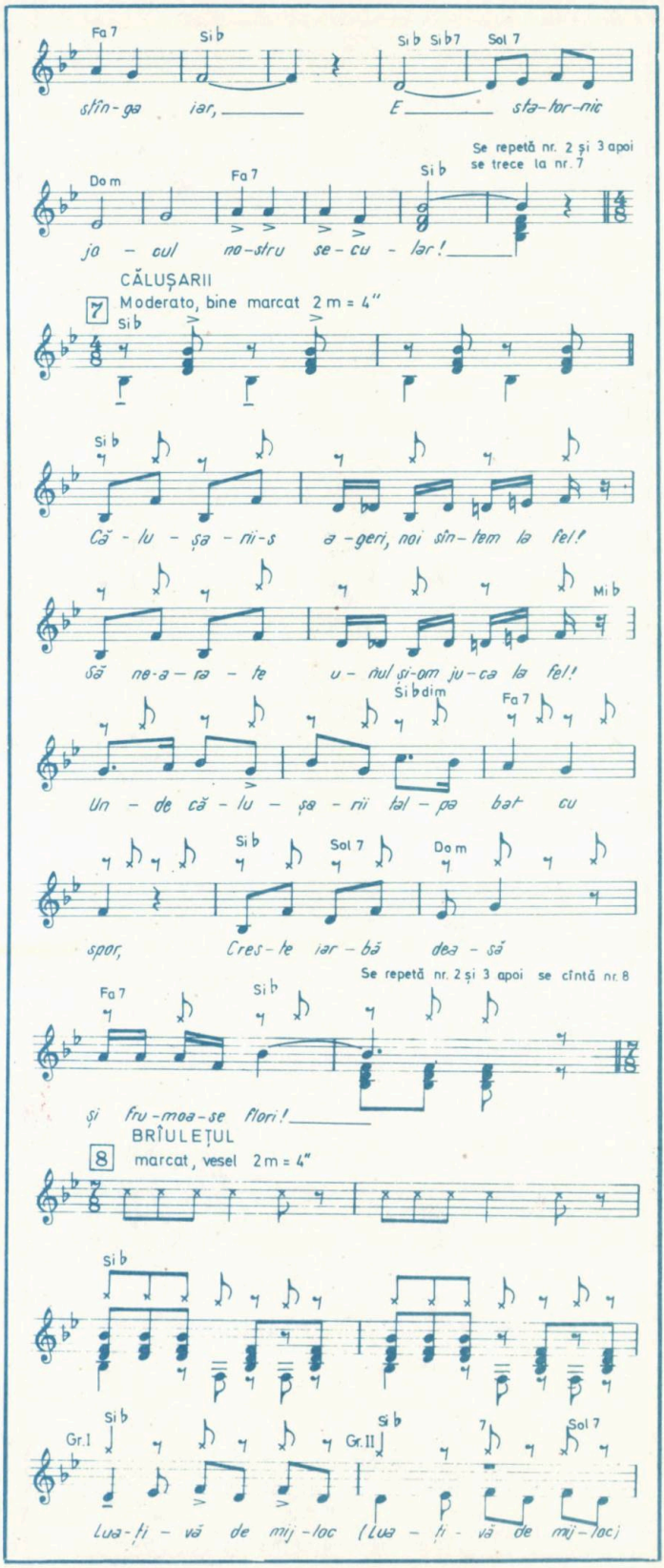

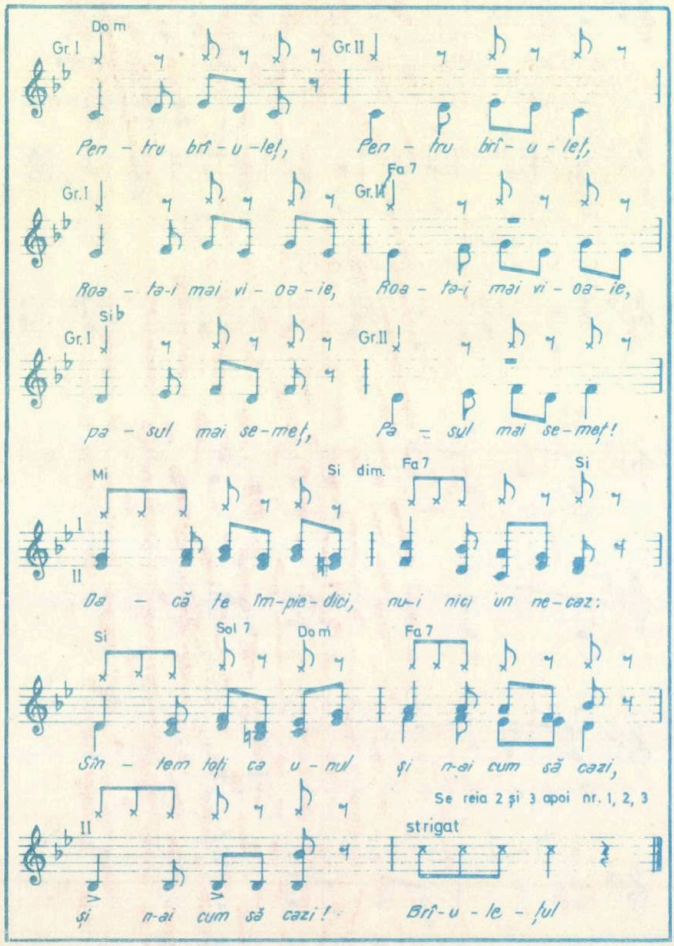

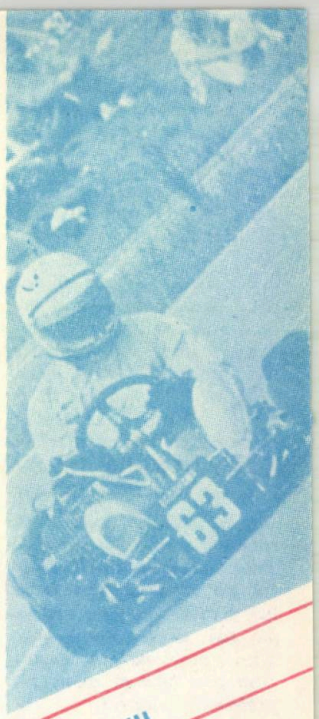

IULIU RATIU

Micul Făt-Frumos

Ne aflăm într-un atelier; într-un colț, cîteva carturi.

Un băiețel lucrează la repararea unui cart. Se învîrtește, interesat, în jurul cartului, încercînd să-i găsească «hiba». La un moment dat se apleacă, bucuros, peste motor, răsucește un șurub și exclamă fericit:

FĂTU: Asta era! *(Apasă pe o pedală și motorul pornește.)* Acum să-i fac proba... *(Se urcă în cart și pornește. În fața lui se deschide un drum lung... lung... Departe, în lungul drumului apare un pod înalt, în genul podurilor de fier. Podul crește, crește. Și deodată, sub pod, zărim un Zmeu. E Zmeul din poveste slăbit, flămînd și trist.)*

ZMEUL: *(mormăind singur)* Nu se poate... Trebuie să vină odată și Făt-Frumos... *(Deodată, de pe șosea, se aude un vuiet năprasnic. Zmeul tresare, dar și spune, bucuros:)*

MATTY ASLAN

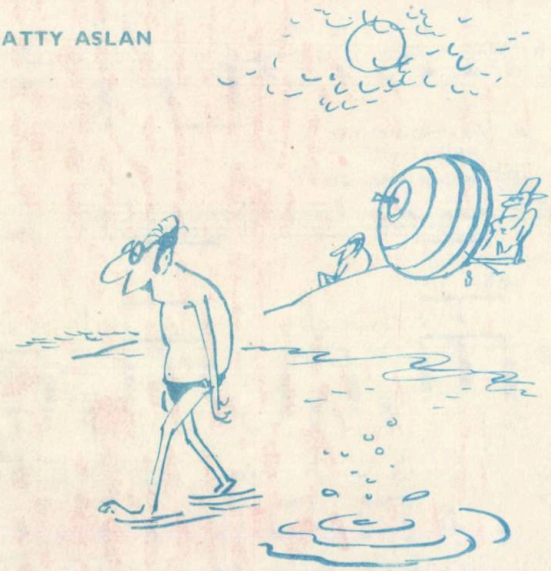

... și mai ales nu te depărta de mine.

FANTEZIA

Vine! În sfîrșit, vine! Trebuie să fie pe aproape, dacă și-a aruncat buzduganul. De-abia aștept să-i mănînc calul! *(Iese, lacom, de sub pod, dar se trezește în fața unui... cart, la volanul căruia stă Fătu.)* Cine ești tu?

FĂTU: Fătu.

ZMEUL: Cineee?

FĂTU: Fătu, dintr-a III-a...

ZMEUL: N-am auzit...

FĂTU: De la cercul automoto...

ZMEUL: Auto?... Moto? *(Simte că totul se învîrtește cu el, că-i vine să leșine de foame. Mai are putere totuși să îngaime.)* Dar cum, nu ai venit cu calul?

FĂTU: *(deloc speriat, ba chiar vesel)* Nu... Cu cartul!...

ZMEUL: Atunci, eu ce mănînc?

FĂTU: *(ironic)* Depinde...

ZMEUL: Mi-ar fi plăcut să înfulec o pulpă...

FĂTU: *(ghiduș).* Poate te mulțumești cu un cauciuc...

ZMEUL: *(cutremurîndu-se)* Nu-mi place guma de mestecat. Cred că mai degrabă o să... prefer covrigul acela pe care îl ții în mînă...

FĂTU: Aha... vorbești de volan...

ZMEUL: Volanul ai zis? *(Simte că i se strepezesc dinții)* Parcă e făcut din os... Și ar putea să-mi rămînă în gît... Altceva, ce-ar mai fi de mîncat?

FĂTU: *(cu toată seriozitatea).* Dinamul!

ZMEUL: *(mirîind)* Știu, ți-ar conveni! *(Apoi, cutremurîndu-se.)* Să mă curentez. Vreau altceva. *(Îi vine o idee.)* Parcă zăresc ceva alb... alb... Îmi este așa de foame că mă mulțumesc și cu cele două bucăți de zahăr pe care le văd...

FĂTU: *(cunoscător)* Acelea sînt bujiile...

ZMEUL: *(simte că îi lasă gura apă)* Așa-i că sînt dulci — foc?

FĂTU: Foc ai zis? Desigur: fac parte din sistemul de aprindere. Dacă vrei să servești o porție de... jar!

ZMEUL: *(dezamăgit)* Ce să mai poftesc?! După cîte înțeleg, nimic nu-i de mîncare. *(Scîncind.)* Spune, ce mă fac?

FĂTU: Simplu: te faci că nu mă vezi și te ascunzi din nou sub pod... că trebuie să treacă pe aici...

ZMEUL: *(bucuros)* Făt-Frumos?

FĂTU: Dacă vrei să-i spui așa, nu greșești. Trece tata...

ZMEUL: *(îi lasă gura apă)* Călare pe cal?

FĂTU: Ba pe 60 de cai, că vine cu tractorul...

(Zmeul leșină, Fătu pleacă victorios cu cartul.)

(Tudorel frunzărește în grabă cartea de povești, apoi o închide plictisit, pregătindu-se să iasă din cameră.)

UN GLAS: O clipă...

TUDOREL: *(a încremenit, privind, mirat, în jur)* Poftim?

GLASUL: După cum ai închis cartea, am simțit că ești cam grăbit...

TUDOREL? Eu?! Dar, cine ești dumneata, că nu te văd?

GLASUL: Hm... Deci, nu mă vezi... Asta înseamnă că n-ai nici spirit de observație. Și eu, care credeam că... în condițiile astea cred că e mai bine să mă retrag...

TUDOREL: Stai!... Cum adică, te retragi, cînd încă nu știu dacă ești aici. Ehei, știu că ți-ar conveni. Întîi mă faci să tremur de frică, apoi dispari...

GLASUL: Să tremuri de frică? Aha, va să zică clănțăniturile astea reprezintă activitatea dinților tăi... Credeam că ești măcar curajos... Îmi dai voie, sper, să mă mir?

TUDOREL: Bineînțeles! Ba chiar te și rog. Pentru că așa ceva nu mi s-a mai întîmplat, deși am trecut prin multe, chiar și pînă ce am reușit să asamblez microscopul ăsta...

GLASUL: O jucărie!

TUDOREL: O fi, dar mărește de cinci ori. Cred că va rămîne cu gura căscată prietenul meu Ochilă...

GLASUL: Poftim?! Ochilă ai zis?

TUDOREL: Da. De ce te miri?

GLASUL: Pentru că Ochilă sînt eu!

TUDOREL: Cum să fii dumneata, cînd nici nu te văd și cînd Ochilă este prietenul meu...

GLASUL: Nu se poate! Cred că este o confuzie la mijloc. Știu foarte bine, adică — ce mai — sînt convins: eu sînt Ochilă.

TUDOREL: Ai început să te întreci cu gluma! Se vede că dumneata nu-l cunoști pe prietenul meu Ochilă. Este cel mai priceput băiat din cercul nostru tehnic. De pildă, a făcut ce-a făcut și, cu două lentile puse una deasupra celeilalte, a reușit să vadă că pe bucățica asta de hîrtie *(o arată)* e desenat ceva...

GLASUL: Ce-i asta?

TUDOREL: Cum ce-i asta? Nici atîta lucru nu vezi? Și mai zici că ești Ochilă!... Asta e o fițuică...

GLASUL: O fițuică?

TUDOREL: Da, la geografie. E a Sandei, comandanta noastră de grupă, cea pe care am ales-o să ne fie de exemplu... Cea care, nu mai departe decît ieri, ne-a criticat, pe mine și pe Ochilă...

GLASUL: ...Ochilă?

TUDOREL: Da, pe prietenul și colegul meu de bancă, Ochilă, că n-am fost în stare să pregătim un itinerar potrivit pentru excursie ...Că dacă ar fi vrut ea... Hm! Tocmai ea, care își face fițuică la geografie. Pentru că, dacă te uiți bine, vezi și cu ochiul liber semnele convenționale... Ce mai! a desenat o hartă...

GLASUL: Ba văd că a mai desenat și niște litere...

TUDOREL: În sfîrșit, ai început să te mai apropii de adevăr. Chiar așa. Acolo mai este și un text, pe care, doar cu microscopul meu, care va mări — nu de patru, ca al colegului meu, ci de cinci ori — am să-l descifrez...

GLASUL: Dar nu-i nevoie: eu îl citesc cu ochiul liber...

TUDOREL: Ai fi dumneata Ochilă, dar nici așa!

GLASUL: Ba, dacă vrei, îl citesc și cu ochiul închis...

TUDOREL: Asta ține, aș zice, de domeniul fanteziei.

GLASUL: B i n e î n ț e l e s... Chiar așa scrie și Sanda: «Măcar cu microscopul să descoperiți și voi că n-aveți pic de fantezie!»

POMPILIU DUMITRESCU

UN PERSONAJ PLURAL: COPIII

Aş putea spune că cel mai exigent critic într-o sală de teatru este copilul-spectator. Pe el nu-l poţi înşela cu mimarea unor sentimente, lui trebuie să i te înfăţişezi plin de credinţă în ceea ce joci pe scenă, pentru că numai aşa te va crede şi «va merge cu tine», cum spunem noi, actorii. Reuşita noastră, a actorilor din teatrul pentru copii, constă în a-i face «să evolueze cu noi» pe tot parcursul rolului: să rîdă cu noi, să sufere alături de noi, mergînd pînă acolo încît să-i facem să dorească să urce pe scenă şi să ne salveze cînd personajul nostru se află într-o situaţie grea. Aşa cum mi s-a întîmplat mie la spectacolul cu «Albă ca Zăpada şi cei şapte pitici». Iubeam şi înainte copiii, dar de la acest spectacol la care pasiunea lor pentru peripeţiile Albei ca Zăpada, personajul meu, i-a determinat să-i sară în ajutor, îmi sînt şi mai dragi.

Copiii sînt un public minunat atunci cînd le place şi înţeleg piesa. Dar, cîteodată, la spectacolele pe care nu le pricep, pentru că nu li se potrivesc ca vîrstă, sau care nu le plac, se agită, foşnesc în scaunele lor. Actorul simte de îndată pulsul sălii, fericit cînd micii spectatori îl urmează «în poveste», atent la judecata lor fără greş.

Copiii din ţara noastră participă la Festivalul naţional «Cîntarea României». Noi, actorii teatrului de copii «Ion Creangă» din Bucureşti, alături de ei, cu tot sufletul şi talentul nostru, le dorim succes şi, dacă în această muncă artistică a lor întîmpină greutăţi, îi invităm să vină la teatru, cerîndu-ne sfatul. Li-l vom da cu toată dragostea.

FLORINA LUICAN

POMPILIU DUMITRESCU

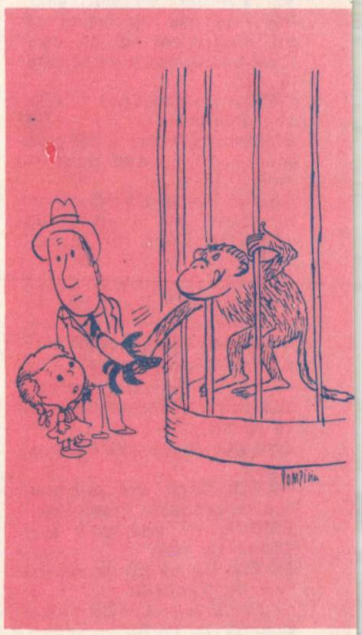

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

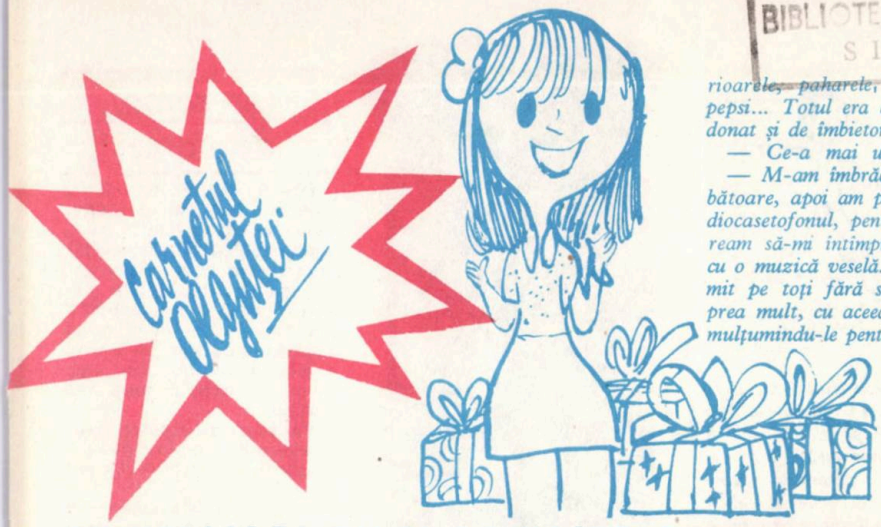

ANIVERSAREA ZILEI DE NAȘTERE

— *Cum te mai simți?*

— *Mai bine, dar îmi pare rău că n-am fost și eu la aniversarea zilei tale de naștere. Cum a fost?*

— *Frumos. Au venit aproape toți colegii pe care i-am invitat. Cîțiva, deși i-am invitat, ca și pe ceilalți, de două ori — cu o săptămînă și apoi cu două zile înainte de ziua fixată —, n-au venit; probabil că părinții nu i-au lăsat, iar eu n-am mai insistat.*

— *Cred că mamei tale i-a fost greu să pregătească totul!*

— *Nu, pentru că am fost și eu alături de ea. Mi-a lăsat și mie destule treburi.*

Cu cîteva zile înainte am făcut împreună cu mama curățenie în tot apartamentul. Camera mea am aranjat-o sărbătorește: pe birou, într-o vază transparentă, am pus trandafiri roșii, iar pe covor niște perne ornamentale pe care ne-am așezat, în grupuri, în timpul desfășurării jocurilor propuse de mine.

După ce m-am sfătuit cu mama asupra meniului, am făcut o mulțime de cumpărături. Sîmbătă după-amiază am ajutat-o la prepararea fursecurilor și a tortului, pe care l-am ornat împreună. Duminică dimineața am pregătit paste de brînză, peste, pateu pentru sandvișuri. Înainte de sosirea musafirilor, eu am ornat, cu ouă răscoapte, castraveciori, ardei gras, măsline și frunze de pătrunjel, foarte nostim, tartinele, apoi le-am așezat pe platouri.

Pentru ca să ne rămînă spațiu de joacă și dans, mama mi-a propus să aranjez masa în sufragerie. Ideea mi-a plăcut. Am așternut o față de masă albă, apoi am așezat farfuriile pentru gustări; în stînga furculița, în dreapta cuțitul, cu lama spre farfurie, iar linguriița pentru tort în fața ei. Paharele, în ordine descrescătoare de la stînga spre dreapta, le-am așezat tot în fața farfuriei: unul, mai mare, pentru apă minerală sau sifon, iar altul, mai mic, pentru pepsi sau sirop.

Prietenilor le-am pregătit și surprize. Cu două zile înainte, din hîrtie glasată de diferite culori, am decupat floricele pe care le-am scris numele și le-am lipit pe pahare; nu le-au mai schimbat între ei și fiecare a știut unde trebuie să se așeze la masă. Din șervețele am făcut «pahare de hîrtie» pe care le-am așezat pe farfurii, lăsîndu-le colțul din spate neîndoit, iar în buzunărașele formate am pus cîte un trandafiraș roșu. Pe masă am așezat și platourile cu sandvișuri.

Mă bucuram de ceea ce pregătisem și totuși aveam emoții.

— *Da, și eu am avut. Îți amintești de ziua mea?*

— *Da. Era iarnă. Am admirat masa-bufet aranjată de tine. Crenguțele de brad, cu care ai ornat-o, miroseau tare frumos... Parcă văd și acum în stînga platourile cu sandvișuri, iar în dreapta pe cele cu dulciuri, apoi, în față, farfurioarele, paharele, sticlele de pepsi... Totul era atît de ordonat și de îmbietor!*

— *Ce-a mai urmat?*

— *M-am îmbrăcat de sărbătoare, apoi am pregătit radiocasetofonul, pentru că doream să-mi intîmpin prietenii cu o muzică veselă. I-am primit pe toți fără să mă agit prea mult, cu aceeași bucurie, mulțumindu-le pentru darurile*

DAN VASILE

În cazul că pierdem „Cupa Cutezătorii" venim la dumneavoastră ?...

După un meci cu emoții pentru portar...

„Compensație"

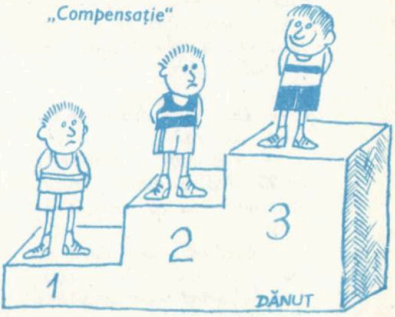

aduse. Cîteva dintre ele erau foarte frumos împachetate. Îmi amintesc că pe hîrtia albă și subțire a unui cadou erau lipite floricele decupate, multicolore, iar capetele panglicii cu care era legat alcătuiau o fundă bogată; pe altul «defilau» o mulțime de mașinuțe și avioane.

— Ce daruri ai primit?

— Dulciuri, jocuri foarte interesante, cărți alese și, după cîte am aflat mai tîrziu, cumpărate din micile economii ale fiecăruia. Le-am despachetat, le-am privit cu interes și plăcere, fără să exagerez în aprecieri, pentru a nu-i supăra pe cei care nu mi-au adus nimic. La ziua mea am invitat și doi verișori, pe care i-am prezentat colegilor mei, apoi am trecut în sufragerie și, după ce m-am așezat la masă, și-au ocupat locurile și invitații mei. În timpul mesei s-au spus multe glume și s-a ascultat muzică veselă, dar în surdină. Apoi ne-am retras în camera mea, unde am jucat șah, șah chinezesc, «Dacii și romanii», «Fotbal», «Sus-jos», am dansat. Deși mi-au stricat cîteva jucării, nu m-am supărat; de fapt n-am vrut să tulbur petrecerea, așa că și în continuare am rămas toți veseli.

După mai bine de două ore de joacă și dans, mama ne-a invitat la tort. În timp ce tăiam tortul, toți mi-au cîntat tradiționalul «La mulți ani». Timpul a trecut foarte repede...

— Dar cît a durat petrecerea voastră?

— De la orele 16 și pînă la 19,30, cînd au venit părinții prietenilor mei ca să-i ia acasă.

— Cred că a fost plăcut la aniversarea zilei tale de naștere. În curînd o voi sărbători și eu și te voi invita negreșit.

Un semn de carte

Firește, știți cu toții la ce servește un semn de carte. Este un obiect util pentru cititorii de toate vîrstele. Iar atunci cînd este și frumos, îl folosiți cu mai multă plăcere. El poate fi confecționat din filme vechi care, după spălare și uscare, se taie în segmente, scurte sau mai lungi, în funcție de lungimea cărților.

Pe spatele acestor segmente puteți realiza desene vesele în acuarele și tuș negru.

După uscare, suprapuneți cele două bucăți de film (spate pe spate) astfel încît perforațiile să corespundă perfect, coasețile pe ambele laturi, trecînd peste muchia lor și prin orificii un fir de mătase colorată «Perla», strîngînd și fixînd bine părțile laterale. Mătasea se înnoadă la fiecare capăt.

Pentru a pune mai bine în evidență desenele și pentru a crea un contrast plăcut, printre cele două bucăți de film se trece o panglică gogrenă (panglică de pălării), în culoarea preferată, terminată la ambele capete cu franjuri, rezultați din destrămarea materialului, ca în imaginea alăturată.

La mulți ani!

Pentru a realiza o felicitare, tăiați dintr-o foaie de bloc un dreptunghi cu laturile de 22 și 8 cm, iar dintr-o coală de hîrtie, unul cu laturile de 13 și 7 cm.

Din capătul stîng al dreptunghiului mare se măsoară 7 cm. La această distanță hîrtia se îndoaie și se presează. Dreptunghiul cel mic, pe care se scrie textul felicitării, se îndoaie exact la jumătate.

În partea dreaptă a felicitării se fixează, prin lipi-

re, un hexagon decupat dintr-o hîrtie mată, colorată, cu latura de 3,5 cm. În centrul lui se aplică un motiv — în imagine: un mic mileu croșetat cu ață de cusut albă.

Îndoitura foiței (dreptunghiul mic) se va suprapune pe aceea a felicitării. Pentru susținere, de jur-împrejur se trece un fir de ață, lung de 22 cm, în aceeași culoare cu hexagonul. Firul se înnoadă în partea de jos a felicitării, capetele rămînînd libere.

Casetă pentru lucru

În timpul liber, cu îndemînare și imaginație, puteți confecționa o utilă și frumoasă casetă de lucru dintr-o cutie care a fost folosită pentru ambalarea pantofilor. În ea puteți păstra, în ordine, obiecte necesare lucrului de mînă: ață pentru cusut de diferite culori, foarfece, metru de croitorie, nasturi, andrele etc.

Dintr-o coală subțire de hîrtie se face un tipar care reprezintă planul desfășurat al cutiei, respectînd întocmai dimensiunile pereților acesteia. Tiparul se așază pe material, se dau semne, lăsîndu-se de jur-împrejur o rezervă de 1,5 cm, apoi se croiește.

Pentru «îmbrăcarea» pereților exteriori puteți refolosi diferite materiale textile uni, viu colorate, înflorate, cu buline sau ecosez, mai subțiri sau mai plinuțe.

Din alte bucăți de material, care contrastează prin desen sau culoare, dar care se asortează, se croiesc unul sau două buzunărașe reprezentînd un cap de pisică, o ceșcuță, o floare, o minge sau un măr, care se aplică pe unii dintre pereții husei.

Pe dosul materialului se cos marginile laturilor. Se întoarce învelitoarea pe față și se introduce cutia în ea, iar marginile husei se îndoaie peste marginile cutiei, fiind lipite în interiorul ei.

Întreaga suprafață interioară a cutiei va fi acoperită, prin lipire, cu vederi, imagini cu eroi din poveștile îndrăgite etc. Cine dorește, poate confecționa și capacul cașetei procedînd ca în cazul cutiei.

Un transperant multicolor

În zilele cu soare puternic vă puteți înveseli camera montînd în cadrul ferestrei transperante originale, confecționate din vechi filme color și alb-negru. Razele soarelui vor proiecta pe pereții camerei multiple imagini multicolore, care creează o ambianță plăcută. Filmele se taie în bucăți, potrivit lungimii geamului, apoi se alătură astfel încît perforațiile să corespundă, spre a putea fi cusute. Prin orificii veți trece un fir de mătase colorată «Perla», un fir de lînă din P.N.A. sau, pentru ca transperantul să fie și mai decorativ, fiecare cusătură va fi realizată cu alte și alte fire colorate, cu care veți fixa bine cele două margini ale filmului. Celelalte bucăți vor fi montate la fel, pînă cînd transperantul va atinge lățimea necesară.

Pentru a evita rularea transperantului, la cele două extremități ale acestuia se fixează două șipci, care pot fi vopsite în diverse culori sau pot fi trecute ușor printr-o flacără, dîndu-le în acest fel o patină adecvată.

Pe șipca superioară, care trebuie să fie mai ușoară decît cea inferioară, se fixează două inele, cu ajutorul cărora transperantul va fi suspendat de rama geamului. Pentru fiecare canat al geamului se va confecționa cîte un transperant.

MARIA PETROVICI

Îmi fac o poșetă!

Aceste genți și trăistuțe pot fi confecționate din bucăți de stofă sau pînză groasă. Nota originală o dau închizătorile, improvizate din nasturi în combinație cu lănțișoare sau bucăți de piele, din broșe vechi, care și-au pierdut acele, sau mărgele colorate prinse într-un mic ciorchine. O atenție deosebită se cere la imaginarea baretelor. Ele vor fi lungi, astfel încît gențile să poată fi purtate în bandulieră, și de o mare diversitate. Pot fi executate din șnur sau fire de plastic colorate și împletite, din lanț, panglică groasă sau pur și simplu din materialul genții. În acest caz bucata va fi frumos tighelită și prinsă cu o cataramă sau o agrafă.

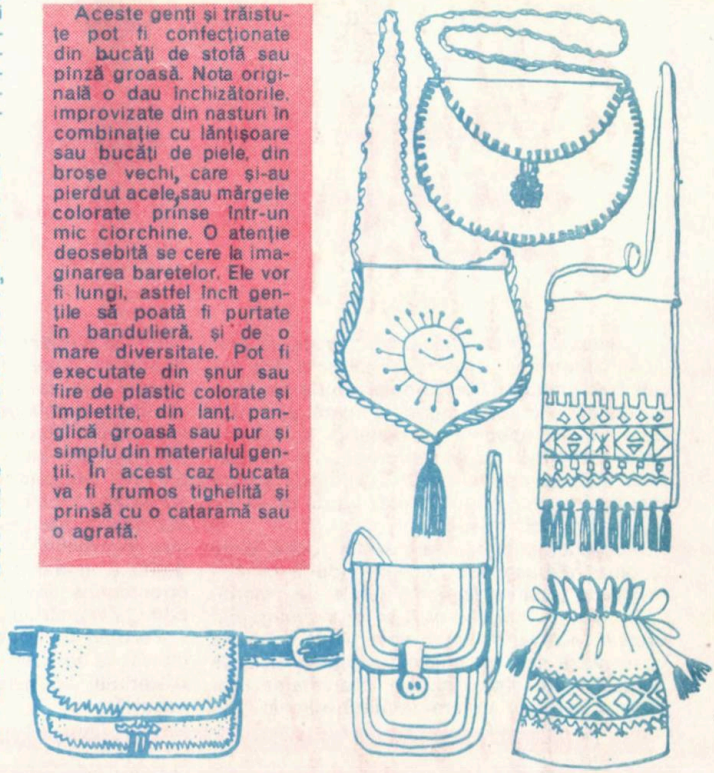

ATELIERUL OLGUȚEI

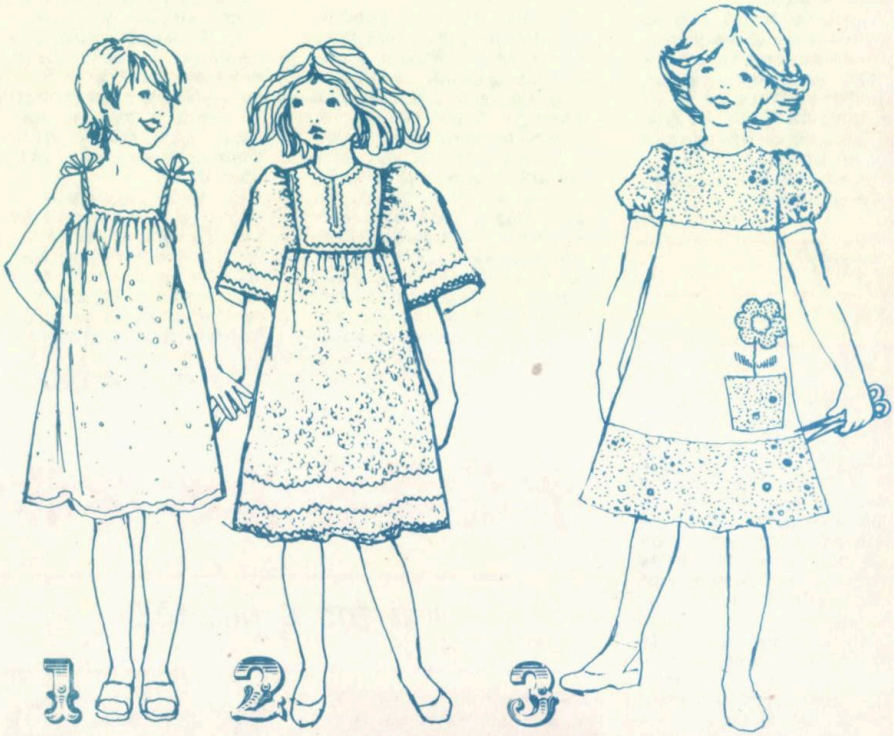

MODA

Creatoarea de modele *Silvia Șerban* vă propune cîteva modele de rochii pe care vi le puteți face singure. Pentru două dintre ele aveți și tiparele. Ele vor fi mărite la scară, decupate din hîrtie și aplicate pe material în vederea croirii definitive. La fel veți proceda și cu celelalte modele, mai simple. Cu ajutorul surorii mai mari sau cu sfatul mamei, lucrul va merge mai sigur, mai repede.

Modelele pot fi realizate și din rochii, fuste și bluze rămase mici, combinîndu-le cu alte materiale (atenție la combinațiile de culori!).

Rochia din modelul nr. 1 se poate lungi prin bretele. În zilele mai răcoroase poate fi purtată cu o bluză sau un pulover. Modelul nr. 2 se lungește prin platcă și prin intercalarea unei benzi. Șnurulețul colorat (suitaș) prins în jurul plătcii și la mîneci dă rochiei un plus de veselie. Rochia nr. 3 are o notă originală datorită buzunarului din care răsare o floare brodată în cusătură simplă după ac. Veți folosi ață colorată. Modelul nr. 4 este o variantă a rochiei nr. 2. Mîneca este închisă la bază și încheiată cu dantelă, element care se repetă la tiv. Din materialul rochiei se poate confecționa o bentiță pentru păr sau o băsmăluță utilă în zilele mai răcoroase. Rochia prezintă o notă de eleganță și poate fi purtată cu prilejul unei zile onomastice sau la un spectacol. Numărul 5 adaugă numărului 1 un buzunar original.

Pornind de la aceste modele veți putea voi înșivă să realizați alte variante, în funcție de materialul de care dispuneți și de fantezia voastră.

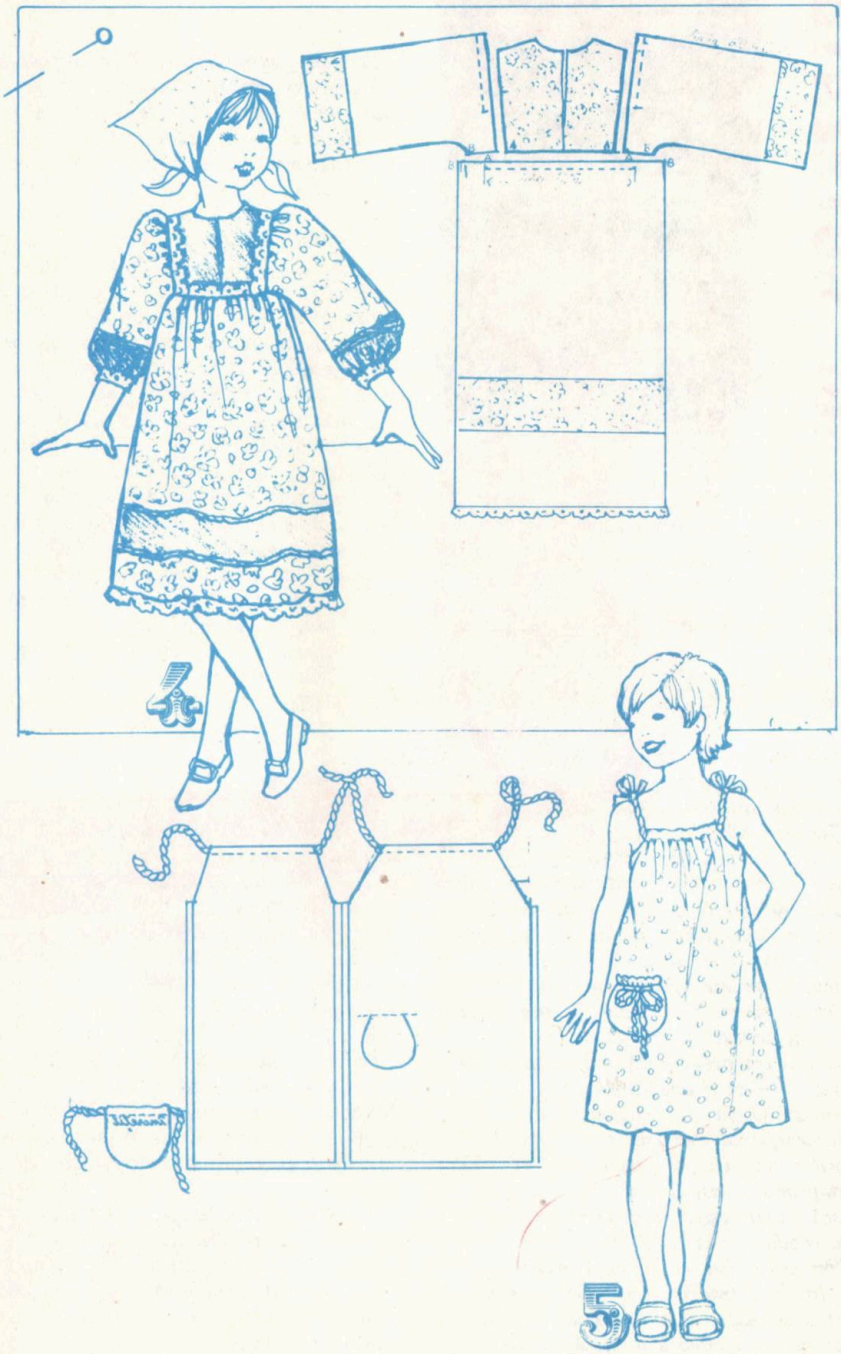
4
5

ALMANAHUL „CUTEZĂTORII" 2081

SURPRIZA EDIȚIEI!

În 2080, ca și în 1980, Anul nou al școlarilor a căzut toamna. Abia se mai potolise revărsarea din terminalul teleimprimatorului «Junior»-202 a formularelor-test, a breviarelor-pro memoria, a cartelelor perforate de tip școlar, treapta de dificultate Mi05 — materialul de bază pentru desfășurarea cu succes, la domiciliu, a noului an de învățămînt — că aparatul și începu să debiteze fasciculele noului Almanah «Cutezătorii». Surpriza promisă de mult se materializa sub ochii uimiți ai lui Dim: în acest an publicația era prezentată în cel mai autentic stil retro — ca o adevărată carte cu textul imprimat însoțit de imagini fixe.

În prospectul lucrării se recomanda primitorilor să aștepte încheierea procesului de imprimare, astfel încît în final să răsfoiască o carte exact ca pe vremuri. Dar cum să ai răbdare, cum să nu fii curios?

Dim trase din magazia terminalului un prim fascicul. Imprimat în relief cu frumoasa literă a secolului trecut, textul umplea paginile cu o adevărată dantelă, în vreme ce imaginile în trei dimensiuni te îndemnau să-l parcurgi pe nerăsuflate. Dim se abonase la varianta AMI a publicației, cea mai adecvată gusturilor și vîrstei sale.

Primele pagini erau dedicate reportajului străpungerii scoarței terestre, în Groapa Marianelor, la 10 000 de metri sub mare. Se relata că peste cîteva luni avea să intre în funcțiune marea uzină submarină și automată de separare și purificare a mineralelor utile aflate în magma din nucleul Pămîntului. Centrala școlară a lui Dim participase și ea la edificarea gigantului realizat prin cooperare internațională și anume prin proiectarea instalației de răcire cu apă desalinizată obținută din apa mării prin folosirea chiar a presiunii acesteia, imensă la zece kilometri sub ocean.

Mama lui Dim răsfoia și ea un fascicul al almanahului. Ea se opri la rubrica de dietetică, în care găsi un excelent program de alimentație adecvat anotimpului rece și tipului de efort care îl aștepta pe fiul său în lunile următoare. Instrucțiunile arătau că trebuie să țină cont și de greutatea lui Dim, și de datele furnizate de «medicul casei», automatul-miniatură.

— Mamă, mamă, uite-o pe Dana! exclamă Dim. Este un fotoreportaj din expediția la care a luat parte pe urmele fostelor triburi din Amazonia. Uite și săgeata adevărată pe care a găsit-o în scorbura unui arbore secular!

În acel moment o nouă fasciculă căzu în magazia teleimprimatorului. Foarte colorată, era alcătuită aproape numai din imagini. Ea oferea abonaților un catalog al animalelor proiectate și create de om pe baza ingineriei genetice, dintre care nu lipseau vacile cu două ugere și o producție de 40 000 de litri de lapte pe an, porcul cu patru perechi de picioare și opt jamboane, găinile outoare, hiperspecializate, fără aripi și picioare, oile cu lînă răsucită în fir subțire într-o gamă de 49 de culori, peștii teleghidabili, care vin singuri la sorbul de pescuit, și cei care-și depun icrele în ambalaje naturale, în genul cochiliei melcului sau al cojii de ou.

Ultimele pagini ale fasciculei erau consacrate istoriei Bucureștilor. Cu hărți și fotografii de epocă se înfățișa evoluția Capitalei de la orașul de odinioară la cel din 2080 — gigantul citadin care se întindea de la Dunăre la Timpa.

Mai multe fascicule consacrate României prezentau o sinteză a tot ce cunoaștem despre țara noastră — geografie terestră și subterană, istorie materială și economică,

istoria civilizației românești și a culturii naționale, un breviar sportiv — din care nu lipseau ultimii medaliați la Olimpiada din 2080, desfășurată în Antarctida.

Din almanah nu lipsea filmul fotografic în relief despre pionierii coloniei pămîntene de pe Marte, ultimele date privitoare la limbajul matematic elaborat de ordinatoarele specializate în vederea facilizării contactului cu inteligențe din alte galaxii, imagini ale sistemului planetar al lui Sirius transmise prin releu cosmic de navele automate care l-au investigat. Mai apărea prima «fotografie» a Pămîntului văzut în secțiune completă, imagine obținută prin interpretarea cibernetică a unor îndelungate studii cu mijloace de cercetare bazate pe vibrații.

Literatura era prezentată cu un roman scris prin corespondență de copii din mai multe țări, iar teatrul prin cîteva scenarii care, întregite cu date locale, puteau fi jucate de orice amatori. Se mai publicau rezultatele concursului de traducere de către școlari a poeziei românești în diverse limbi ale lumii.

Un întreg fascicul de almanah era rezervat imprimărilor magnetice muzicale. Fiecare filă putea fi introdusă de-a dreptul în aparatul de redare. Alte pagini copioase cuprindeau toate datele privind planeta noastră, popoarele ei, problemele cele mai acute la ordinea zilei pe diferite continente.

Nu lipseau mult cerutele jocuri cibernetice. Sfaturile practice aveau în vedere folosirea corectă și menajarea generatorului energetic universal (fotonic, dinamic, gravitațional și chimic în același timp), prezent în fiecare locuință, depanarea minirobotului igienic însărcinat cu eliminarea oricărui fir de praf, împrospătarea aerului și ozonarea lui, construirea unui cuptor-frigider de buzunar pentru expediționari.

Iubitorii de animale aflau în alte pagini cum se îngrijește un pui de focă sau un pinguin, animalele din natură cel mai des întîlnite în casele oamenilor din 2080. Mai pe larg apăreau instrucțiunile pentru dresarea animalelor miniaturizate prin selecție, cele mai răspîndite fiind zebra înaltă de 24 cm, ursul de 30 cm lungime și leul de mărimea pisicii.

În sfîrșit, amatorii puteau afla cum pot împrumuta traducătorului universal de buzunar vocea celui mai bun prieten.

În încheiere erau prezentate planurile

revistei «Cutezătorii» — teleimprimată și ea la domiciliul abonaților — pentru anul 2081 și era lansată către toți cititorii invitația de a reține locuri la expedițiile în grotele cu desene rupestre din Retezat, la comoara dacică secretă de sub Omul, la raidul orașelor-turn din zonele agricole, în Laponia și Țara de Foc.

Terminînd de răsfoit almanahul, Dim formă la televidexul său codul redacției «Cutezătorii» și transmise robotului de serviciu o formulă de trei semne, familiară oricărui copil. Ea cuprindea în același timp confirmarea primirii almanahului, nota pe care i-o atribuia Dim și comanda de prelungire automată a abonamentului la revista preferată.

anecdote

TEODOR HOLBAN

— Lică, ce-ai făcut cu cei douăzeci de lei pe care ți i-am dat ca să iei medicamentul?

— De zece lei am cumpărat bomboane, iar restul i-am dat lui Gică.

— De ce?

— Ca să înghită el medicamentul...

●

— Pămîntul se învîrtește în jurul Soarelui, fiule...

— Dar ce face Pămîntul în zilele cînd nu este soare?

●

— Cîte continente avem? — întreabă învățătoarea.

— Avem cinci continente — răspunde un elev.

— Numără-le.

— Unul, doi, trei, patru, cinci.

— Băiete, pe tine nu te-au învățat la școală să spui «Bună ziua?»

— Noi învățăm la școală numai dimineața...

●

— Trebuie să-i spun bunicii să se ducă la școală, la adunarea părinților.

— De ce nu-i spui mamei?

— Fiindcă bunica aude foarte slab.

●

— Învățătorul s-a supărat astăzi pe tine — spune tata.

— Nu se poate, astăzi nici n-am fost la școală...

●

— Mamă, dă-mi o bucată de tort!

— Mîine, băiete, mîine.

— Dar nu poți să-ți închipui că ți-am cerut ieri?

— De cîte ori ți-am spus că trebuie să taci cînd vorbesc oamenii mari și să aștepți pînă cînd termină?

— Eu am încercat, mamă, dar mătușa nu se mai oprește...

●

— De ce plîngi, băiete?

— Mama mi-a spus să nu traversez strada pînă nu trece tramvaiul, iar pe această stradă nu merg tramvaiele...

●

— De ce-ți scrie tata temele? — întreabă învățătorul.

— Dar ce pot face, tovarășe învățător? Mama este mereu ocupată, n-are deloc timp...

Coperta noastră: **Cornel Spînu,** *cîștigătorul Marelui premiu individual la ediția 1980 a concursului* **„Start spre viitor"**

ALMANAH 1981

Cutezătorii

Editat de redacția revistelor „Cutezătorii", „Jóbarát", „Start spre viitor"

Prezentarea artistică: **Pompiliu Dumitrescu**
Prezentarea tehnică: **Lucia Sicomaș**

Tiparul: Combinatul poligrafic «Casa Scînteii», București Prețul: 15 lei

azi la C.E.C.
depunători

iar mîine
cumpărători

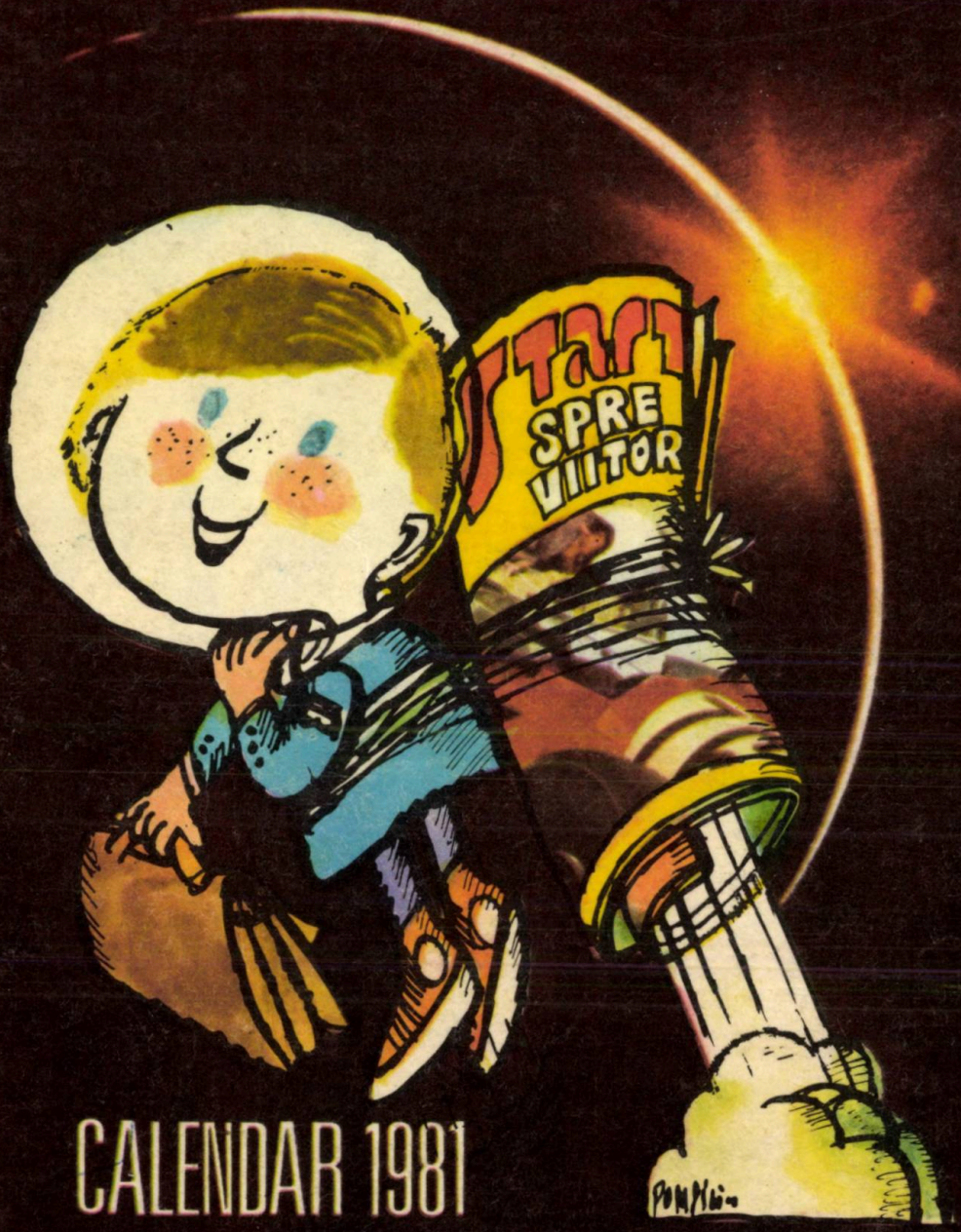

CALENDAR 1981

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie
L	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
M	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
M	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
J	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
V	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
S	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
D	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28

	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie
L	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
M	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
M	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
J	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
V	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
S	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
D	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27